

Gnkur. ATASE ve Gnkur. Dent. Bşk.lığı Arşivi
BDH (Birinci Dünya Harbi Koleksiyonu)
Albüm : 7
Fotoğ. No : 106
Birinci Dünya Harbi'nde bir süvari keşif kolu selâm vaziyetinde

**ASKERÎ
TARİH BELGELERİ
Dergisi**

TEMMUZ 2004

YIL: 53

SAYI: 118

HAZIRLAYANLAR

**Dr. Öğ. Alb. Ahmet TETİK
Arş. Uz. Sema KİPER
Arş. Uz. Ayşe SEVEN**

DÜZELTMEN

Red. Uz. Melek ALKA

Genelkurmay ATASE ve Genelkurmay Denetleme Başkanlığı Yayınları

**ANKARA
GENELKURMAY BASIM EVİ
2004**

SUNUŞ

“Askerî Tarih Belgeleri Dergisi”nin bu sayısında, yine hemen yanı başımızdaki coğrafyada, geçen yüzyılın başlarında yaşananlarla ilgili belgeler yer almaktadır.

ATATÜRK bir sözünde “Tarih ihtiyatsızlar için merhametsizdir!” der. Burada çok açık olarak, yarının kazanılmasında, tarihe bakmanın ve stratejik dersler çıkararak plânlamalar yapmanın zorunluluğu belirtilirken, izlenecek yol da gösterilmektedir. Gnkur. ATASE ve Gnkur. Dent. Başkanlığı olarak, tarihin belleğinde mevcut bilgi ve belgeleri yayımlarken de bu düşünce temel amacımızı oluşturmaktadır.

Kurtlar sofrasının kurulduğu “petrol coğrafyası”nda dün yaşananların yer aldığı belgelerde, zorlu bir mücadelenin izlerini görmek mümkündür. Bugüne kadar yayımlanmamış olan bu belgelerde, Süleyman Askerî Beyin faaliyetlerinde ne kadar çetin bir mücadelenin yaşandığı da izlenebilir.

Belgelerde, İngilizlerle yapılan harbin çeşitli boyutlarının yanı sıra, psikolojik harbin de ilginç yönleri yer almaktadır. Doğal olarak bu ortamda yer alan uluslararası oyuncuların yanında, yerel oyuncuların da kargaşadan ne türlü faydalanma yolunu seçtikleri de günümüze ışık tutacak mahiyettedir.

Bölgenin toplumsal gerçeğinin somut varlıkları olan aşiretlerin güç karşısındaki davranışları, bölgede görev yapan Türk subaylarının gözlemleri ve çözüm önerilerini kapsayan raporlar da derginin sayfaları arasındadır. Bu gözlemlerin ve öne sürülen çözümlerin, karşılaştırmalı stratejik değerlendirmelerinin yapılması ile ortaya çıkacak sonuçların aydınlatıcı olacağı açıktır. Bunun da toplum bilimciler tarafından ele alınması, tarih ve toplum bilimlerince metinlere getirilecek “ortak okuma” örneğiyle yepyeni görüşlerin ifade edilmesi bakımından önemli bir boşluğu dolduracağı kuşkusuzdur.

Yarım yüzyıldan beri yayımlanan “Askerî Tarih Belgeleri Dergisi”, gelecek sayılarda da aynı titizlik ve duyarlılıkla yayımlanacak belgelerle, yerli ve yabancı bilim dünyasında başvuru kaynağı olmaya devam edecektir.

Erdoğan KARAKUŞ

Hv. Korgeneral

ATASE ve Dent. Başkanı

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	
İÇİNDEKİLER.....	III
BELGELER	
1. Liman von Sanders'in İngilizlere direnilmesi, takviye kuvvet gönderilmesi ve İbn-üs-Suud ile temas kurulması hakkında Irak Genel Komutanlığına gönderdiği yazı.....	3
2. Süleyman Askerî Beyin 9 Aralık 1914 tarihinde Cerablus'tan Felluce'ye hareket etmesi.....	6
3. Yarbay Süleyman Askerî Beyin Irak ve Çevresi komutanlığına tayin edilmesi.....	8
4. Rütbesinin yarbaylığa terfisiyle Basra valiliğine ve 38 nci Tümen komutanlığına tayin edilen Süleyman Askerî Beyin Bağdat'a gelişi.....	10
5. Deyr-i Zor mutasarrıf vekilinin, Süleyman Askerî Beyin 17 Aralık 1914 tarihinde Bağdat'a geçtiğini bildiren yazısı.....	12
6. Basra Valisi ve Komutanı Süleyman Askerî Beyin üç gün içinde Bağdat'a gelecek olan birkaç subay ve gönüllü taburla hareket edeceğini bildiren yazısı.....	14
7. Süleyman Askerî Beyin Şatratü'l-Amare'ye gelinceye kadar mevcut durumun korunması, Irak ve Çevresi Komutanlığına ait şifreden bir suret gönderilmesine dair Bağdat Valisi ve Irak ve Çevresi Komutanı Cavit Paşaya gönderdiği yazı.....	16
8. Irak ve Çevresi komutanlığına, Basra Valisi ve Tümen Komutanı Süleyman Askerî Beyin 23 Aralık 1914 tarihinde tayin edilmesi.....	18
9. Kurna'da bulunan İngiliz komutanı ile Şeyh Haz'al arasındaki haberleşmenin sürdürüldüğü, Süleyman Askerî Bey komutasında gelecek kuvvetlerin İngilizlerle muharebeye başladığı zaman tüm aşiretleriyle askerimize arkadan saldırmayı plânladığının haber alındığına dair Amare Mevki Komutanlığının yazısı.....	20
10. Irak ve Çevresi Komutanı Süleyman Askerî Beyin, Kâzım Tümeninin yardımına ihtiyaç kalmadığını ve bu tümen hakkındaki düşüncelerini bildiren yazısı.....	22
11. Gönüllü Osmancık Taburuna mensup bir müfrezenin düşman mevzilerine yaptığı baskın ve 12 Ocakta Rota'ya yaklaşmak isteyen düşman gambotuyla küçük bir Türk müfrezesinin yaptığı çatışmaya dair Süleyman Askerî Beyin yazısı.....	25
12. Süleyman Askerî Beyin 8 Ocak 1915 tarihinde düşman süvari bölüğü ile çıkan çatışma hakkındaki yazısı.....	31
13. Süleyman Askerî Beyin 21 Ocak 1915 tarihinde Rota suyu ilerisindeki mevzilerimize taarruz eden düşmanla yapılan çatışmaya dair yazısı.....	37
14. 20 Ocak (1915) muharebesinde yaralanan Süleyman Askerî Beyin komutayı geçici olarak Kurmay Binbaşı Kâzım Beyin almasına dair emir çıkarılmasını isteyen yazısı.....	40
15. Bağdat Valisi Süleyman Nazif'in, Kurna'da yaralanan ve tedavi için Bağdat'a giden Süleyman Askerî Bey hakkındaki görüşleri.....	43

16. Süleyman Askerî Beyin, İtfaiye taburlarının Zübeyr'de toplanacağı ve İran Harekâtı hakkında düşüncelerini bildiren yazısı.....	46
17. Süleyman Askerî Beyin, sağlık durumunun yapılacak asıl harekâta kadar düzeleceği ve önemli işleri Bağdat'tan idareye devam edeceğine ilişkin yazısı.....	49
18. Süleyman Askerî Beyin Rota suyunu kahramanca savunurken şehit düşen Yüzbaşı Cemil hakkındaki düşüncelerini ifade eden yazısı.....	52
19. Süleyman Askerî Beyin Irak ve çevresine bağlı bulunan altı seyyar jandarma taburu ve bu taburların mevcudunu bildirir yazısı.....	55
20. Süleyman Askerî Beyin yaralanmasından dolayı, ihtiyaç olabileceği düşüncesiyle çağırılan Kâzım Beyin Nâsiriye'ye hareket etmesi.....	58
21. Irak ve Çevresi Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyin, 29 Ocak 1915 gecesi baskın için gönderilen müfrezenin Dicle nehri sahilini takip ederek dönerken rastladığı düşman kuvvetleriyle çarpışmasına dair yazısı.....	65
22. Bağdat Milletvekili Yüzbaşı Tefik Bey komutasındaki kuvvetlerin İran'da Şeyh Haz'al idaresindeki Havize kasabasına girdiklerine ve etraftaki aşiretlerin Osmanlı bayrağı altında harbe katılmalarının sağlandığına dair Süleyman Askerî Beyin yazısı.....	68
23. Musul Milletvekili İbrahim Fevzi Beyin Tebriz'deki kuvvetlerin düşmanın üstün kuvvetleriyle kahramanca çarpıştığını haber verdiği ve Savuçbulak'a seferî kuvvetlerden birinin yetiştirilmesine dair 12 nci Kolordu Komutanlığına yazısı.....	71
24. Alman savaş heyetinin faaliyetine, uygun olduğunda kendilerine iade edilmek ve muharebelerde kullanılmak üzere Bağdat'ta kalacak iki makineli tüfek için elçiliğin onayının alınması hakkındaki yazı.....	76
25. Irak ve Çevresi Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyin, Kâzım Beyin İstanbul'a geri dönüşü ve bu konuda duyduğu üzüntüleri ifade eden yazısı.....	79
26. Sağ Taraf Komutanlığı için Süleyman Askerî Beyin, İtfaiye Alay Komutanı Binbaşı Celal Beyden uygun subay bulunmadığını ve kendisinin yarbaylığa terfi ettirilmesine ilişkin yazısı.....	82
27. Medine halkından Basra'ya erzak kaçırarak ve Müntefik'te tutuklu iki kişi hakkında Sağ Taraf Harp Divanından verilen idam kararının uygulanmasına dair yazı.....	85
28. Süleyman Askerî Beyin seyyar jandarma taburları, sınır bölükleri ve sınır taburlarının subay, asker, hayvan ve tüfek mevcutlarını bildirir yazısı.....	88
29. İbn-ür-Reşit'in yanında bırakılan Ali Efendinin Medine'ye döndüğüne ve kendisine yol masraflarına yetecek miktarda paranın Medine'den ödettirilmesine dair yazısı.....	94
30. Irak Komutanı Nurettin'in, Irak'ta bulunan İngilizlerin faaliyetleri ve burada bulunan kuvvetlerin durumu hakkındaki yazısı.....	97

31. Şuayyibe Harekâtı ve bu harekât sonunda Süleyman Askerî Beyin intihar ettiğine dair bilgileri içeren yazı ve Süleyman Askerî Beyin fotoğrafı.....	101
32. Irak ve Çevresi Komutan Vekili Ali'nin, Osmancık Taburunun subay ve askerlerinin Irak ve çevresinde kullanılmalarının Başkomutanlık tarafından emredildiğini bildirir yazısı.....	107
33. Osmancık Taburunun Rauf Bey Müfrezesine katılmasının uygun görüldüğüne ve tabur ile İstanbul'a gelen üstsubayların senelik izinlerine son verildiğine dair yazı.....	110
34. Osmancık Taburundaki bir yüzbaşı, üç teğmen, bir imam ve askerlerin Irak'tan dönmelerine izin verildiği, bunlara verilecek para ile Binbaşı Rauf Beye gönderilen Hintli ve Afganlı askerlere ilişkin yazı.....	113
35. Osmancık Taburuna gönüllü yazılan ve Irak'ta şoför olarak görevlendirilen Ahmet oğlu Ali'nin İstanbul'a gönderilecek taburlarına katılmalarına izin verilmesi hakkındaki dilekçesi.....	116
36. İstanbul'da kurulan Genç Hindistan Cemiyetinin tüzüğü.....	119
37. İstanbul'da kurulan Seyf-i Hindistan Cemiyetinin tüzüğü.....	126
38. Enver Paşanın, özel bir görev için Bağdat'ta bulunan Hintlilere gereken kolaylığın sağlanmasına dair yazısı.....	137
39. Salihli'de Eşref Beyin evinde misafir Hintlilerin Afyonkarahisar'a sevk edilmelerine dair yazı.....	140
40. 17 Mayıs 1915'te savaşçı Hintlilerin henüz Halep'e gelmedikleri hakkında gönderilen telgraf.....	143
41. Bağdat'taki Millî Ajans muhabirinin, İngiliz ordusundaki Hintli Müslüman askerlerin toplu olarak ordugâhlarından iltica ettiklerini, bir kısmının düşmana karşı muharebelere katıldığını bildiren yazısı.....	146
42. Irak Komutanı Nurettin Paşanın, Hintlilerden oluşturulacak ve masrafları Osmanlı Devleti tarafından karşılanacak kuvvet hakkında verdiği bilgiler.....	149
43. Irak bölgesinde Urduca gazete yayımlamak üzere Ebu Said el-Arabi'nin gönderildiğine, kendisine gerekli yardımın yapılmasına dair yazı.....	152
44. Kütü'l-amare'de esir olan Hintli askerlere propaganda yapmak üzere putperest üç Hintlinin Bağdat'a hareketine dair Berlin'de bulunan Hint İstiklâl Komitesinin teklifinin kabul edilip edilmeyeceği hakkında İstihbarat Şube Müdürü Seyfi'nin yazısı.....	154
45. Aslen Hindistan göçmenlerinden olup tüfek fabrikasında çalışan Hacı Muhammet Musa'nın başka bir yerde görevlendirilmesini isteyen dilekçesi.....	156
46. Kütü'l-amare'de esir olan Müslüman ve Hristiyan İngiliz esirlerine gelen Hintçe mektupların bu dili bilen memurlar tarafından incelenerek İstanbul Sansür Müfettişliğine iadelerine dair Genel Karargâh İstihbarat Şubesi müdürünün yazısı.....	159
47. Doktor Mansur'un Teşkilât-ı Mahsusaya para göndermeleri için telgraflar çektiği ve Almanların bütün Hindistanlıları askerlik hizmetine aldıklarına dair çektiği telgraf.....	162

48. Daha önce görevli olarak gittiği Bağdat'tan dönüşünde askerî belgesi olmadığından İskenderun'a gönderilen Hintli Acara Efendinin İstanbul'a iadesine dair Adana Bölge Komutanlığına yazılan yazı.....	165
49. Hindistanlı Muhammet Afî-ane'nin Teşkilât-ı Mahsusada görevli Ali Beye gönderdiği yazısı.....	168
50. İstanbul sansür müfettiş vekilinin, Hintli Müslümanların Alman imparatoruna gönderdikleri mektup hakkındaki yazısı.....	171
51. İstanbul'da bulunan Hintli Müslümanların Almanya imparatoruna "Hint Komitesi" ile ilgili gönderdikleri yazı.....	174
52. 6 ncı Ordu Komutanlığı emrinde çalışmak üzere Bağdat'a gidecek olan Afganlı Kimyager Doktor Abdülhafız'a bilet verilmesine dair Genel Levazım Başkanlığına gönderilen yazı.....	177
53. Özel bir görev için İstanbul'a gelen Makbul Hüseyin'in borçlarını ödemek için para isteğini içeren dilekçesi.....	179
54. Muhammet Abdülcabbar Hayri'nin Millî Eğitim Bakanlığından verilen izin süresinin uzatılmasına dair Doğu İşleri İdare Müdürlüğüne gönderdiği yazısı.....	182
55. 6 ncı Ordu İstihbarat Subayı Tahsin'in iltica eden askerlerin ifadesini içeren şifresi.....	185
56. Muhammet Abdülcabbar Hayri'nin Avrupa'daki seyahatinde takip edeceği güzergâhı bildiren yazısı.....	188
57. Hintli esirlerin Hintçe mektup alamadıklarına dair şikâyetleri olduğu bunun için Askerî Sansür Dairesine bir veya iki Hintli tayin edilmesine ilişkin Doğu İşleri Müdürlüğüne gönderilen yazı.....	191
58. Irak ve Çevresi Komutanlığının, harekât bölgesindeki devlet memurlarının en önemli görevinin, düşman hakkında orduya bilgi vermek olduğuna dair yazısı.....	194
59. Irak ve Çevresi Komutanlığının Kûtü'l-amare ve civarına girebilecek düşman casuslarına karşı alınacak tedbirleri içeren yazısı.....	197
60. 13 ncü Kolordu Komutan Vekili Yusuf'un, emekli edilmesinin sebepleri hakkında Başkomutanlığa gönderdiği yazısı.....	200
61. Enver Paşanın Almanya'dan gelecek Müslüman esirlerin İstanbul'a gelişlerinde dinlendirilmelerinin sağlanarak yeteneklerine göre görevlendirilmelerine dair yazısı.....	203
62. Harbiye Nezaretinin seferberlik sonuna kadar verilmesi kararlaştırılan günlük ve aylık erzak miktarını gösterir cetveli.....	206
63. Musul'da bulunan Baki'nin Doğu İşleri Müdürü Ali Beye yaşadığı zorluğu anlatan telgrafı.....	214
64. Şatrü'l-Edhem civarına gönderilen Zübeyr oğlu Nasif'in İngilizler hakkında verdiği istihbarat raporu.....	217
65. Amare aşireti reislerinin Kurna'daki İngiliz komutanı ile ilişki kurdukları ve birliklerimiz hakkında düşmana bilgi verdiklerine dair Sol Taraf Komutanlığına gönderilen yazı.....	223
66. Fırat nehri civarında bulunan aşiretlerin bir idare altında bulundurulması için merkezi Hasice olmak üzere kurulması kararlaştırılan mülkî ve idarî hükûmet hakkında Binbaşı Remzi'nin raporu.....	226
67. Göçmenler ve aşiretlerin iskân işleri eski müdürünün Halep'te	232

bulunan aşiret reislerinin ilişki kurdukları kişiler hakkında verdiği bilgi.....	
68. 6 ncı Ordu Komutanı Halil Paşanın Şammar aşireti hakkında verdiği bilgileri içerir şifresi.....	240
69. Enver Paşanın Fırat nehrinin iki tarafında bulunan aşiretlerin idaresi hakkındaki düşüncelerini içeren yazısı.....	243
70. Yıldırım Orduları Grup Komutanı Mareşal von Falkenhein'in Arap şeyhleriyle anlaşmalara ve Arap işlerinin bir elden idaresi için şube kurulacağına dair yazısı.....	246
71. Enver Paşanın, Aneze şeyhlerinden Hacim Beyin orduya katılma isteği ve kendisinin yarbaylığa terfi ettirilmesi hususunda 7 nci Ordu Komutanlığından bilgi talebi.....	249
72. 7 nci Ordu Komutanlığının Fırat havzasındaki aşiretlerle kurulmaya başlanan ilişkiler hakkındaki raporu.....	252
73. Ferhan Paşazade Ahmet Beyin hizmetlerinden dolayı yüz lira para ve dördüncü dereceden bir kıt'a ile nişan ile taltif edilmesi.....	257
74. 13 ncü Kolordu Komutanı Vekili Ahmet Cevdet'in, Deyr-i Zor sancağındaki Şammar aşiretlerinden Musul'un siyasî yöneticisi tarafından gönderilen mektup ve bölgedeki durum hakkında aldığı bilgiler.....	260
75. 11 nci Tümeninden Musul bölgesindeki olaylar hakkında 15 ncı Kolordu Komutanlığına gönderilen istihbarat özetleri.....	266
76. Kurmay Yarbay Arif'in Musul'daki aşiretlerin İngilizlere karşı ayaklandırılması ve Seyit Taha'nın İngilizlerden yardım aldığına dair Van valisinin gönderdiği rapor özetlerini içeren yazısı.....	269
77. Musul'dan dönen Musul Millî Eğitim Müfettişi İbrahim Efendinin Irak hakkında verdiği bilgiler.....	272
78. 11 nci Tümen Komutanlığının Barzan, Şirvan, Zibar aşiretlerine ve reislerine yapılacak yardım hakkındaki yazısı.....	277
79. Van Valiliğinin Barzan, Şirvan, Zibar aşiret reislerine verilecek silâh ve cephaneye hakkındaki yazısı.....	280
80. 13 ncü Kolordu Komutanı Cevdet Paşanın Kerkük'ten dönen subayların bölge hakkında verdikleri bilgileri içeren yazısı.....	283
81. 13 ncü Kolordu Komutanlığından Çukurova'nın durumuna dair alınan şifre ile Musul halkının İngilizlere karşı ayaklandığı haberinin doğrulandığına dair yazısı.....	288
82. 13 ncü Kolordu Komutanının Antep Askerlik Dairesinden bölgedeki olaylar ile Musul ve Akra siyasî yöneticilerinin aşiretler tarafından öldürüldüğünü bildiren yazısı.....	291
83. İçişleri Bakanlığının Barzan ve Zibar aşiretleri ile Nasturi ve Ermenilerden oluşan İngiliz kuvvetleri arasındaki çarpışma hakkındaki yazısı.....	296
84. Barzan ve Akra taraflarındaki olaylar hakkında 3 ncü ve 13 ncü Kolordu Komutanlıklarına gönderilen yazı.....	299
85. Hakkari'de Oraman Aşiret Reisi Sino Ağanın vatanın kurtuluşu hakkında göreve hazır olduğunu bildiren telgrafı.....	302
86. Mustafa Kemal Paşanın vatanın kurtuluşu hakkında göreve hazır olduğunu bildiren Oraman Aşiret Reisi Sino Ağaya teşekkürünü bildiren yazısı.....	306

87. 13 ncü Kolordu Komutanlığından Çukurova'nın durumu hakkında Heyet-i Temsiliyeye verilen rapor.....	309
88. Fransızlara karşı isyan edecek Suriye aşiretlerine yapılacak yardım, Fransızların faaliyetleri, İran bölgesindeki aşiretler, bu aşiretleri silâhlandırarak sınırımıza saldırtacağına dair bilgileri ve Irak'taki olayları içeren rapor.....	313
89. Revandiz savaşçıları reisinin İngilizlerin ateşkes anlaşmasından sonra hakkı olmadığı hâlde Musul, Süleymaniye, Revandiz bölgelerini işgaline, savaşçıların düşmana karşı savaştığına ve Musul halkının Osmanlıları istediğine dair yazısı.....	324
90. Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşanın Irak sınırı ve Musul bölgesi hakkındaki yazısı.....	330
91. 1 nci Genel Müfettişliğinin İran ve Irak sınırlarında zaman zaman olaylar olduğuna ve doğu sınırımızda bulundurulacak kuvvetlere dair yazısı.....	335
92. 7 nci Kolordu Komutan Vekili Fuat'ın Barzan şeyhinin faaliyetleri, Simko'nun İran'da Şino'ya gittiği ve Gevar kazası tahsildarı Kamil ve Benavdikli Ahmet Beyin sınırdan uzaklaştırılması hakkındaki istihbarat raporu.....	339
93. 7 nci Kolordu Komutan Vekili Fuat'ın Irak sınır bölgesinde olabilecek olaylarla ilgili görüşü, şu an Irak sınırında bulunan kuvvetlerimiz hakkındaki raporu.....	343
94. 7 nci Kolordu Komutan Vekili Fuat'ın, Barzan şeyhine mensup eşkıyanın Oramar'a saldırısı, Şemdinan Bölüğünün Oramar'a hareketi, Çölemerik'in güney bölgesinde tayyare faaliyeti yapılması ile Muş bölgesindeki Halit çetesine mensup sekiz şakinin Mestan'a gittiğine dair raporu.....	348
95. Genelkurmay Başkanlığının Irak sınırında bulunan Oramar Sınır Bölüğünün Barzan şeyhine mensup eşkıyanın saldırısına uğradığına ilişkin yazısı.....	352
96. 1 nci Genel Müfettişliğinin Barzan şeyhi ve kardeşi komutasındaki kuvvetin Şemdinan'a geçtiğinin haber alındığı ile Şemdinan kaza merkezinin duruma göre tahliyesine dair yazısı.....	354
97. 7 nci Kolordu Komutan Vekili Fuat'ın Barzan eşkıyasının faaliyetleri ve Irak sınır bölgesinde eşkıya faaliyetlerini tespit için sürekli hava keşfi yapılmasına dair raporu.....	356
98. 7 nci Kolordu Komutanı Kenan Paşanın Barzan Şeyhi Ahmet ile kardeşleri Molla Mustafa ve Mehmet Sıddık'ın aileleriyle hükûmetimize silâhlarını teslim ederek 6 ncı Sınır Taburuna iltica ettiklerine dair yazısı.....	360
99. 7 nci Kolordu Komutanı Kenan Paşanın, Şeyh Barzan'ın yanındakilerle 21 Temmuz 1932'de Van'dan Erzurum'a hareket ettiğine aç ve sefil olan kafilenin ekmeklerinin teminine dair yazısı.....	362

BELGELER

BELGE NO: 1

BELGE NO: 1

Başkumandanlık Vekâletinin 27 Teşrîn-i sânî 330 târihli şifresi mahlûlû

Irak Umûm Kumandanlığına

C. 25. 9. 330 şifre: 1- Karâr-gâh-ı Umûmiyyenin kanâatine nazâran İngiliz kıtaâtı Bağdad civârıyla ileri hareket için gayr-ı kâfî Bağdad için tehlike yoktur. Esâs mes'ele parça parça mağlûbiyyetlerden ictinâb etmek ve takviye kıtaâtınızı alıb mukabil taarruz yapabileceğiniz zamana kadar düşmâna netîce-i kat'iyye kazandırmamaktır. Musul mıntikasından talep edilen dört taburun ve şimdiye kadar Bağdad'a vusûlû lâzım gelen obüs toplarının her bir vâsıtadan istifâde edilerek şu birkaç zarfında size iltihâkları te'kîd olunmalıdır. 2- Bir sahra bataryası dün Diyarbekir şarkındaki Beşire mevki'inden kelekler ile tahrîk olundu. Süleyman Askerî Beyin efrâdı gibi bir tabur ve fedâ-kâr birçok zâbit ile Cerablus'dan şahturlarla hareket etmek üzredir. Mitralyöz kıtaâtını hâmil iki alay da yoldadır. 14 Teşrîn-i sânîde Beride'den hareket eden İbn-üs-Suud pîş-dârı olan dört bin süvârî ile iki güne kadar Zübeyr havâlîsine yetişecektir. Böyle bir kuvvetin Basra havâlîsine vürûdu İngilizlerin size karşı olan harekâtını te'hir edecektir. 3- İbn-üs-Suud ile hemân te'sîs-i muhâbere olunmuş ve kendisiyle te'yîd-i harekât edilmesini tavsiye ederim.

Başkumandan Vekîli nâmına

Liman von Sanders

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 2 FİHRİST: 1 - 10

BELGE NO: 1

Başkomutanlığın 10 Aralık 1914 tarihli şifresinin çözümüdür.

Irak Genel Komutanlığına

Cevap: 8 Aralık 1914 şifreye. 1- Genel Karargâhın tahminine göre, İngiliz kuvvetleri Bağdat'ın¹ civarında ileri hareket için yetersizdir. Bağdat için tehlike yoktur. Esas mesele, parça parça yenilgilerden sakınarak, takviye birliklerimizi alıp karşı taarruza geçebileceğiniz zamana kadar, düşmanın kesin sonuç almasına engel olmaktır. Musul² bölgesinden istenen dört tabur ve şimdiye kadar Bağdat'a gelmesi gereken obüs toplarının her türlü vasıttan istifade edilerek şu birkaç gün içinde size katılmaları sağlanmalıdır. 2- Bir sahra bataryası dün Diyarbakır'ın doğusundaki Beşire'den kelekler³ ile yola çıkarıldı. Süleyman Askerî Beyin⁴ askerleri gibi bir tabur ile gönüllü birçok subay Cerablus'tan⁵ şahturlarla⁶ hareket etmek üzeredir. Mitralyöz birliklerinin bulunduğu iki alay da yoldadır. 27 Kasım'da Beride'den hareket eden İbn-üs-Suud'un öncüleri olan 4000 süvari, iki güne kadar Zübeyr⁷ civarına ulaşacaktır. Böyle bir kuvvetin Basra⁸ civarına gelişi, İngilizlerin size karşı olan hareketini geciktirecektir. 3- İbn-üs-Suud ile hemen temas kurulmuştur. Kendisiyle birlikte hareket edilmesini tavsiye ederim.

Başkomutan Vekili adına

Liman von Sanders

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 2 FİHRİST: 1 - 10

¹ Bağdat (Irak)

² Musul (Irak)

³ Kelek: Nehirlerde, çoğunlukla Dicle'de işleyen ve şişirilmiş tulumlar üzerine kurulan bir çeşit sal.

⁴ Süleyman Askerî Bey, 1884 yılında Prizren'de doğmuştur. Vehbi Beyin oğludur. 3 ncü Ordu 45 nci Redif Alayı 1 nci Tabur 2 nci Bölüğü, 89 ncu Alay 1 nci Taburu, Manastır Merkez Taburu talim öğretmenliği muavinliği, Bağdat Jandarma Teşkilâtı, Bingazi ve Havalisi Komutanlığı kurmay başkanlığı, geçici olarak 10 ncu Kolordu kurmaylığı, Bağdat Jandarma Efradı Cedide öğretmenliği, 38 nci Tümen Komutanlığı, Basra Valiliği ile Irak ve Havalisi Genel Komutanlıklarında görev yapmıştır. Birinci Rota Muharebesi'nde İngilizleri mağlûp etmiştir. Şuayyibe Muharebesi'ni kaybetmiş ve üzüntüsünden arabasında intihar etmiştir.

⁵ Cerablus (Halep)

⁶ Şahtur: İnce donanma gemilerinden biri.

⁷ Zübeyr (Bağdat - Basra - Amare)

⁸ Basra (Bağdat - Basra)

BELGE NO: 2

BELGE NO: 2

Harbiyye Nezâretinin 28 Teşrîn-i sâni vusûlû 29 Teşrîn-i sâni 330 târihli şifresi mahlûludûr.

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanlığına

Süleyman Askerî Beyin müntahab müfrezesi / 26 Teşrîn-i sâni 330'da şahturlarla Cerablus'dan Bağdad civârında Felluce'ye hareket etdi.

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reîsi nâmına

Tofyenhay

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 2 FİHRİST: 1 - 13

Harbiye Nezaretinin 11 Aralık günlü 12 Aralık 1914'te ulaşan şifresinin çözümüdür.

Irak ve Çevresi Genel Komutanlığına

Süleyman Askerî Beyin seçkin müfrezesi 9 Aralık 1914'te şahturlarla Cerablus'tan Bağdat yakınlarındaki Felluce'ye¹ hareket etti.

Genelkurmay Başkanı adına

Thauvenay

¹ Felluce (Bağdat - Delim)

BELGE NO: 3

BELGE NO: 3

Üçüncü Ordu Kumandanlığının / 7 - 8 Kânûn-ı evvel 330 târîhli şifresi
mahlûlûdür.

Umûm Irak Kumandanlığına

Irak ve havâlîsindeki kuvvetler kumandanlığına Kaymakam Süleyman Askerî
Bey ta'yîn edilmiştir. Mûmâ-ileyhe umûr-u muamelâtı devrederek
Dersaâdet'e hareket edebilirsiniz.

Başkumandan Vekîli

Enver

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 28

3 ncü Ordu Komutanlığının / 20 - 21 Aralık 1914 tarihli şifresinin çözümüdür.

Genel Irak Komutanlığına

Irak ve çevresi kuvvetler komutanlığına Yarbay Süleyman Askerî Bey tayin
edilmiştir. Süleyman Askerî Bey'e devir teslim yaparak İstanbul'a hareket
edebilirsiniz.

Başkomutan Vekili

Enver

BELGE NO: 4

BELGE NO: 4

Bağdad'da 13. K. Kumandanlığının 7 Kânûn-ı evvel 330 târîhli şifresi
mahlûlûdür.

Irak Umûm Kumandanlığına

Rütbesinin kaymakamlığa terfî'siyle Basra vilâyeti vâfîliğine ve Otuz Sekizinci
Fırka kumandanlığına ta'yînine 30 Teşrîn-i sânî 330'da irâde-i seniyye-i
padişâhî şeref-sudûr buyurulan Süleyman Askerî Beyin / 4 Kânûn-ı evvel
330'da Bağdad'a muvâsalat eylediği berây-i ma'lûmât ma'rûzdur.

13. K. Kumandan Vekîli

Abd-ül-Hâmid

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 17 - 5

Bağdat'ta 13 ncü Kolordu Komutanlığının 20 Aralık 1914 tarihli şifresinin
çözümüdür.

Irak Genel Komutanlığına

Yarbay rütbesine terfi ederek, 13 Aralık 1914'te Basra valiliğine ve 38 nci
Tümen komutanlığına yüksek onay ile atanan Süleyman Askerî Beyin 17
Aralık 1914'te Bağdat'a varmış olduğu arz olunur.

13 ncü Kolordu Komutan Vekili

Abdülhamit

BELGE NO: 5

BELGE NO: 5

Deyr-i Zor Mutasarrıflığının / 7 Kânûn-ı evvel 330 târihli şifre mahlûlûdür.

Umûm Irak Kumandanlığına

C. 4 Kânûn-ı evvel 330. Süleyman Askerî Bey geçenlerde otomobil ile buradan Bağdad'a geçdi. Mîr-i mûmâ-ileyhe âid bir gönüllü tabur yirmi beş çift şahturla / 2 Kânûn-ı evvel 330 târihinde buradan ve / 5 Kânûn-ı evvel 330'da Ane'den hareket eylediği bil-muhâbere anlaşıldı. Ba'de-mâ buradan asker geçtikçe arz-ı ma'lûmât olunur.

Mutasarrıf Vekîli

Kâmil

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 28 - 1

Deyr-i Zor Mutasarrıflığının 20 Aralık 1914 tarihli şifresinin çözümüdür.

Genel Irak Komutanlığına

Cevap. 17 Aralık 1914. Süleyman Askerî Bey geçenlerde otomobil ile Deyr-i Zor'dan¹ Bağdat'a geçmiştir. Süleyman Askerî Beye ait gönüllü taburlardan birinin yirmi beş çift şahturla 15 Aralık 1914'te buradan, 18 Aralık 1914'te de Ane'den² hareket ettiği alınan bilgi ile anlaşıldı. Bundan sonra, buradan asker geçtikçe bilgi arz olunacaktır.

Mutasarrıf Vekili

Kamil

¹ Deyr-i Zor (Basra)

² Ane (Bağdat)

BELGE NO: 6

BELGE NO: 6

Basra Vâlî ve Kumandanı Süleyman Askerî Beyin / 8 Kânûn-ı evvel 330
târihli şifresi mahlûlûdür.

Irak ve Havâîsi Umûm Kumandanlığına

Üç gün zarfında Bağdad'a muvâsalat edecek olan birkaç zâbit ve Gönüllü
Taburunu alarak hareket edeceğimi kemâl-i ihtirâmla arz ederim.

Basra Vâlî ve Kumandanı
Süleyman Askerî

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 11 - 22

Basra Valisi ve Komutanı Süleyman Askerî Beyin 21 Aralık 1914 tarihli
şifresinin çözümüdür.

Irak ve Çevresi Genel Komutanlığına

Üç gün içerisinde Bağdat'a varacak olan birkaç subayla Gönüllü Taburunu
alarak hareket edeceğimi saygılarımla arz ederim.

Basra Valisi ve Komutanı
Süleyman Askerî

BELGE NO: 7

BELGE NO: 7

Şifre

Şatratü'l-Amare'de Bağdat Vâlîsi ve Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı
Câvid Paşa Hazretlerine

Zât-ı sâmilîleri Irak'ın esbâb-ı asliyye-i tedâfüiyye ve siyasîyyesiyle serbestçe meşgul olabilmek ve kuvvetlerin doğrudan doğruya kumandası teferruâtıyla işgal edilmiş olmamak için kuvâ-yi mevcûde kumandanlığına bendenizin ta'yîn buyurulduğu Harbiyye Nezâretinden iş'âr edilmektedir. Bu bâbdaki emr-i sâmilîlerine intizâr eder. Bugün Bağdad'a vâsıl olan gönüllü taburuyla birkaç gün zarfında Şatratü'l-Amare'de bi-z-zât arz-ı ta'zimât edinceye kadar vaz' ü hâlin muhafazâsına inâyet buyurulmasına ve Irak ve Havâlîsi Kumandanlığına âid şifreden bir sûretinin telgrafla emr-i irsâlini kemâl-i ihtirâmla arz ederim. 11 Kânûn-ı evvel 330

Basra Vâlî ve Kumandanı

Süleyman Askerî

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 32 - 1

Şifre

Şatratü'l-Amare'de¹ Bağdat Valisi ve Irak ve Çevresi Genel Komutanı Cavit Paşaya

Sizi, Irak'ın temel siyasî ve savunma meseleleri ile rahatça meşgul olabilmeniz ve kuvvetlerin doğrudan doğruya komutasıyla uğraştırmamak için, mevcut kuvvetlerin komutanlığına atandığım Harbiye Nezaretinden bildirilmektedir. Bu konudaki emirlerinizi bekliyorum. Bugün Bağdat'a ulaşan Gönüllü Taburuyla, birkaç gün içinde, Şatratü'l-Amare'de size, bizzat saygılarımı sununcaya kadar durumun korunmasına yardımcı olunmasını, Irak ve Çevresi Komutanlığına ait şifreden bir suretinin telgrafla gönderilmesi emrini saygılarımla arz ederim. 24 Aralık 1914

Basra Valisi ve Komutanı

Süleyman Askerî

¹ Şatratü'l-Amare (Bağdat - Amare)

BELGE NO: 8

BELGE NO: 8

Harbiyye

41917 30

Irak ve Havâlsî Kumandanlığına

Irak ve havâlsî kumandanlığına Basra Vâlî ve Fırkası Kumandanı Süleyman Askerî Beyin ta'yînine 10 Kânûn-ı evvel 330 târihinde irâde-i seniyye şeref-sudûr buyurulmuşdur.

Harbiyye Nâzır Vekîli nâmına

İsmail Hakkı

11 Kânûn-ı evvel 330

12 vusûlû

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 28 - 3

Harbiye

41917 30

Irak ve Çevresi Komutanlığına

Irak ve çevresi komutanlığına Basra Valisi ve Tümen Komutanı Süleyman Askerî Bey, 23 Aralık 1914 tarihli yüksek onay ile tayin edilmiştir.

Harbiye Nazırı Vekili adına

İsmail Hakkı

24 Aralık 1914

25 gelişi

BELGE NO: 9

BELGE NO: 9

Amare Mevki' Kumandanlığının 17 Kânûn-ı evvel 330 târîhli şifresi
mahlûlûdür.

Müsta'celdir.

Üzeyr'de Umûm Kumandanlığına

Mecîd-ül-halîfenin bazı mu'temedleri vâsıtasıyla Kurna'daki İngiliz kumandan ve Şeyh Haz'al ile el'ân muhâberede devâm ettiği ve mûkâtib elde edilememiş ise de Süleyman Askerî Bey kumandasında vürûd edecek kuvvetler de İngilizler ile muhârebeye başladığı zaman bütün aşâiriyle ve Hevr tarîkiyle askerimize arkadan taarruz etmek fikr-i mel'anetinde bulunduğu hafiyen haber alınmış olduğu vürûd eden rapor mündericâtından anlaşıldığı.

Amare Mevki' Kumandanı
Tahsin

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 3 FİHRİST: 40

Amare¹ Mevki Komutanlığının 30 Aralık 1914 tarihli şifresinin çözümüdür.
Aceledir.

Üzeyr'de² Genel Komutanlığa

Padişaha bağlı bazı güvenilir kişiler vasıtasıyla Kurna'daki İngiliz komutanı ile Şeyh Haz'al arasındaki haberleşmenin devam ettiği; mektuplaşanlar ele geçirilememişse de Süleyman Askerî Bey komutasında gelecek kuvvetler, İngilizlerle muharebeye başladığı zaman, bütün aşiretleriyle Hevr³ tarafından askerimize arkadan saldırımayı plânlandığının gizlice haber alınmış olduğu gelen rapor içeriğinden anlaşıldı.

Amare Mevki Komutanı
Tahsin

¹ Amare (Bağdat - Basra)

² Üzeyr (Basra)

³ Hevr (Bağdat)

BELGE NO: 10

BELGE NO: 10

Bâb-ı âli

Dâhiliyye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Kalemi

Umûmî

Husûsî

Irak ve Havâlîsi Kumandanlığından gelen şifre sûretidir.

C. Kânûn-ı evvel 330. Kâzım Fırkasının müzâheret-i fi'liyyesine ihtiyâc kalmayacağı fikrindeyim. Esâsen mezkûr fırkasında Irak havâlîsine sarfı isrâf ve hatâ olur. Erzurum cihetine gelince o havâlîde altı tabur fazla ya noksân olmasının harekât-ı umûmiyyeye te'sîr edebileceğini aslâ zannetmem. Fakat teşkilâtındaki bu fırka Bağdad üzerinden Kirmanşah ve Tahran'a yürürse İran'ı istîlâ ve oradaki şerâiti dîger-gûn edecek zâmin-i müstakill teşkil eder. Erzurum cihetinde altı tabur olan kuvvet İran için bir ordudur.

2 Kânûn-ı sâni 330

Irak ve Havâlîsi Kumandanı

Süleyman Askerî

Aslına mutâbıktır. / 5 Kânûn-ı sâni 330

Mühür

M

7148

1. Şu'be

1. Şu'be

6245

2. Kısım 7 - 11. Hıfzı İsmet

Th 6 / 11

Numro

42

98

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 7

BELGE NO: 10

Babıâli

İçişleri Bakanlığı

Emniyet Genel Müdürlüğü

Kalemi

Genel

Özel

Irak ve Çevresi Komutanlığından gelen şifrenin suretidir.

Cevap. Ocak 1915. Kâzım Tümeninin fiilî yardımına ihtiyaç kalmayacağı düşüncesindeyim. Aslında Kâzım Tümeninin Irak ve çevresinde kullanılması israf, hatta yanlış olur. Erzurum tarafına gelince, o bölgede altı tabur fazla ya da eksik olmasının genel harekâtı etkileyeceğini sanmam. Fakat teşkilâtta bu tümen, Bağdat üzerinden Kirmanşah¹ ve Tahran'a² yürürse, İran'ı istilâ ile oradaki şartları değiştirecek bağımsız bir ortam oluşturur. Erzurum tarafında altı tabur olan kuvvet, İran için bir ordu sayılır.

15 Ocak 1915

Irak ve Çevresi Kumandanı

Süleyman Askerî

Aslına uygundur. / 18 Ocak 1915

Mühür

M

7148

1 nci Şube

1 nci Şube

6245

2 nci Kısım 20 Ocak. Saklanması İsmet

Th 9 Ocak

Numara

42

98

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 7

¹ Kirmanşah (İran)

² Tahran (İran)

BELGE NO: 11

BELGE NO: 11

BELGE NO: 11**Telgrafnâme****Devlet-i Aliyye-i Osmâniye Telgraf İdâresi**

Devlet telgraf muâmelâtından mes'uliyet kabûl etmez.

[Nümûne 1]

Ahz				Tekrar keşîde veya sevk			
Sıra Numrosu	Vasıta Merkezi	Târih 4 minh	Me'mûr İmzası	Me'mûr İmzası	Târih	Keşîde Olunan Merkez	Sevk Numrosu
329 117	Dersâdet	Sâat..... 10 Dakika..... 55	Ali Rıza		Sâat Dakika		

Mahreci.....Sahrıca.....Mevrûdu.....

Numro.....651.....Kelimât.....60.....Târih.....Sâat.....

Guruş

Dakika.....

Tarîk

işâret-i muhtemele

Harbiyye Nezâretine

1- Mâh-ı hâlin ikinci cum'a gecesı Gönüllü Osmancık Taburuna mensûb bir müfrezemiz düşmân mevâzı'ına baskın vererek düşmâna yüzü mütecâviz telefât verdirmiştir. Gönüllülerden iki mecrûh vardır. 2- Kânûn-ı evvelin Otuzuncu Salı günü Rota'ya takarrüb etmek isteyen düşmân gambotuyla küçücük bir müfrezemiz arasında vuku' bulan [müsâdeme] netîcesinde gambot mürettebâtından yirmi kişinin telef olduğu ve cebel toparlarımızdan atılan mermilerden bi-z-zât gambotların hasâra uğradığı mevsûkan istihbâr edildi. Bu müsâdemede iki ester ile şehit düşmüş bir saka neferimizden başka zâyiâtımız yoktur. / 3 Kânûn-i sâni 330

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

Şifreye vürûdu / 4 - 5 minh Sâat 11 sonra

2. Şu'be Karâr-gâh

Zahrına

K . A

5522

Telgraf

Harekât

4 - 11 - 30

1597

4270

Th 5 / 11

Şu'be 1

2. Kısım 5 - 11 takrîr

7 Kânûn-ı sâni 1330

2 nci Şu'beye:

1- Osmancık Taburu İstanbul'dan giden gönüllü müfrezesi olacak.

2- Bu müfreze Sahrica karâr-gâhında olduğundan [baskının oradan] Kurna'ya yapıldığı anlaşılıyor Ba'de-l-mütâlaa îâdesi. İsmet

6. 11. 330

(Arka sayfa)

Sûretini alalım. Kısım 2, 3

Matbûâtla i'lân edilmiştir. Sûretini alarak aslının Birinci Şu'beye îâdesi zımında 3. Kısımca takdîm.

İmza

Birinci Şu'beye:

Sûreti şu'bece alınmıştır. İâdeten takdîm. 8 Kânûn-ı sâni 330

İmza

Hıfzı / 9 - 11

66

5

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 10

BELGE NO: 11**Telgrafname****Osmanlı Devleti Telgraf İdaresi**

Devlet telgraf işlemlerinden sorumluluk kabul etmez.

[Örnek 1]

Alma				Tekrar çekme veya sevk			
Sıra Numarası	Vasıta Merkezi	Tarih 17'de	Memur İmzası	Memur İmzası	Tarih	Çekilen Merkez	Sevk Numarası
329 117	İstanbul	Saat... 10 Dakika. 55	Ali Rıza		Saat Dakika		

Çıktığı yer.....Sahrıca¹.....Gelişi.....
Numara.....651.....Kelimele...60.....Tarih..... Saat.....
Kuruş.....Dakika.....
Yol.....olabilecek işaretler.....

Harbiye Nezaretine

1- Aralık ayının ikinci cuma gecesi Gönüllü Osmancık Taburuna mensup bir müfreze, düşman mevzilerine baskın yaparak, 100'den fazla zayıat verdirmiştir. Gönüllülerden iki yaralı vardır. 2- 12 Ocak Salı günü Rota'ya yaklaşmak isteyen düşman gambotuyla,² küçük bir müfrezemiz arasında meydana gelen çatışma sonunda gambot mürettebatından yirmi kişinin öldüğü ve dağ topraklarımızdan atılan mermilerden gambotların hasar gördüğü haberi alındı. Bu çatışmada iki katır ile şehit düşen bir saka askerinden başka zayıatımız yoktur. / 16 Ocak 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

Şifreye gelişi / 17 - 18'de Saat 23.00

¹ Sahrıca (Basra)

² Gambot: Birkaç topu olan küçük savaş gemisidir.

2 nci Şube Karargâh Arkasında K . A
5522 Telgraf Harekât 17 Ocak 1915
1597 4270
Th 18 Ocak Şube 1 2 nci Kısım 18 Ocak bildirildi.
20 Ocak 1915

2 nci Şubeye:

1- Osmancık Taburu İstanbul'dan giden gönüllü müfreze olacak.

2-Bu müfreze Sahrıca karargâhında olduğundan [baskının oradan]
Kurna'ya¹ yapıldığı anlaşılıyor. Okuduktan sonra iadesi. İsmet²

19 Ocak 1915

(Arka sayfa)

Sûretini alalım. 2 nci, 3 ncü Kısım

Basılarak ilân edilmiştir. Suretinin alınarak aslının 1 nci Şubeye iadesi için 3
ncü Kısımca takdim.

İmza

1 nci Şubeye:

Sureti şubece alınmıştır. İade edilmesi. 21 Ocak 1915

İmza

Saklanması / 22 Ocak

66

5

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 10

¹ Kurna (Basra)

² İsmet İnönü (Genel Karargâh 1 nci Şube müdürü)

BELGE NO: 12

BELGE NO: 12

BELGE NO: 12

Mühür

Telgrafnâme

Devlet-i Aliyye-i Osmâniye Telgraf İdâresi

Devlet telgraf muâmelâtından mes'uliyet kabûl etmez.

[Nümûne 208]

Ahz				Tekrar keşide veya sevk			
Sıra Numrosu	Vasıta merkezi	Târih 3 Kanûn-ı sâni 330	Me'mûr İmzası	Me'mûr İmzası	Târih 3 minh	Keşide olunan merkez	Sevk Numrosu
27		Sâat... Dakika.. H...6...M..18.. sabah	İmza	İmza	Sâat.. Dakika.. H...6...M..45		221

Mahreci.....Sahrıca.....Mevrûdu.....

Numro.....557.....Kelimât.....80.....Târih.....Sâat.....

Guruş

Dakika.....

Tarîk.....işâret-i muhtemele.....

Harbiye Nezâret-i Celîlesine

Kânûn-i evvelin geçen yirmi altıncı cum'a günü Mülâzım-ı evvel Osman Efendi kumandasındaki otuz kişilik müfreze ile düşmân süvâri bölüğü arasında vuku' bulan müsâdemede süvârisini firâra mecbûr ettiği esnada zuhûr eden düşmân gambotuna teveccüh eden bu müfrezemiz tarafından tevcîh edilen piyâde ateşinden gambotda bulunan kapudan Favli ile diğer iki zâbitin ve mürettebâtından iki neferin maktûl düşdüğü bu def'a istihbâr olunmaktadır. Mülâzım-ı mûmâ-ileyhin bu gibi şâyân-ı takdîr ve taltîf-i harekât ve muvaffakiyyâtı tevâlî etmektedir. 2 minh

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

Telgraf

1547

1. Şu'be

1. Şu'be

2537

K . A

2. Kısım 3 - 12 [11]

2. Şu'be

3 / 11 / 330

5446 4 Kânûn-ı sâni 1330

2 nci Şu'beye: Th 3/11

İade edilmek üzere takdim. / 3 - 11

İsmet

2 / 3 Kısım 2 minh matbûata

(Arka sayfa)

İade Birinci Şu'be'ye takdim kılınır.

İmza

7 minh

Hıfzı / 9 - 11 İsmet

66

5

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 10 - 1

BELGE NO: 12

Mühür

Telgrafname

Osmanlı Devleti Telgraf İdaresi

Devlet telgraf işlemlerinden sorumluluk kabul etmez.

[Örnek 208]

Alma				Tekrar çekme veya sevk			
Sıra Numarası	Vasıta merkezi	Tarih 16 Ocak 1915	Memur İmzası	Memur İmzası	Tarih 16'da	Çekilen merkez	Sevk Numarası
27		Saat.. Dakika.. H...6....M...18.. sabah	İmza	İmza	Saat. Dakika. H...6....M..45		221

Çıktığı yer.....Sahrıca.....Gelişi.....

Numara.....557.....Kelimeler.....80.....Tarih.....Saat.....

Kuruş

Dakika.....

Yol.....olabilecek işaretler.....

Harbiye Nezaretine

8 Ocak 1915 Cuma günü Üsteğmen Osman Bey komutasındaki 30 kişilik müfreze ile düşman süvari bölüğü arasında meydana gelen çatışmada düşman süvarilerinin firara mecbur bırakıldığı anda, ortaya çıkan düşman gambotuna doğru hareket eden müfrezenin açtığı piyade ateşiyle, gambotta bulunan Kaptan Favli ile iki subay ve mürettebattan iki askerin öldüğü bildirilmektedir. Üsteğmen Osman'ın böyle takdire ve taltife değer harekâtı ve başarıları devam etmektedir.

15'te

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askeri

Telgraf

1547

1 nci Şube

1 nci Şube

2537

K . A

2. Kısım 16 Ocak

2 nci Şube

16 Ocak 1915

5446

17 Ocak 1915

2 nci Şubeye: Th 16 Ocak

İade edilmek üzere takdim. 16 Ocak

İsmet

2. Kısım 16'da matbuata

(Arka Sayfa)

İade 1 nci Şubeye takdim kılınır.

İmza

20'de

Saklanması 22 Ocak İsmet

66

5

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 10 - 1

BELGE NO: 13

BELGE NO: 13

Osmanlı Ordû-yi Humâyûnu
Başkumandanlığı Vekâleti
Şu'be
Numro

Sahrîca'dan Harbiyye Nezâret-i Celîlesine mevrûd şifredir.

Bugün kabl-ez-zevâl sâat yedi buçukda düşmânın iki alay piyâde iki batarya topçu bir makineli tüfenk bölüğü bir bölük süvâri ve üç gambottan mürekkebe kuvveti birkaç gün akdem Rota suyu ilerisine sürülen sol cenâh mevazı'-i asliyyemize taarruz etmiştir. Beş sâat devam eden şiddetli bir muhârebeden sonra düşmân makhûren Kurna'ya çekilmiştir. Zâyiâtımız pek ehemmiyetsizdir. Külliyyetli olmak lâzım gelen düşmân zâyîatı hakkında henüz tafsîlâtı bir fikir edinemedik. / 8 Kânûn-ı sâni 330

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı
Süleyman Askerî

M
7263

Sûretidir. Aslı İkinci Şu'beye verildi. Haritada tesbît olundu.
Hıfzı / 11 - 11 İsmet

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 1

BELGE NO: 13

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

Sahrıca'dan Harbiye Nezaretine gelen şifredir.

Bugün öğleden önce saat yedi buçukta düşmanın iki piyade alayı, iki topçu bataryası, bir makineli tüfek bölüğü, bir süvari bölüğü ile üç gambottan oluşan kuvveti, birkaç gün önce Rota suyu ilerisine sevk edilen sol taraftaki asıl mevzilerimize taarruz etmiştir. Beş saat süren şiddetli bir çatışmadan sonra, bozguna uğrayan düşman, Kurna'ya çekilmiştir. Zayıyatımız önemsizdir. Fazla olması gereken düşman zayıyatı hakkında henüz detaylı bir fikir edinemedik. / 21 Ocak 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

M

7263

Surettir. Aslı 2 nci Şubeye verildi. Haritada tespit edildi.

Saklanması 24 Ocak İsmet

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 1

BELGE NO: 14

BELGE NO: 14

Sahrıca'dan Harbiyye Nezâret-i Celîlesine mevrûd şifredir.

Gayet müsta'celdir.

Yedi Kânûn-ı sâni Muhârebesi'nde sol bacağımdan girib çıkan bir kurşun sağ bacağıma da nüfûzla azm-i fahz ise nısfından kırılarak kurşun içeride kalmışdır. Ma'et-teessüf kımıldamağa imkân bırakmayan cerîham uzunca bir tedâviye mahkûm ediyor. Bu muhârebede Sol Cenâh Kumandanı Yüzbaşı Cemil bir top mermisiyle kahramanca şehîd olmuşdur. Urbân da dâhil olduğu hâlde zâyiâtımız on şehîd ve elli mecrûhu tecâvüz etmemektedir. Cerîham beni bir müddet kumanda başından ayrılmağa mecbûr ediyor. Harekât-ı asliyyeye daha yirmi beş gün başlanamayacağından Haleb'de bulunan Erkân-ı Harb Binbaşı Kâzım Beyin posta vesâitiyle Bağdat'a gelerek muvakkaten emr-i kumandayı der-uhde etmesi husûsunun hemen emir buyurulmasını istihâm ederim. El-yevm Kurna karşısındaki müfreze kumandanı Binbaşı Halim Beydir. Nâsiriye'de tahaşşüd eden kuvvetler Kâzım Beyin vürûduna kadar İtfâiyye Alayı Kumandanı Binbaşı Ali Beye tevdi' edilecektir. Askerimizin kuvve-i ma'neviyyesi gayet güzeldir.

Irak ve Havâlîsi Kumandanı

7 / 8 - 11

Süleyman Askerî

Sûretidir. Aslı elden Müsteşâr Muâvini Fethi Beye verildi.

Kâzım Beye emir verilmişdir. Hıfzı / 10 - 11

İsmet

115

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16

BELGE NO: 14

Sahrıca'dan Harbiye Nezaretine gelen şifredir.

Gayet aceledir.

20 Ocak (1915) Muharebesi'nde sol bacağımı delip geçen kurşun, sağ bacağıma girmiş, uyluk kemiğim ortasından kırılmış, kurşun da içeride kalmıştır. Ne yazık ki kımıldamama engel olan yaram, uzunca bir tedaviyi gerektiriyor. Bu muharebede Sol Taraf Komutanı Yüzbaşı Cemil, bir top mermisiyle kahramanca şehit olmuştur. Araplar da dâhil zayıyatımız 10 şehit ve 50 yaralıyı aşkındır. Bacağımdaki yara, beni bir süre komuta görevinden ayrılmaya mecbur ediyor. Asıl harekâta yirmi beş günden önce başlanamayacağından, Halep'te bulunan Kurmay Binbaşı Kâzım Beyin posta araçlarıyla Bağdat'a gelip, geçici olarak komutayı devralması konusunda hemen emir verilmesini arz ederim. Bugün için Kurna karşısındaki müfrezenin komutanı, Binbaşı Halim Beydir. Nâsiriye'de¹ toplanan kuvvetler, Kâzım Beyin gelişine kadar, İtfaiye Alayı Komutanı Binbaşı Ali Beyin emrine verilecektir. Askerimizin morali gayet iyidir.

20 - 21 Ocak

Irak ve Çevresi Komutanı

Süleyman Askerî

Surettir. Aslı elden Müsteşar Muavini Fethi Beye verildi.

Kâzım Beye emir verilmiştir. Saklanması 23 Ocak

İsmet

115

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16

¹ Nâsiriye (Müntefik - Basra)

BELGE NO: 15

BELGE NO: 15

Dâhiliyye Nezâreti

Emniyyet-i Umûmiyye Müdîriyyeti

Şu'besi

Aded

Bağdad vilâyetinden alınan şifredir.

Numro

37

Gayet müsta'celdir.

Irak Umûm Kumandanı Süleyman Askerî Beyin Kurna karyesindeki son muhârabede mecrûh olduğu dünki gün muhâbere-i resmiyyeden anlaşılmış idi. Müşârün-ileyhin [galibâ tedâvî için olacak] vapurla Bağdat'a müteveccihen hareket etmiş olduğu da bugün haber alındı. Basra mintikasındaki ahvâl-i harbiyenin şu son günlerde lehimize bir şekl-i müsâid alması sırf Süleyman Askerî Beyin eser-i gayret ve dehâsıdır ve oradaki kuvâ-yî nizâmiyye ve muâvinemizin ruh-i mihveri de yine Süleyman Askerî Beydir. Mecrûhiyeti neûzü-b-illâh bir felâkete müncer veya ve eyyâm-ı marazî-i mümtedd olursa bizim için ta'mîri müşkil bir felâket olur. Çünkü Basra havâlisinde ve hatta Bağdad ve Musul'la menâtık-ı mücâviresinde teşkilât-ı muntazâma ile vücûda getirilmiş ve erkân ve efrâdı silsile-i merâtib ile rabt ve tanzîm olunmuş bir kuvvetimiz yokdur. Askerî Bey herhangi bir sebep ve sûretle ayrılırsa bunlar düşmânı ve her şeyi îka' ederek birlerine [birbirlerine] düşerler, hâl ve mevki' pek mühimdir. Emr ü ta'lîmât-ı devletlerine bu gece arz-ı intizâr ediyorum.

9 Kânûn-ı sâni 330

Bağdad Vâlîsi

Süleyman Nazif

Aslına mutâbıkdır. / 10 minh

İsmail

Şu'be 1

Harekât mahrem

2. Kısım

2750

Th 10 / 11

İsmet Beye hıfz edilmesini emretdiler. 11 - 11

120

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 2

BELGE NO: 15

İçişleri Bakanlığı

Emniyet Genel Müdürlüğü

Şubesi

Adet

Bağdat'tan alınan şifredir.

Numara

37

Gayet acildir.

Irak Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyin Kurna köyündeki son muharebede yaralandığı, dünkü resmî yazışmalardan anlaşılmıştı. Süleyman Askerî Beyin tedavi olmak üzere, vapurla Bağdat'a hareket ettiği haberi bugün alındı. Son günlerde Basra bölgesindeki savaşın lehimize bir hâl almaya başlaması, yalnız Süleyman Askerî Beyin gayret ve dehasının eseridir. Oradaki düzenli ve yardımcı birlikleri harekete geçiren ruhun kaynağı da yine Süleyman Askerî Beydir. Yaralanması, Allah korusun felâketle sonuçlanacak olursa veya hastalık süresi uzarsa bizim için telâfisi güç bir durum olur. Çünkü Basra'nın çevresinde, hatta Bağdat, Musul ve civar bölgelerde düzenli bir şekilde oluşturulmuş, hiyerarşik düzene uygun birliğimiz yoktur. Süleyman Askerî Bey herhangi bir sebeple ayrılırsa, bunlar düşmanı ve her şeyi bırakarak birbirlerine düşerler. Durum çok önemlidir. Emirlerinizi bu gece bekliyorum.

22 Ocak 1915

Bağdat Valisi

Süleyman Nazif¹

Aslına uygundur. / 23'te

İsmail

Şube 1

Harekât gizli

2 nci Kısım

2750

Th 23 Ocak

120

İsmet Beye saklamasını emrettiler. 24 Ocak

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 2

¹ Süleyman Nazif, Türk şairi ve yazarı (Diyarbakır 1870 - İstanbul 1927). Şair ve tarihçi Said Paşanın oğludur. 1897'de Paris'e kaçtı. Dönüşünde 2 nci Abdülhamit tarafından Bursa'ya sürgün gönderildi. 1909'da Basra, 1910'da Kastamonu, 1911'de Trabzon, 1913'te Musul, 1914'te Bağdat valiliklerinde bulundu. 1915'te görevinden ayrılarak İstanbul'a döndü. Bir ara Malta'ya sürüldü. Meydan - Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi; c. 11, s. 674.

BELGE NO: 16

BELGE NO: 16

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1533

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Bağdat'da Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanlığından mevrûd

12 Kânûn-ı sâni 330 târîhli şifredir.

C. 8 Kânûn-ı sâni 330 İttifâkiye taburları Zübeyr etraflarında tahaşşüd edecek kuvvâ-yi asliyyenin yegâne anâsır-ı istinâdîdır. Cebel bataryasının iki topu (şifre) karşısında ikisi Nâsiriye'de bulunuyordu. Nâsiriye'deki takım setr kıtaâtı ile Zübeyr'e tahrîk edilmiştir. İran'ın işgali pek sühûletli ve muktezî olduğundan evvelce tasavvur-ı vechle Birinci Kuvve-i Seferiyye buna me'mûr buyurulursa Erzurum cihetinde altı taburdan ibâret kalacak olan bu kuvvet İran için bütün havâlîsini istîlâ' ve netâyic-i azîme istihsâl edecek bir unsur-ı mühim teşkîl eyleyeceğini arz ederim.

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

M

7408

1. Şu'be M

2766

12 minh

1. Şu'be / 12 minh

Th 12 / 11

2. Kısım Hıfzı

104

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 25

BELGE NO: 16

Osmanlı Ordusu
Başkomutanlığı
Şube
Numara
1533

Başkomutanlığa
Bağdat'ta Irak ve Çevresi Genel Komutanlığından gelen
25 Ocak 1915 tarihli şifredir.

Cevap. 21 Ocak 1915. İtfaiye taburları Zübeyr dolaylarında toplanacak asıl kuvvetlerin tek dayanağıdır. Cebel bataryasının iki topu (şifre) karşısında, ikisi de Nâsiriye'de bulunuyordu. Nâsiriye'deki takım gizleme birlikleri ile Zübeyr'e doğru yola çıkarılmıştır. İran'ın işgali pek kolay ve gerekli olduğundan, önceki plâna göre, 1 nci Kuvve-i Seferiye bu iş için görevlendirilirse, Erzurum yönünde altı taburdan ibaret kalacak olan bu kuvvetin, İran seferi için, bütün civarı ele geçirecek, büyük başarılar elde edecek önemli bir unsur oluşturacağını arz ederim.

Irak ve Çevresi Genel Komutanı
Süleyman Askerî

M
7408

1 nci Şube M

2766

25'te

1 nci Şube / 25'te

Th 25 Ocak

2 nci Kısım Saklanması

104

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 25

BELGE NO: 17

BELGE NO: 17

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1543

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanlığından mevrûd 12 Kânûn-ı sânî 330
târihli şifrenin hallidir.

... Hiçbir iş yapmadan ibzâl buyurulan teveccühün minnet-dârıyım. Kemik kırılmasından ve kurşunun içeride kalmasından dolayı yaranın tekayyuhundan ve tedâvînin fazla ıztırâr-ı temâdisinden korkuyorum. Yara temiz zuhûr etdi. Bacağımı üç hafta askıda tutmak kâfî geleceğini söylüyorlar. Zübeyr dâr-ül-harekâtı otomobil ve araba ile harekete her tarafta müsâid olduğundan nekahat ve ... devresini bu sûretle geçirerek ancak o kadar zaman zarfında ... mütehaşşid olan kıtaât-ı asliyyenin harekâtına iştirak edebileceğimden bahtiyârım. Kuvvetlerimizin zihniyet ü vaziyet(i) gayet mükemmeldir. Rota muhârebesinde yalnız dört sahra ve iki cebel topumuz otuza karîb seri topa karşı pek müstesnâ ve şâyân-ı hayret bir yararlık göstermiş muhârebenin müddet-i devâmı dört sâat zarfında yalnız dört sahrâ topumuz yalnız iki yüz seksen mermiyi muvaffakiyyetle atarak düşmân hutûtunu sarsdığı bir nakliye gemisi dahi işgal eylediği gibi cebel takımı düşmân mitralyöz bölüğünü ancak beş dakikalık ateşden sonra tamamen susdurmuşdur.

Muâmelât-ı mühimmeyi Bağdad'dan idâre de devâm ediyorum.

Takdîm

13 - 11 - 330

sâat 2 20 evvel

M

7441

Bir sûreti nâzır paşa hazretlerine takdîm olundu

115

Aslı riyâset

1 Şu'be

[1. Şu'be] sûret

2789

2. Şu'be sûret

1. Şu'be / 13 minh

Th 13 / 11

/ 13 minh

Mufasssal rapor istenildi. Şimdilik Hıfzı / 14 - 11

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 4

BELGE NO: 17

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

1543

Başkomutanlığa

Irak ve Çevresi Genel Komutanlığından gelen 25 Ocak 1915 tarihli şifrenin
çözümüdür.

... Hiçbir iş yapmadan gösterdiğiniz yakınlığa minnettarım. Kemik kırılmasından ve kurşunun içeride kalmasından dolayı yaranın irinlenmesinden ve tedavinin zorunlu olarak uzamasından korkuyorum. Yara temiz çıktı. Bacağımı üç hafta askıda tutmanın yeterli olacağını söylüyorlar. Zübeyr harekât alanı, otomobil ve araba ile harekete uygun olduğundan nekahat ve ... devresini bu şekilde geçirerek ancak o süre içinde ... toplanan asıl birliklerin harekâtına katılabileceğimden dolayı mutluyum. Birliklerimizin moral ve durumları mükemmeldir. Rota çarpışmasında yalnız dört sahra, iki dağ topumuz, otuza yakın seri topa karşı çok üstün ve hayranlık uyandıran bir yararlılık göstermiştir. Çarpışma devam ederken, dört saat içinde dört sahra topumuz yalnız 280 mermiyi başarıyla atarak düşman hatlarını sarsmış, bir nakliye gemisini bile ele geçirmiş olduğu gibi dağ takımı da düşman mitralyöz bölüğünü ancak beş dakikalık ateşten sonra tamamen susturmuştur.

Mühim işlemleri Bağdat'tan idareye devam ediyorum.

Takdim

26 Ocak 1915 saat 2:20

M

7441 Bir sureti nazır paşaya sunuldu.

115 Aslı başkanlık

1 nci Şube [1 nci Şube] suret

2790 2 nci Şube suret

1 nci Şube / 26'da Th 26 Ocak / 26'da

Ayrıntılı rapor istenildi. Şimdilik saklanması / 27 Ocak

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 4

BELGE NO: 18

BELGE NO: 18

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1532

Bağdad'dan Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd şifredir.

Rota suyunun kahramân müdâfi' Yüzbaşı Cemil bu memlekete çok büyük hizmetler etmiştir. Berr-i vücûd-ı âlî-kadr idi. Cemil'in varı yoğu aşk-ı vatandan ibâretdir. Muhtâc-ı te'mîn kimsesi olmayan bu muhterem şehîde bir hâtıra olarak Amare'ye tâbi' Kurna kazâsının Cemîliye kazâsı ve istirdâdıyla berâber Kurna şehrinin Cemîliye tevsîm edilmesini bil-hâssa [arz] ederim. / 12 Kânûn-ı sâni 330

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

2. Kısım 12 - 11

Sûretidir. Aslı havâle edilirse Dâhiliyye Nezâretine

Teklîf olunmak üzere hıfzı / 12 minh

103

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 17 - 4

BELGE NO: 18

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlık

Şube

Numara

1532

Bağdat'tan Başkomutanlığa gelen şifredir.

Rota suyunu kahramanca savunan Yüzbaşı Cemil, bu vatana çok büyük hizmetler etmiştir. Değerli biri idi. Cemil'in her şeyi vatan sevgisinden ibaretti. Geride bıraktığı kimsesi olmayan bu muhterem şehidi hatırlamak üzere, Amare'ye bağlı Kurna kazasının "Cemiliye" kazası, geri alındıktan sonra da Kurna şehrine "Cemiliye" isminin verilmesini özellikle arz ederim. / 25 Ocak 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

2 nci Kısım 25 Ocak

Surettir. Aslı havale edilirse İçişleri Bakanlığına

Teklif edilmek üzere saklanması / 25'te

103

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 17 - 4

BELGE NO: 19

BELGE NO: 19

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

M

1622

Numro

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Riyâseti Vekâletine

Bağdad'da Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı Süleyman Askerî Beyden
mevrûd / 15 Kânûn-ı sâni 330 târihli şifredir.

16 vürûdu

C. 7 - 8 Kânûn-ı sâni 330 şifre Irak ve havâlîsine merbût olarak el-yevm Nâsiriye'de bir Dicle vâdîsinde Sahrîca mevki'inde 4, Amare'den Havize üzerine yürüyüş kolunda bir ki cem'an 6 seyyâr jandarma taburu vardır. İşbu taburlar makasid-i harbiyyede istihdâm edilmekte ve tabur hâlinde kullanılmaktadır. Bunlardan Bağdad Taburunda 15 zâbit, 129 muvazzaf, 555 ikmâl efrâdı, 623 büyük çaplı mavzer tüfengi, 146 sandık cebhâne, iki binek, 12 mekârî; Hille Taburunda 14 zâbit, 66 muvazzaf, 724 ikmâl efrâdı, 716 büyük çaplı mavzer tüfengi, 264 sandık cebhâne, 7 binek, 8 mekârî; Süleymaniye Taburunda 10 zâbit, 425 muvazzaf, 224 ikmâl efrâdı, 639 büyük çaplı mavzer tüfengi, 145 sandık cebhâne, 14 mekârî; Bedre Taburunda 15 zâbit, 127 muvazzaf, 587 ikmâl efrâdı, 661 büyük çaplı mavzer tüfengi, 145 sandık cebhâne, binek, yirmi iki mekârî bulunduğ; Delim Taburunda 12 zâbit, 805 silâh - endâz, (800) mavzer, 167 sandık cebhâne, 13 binek, 50 mekârî; Müntefik Taburu 6 zâbit, 266 nefer bulunduğ.

16 minh

Aslı riyâset

1. Şu'be sûret

2. Şu'be sûret

669 mükerrer

163

47

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 30 - 11

BELGE NO: 19

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

M

1622

Numara

Genelkurmay Başkanlığına

Bağdat'ta Irak ve Çevresi Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyden gelen
28 Ocak 1915 tarihli şifredir.

29 gelişi

Cevap. 20 - 21 Ocak 1915 şifre. Irak ve civarına bağlı olarak bugün Nâsiriye'de 1, Dicle vadisinin Sahrıca mevkiinde 4, Amare'den Havize¹ üzerine yürüyüş kolunda bir, toplam 6 seyyar jandarma taburu vardır. Bunlar tabur hâlinde muharebe amacıyla kullanılmaktadırlar. Bağdat Taburunda 15 subay, 129 muvazzaf, 555 ikmal askeri, 623 büyük çaplı mavzer tüfeği, 146 sandık cephane, 2 binek, 12 yük hayvanı; Hille Taburunda 14 subay, 66 muvazzaf, 724 ikmal askeri, 716 büyük çaplı mavzer tüfeği, 264 sandık cephane, 7 binek, 8 yük hayvanı; Süleymaniye Taburunda 10 subay, 425 muvazzaf, 224 ikmal askeri, 639 büyük çaplı mavzer tüfeği, 145 sandık cephane, 14 yük hayvanı; Bedre Taburunda 15 subay, 127 muvazzaf, 587 ikmal askeri, 661 büyük çaplı mavzer tüfeği, 145 sandık cephane, binek, 22 yük hayvanı; Delim Taburunda 12 subay, 805 deniz eri, 800 mavzer, 167 sandık cephane, 13 binek, 50 yük hayvanı; Müntefik Taburunda 6 subay, 266 asker bulunmaktadır.

29'da

Aslı başkanlık

1 nci Şube suret

2 nci Şube suret

669 tekrarlanmış

163

47

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 30 - 11

¹ Havize (İran)

BELGE NO: 20

BELGE NO: 20

BELGE NO: 20

BELGE NO: 20

Harbiyye Nezâreti

Tahrîrât Dâiresi

Şu'be Kalemî

1. Şu'be

161

Fevk-al-âde

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı Süleyman Askerî Beyden gelen

19 Kânûn-ı sâni 330 târihli şifredir.

981

84

Husûsî ve müsta'celdir.

Başkumandanlık Vekâletine

Azm-i fahzın vasatındaki kesr ve kurşundan dolayı bidâyetde etibbânın birçok ihtilâtı zarûr-ül-vuku' görmesi veistirâhât-ı kâmile ile [uzun] bir tedâviye ihtiyâc-ı mutlak olabileceğini der-miyân etmesi sebebiyle her ihtimâle karşı Kâzım Beyi istemişdim. El-yevm yara kapanmış kesr-i azmin tam olmağla ... etmiştir. Başka hiçbir ihtilât da vuku' bulmamıştır. Kurşun hiç ıztırâb-ı cerrâhî bir îcâb göstermiyor. On iki gün evvel yaralandığıma göre bundan on sekiz gün sonra adalât-ı takallûsden men' ederek temdîd cihazı ref' olunabilecektir. Şu hâlde bacağım mîzâbe içinde kalmak üzre vapur, otomobil, araba ile Nâsiriye üzerinden Basra'ya kadar gidebileceğim ve vakayî-i âhire ile kesb-i kuvvet eden bu sûretle muhârebe-i kat'iyyeye iştirâkim çok fâideli ve zarûrîdir. Emr ü kumanda vaz'iyetinin esaslı olarak tahavvülü seri-üt-te'sir ve tahavvül olan urbân arasında **(Fihrist: 16 - 7)** muvakkat bir sû-i te'sir olan teşevvüş yapabileceğinden korkuyorum. Kîtaâtımın ... Nâsiriye'deki tecemmü'ü en çabuk yirmi günde olabilecek ve henüz seferberliği noksan olan bütün kîtaâtın tamâmen kabil-i hareket hâle konması ve cebhâne erzak kollarının ikmâl olunması bir ay sürecektir. Şu hâlde (nasıl) olsa harekât-ı kat'iyyeye yetişebilecek. Basra dâr-ül-harbindeki kuvvetler tabîat-ı arâzî ile gayr-ı kabil muvâsala üç müstakill koldan taarruz edecekler. Zübeyr, Kurna ve Havize cihetinde Rauf Bey başda olarak evvelce arz ettiğim kuvvetler Kurna'da ehemmiyetli aşâirle (Müretteb) Dicle Fırkası Zübeyr'de bütün kuvâ-yi asliyye bulunacaktır. Müretteb Dicle Fırkasına el-yevm Halim Bey kumanda ediyor. Eğer yarım bir vücûdla aynı kolda harekât-ı asliyye-i taarruziyyeye iştirâk etmeliğimi vaz'iyet-i me'mûriyetimi bir izzet-i nefis mes'elesi telâkki etmezseniz Kâzım Beyin hemen Nâsiriye'ye hareketle on bin efrâd-ı aşâir ve bir kolordudan mürekkeb sağ cenâh kumandanlığını der-uhde ve Zübeyr havâlîsinde tecemmü'ü sevk-ül-ceyşini te'min ve istihzârat-ı (şifre)deki olacaktır. Mezkûr kol el-yevm

Binbaşı Ali Beyin kumandasında (**Fihrist: 16 - 8**) bulunuyor. Bu nazik mes'ele hakkında kat'î bir fikir arz edemeyeceğim. Buraca dost-âne hâl mi, yoksa vaz'iyetin oradan ta'yini mi daha muvâfık olacağına da mütereddidim.

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı
Süleyman Askerî

Mahremdir 2. Kısım. 20 - 11. Kâzım Beyin muvâsalatını ve kendileri tarafından teklîf-i vuku'unu bekleyeceğiz.

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 6 (7, 8)

BELGE NO: 20

Harbiye Nezareti

Tahrirat Dairesi

1 nci Şube

Olağanüstü

Şube Kalemî

161

Irak ve Çevresi Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyden gelen

1 Şubat 1915 tarihli şifredir.

981

84

Özel ve acildir.

Başkomutanlığa

Doktorların, uyluk kemiğinin kurşundan dolayı ortasından kırılmasının başlangıçta farklı sorunlara yol açabileceğini, iyi bir dinlenme ile uzun bir tedaviye ihtiyaç duyulacağını söylemeleri sebebiyle her ihtimale karşı Kâzım Beyi istemiştim. Bugün yara kapanmış, kırılan kemik düzelmeye ... etmiştir. Başka hiçbir sorun da görülmemiştir. Kurşun, ameliyat gerektirecek bir durumda değildir. On iki gün önce yaralandığıma göre, bundan on sekiz gün sonra adalelerin kasılmasını engelleyen uzatma aleti çıkarılabilecektir. Şu hâlde bacağımdaki destekle vapur, otomobil ve araba ile Nâsiriye üzerinden Basra'ya kadar gidebileceğim. Olayın sonunda kuvvetli bir şekilde asıl çarpışmaya katılmam yararlı ve gereklidir. Emir komuta durumunun esaslı olarak değişmesinin, çabuk etkilenen ve değişen Araplar arasında **(Fihrist: 16 - 7)** geçici bir karışıklık çıkaracağından korkuyorum. Birliklerimin ... Nâsiriye'de toplanmaları en az yirmi günü bulacak ve henüz savaş için hazırlığı eksik olan bütün birliklerin tamamen hareketli hâle getirilmesi, cephane ve erzak kollarının ikmal olunması bir ay sürecektir. Şu hâlde nasıl olsa asıl harekâta yetişebilecek. Basra savaş bölgesindeki kuvvetler, arazi koşulları ile ulaşımaya uygun olmayan üç ayrı koldan saldırıda bulunacaklardır. Zübeyr, Kurna, Havize yönlerinde Rauf Bey komutasında önceden belirttiğim kuvvetler, Kurna'da önemli aşiretlerle Mürettep Dicle Tümeni, Zübeyr'de asıl kuvvetler bulunacaklardır. Mürettep Dicle Tümenini bugün Halim Bey komuta ediyor. Eğer yarım bir vücutla aynı kolda asıl taarruz harekâtına katılma isteğimi bir gurur meselesi olarak kabul etmezseniz, Kâzım Beyin Nâsiriye'ye hareketle on bin aşiret askeri ve bir kolordudan oluşan sağ taraf komutanlığını yapması ve Zübeyr çevresinde toplanarak stratejisini belirleyip hazırlaması (şifre) olacaktır. Kol, bugün Binbaşı Ali Beyin komutasında

(Fihrist: 16 - 8) bulunuyor. Bu önemli konu hakkında kesin bir fikir arz edemeyeceğim. Konunun burada dostça halledilmesi mi, yoksa oradan belirlenmesinin mi daha uygun olacağına emin değilim.

Irak ve Çevresi Genel Komutanı
Süleyman Askerî

Gizlidir. 2 nci Kısım. 2 Şubat Kâzım Beyin gelmesini ve kendileri tarafından teklif gelmesini bekleyeceği.

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 16 - 6 (7, 8)

BELGE NO: 21

BELGE NO: 21

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1699 Bağdad'dan Başkumandanlık Vekâletine Mevrûd Şifre

M

1 Şu'be M

7771

2911

16 - 17 Kânûn-ı sâni 330 gecesi düşmâna baskın icrasıçün yüz elli kişilik iki zâbit kumandasında bir müfreze gönderilmiştir. İşbu müfreze Süveyb (?) nehrine kadar gitmiş ise de düşmâna tesâdüf etmedikleri ancak Dicle nehrinin sâhilini ta'kîben avdetde hurmalık yakınında iki taburla işgal edilmiş kal'a yanındaki siperlerine tel örgüsüne girerek herc ü merci Osmanlılara mahsûs bir şiddet-i merd-âne ile bir sâat kadar muhârebeden sonra müfrezemiz düşmân piyâdeleriyle karışmış düşmân piyâdeleri her biri bir tarafa dağılmıştır. Düşmândan siperde kalanlar bil'âhire iki sâat kadar yekdiğerine ateş teâtî etmişlerdir. Sabahleyin düşmânın iki bölük süvârisi kendi firârîlerini toplamak ve müfrezemizi ta'kîb etmek üzere çıkmış ise de bir yüzbaşı bir başçavuş dâhil olduğu hâlde yirmiyi mütecâviz maktûl terk ederek ric'ata mecbûr edilmiştir. Düşmân siperlerinde piyâdemizin bomba ateşinden ve süngülerinden pek çok telefât verdiği avdet eden müfrezenin ifâdelerinden anlaşılmıştır. Düşmân ertesi sabah gambotunun himâyesinde sol cenâha bir tabur piyâde çıkarmak teşebbüsünde bulunmuş ise de muvaffak olamayarak sağ cenâhda yine Kurna'ya yakın dâhildeki bir noktaya ihrâc etmiş ve Kurna civarında iki köy, ihrâktan sonra ba'de-z-zevâl dört buçukda tekrâr vapura irkâben ileri Kurna'ya çekilmiştir. Maktûl yüzbaşı ve neferâtın ispaletlerinden ve üniformalarında(n) On Üçüncü Mızraklı Süvâri Alayından oldukları anlaşılmıştır. Bu baskında mecrûhîn ve şühedâımızın mikdârı yirmiyi tecâvüz etmemiştir. Aynı gecede Mecîd-ül-halîfe aşâirinin yaptığı baskında bir Müslüman Hindli esir edilmiş ve merkûmun Kânûn-ı sâni muhârebesinde düşmânın büyük gambotunun zedelendiğini ve kuvve-i ma'neviyelerinin pek mütezelsil olacağını düşmânın tevâlî eden teşevvûş ve hezimetleride bunu göstermekdedir. Kuvvetlerimizin neş'esi ve ahvâl-i rûhiyyesi pek iyi olduğu ma'rûzdur. / 19 - 20 Kânûn-ı sâni 330

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

[Reîs] Paşaya anlatıldı. Şu'be 1 / 20 minh Kısım İsmet Hıfzı / 25 - 11

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 34

BELGE NO: 21

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

1699

Bağdat'tan Başkomutanlığa Gelen Şifre

M

1 Şube M

7771

2911

29 - 30 Ocak 1915 gecesi düşmana baskın yapmak üzere, iki subay komutasında 150 kişilik bir müfreze gönderilmiştir. Bu müfreze Süveyb (?) nehrine kadar gitmiş ise de düşmana rastlamamıştır. Ancak Dicle nehri sahilini takip ederek döndüklerinde, hurmalık yakınında iki taburla işgal edilmiş olan kale yanındaki siperlerine, tel örgüsüne girmiş ortalık karışmış, Osmanlı yiğitliği ile bir saat kadar savaştıktan sonra, müfrezemiz düşman piyadeleriyle karışmış, düşman piyadelerinin her biri bir tarafa dağılmıştır. Düşmandan siperde kalanlar ile müfrezemiz iki saat kadar birbirlerine ateşe devam etmişlerdir. Sabahleyin düşmanın iki bölük süvarisi, kendi firarîlerini toplamak ve müfrezemizi takip etmek üzere çıkmış ise de bir yüzbaşı bir başçavuş dâhil yirmiyi aşkın ölüyle geri çekilmek zorunda bırakılmıştır. Düşman siperlerinde, piyademizin bomba ateşinden ve süngülerinden pek çok zayıat verildiği, dönen müfrezenin ifadelerinden anlaşılmıştır. Düşman, ertesi sabah gambotunun korumasında sol tarafa bir tabur piyade çıkarmaya teşebbüs etmişse de başarılı olmamamış, sağ tarafta yine Kurna'ya yakın bir noktaya çıkarmıştır. Kurna civarında iki köyü yakmış, öğleden sonra dört buçukta tekrar vapura binerek Kurna'nın ilerisine çekilmiştir. Ölen yüzbaşı ve askerlerin spoletlerinden ve üniformalarından 13 ncü Mızraklı Süvari Alayından oldukları anlaşılmıştır. Bu baskında yaralılarımızın ve şehitlerimizin sayısı yirmiyi geçmemiştir. Aynı gecede Osmanlı Devleti'ne bağlı aşiretlerin yaptığı baskında, bir Müslüman Hintli esir edilmiş ve bu Hintli, Ocak muharebesinde düşmanın, büyük gambotunun zedelendiğini söylemiştir. Morallerinin çok bozulacağını, düşmanın devam eden kargaşası ve bozgunları da bunu göstermektedir. Kuvvetlerimizin moralinin çok iyi durumda olduğu arz olunur. 1 - 2 Şubat 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

[Reis] Paşaya anlatıldı. Şube 1 / 2'de. Kısım. İsmet. Saklanması. / 7 Şubat

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 34

BELGE NO: 22

BELGE NO: 22

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1811

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Bağdad'da Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı Süleyman Askerî Beyden
mevrûd 24 - 25 Kânûn-ı sâni 330 târihli şifredir.

Bağdad Meb'ûsu Yüzbaşı Tevfik Bey kumandasında Muhammera üzerinden Abadan'a müretteb kuvvetlerimiz İran'da Şeyh Haz'al idâresindeki Havize kasabasına dâhil olmuş ve taht-ı işgale alarak bütün o civâr aşâirinin râyet-i mübeccele-i Osmâniyye altında cihâd-ı ekbere iştirâkleri te'mîn edilmiştir. Bunlar miyânındaki Havize, Mityav (?), Karan (?) aşâiri rüesâsına Hükûmet-i Osmâniyye nâmına hil'atlar gönderildiği.

Aslını Nâzır Paşa hazretlerine gönderdim.

1. Şu'be sûret

2. Şu'be sûret

2. Kısım 25

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 30 - 7

BELGE NO: 22

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlık

Şube

Numara

1811

Başkomutanlığa

Bağdat'ta Irak ve Çevresi Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyden gelen
6 - 7 Şubat 1915 tarihli şifredir.

Bağdat Milletvekili Yüzbaşı Tefik Bey komutasındaki müretteb kuvvetlerimiz, Muhammera¹ üzerinden Abadan'a,² İran'da Şeyh Haz'al idaresindeki Havize kasabasına girerek burayı işgal etmişlerdir. Etraftaki bütün aşiretlerin şanlı Osmanlı bayrağı altında büyük savaşa katılmaları sağlanmıştır. Bunlar arasındak Havize, Mityav (?), Karan (?) aşiretlerinin reislerine Osmanlı Devleti adına hil'atlar gönderildiği.

Aslını Nazır Paşaya gönderdim.

1 nci Şube suret

2 nci Şube suret

2 nci Kısım 7

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 30 - 7

¹ Muhammera (İran)

² Abadan (İran)

BELGE NO: 23

BELGE NO: 23

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1816

Bağdad'dan Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd şifredir.

Tebriz'deki kuvâ-yi gayr-ı muntazâmanın düşmânın fâik kuvvetleriyle kahramân-âne çarpışarak ancak kırk atlı ile Savuçbulak'a avdet ettiği müfreze kumandanı Musul Meb'ûsu İbrahim Fevzi Beyin On İkinci Kolordu Kumandanlığı Vekâletine vuku' bulan iş'ârâtından anlaşılmıştır. Derme çatma kuvâdan ibâret olan bu müfrezeye daha evvelce Savuçbulak te'mîn edildikten sonra zinhâr Tebriz üzerine gidilmeyerek Rumiye gölünün garbı takîb ve Van müfrezeleriyle tevhîd-i harekât ederek Rumiye cihetlerinin Ruslardan tathîri bildirilmiş ise de her nasılsa bu Savuçbulak Müfrezesi ikiye ayrılarak bir kısmı Rumiye cihetlerine gitmiş ve İbrahim Bey de Tebriz üzerine yürümüşdü. Tebriz muvaffakiyyâtı velev âti olsa da İran efkâr-ı umûmiyyesini biri büyük (m y y e s d h) tevcîh etmiş olduğundan şâyân-ı takdîr görülmüş ise netîcenin şimdiki hâli alması bi-t-tab'i iyi görülmemekte bulunmuş ve eski hâlin iâdesi lâ-büdd bulunmuştur. Düşmânın sekiz topu ve üç mitralyözü bulunması düşmân kuvvetinin a'zamî iki alaydan mürekkeb bir livâ hâlinde olduğunu gösteriyor. Savuçbulak'da yeniden tahaşşüd ve tecemmü'üne çalışılmakta olan muntazâm kuvvetlere sefer-ber mevcûd bir tabur derecesini geçemeyecektir. Binâen-aleyh Savuçbulak sâhasına o havâlîye ta'yîn olub şimdiki hâlde nerelerde bulunmakta oldukları âcizlerince ma'lûm olmayan kuvve-i seferiyyelerden birinin yetiştirilmesi lâzımdır. Kuvve-i seferiyyelere bu bâbda taraf-ı devletlerinden verilecek evâmire dâir âcizlerine de ma'lûmât verilerek keyfiyyetden haber-dâr edilmekliğim 24 - 25 Kânûn-ı sâni 330.

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

Aslı riyâsetde

1. Şu'be sûret

1 Şu'be M

2. Şu'be sûret

3026

	<u>M</u>	
	7963	/ 25 minh
110		1. Şu'be / 25 minh
	2. Kısım	26 - 11
		Th 25 / 11

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 39 - 2

BELGE NO: 23

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

1816

Bağdat'tan Başkomutanlığa gelen şifredir.

Tebriz'deki¹ düzensiz kuvvetlerin düşmanın üstün kuvvetleriyle kahramanca çarpıştığı, ancak kırk atlı ile Savuçbulak'a² döndüğü Müfreze Komutanı Musul Milletvekili İbrahim Fevzi Beyin 12 nci Kolordu Komutanlığına gelen haberlerinden anlaşılmıştı. Derme çatma kuvvetlerden ibaret olan bu müfreze, daha önceleri Savuçbulak ele geçirildikten sonra kesinlikle Tebriz üzerine gidilmemesi, Rumiye gölünün batısını takip edip Van müfrezeleriyle birleşip ortak harekât yapması, Rumiye³ taraflarının Ruslardan temizlenmesi bildirilmiş ise de her nasılsa Savuçbulak Müfrezesi ikiye ayrılmış bir kısmı Rumiye taraflarına gitmiştir. İbrahim Bey de Tebriz üzerine yürümüştür. Tebriz başarısı varsayalım gerçekleşmiş olsa da İran kamuoyunun bir büyük (m y y e s d h) yönlendirdiğinden takdire değer görülmüş ise de sonucun bugünkü duruma gelmesi tabi ki iyi görülmemiş ve eski durumun sağlanması gerekli görülmüştür. Düşmanın sekiz top ve üç mitralyözünün bulunması, düşman kuvvetinin en fazla iki alaydan oluşan bir tugay hâlinde olduğunu gösteriyor. Savuçbulak'ta yeniden toplanmasına çalışılmakta olan düzenli kuvvetler seferber mevcutlu bir taburdan büyük olmayacaktır. Bundan dolayı Savuçbulak bölgesine, o çevreye tayin olup şimdi nerelerde bulundukları bilinmeyen seferî kuvvetlerden birinin yetiştirilmesi gereklidir. Seferî kuvvetlere bu konuda sizin tarafınızdan verilecek emirlere dair bana da bilgi verilerek durumdan haberdar edilmem. 6 - 7 Şubat 1915.

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

Aslı başkanlıkta

1 nci Şube suret

1 nci Şube M

2 nci Şube suret

3026

¹ Tebriz (İran)

² Savuçbulak (İran)

³ Rumiye (İran)

110

2 nci Kısım

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 39 - 2

BELGE NO: 24

BELGE NO: 24

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1852

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Bağdad'da Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı Süleyman Askerî Beyden
mevrûd / 26 Kânûn-ı sâni 330 târihli şifredir.

- Müsta'cel -

Alman hey'et-i seferiyyesinden biri kâfi cebhânesiyle iki makineli tüfenk getirmiştir. He'yet-i seferiyyelerin fa'âliyyetini te'cîle mecbûriyyet olduğundan bu iki makineli tüfenk bir zaman Bağdad'da akim kalacaklardır. Pek muhtâc olduğumuz bu tüfenklerden muharebât-ı hâzırada istifâde edilmek ve şerâit Alman hey'et-i seferiyyesinin fa'aliyyetine müsâid olunca kendilerine iâde olunmak üzere yalnız bu iki tüfengin cihet-i askeriyede tevdi'i için sefâretin rızası istihsâl ve tebliğ buyurulmasını istihâm ederim.

M

8066

Şu'be

12 - 2 / 26 minh

Th. 1 abt

26. 11. 30

Filig! L

1. Şu'be/26 minh

Ich habe mit Oberit Leipzig darüber gesprochen, er wird uns nachricht geben
Th 26 / 11

1 Şu'be M

3126

Hıfzı 29 - 11

98

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 45 - 4

BELGE NO: 24

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

1852

Başkomutanlığa

Bağdat'ta Irak ve Çevresi Genel Komutanı Süleyman Askerî Beyden gelen
8 Şubat 1915 tarihli şifredir.

- Acele -

Alman savaş heyetinden birisi yeterli miktarda cephanesi bulunan iki makineli tüfek getirmiştir. Savaş heyetlerinin faaliyetini geciktirme zorunluluğundan, bu iki makineli tüfek bir süre Bağdat'ta kalacaktır. İhtiyacımız olan bu tüfeklerden şimdiki muharebelerde faydalanmak ve şartlar Alman savaş heyetinin faaliyetine uygun olduğunda kendilerine iade edilmek üzere, yalnız bu iki tüfeğin askeriyede bırakılması için elçiliğin onayının alınmasını ve bildirilmesini arz ederim.

M

8066

Th. 1 abt

8 Şubat 1915

Acele L

Şube

12 - 2 / 8'de

1 nci Şube / 8'de

Ben o konu hakkında von Leipzig ile görüştüm. O bize haber verecek.

Th 8 Şubat

1 nci Şube M

3126

Saklanması 11 Şubat

98

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 45 - 4

BELGE NO: 25

BELGE NO: 25

Harbiyye Nezâreti

Tahrîrât Dâiresi

Tahrîrât Kalemi

28 Kânûn-ı sâni 330 târihli Irak ve Havâlîsi Kumandanı Süleyman Askerî
Beyden mevrûd şifrenin mahlûlûdür.

Kâzım Beyin İstanbul'a avdeti hakkındaki emirlerini tebliğ etdim. Mûmâ-ileyh uzun ve netîcesiz kalan seyâhatlerle harbde fi'len hizmet etmek husûsundaki emr-i şedîdinden mahrûm olduğunu söylüyor. Büyük bir sa'y ü hevesle teşkîl ve tertîb ettiği kuvve-i seferiyyeden de bu sûretle ayrılması kendisini pek müteessir ediyor. [Talihsizliğim] sebebiyle ve benim yüzümden ma'rûz olduğu bu vaz'iyetden son derece müteallim kendisini me'yûs bırakmayacak bir vaz'iyet te'mînini temenni için kendimde gayr-ı kabil-i mukavemet-i mecbûriyyet duyuyorum.

İsmet Beye

1. Şu'be Fevk-al-âde

168

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 21 - 23

BELGE NO: 25

Harbiye Nezareti

Tahrirat Dairesi

Tahrirat Kalemi

10 Şubat 1915 tarihli Irak ve Çevresi Komutanı Süleyman Askerî Beyden
gelen şifrenin çözümüdür.

Kâzım Beyin İstanbul'a dönüşü ile ilgili emirleri bildirdim. Kâzım Bey, uzun ve sonuçsuz kalan seyahatlerle, savaşta fiilen görev almak konusundaki arzusunun kalmadığını söylüyor. Büyük bir çabayla oluşturduğu seferî kuvvetten bu şekilde ayrılması, kendisini çok üzüyor. [Talihsizliğim] sebebiyle ve benim yüzümden karşılaştığı bu durumdan son derece üzgün. Kendisini bu üzüntülü durumdan kurtaracak bir hâlin sağlanması için dayanılmaz bir mecburiyet duyuyorum.

İsmet Beye

1 nci Şube Olağanüstü

168

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 21 - 23

BELGE NO: 26

BELGE NO: 26

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

1928

Bağdad'dan Başkumandanlık Vekâletine Mevrûd Şifre

Sağ Cenâh kumandanlığını îfâ için İtfâiyye Alayı Kumandanı Binbaşı Celâl Beyden münâsib zâbit bulunmadığı ve mevcûd rütbelilere nazaran mûmâ-ileyhin kaymakamlığa terfî'i îcâb eylediği cihetle iktizâ-yi âcilenin icrâsına müsâade buyurulması ricâ olunur. / 29 Kânûn-ı sâni 330

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

Takdîm sâat 11.30 sonra

2. Kısım

Sûretidir. Aslı havâle olunursa Muâmelât-ı Zâtiyyeye verilmek

üzre hıfzı / 30 - 11 İsmet

Numro

16

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 52

BELGE NO: 26

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlık

Şube

Numara

1928

Bağdat'tan Başkomutanlığa Gelen Şifre

Sağ Taraf komutanlığı için İtfaiye Alayı Komutanı Binbaşı Celal Beyden uygun subay bulunamamıştır. Mevcut rütbelilere göre Celal Beyin yarbaylığa terfi etmesi gerektiğinden, acil işlemlerin yapılmasına izin verilmesi rica olunur. / 11 Şubat 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

Takdim saat 23.30

2 nci Kısım

Surettir. Aslı havale edilirse Özlük İşlerine verilmek üzere saklanması / 12 Şubat İsmet

Numara

16

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 52

BELGE NO: 27

BELGE NO: 27

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

2322

Bağdad'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd şifredir.

Basra'ya erzâk kaçıran Medine ahâlîsinden Müntefik'de mevkuf Salih Hozan ile Benî Es'ad Fırkasından Halid oğlu Naim (?) hakkında Sağ Cenâh Dîvân-ı Harbince verilen hükm-i idâm lede-l-iktizâ icrâ edilmiştir ve Dîvân-ı Harbin bu bâbdaki hükümlü mazbatasıyla evrâk-ı müteferri'ası bâ-posta takdîm edileceği ma'rûzdur.

18 Şubat 330

Irak ve Havâlîsi Kumandanı

Süleyman Askerî

Numro

6

2. Kısım 19 - 12

Sûretidir. Aslı havâle edilirse Muhâkemât Müdîriyyetine
verilmek üzere hıfzı / 19 - 12

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 55

BELGE NO: 27

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

2322

Bağdat'tan Başkomutanlığa gelen şifredir.

Basra'ya erzak kaçıranlardan Müntefik'te tutuklu Medineli Salih Hozan ile Beni Es'ad Tümeninden Halit oğlu Naim (?) hakkında Sağ Taraf Harp Divanından verilen idam hükmü uygulanmıştır. Harp Divanının bu konudaki kararname emri ile diğer evrakların posta ile takdim edileceği arz olunur.

3 Mart 1915

Irak ve Çevresi Komutanı

Süleyman Askerî

Numara

6

2 nci Kısım 4 Mart

Surettir. Aslı havale edilirse Muhakemat Müdürlüğüne
verilmek üzere saklanması / 4 Mart

BDH KLÂSÖR: 193 DOSYA: 816 FİHRİST: 55

BELGE NO: 28

BELGE NO: 28

BELGE NO: 28

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

Numro

6

2775

Nâsiriye'den Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd şifredir.

18 Şubat 330 târihli şifreye cevâb ve 14 Kânûn-ı sânî 330 târihli şifreye lâhikadır. Delim Seyyâr Jandarma Taburu maa-zâbitân 800 neferden ve Şehriban Seyyâr Jandarma Taburu on bir zâbit, 853 nefer, 800 martin tüfengi ile 121 sandık cebhâne ve 14 hayvandan ibârettdir. Bu iki tabur Muhammera üzerine yürümekde olan sol cenâh kolundadır. Nâsiriye Seyyâr Jandarma Taburu 12 zâbit, 345 nefer, 309 büyük çaplı mavzer, 71 sandık cebhâne, 34 hayvandan ibaret olub Zübeyr kolundadır. Hankin Hudûd Taburu 8 zâbit, 500 nefer, 150 büyük çaplı mavzer, 349 martin tüfengi ve 26 sandık mavzer ve 72 sandık martin cebhânesinden ve 20 hayvandan; Mendeli Hudûd Taburu 8 zâbit, 504 nefer, 111 büyük çaplı mavzer, 400 martin tüfengiyle 18 sandık mavzer ve 70 sandık martin cebhânesinden ve 34 hayvandan ibârettdir. Hankin Hudûd Taburundan bir bölük Bedre'de ve her iki taburdan üç yüz ellişer nefer Afganistan Hey'et-i Seferiyyesiyle bulunmaktadır. Badenur Hudûd Bölüğü 211 nefer kuvvetinde Hankin'de Seydigan ve Rayat Hudûd Bölükleri 350 nefer kuvvetinde olarak Van Seyyâr Jandarma Fırkasıyla ve Mamure Hudûd Bölüğü 264 nefer, 245 büyük çaplı mavzer, 27 hayvan; Şivegel (?) Hudûd Bölüğü 242 nefer, 235 büyük çaplı mavzer, 14 hayvan; Penucin (Pençvin) Hudûd Bölüğü 269 nefer, 277 büyük çaplı mavzer, 18 hayvan; Gülanber Hudûd Bölüğü 252 nefer, 268 büyük çaplı mavzer, 18 hayvandan ibârettdir. İşbu beher bölük Miyanduab cihetlerinde bulunmaktadırlar. Kerkük Seyyâr Jandarma Taburu 328 neferden ibâret olub 128 neferi Savuçbulak'da 200 nefer de Van Fırkasıyla bulunmakda olduğu ma'rûzdur. 10 Mart 331

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

Süleyman Askerî

C. M.	1. Şu'be
8893	

1. Şu'be

223

Şu'be 1 / 11 minh

[Ma'lûmât] hâsıl oldu. Sûreti ordu dâiresine verilmiştir. [Hıfzı] / 11 - 1 - 31

İmza

BELGE NO: 28**(Arka sayfa)**

				zâbit	nefer	hayvan	tüfenk	
Delim Seyyâr Jandarma Taburu					800			sol cenâh kolunda
Şehriban	“	“	“	11	853	14	800	martin büyük mavzer
Nâsiriye	“	“	“	12	345	34	309	Zübeyr kolunda
Hankin Hudûd Taburu				8	500	20	150 + 349	büyük mavzer martin bundan bir bölük
Mendeli	“	“		8	504	34	111 + 400	B. M. Ma Bedre'de

Bu iki taburdan 350'şer nefer Afganistan Hey'et-i Seferiyyesiyle berâber

Badenur Hudûd Bölüğü	211							Hankin'de Van
Seydigan, Rayat Hudûd Bölükleri	350				B.M.			Seyyâr Jandarma
Mamure Hudûd Bölüğü	264	27	245					Firkasıyla
Şivegel (?)	“	“	242	14	235			
Pençvin	“	“	269	18	277			
Gülanber	“	“	252	18	268			Miyanduab'da
Ilıca	“	“	Telgrafda bahs olunmuş.					

Kerkük Seyyâr Jandarma Taburu 328

Bunun 128 neferi Savuçbulak'da

200 neferi Van Seyyâr Jandarma Firkasıyla

} mevcûdudur.

BDH KLÂSÖR: 23 DOSYA: 108 FİHRİST: 23

BELGE NO: 28

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

Numara

6

2775

Nâsiriye'den Başkomutanlığa gelen şifredir.

3 Mart 1915 tarihli şifreye cevap ve 27 Ocak 1915 tarihli şifreye ektir. Delim Seyyar Jandarma Taburu subaylar dâhil 800 asker; Şehriban Seyyar Jandarma Taburu 11 subay, 853 asker, 800 martin tüfeği, 121 sandık cephane ve 14 hayvandan ibarettir. Bu iki tabur Muhammera'ya doğru ilerleyen sol taraf kolundadır. Nâsiriye Seyyar Jandarma Taburu 12 subay, 345 asker, 309 büyük çaplı mavzer, 71 sandık cephane, 34 hayvandan ibarettir ve Zübeyr kolundadır. Hankin Sınır Taburu 8 subay, 500 asker, 150 büyük çaplı mavzer, 349 martin tüfeği, 26 sandık mavzer, 72 sandık martin cephanesinden ve 20 hayvandan; Mendeli Sınır Taburu 8 subay, 504 asker, 111 büyük çaplı mavzer, 400 martin tüfeği, 18 sandık mavzer, 70 sandık martin cephanesi ve 34 hayvandan ibarettir. Hankin Sınır Taburundan bir bölük Bedre'de¹ ve her iki taburdan 350'şer asker Afganistan Seferî Kuvvetiyle bulunmaktadır. Badenur Sınır Bölüğü 211 asker Hankin'de² Seydigan ve Rayat Sınır bölükleri 350 asker kuvvetinde; Van Seyyar Jandarma Tümeni ile Mamure Sınır Bölüğü 264 asker, 245 büyük çaplı mavzer, 27 hayvan; Şivegel (?) Sınır Bölüğü 242 asker, 235 büyük çaplı mavzer, 14 hayvan; Penucin (Pençvin) Sınır Bölüğü 269 asker, 277 büyük çaplı mavzer, 18 hayvan; Gülanber Sınır Bölüğü 252 asker, 268 büyük çaplı mavzer, 18 hayvandan ibarettir. Bu bölükler Miyanduab³ taraflarında bulunmaktadırlar. Kerkük Seyyar Jandarma Taburunun 328 askerden ibaret olduğu ve 128 askerin Savuçbulak'ta, 200 erin de Van Tümeniyle birlikte olduğu arz olunur. 23 Mart 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

Süleyman Askerî

[C. M. 1 nci Şube
8893]

1 nci Şube

223

Şube 1 / 24'te

[Bilgi] ulaştı. Sureti ordu dairesine verilmiştir. [Saklanması] 24 Mart 1915

İmza

¹ Bedre (Bağdat - Kerbela - Kutü'l-amare)

² Hankin (Bağdat)

³ Miyanduab (İran)

BELGE NO: 28**(Arka sayfa)**

	subay	asker	hayvan	tüfek	
Delim Seyyar Jandarma Taburu		800			sol taraf kolunda
Şehriban “ “ “	11	853	14	800	martin büyük mavzer
Nâsırıye “ “ “	12	345	34	309	Zübeyr kolunda
Hankin Sınır Taburu	8	500	20	150 + 349	büyük mavzer martin bundan bir bölük
Mendeli “ “	8	504	34	111 + 400	B. M. Ma Bedre'de

Bu iki taburdan 350'şer asker Afganistan Sefer Heyetiyle beraber

Badenur Sınır Bölüğü	211				
Seydigen, Rayat Sınır Bölükleri	350		B.M.		
Mamure Sınır Bölüğü	264	27	245		
Şivegel (?) “ “	242	14	235		
Pençvin “ “	269	18	277		
Gülanber “ “	252	18	268		
Ilıca “ “			Telgrafta anlatılmış		
Kerkük Seyyar Jandarma Taburu	328				

Hankin'de
Van
Seyyar
Jandarma
Tümeniyle

Miyanduab'da

Bunun 128 asker Savuçbulak'da

200 asker Van Seyyâr Jandarma Tümeni

mevcududur.

BDH KLÂSÖR: 23 DOSYA: 108 FİHRİST: 23

BELGE NO: 29

BELGE NO: 29

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

2801

Nâsiriye'den Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd şifredir.

İbn-ür-Reşid nezdine i'zâm edilmiş olan Saâdeddin Paşa hey'etinden olub orada netîce-i hâdisâta intizâren terk olunan Ali Efendinin Medine'den keşîde etdiği telgrafda artık işi kalmadığı için Medine'ye avdet etdiği cihetle masârif-i râhiyye talep edilmektedir. Bu hey'etin diğer a'zâları Dersaâdet'e avdet etmiş ve kendilerine birkaç defa mühim mikdârda para verilmişse de bu Ali Efendiye buradan para irsâline imkân bulunmamakla yol masârifine kîfâyet edecek mikdârda bir meblağın Medine'den tesviye ettirilmesi ma'rûzdur.

10 Mart 331

Irak ve Havâlîsi Umûm Kumandanı

12 vusûlû

Süleyman Askerî

Numro

1 Şu'be / 13 minh

96

2. Kısım / 13 - 1 - 31

BDH KLÂSÖR: 23 DOSYA: 108 FİHRİST: 24

BELGE NO: 29

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

2801

Nâsiriye'den Başkomutanlığa gelen şifredir.

İbn-ür-Reşit'e gönderilmiş olan Saadettin Paşa heyetinde bulunan ve olayların durumunu ve sonucunu beklemek için İbn-ür-Reşit'in yanında bırakılan Ali Efendi Medine'den çektiği telgrafta, artık işi kalmadığından Medine'ye döndüğü için yol harcırahını istemektedir. Bu heyetin diğer üyeleri İstanbul'a dönmüşler ve kendilerine birkaç defa önemli miktarda para verilmişse de Ali Efendiye buradan para gönderilmesine imkân bulunmadığından yol masraflarına yetecek miktarda bir paranın Medine'den ödettirilmesi arz olunur.

23 Mart 1915

Irak ve Çevresi Genel Komutanı

25 gelişi

Süleyman Askerî

Numara

1 nci Şube 26'da

96

2 nci Kısım / 26 Mart 1915

BDH KLÂSÖR: 23 DOSYA: 108 FİHRİST: 24

BELGE NO: 30

BELGE NO: 30

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

5016

Kut'dan Başkumandanlık Vekâletine Şifre

1. Irak'ı İngilizler bizden daha iyi tanıyorlar muayyen bir program ile evvelden her şeyi hazırlamışlar, aşâirin esrârını anlamışlardır. Sık sık tebeddül eden bizim vâlî ve kumandan ve me'mûrlarımızın her birisi başka başka meslekler ta'kîb etmişler ahâlînin din ve hükûmet ile râbitası pek zayıftır düşmân kadar yabancı bir muhîtdeyiz Iraklılar zengin ve kuvvetli tarafa meclûbdurlar ve Süleyman Askerî Bey düşmânı istihkar ve aşâire i'timâd etmiş orduya hiç ehemmiyyet vermeyerek buranın îcâbı hilâfına bir meslek tutmuş ya hakikati görememiş veyâhûd yalnız ma'rûzâtta bulunmuşdur. Erkân-ı Harbiyye vezâîfi külliyyen mefkuddur. Bugüne kadar zâbitânın mikdârı ve mahall-i istihdâmı mechûldür. En basit bir zâbitân cedveli bile vücûda getiremediler.

3. Teşkilât-ı Mahsûsaya tâbî' ve aşâire me'mûr zâbitân(ın) hesâbsız paralar içinde olduğunu gören ve kendi nısf-ı maâşlarını bile alamayan kıtaât zâbitânında şevk ve heves kalmamış efrâd kendi hâline terk edilerek zâten kemâlinde olmayan revâbıt-ı askeriyye tamâmen kökünden sarsılmışdır.

4. Son hâdisâtta bilâ-lüzûm esâreti ihtiyâr eden zâbitân vardır. Mevcûd zâbitlerden bu hissiyyâta hâdim olanlar bulunduğunu haber aldım tahkik ediyorum.

5. Bugün mevcûd kuvvetin muntazâm bir alay kıymetinden dün olmasına rağmen azm ü ümîd ile çalışıyorum. Maksudım sizi hakikatden haber-dâr etmektir.

6. Kaymakam rütbesinde bir erkân-ı harb reîsi ile Türk ümerâ ve zâbitânı gönderilmesi müsterhamdır. 2 Haziran 331

Irak Kumandanı

Nureddin

(2) İşâreti olmadığını Diyarbekir me'mûru

Nazım Efendi îfâde etmiştir.

1. Şu'be M

2786

2. Kısım

BDH KLÂSÖR: 194 DOSYA: 819 FİHRİST: 7

BELGE NO: 30

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

5016

Kut'tan Başkomutanlığa Şifre

1. İngilizler, Irak'ı bizden daha iyi tanıyorlar. Belli bir program ile önceden her şeyi hazırlamışlar. Aşiretleri çözmüşlerdir. Sık sık değişen vali, komutan ve memurlarımızın hepsi farklı yöntemler uygulamışlardır. Halkın din ve devlet ile bağları çok zayıftır. Düşman kadar yabancı bir çevredeyiz. Iraklılardan, zengin ve kuvvetli tarafa eğilim gösterirler. Süleyman Askerî Bey düşmanı küçümsemiş, aşiretlere güvenmiş, orduya hiç önem vermeyerek burada yapılması gerekenin aksine bir yol tutmuştur. Ya gerçeği görememiş veyahut etki altında kalmıştır. Kurmay görevi hiç yoktur. Bugüne kadarki subayların sayısı ve görev yerleri bilinmemektedir. Basit bir subay çizelgesini bile oluşturamadılar.

3. Teşkilât-ı Mahsusaya¹ bağlı ve aşiretler için görevlendirilen subayların, büyük miktarda paralarla oynadıklarını gören ve kendi maaşlarının yarısını bile alamayan kıt'a subaylarında istek ve heves kalmamıştır. Asker kendi hâline bırakılarak, zaten iyi durumda olmayan askerî bağlar da tamamen kökten sarsılmıştır.

4. Son olaylarda, bile bile esir olmayı tercih eden subaylar vardır. Hâlen böyle düşünen subayların olduğu duyumunu aldım. Araştırıyorum.

5. Bugün elde mevcut kuvvetin düzenli bir alaydan daha aşağı olmasına rağmen, kararlı ve ümitli olarak çalışıyorum. Amacım sizi gerçeklerden haberdar etmektir.

6. Yarbay rütbesinde bir kurmay başkanı ile Türk üstsubayların gönderilmesini istirham ederim. 15 Haziran 1915

Irak Komutanı

Nureddin

¹ Teşkilât-ı Mahsusa, Enver Paşanın ve çalışma arkadaşı Süleyman Askerî Beyin idare ettiği ve İttihat ve Terakki Cemiyetinin Batı Trakya'ya ilişkin kararlarını uygulamakla görevli bir örgütün büyüüp gelişmesiyle meydana gelmişti. Söz konusu örgütte Eşref ve Selim Sami Kuşçubaşı, Çerkes Reşit ve Hüsrev Sami bulunuyordu. Osmanlı İmparatorluğu Birinci Dünya Savaşı'na girince Teşkilât-ı Mahsusanın niteliği değişti. Enver Paşaya kişisel olarak bağlı küçük gizli bir grup olmaktan çıkıp yeniden örgütlendi. Harbiye Nezareti içinde yarı - açık resmî bir statü kazandı. Ancak Enver Paşanın doğrudan denetimi altında kaldı. Bu yeni statüyle birlikte personeli genişledi ve operasyonlarının büyüyen kapsamı için bütçeden daha çok pay almaya başladı. Philip H. Stoddard; Teşkilât-ı Mahsusa, Arba Yayınları, İstanbul, 1993, s. 47 - 52.

(2) İşaretinin olmadığını Diyarbakır
memuru Nazım Efendi söylemiştir

1 nci Şube M

2786

2 nci Kısım

BDH KLÂSÖR: 194 DOSYA: 819 FİHRİST: 7

BELGE NO: 31

BELGE NO: 31

Şuayyibe Harekâtı

Askerî Bey Bağdad'da idi; harekâtı hastahânedan bi-z-zât kendisi ve muâmelât-ı âdiyyeyi Erkân-ı Harbiyyesi idare ediyordu. Karâr-gâh Kûtü'l-amare'de idi. 35 nci Fırka pey-der-pey Nâsiriye'ye nakl ediliyordu ve İtfâiyye Alayı Fırat vâdîsiyle Nâsiriye'ye gelmiş idi. Rota'dan da Nâsiriye'ye bir tabur alındı. Nâsiriye'deki kuvvet bir kolordu şeklinde idi.

Kolordu { [İtfâiyye Alayı, Irak Alayı, Piyâde Alayı, Nâsiriye Jandarması
vesâireden ibâret] Müretteb Fırka
Otuz Beşinci Fırka-----

Nahile'de bir süvâri kuvveti ile aşâir setr vazîfesini görüyordu. Kürd ve Arab mücâhidîni de Nahile'de toplanıyordu. Erzâk nakliyyâtı ihtiyâcı olan [3500] devenin adem-i tedârîki hasebiyle [Sepnaf] (?) Hevr'inden nısfen te'mîn edilebiliyordu. [Legid, Gabişe, Nahile, Hamisiye] menzil noktalarını düşmân bombardımana başladı. Gabişe, Nahile menzil noktaları geri alındı. Aşârin yazın otlak bulamayacakları cihetle dağılacaklarını söylemeleri üzerine Askerî Bey yarasına rağmen Bağdad'dan Nâsiriye'ye geldi ve 35 nci Fırkayı Hamisiye'ye nakle başladı İngilizler de Nahile'yi sıkışdırmağa başladılar. Nahile'nin bir yürüyüş ilerisinde tahkîmât icrâsı emrolundu. Düşmânın Nahile'ye icrâ eylediği keşif taarruzu aşâir yardımıyla def' olundu. Aşâir dağılmağa başladığından Askerî Bey işin çıkırından çıktığını görerek on beş güne kadar taarruza geçeceğini aşâire bildirdi ve Nâsiriye'den hareketle kolorduyu ta'kîb etdi. Hamisiye'ye muvâsalatını müteâkıb kolorduyu Nahile'ye gönderdi. Harekât umûmiyyetle şîfâhi emirlerle idâre ediliyordu. Düşmân Şuayyibe karşısındaki ormana bir süvâri alayı göndererek her gün keşif yaptırıyordu. Askerî Bey Zübeyr istikâmetinden taarruzu kararlaştırdı. Gecedan hareket emri verilmişti. Ertesi gün sabahı karâr-gâh [Civide]'ye (?) geldiği zaman aşâiri orada heves hâlinde ve nizâmiyye kıtaâtı da ormanda düşmân nazâr ü ateşi altında idi, karâr-gâh ormana yaklaşıp kolordu kumandanını aradı ise de bulamadı, kıtaât karmakarışık idi; bil'âhire kolordu kumandanı gelerek kolordunun yolu şaşırdığını ve şimdi istirahat eylediklerini söyledi. Askerî Bey tarafından ertesi gün için taarruz emri verildi. Kolordu Kumandanlığının verdiği taarruz emri gayet muğlâk olup gece tatbîk edilemezdi. Mezkûr gece kıtaât karmakarışık ve aşâir aralarında olduğu hâlde fecle berâber kendilerini düşmân karşısında buldular. Düşmân bu hâli görmekle uzakdan ateş açmayarak ve bil'akis ric'at eseri göstererek müessir ateş mıntıkası dâhilinde şiddetli bir ateşle mukabelede bulundu. Kıtaât dağınık ve heyecân-âmiz bir sûretde ric'ata başladı. Düşmân süvârisiyle sol cenâhdan mücâhidîni sıkışdırdı ve sağ cenâhdaki aşâir süvârimizin mukabelesiyle bu hareketi def' edilebildi. Mezkûr günün gecesi verilen ric'at emrini kolordu kumandanı 300 yaralı olduğu bahsle kabil olamadığını söyledi. Bulunulan mevzi'de müdâfaaya karar verilerek hattın gecedan

tahkîmi emri verildi ise de bu da icrâ edilemedi. Düşmân fecrle berâber tutduğu hatdan topcusuyla muhârebeye başladı. Kıtaât perîşân, orman dâhilinde uykuda idiler. Güç hâl ile İtfâiyye Alayı mevzi'e sürüldü, hayvânâtı otlamakda olan koşumsuz batarya ile de mukabele edildi. Bir süvâri alayı orman gerisine sarkdı ise de topcu ateşiyle kaçırıldı. Bu esnâda aşâir süvâriyelerinin düşmân tarafına geçtiği Askerî Beye söylenmişti ki bu gayr-ı vâki'di. Aşâir bil'akis ric'atda düm-dârlık vazîfesini mükemmelen ifâ ve mecrûhîni taşıyordu. Askerî Bey son derece münfail olarak arabasına yalnızca bindi ve bir silâh sesi duyuldu. Bu sesin etrafda olduğu ve bir şarapnel sesi zannedildi. Kolordu Kumandanı Askerî Beyin yanına gelerek ağzından kanlar akan mîr-i mûmâ-ileyhe vaz'iiyyetin vahâmetini söylemiş ve Askerî Bey cevâben sadece [Ya!...] ile mukabele eyleyebilmişti.

Kolorduca ric'at emri verildi. Nahile'ye geldiler Askerî Bey orada gasl-ü tedeffün edildi ve bu esnâda ileride birkaç silâh sesi duyulunca bilâ-tahkik umûm perîşân bir hâlde kaçmağa başlayarak Hamisiye'ye kadar geldiler.

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 1 - A FİHRİST: 2

BELGE NO: 31

Şuayyibe¹ Harekâtı

Askerî Bey Bağdat'ta idi. Harekâtı hastahaneden bizzat kendisi, normal işlemleri Kurmay Başkanlığı idare ediyordu. Karargâh Kûtü'l-amare'de² idi. 35 nci Tümen yavaş yavaş Nâsiriye'ye naklediliyordu. İtfaiye Alayı, Fırat vadisi ile Nâsiriye'ye gelmişti. Rota'dan Nâsiriye'ye bir tabur alındı. Nâsiriye'deki kuvvet bir kolordu şeklindeydi.

Kolordu { [İtfaiye Alayı, Irak Alayı, Piyade Alayı, Nâsiriye Jandarması
vesaireden ibaret] Mürettep Tümen
35 nci Tümen-----

Nahile'de³ bir süvari kuvveti ile aşiretler kapatma görevini görüyordu. Kürt ve Arap savaşçıları da Nahile'de toplanıyordu. Erzak nakliyatı için ihtiyaç duyulan 3500 devenin bulunması sebebiyle [Sepnaf] (?) Hevr'inden yarısı temin edilebiliyordu. [Legid,⁴ Gabiše,⁵ Nahile, Hamisiye⁶] menzil noktalarını düşman bombardımana başladı. Gabiše, Nahile menzil noktaları geri alındı. Aşiretlerin yazın otlak bulamayacakları için dağılacaklarını söylemeleri üzerine Askerî Bey, yarasına rağmen Bağdat'tan Nâsiriye'ye geldi. 35 nci Tümeni Hamisiye'ye nakle başladı. İngilizler de Nahile'yi sıkıştırmaya başladılar. Nahile'nin bir yürüyüş ilerisinde, tahkimat emredildi. Düşmanın Nahile'ye yaptığı keşif taarruzu aşiretlerin yardımıyla savuşturuldu. Aşiretler dağılmaya başladığından, Askerî Bey, işin çıkırından çıktığını on beş güne kadar taarruza geçeceğini aşiretlere bildirdi. Nâsiriye'den hareket ederek kolorduyu takip etti. Hamisiye'ye gelişinden sonra kolorduyu Nahile'ye gönderdi. Harekât genellikle sözlü emirlerle idare ediliyordu. Düşman Şuayyibe karşısındaki ormana bir süvari alayı göndererek, her gün keşif yaptırıyordu. Askerî Bey, Zübeyr yönünden saldırıyı kararlaştırdı. Geceden hareket emri vermişti. Ertesi gün sabah karargâh [Civide]'ye (?) geldiği zaman aşiretler orada kararlı ve arzuluydular. Nizamiye birlikleri de ormanda düşman ateşi altında idi. Karargâh ormana yaklaşıp kolordu komutanını aradı ise de bulamadı. Birlikler karmakarışık idi. Sonra kolordu komutanı gelerek, kolordunun yolu şaşırdığını ve şimdi dinlendiklerini söyledi. Askerî Bey tarafından ertesi gün için saldırı emri verildi. Kolordu Komutanlığının verdiği saldırı emri anlaşılabilir olup gece uygulanamazdı. Aynı gece birlikler dağınık ve aşiretlerin aralarında olduğu hâlde sabaha karşı kendilerini düşman karşısında buldular. Düşman bu durumu görünce uzaktan ateş

¹ Şuayyibe (Basra)

² Kûtü'l-amare (Bağdat)

³ Nahile (Basra)

⁴ Legid (Basra)

⁵ Gabiše (Basra)

⁶ Hamisiye (Basra)

açmayarak tersine geri çekilme belirtileri göstererek, etkili ateş bölgesinde şiddetli bir ateşle karşılık verdi. Birlikler dağınık ve telâşlı bir şekilde geri çekilmeye başladı. Düşman, süvari kuvvetleriyle sol taraftan savaşılarımızı sıkıştırdı. Sağ taraftaki aşiretler süvarimizin karşı koymasıyla bu hareketi savuşturabildi. 300 yaralı olduğunu söyleyen kolordu komutanı, aynı günün gecesi verilen geri çekilme emrinin uygun olmadığını söyledi. Bulunulan mevzide savunmaya karar verilerek, hattı geceden kuvvetlendirilme emri verildi ise de bu da yapılmadı. Düşman sabaha karşı, tuttuğu hattan topçusuyla saldırmaya başladı. Birlikler perişan, orman içinde uykudaydılar. Güçlkle İtfaiye Alayı mevziye sürüldü. Hayvanları otlamakta olan koşumsuz batarya ile de karşılık verildi. Bir süvari alayı orman gerisine sarktıysa da topçu ateşiyle kaçırıldı. Bu esnada aşiretlerin süvarilerinin düşman tarafına geçtiği Askerî Beye söylenmişti. Bu mümkün değildi, aşiretler geri çekilirken ordunun arkasındaki kuvvetti ve yaralıları taşıyordu. Askerî Bey son derece üzgün olarak arabasına yalnız bindi. Bir silâh sesi duyuldu. Bu ses çevreden, bir şarapnel sesi sanıldı. Kolordu komutanı ağzından kanlar akan Askerî Beyin yanına gelerek durumun zorluğunu söylemiş, Askerî Bey sadece [Ya!...] diye cevap verebilmişti.

Kolordu tarafından geri çekilme emri verildi. Nahile'ye geldiler. Askerî Bey orada yıkanıp gömüldü. Bu sırada ileride birkaç silâh sesi duyulunca araştırılmadan herkes perişan bir hâlde kaçmaya başlayarak Hamisiye'ye kadar geldiler.

BDH KLÂSÖR: 3603 DOSYA: 1 - A FİHRİST: 2

BELGE NO: 31

BELGE NO: 32

BELGE NO: 32

Mühür

Numrosu	Mahall-i vürûdu	Târihi
1503	Kut	4 Mayıs 331

Bağdad Irak ve Havâlîsi Kumandanlığına

Vâki' olan arz-ı istîzâna cevâben Osmancık Taburu zâbitân ve efrâdının buralarda istihdâmı ve meb'ûslardan kalmak istemeyenlerin serbest bırakılması Başkumandanlık Vekâletinden emredildi. Mezkûr tabur Bedre cihetlerinde bulunan Hüseyin Raûf Bey tarafından istenilmekde bulunduğuna ve bunların arâzî ve hava itibarıyla o cihetlerde hüsn-i hizmet etmeleri me'mûl olduğuna nazaran tensîb buyrulduğu halde sevk ve hareketleri menût-ı rey-i âlileridir.

Irak ve Havâlîsi Kumandan Vekîli

Ali

Erkân-ı Harbiyye Riyâsetine cevâb-ı red verilmiştir. / 7 minh

Numro

13

BDH KLÂSÖR: 3604 DOSYA: 8 FİHRİST: 1 - 3

BELGE NO: 32

Mühür

Numarası	Geldiği yer	Tarihi
1503	Kut	17 Mayıs 1915

Bağdat Irak ve Çevresi Komutanlığına

İstenen görüşe cevap olmak üzere, Osmancık Taburu subay ve askerlerinin Irak ve çevresinde kullanılmaları, içlerinden kalmak istemeyenlerin serbest bırakılması, Başkomutanlıkça emredildi. Osmancık Taburunu Bedre¹ taraflarında bulunan Hüseyin Rauf Bey de istemektedir. Taburun arazi ve hava koşulları bakımından o yörede iyi hizmet etmesi beklendiğinden sevk ve hareketleri emrinize bağlıdır.

Irak ve Çevresi Komutan Vekili

Ali

Kurmay Başkanlığına ret cevabı verilmiştir. / 20'de

Numara

13

BDH KLÂSÖR: 3604 DOSYA: 8 FİHRİST: 1 - 3

¹ Bedre (Bağdat - Kûtü'l-amare)

BELGE NO: 33

BELGE NO: 33

Evrak Odasının Numrosu	Irak ve Havâfisi Umûm Kumandanlığı Erkân-ı Harbiyyesi	Mübeyyizîm İmzası	İmza
Müevvidin İmzası		Târih Tebliği	12 Mayıs 331
Târih Tesvîdi: 12 Mayıs 331		On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâletine	Mübeyyize Konulan Numro
Âid Olduğu Dosya	Mukabelecinin İmzası		
	Mukabele Târihi		

1- Osmancık Taburu hakkında vuku' bulan arz-ı iş'âra cevâben Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesinden vârid olan emirde hiçbir neferin İstanbul'a iâde edilmemesi tebliğ buyurulmaktadır. Binâen-aleyh bu taburun iklîmi müsâid olan Raûf Bey Müfrezesine ilhâkı tensîb edilmiştir. Nefer başına ikişer lira tevzî'yle taburun tahrîk ve inbâsı matlubdur.

2- Mezkûr taburla berâber Dersaadet'e gelen zâbitânın bir sene me'zûniyyetlerine hitâm verilmiştir. Rütbe ve kıdemlerine göre tabur ve bölük kumandanlıklarına ta'yînleriyle elbise-i askeriyyelerini derhâl giymeleri için tebliğat ifâsı lâzımdır. Bunların miyânındaki Sûvâri Mülâzımı Avni Efendi derdest teşkîl olan sûvâri alayına me'mûr edildiğinden Binbaşı Akif Beyin maiyyetine verilmesi muktezîdir.

Yazılmışdır. / 12 minh

Numro

491

BDH KLÂSÖR: 3604 DOSYA: 8 FİHRİST: 1 - 19

BELGE NO: 33

Evrak Odasının Numarası	Irak ve Çevresi Genel Komutanlığı Kurmay Başkanlığına 13 ncü Kolordu Komutanlığına	Gözden Geçirenin İmzası	İmza
Karalama Yapanın İmzası		Tebliğ Tarihi	25 Mayıs 1915
Yazıldığı Tarih: 25 Mayıs 1915		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	5
Ait Olduğu Dosya		Kontrol Edenin İmzası	
		Kontrol Tarihi	

1- Osmancık Taburu hakkında Başkomutanlıktan gelen emirde hiçbir askerin İstanbul'a geri gönderilmemesi bildirilmektedir. Bununla birlikte, Osmancık Taburunun iklim şartlarından dolayı Rauf Beyin müfrezesine katılmaları uygun görülmüştür. Askere kişi başına ikişer lira dağıtılarak taburun gönderilmesi ve bilgi verilmesi istenmektedir.

2- Osmancık Taburuyla beraber İstanbul'a gelen üstsubayların bir senelik izinlerine son verilmiştir. Rütbe ve kıdemlerine göre, tabur ve bölük komutanlıklarına tayinleriyle, tekrar üniformalarını giymelerinin kendilerine bildirilmesi gereklidir. Bunların arasındaki Süvari Teğmeni Avni Efendi kurulmakta olan süvari alayında görevlendirildiğinden kendisinin Binbaşı Akif Beyin emrine verilmesi gerekir.

Yazılmıştır. / 25'te

Numara

491

BDH KLÂSÖR: 3604 DOSYA: 8 FİHRİST: 1 - 19

BELGE NO: 34

BELGE NO: 34

Evrak Odasının Numrosu	Irak ve Havâfisi Umûm Kumandanlığı Erkân-ı Harbiyyesi	Mübeyyizin İmzası	İmza
		Târih Tebyizi	13 Mayıs 331
Müsevvidin İmzası		Mübeyyeze Konulan Numro	10
Târih Tesvîdi		Mukabelecinin İmzası	
Âid Olduğu Dosya		Mukabele Târihi	

[Müsta'celdir.]

On Üçüncü Kolordu Kumandanlığı Vekâletine

Bağdad

13 / 3 / 331

1- Osmancık Taburundaki bir yüzbaşı üç mülâzım ve bir imâm ile efrâdının Irak'dan avdetlerine müsâade edilmiştir.

2- Zâbitâna on beşer, imâm efendiye on, efrâda beşer lira sened mukabilinde tevzî' edilecek ve bu akçe ba'de tahsîsât-ı mahsûsasından yerine konulacaktır.

3- Sekiz Hindli ve Afganlı neferin Binbaşı Raûf Beye i'zâmı ve mütebâkîsinin yarın sabaha kadar Bağdad'dan tahrîki muktezîdir.

4- Bu efrâdın Fırat boyunca hareketlerinin tanzîmi ve Haleb Menzil Müfettişliği mıntıkasına girinceye kadar yolda iâşelerini Bağdad Menzil Müfettişliği ile bil-muhâbere te'mîn ediniz.

Numro imza

516

/ 13 minh

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 9 - 13

BELGE NO: 34

Evrak Odasının Numarası	Irak ve Çevresi Genel Komutanlığı Kurmay Başkanlığı	Gözden Geçirenin İmzası	İmza
		Gözden Geçirme Tarihi	26 Mayıs 1915
Karalama Yapanın İmzası		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	10
Karalama Tarihi		Kontrol Edenin İmzası	
Ait Olduğu Dosya		Kontrol Tarihi	

[Aceledir.]

13 ncü Kolordu Komutanlığına

Bağdat

26 Mayıs 1915

- 1- Osmancık Taburundaki bir yüzbaşı, üç teğmen, bir imam ve askerlerinin Irak'tan dönmelerine izin verilmiştir.
- 2- Subaylara on beşer, imama on, askerlere beşer lira senet karşılığında dağıtılacak ve bu para daha sonra özel ödenekten yerine konulacaktır.
- 3- Sekiz Hintli ve Afganlı askerin Binbaşı Rauf Beye gönderilmesi ve geri kalanının yarın sabaha kadar Bağdat'tan yola çıkarılmaları gereklidir.
- 4- Bu askerlerin Fırat boyunca hareket tarzlarının belirlenmesi ve Halep Menzil Müfettişliği bölgesine girinceye kadar yol boyunca iaşelerini Bağdat Menzil Müfettişliği ile haberleşerek temin ediniz.

Numara imza

516

/ 26'da

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 9 - 13

BELGE NO: 35

BELGE NO: 35

Irak ve Havâlsî Kumandanlığı Huzûr-ı Âlisine

[Ma'rûz-ı] bendeleridir.

Bendeleri dokuz refîkimle Dersaâdet'den Osmancık Taburuna gönüllü olarak kaydedilmiş ve bil'âhire kumandan-ı sâbık merhûm Askerî Beyin ârzû ve teklîfiyle bu havâlîye sevk edilen otomobillerde esâsen mesleğimiz olmaması i'tibârıyla şoför ta'yîn edilmiş idik. El-yevm otomobillerimizden ancak iki adedi mevcûd olup onlar da gayr-ı kabil-i isti'mâl bir hâldedir. Bizler ise evvelce tahsîs edilen yevmiyyemiz de kat' edilmiş olduğu hâlde buraya sevk edildik taburumuz Dersaâdet'e sevk edilmek üzere bulunuyor uhdemize terettüb eden vazîfe daha büyük mükemmelliyet ve daha ciddî bir sûretde îfâ edebilmekliğimize [mevcûd] kıtaâtdan bizim de taburumuza iltihâkımız husûsunun lâzım gelenlere emr ü irâde-i kumandan-ı ekremîleri müsterhâmdır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men leh-ül-emrindir. / 15 Mayıs 331

Umûm şoförler nâmına

Mühür (Ali bin Ahmed)

Silsile-i merâtibe riâyeten arz-ı takdîm kılındı.

Osmancık Gönüllü Tabur Kumandanı

İmza

Numro

365

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 9 - 20

BELGE NO: 35

Irak ve Çevresi Komutanlığına

Ben dokuz arkadaşım, İstanbul'dan Osmancık Taburuna gönüllü olarak yazılmışım. Daha sonra eski komutan, merhum Askerî Beyin isteği ve teklifiyle Irak'a gönderilen otomobillerde, gerçekte mesleğimiz olmamasına rağmen, sürücü olarak görevlendirilmişim. Bugün, otomobillerimizden ancak iki tanesi kalmıştır ve onlar da kullanılamaz durumdadır. Bizler ise, önceden bağlanan yevmiyemiz de kesilerek buraya gönderildik. Taburumuz, İstanbul'a gönderilmek üzeredir. Sorumluluğumuzda olan görevi daha eksiksiz ve daha ciddî yapabileceğiz. Birliklerimize bizim de taburumuza katılmamız konusunda ilgililere gerekli emrin verilmesi arz olunur. 28 Mayıs 1915

Bütün Şoförler adına

Mühür (Ahmet oğlu Ali)

Rütbe sırasına uyularak sunuldu.

Osmancık Gönüllü Tabur Komutanı

İmza

Numara

365

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 9 - 20

BELGE NO: 36

BELGE NO: 36

BELGE NO: 36

BELGE NO: 36

Encümen-i Nev Civânân-ı Hindistan

(Genç Hindistan Cem'iyeti)

Dersâdet'de teşekkül etmiş Genç Hindistan Cem'iyetinin

Nizâm-nâmesi

Madde (1) Bu cem'iyetin ismi Genç Hindistan Cem'iyeti olacaktır.

Madde (2) Cem'iyetin gayesi

(A) Hükûmet-i Osmâniyye ve Hindistan arasında ictimâ'î, iktisâdî, sînâî ve ilmî münâsebât te'sîs ve takviye etmektir.

(B) Gerek nefis-i Hindistan'da ve gerek memâlik-i ecnebiyyede bulunan bütün anâsır-ı Hindiye arasında i'tilâf muhâdenet ve ittihâd îcâd eylemektir.

Madde (3) Asil ve muâvîn a'zâlar

(A) Bu cem'iyet asil ve muâvîn a'zâlardan müteşekkil olacaktır.

(B) Bu cem'iyetin gayesini tamâmiyle kabûl eden her Hindli asil a'zâlığına intihâb edilebilir.

(C) Hindli olmayan ve cem'iyetin maksadlarını kabûl ve müzâheret eden her Müslüman muâvîn arkadaşlığa intihâb olunur.

(D) Her iki a'zâlığa da intihâb ve kabûl cem'iyetin salâhiyyet ve hukukundandır.

(E) Cem'iyete dâhil olacak zevât hakkında asil veyâhûd muâvîn bir a'zâ tarafından tahrîrî bir i'tirâz vâki' olup ve hey'et-i umûmiyye icrâ edeceği tahkikatın netîcesinde mezbûr i'tirâzın doğru olduğu tebeyyün edecek olursa zevât-ı mûmâ-ileyhüm cem'iyetin a'zâlığına kabûl olunamazlar.

(F) Gerek asîl a'zâ ve gerek muâvîn arkadaşların seneviyya vereceği muâvenet-i nakdiyye bir liradan dûn olmamalıdır. Bundan mâ-adâ cem'iyetin a'zâları ve muhibblerinden her türlü hediye ve muâvenet-i nakdiyye kabûl olunur.

(Fihrist: 1 - 138)

Madde (4) Cem'iyetin hey'et-i idâresi

(A) Cem'iyetin hey'et-i idâresi hiç olmazsa beş kişiden müteşekkil olacaktır. Bunların intihâbı hey'et-i umûmiyye vâsıtasıyla icrâ olunacaktır.

(B) Hey'et-i idâreden üç kişi cem'iyetin resmî işleri ile meşgul olacaklardır. Bunlardan bir reîs, bir kâtib-i umûmi ve bir muhâsebeci olacaklar. Cem'iyetçe bir lüzûm hissedildiği takdirde bir reîs vekîli ve umûr-ı tahrîriyye için bir kâtib-i umûmî ta'yîn olunabilir.

(C) Gerek hey'et-i idâre a'zâları ve gerek cem'iyyetin resmî işleri ile meşgul olacak zevât cem'iyyet-i umûmiyye tarafından bil-intihâb bir sene için ta'yîn olunacaklar sene nihâyetinde yeniden intihâb olunmalarında hiçbir mâni' yoktur.

Madde (5) İctimâât

(A) Âdî umûmî ictimâ'lar her ayda bir olacaktır.

(B) Yirmi dört sâat müsâade vermek şartıyla cem'iyyetin kâtib-i umûmîsi doğrudan doğruya kendiliğinden veyâhûd iki asil veya muâvîn a'zânın talebiyle fazla bir ictimâ'-i umûmî akd edebilir.

(C) Dersââdet'de bulunan cem'iyyetin a'zâsından üçden iki hazır bulundukları ictimâ'-i kanûnî olacaktır. Kûsûrlar ber vâhid-i sahîh sayılacaktır.

Şâyed Dersââdet'de yalnız üç a'zâ mevcûd ise de bir ictimâ'-i kanûnî yapmak için hepsi hazır bulunmalıdırlar.

(D) Cem'iyyetin reîsi veyâhûd kâtib-i umûmîsi gerek kendiliğinden ve gerek hey'etin idâre a'zâsından birinin teklîfi üzerine hey'et-i idâreyi cem' edebilir.

Madde (6)

Bu kanûn (nizâm-nâme) dâiresinde husûsî ve tafsîlî nizâm-nâmelerin yapması cem'iyyetin cümle salâhiyyetindendir.

Madde (7)

(A) Beş gün evvel bütün a'zâlara tebliğ etmek şartıyla ta'dîlât-ı kanûniyye ictimâ'-i umûmîde taht-ı müzâkere alınabilir.

(B) Yapılacak ta'dîlât kanûnî olmak için ictimâ'-i umûmîde hazır bulunan a'zâların muvâfakatı şarttır.

Cem'iyyetin Reîsi

Kâtib-i Umûmî

Hindli

Hindli

Doktor Abd-ül-Hafız

Seyyid Abd-ül-Vâhid

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 137 (138, 139)

BELGE NO: 36

Genç Hindistan Cemiyeti

İstanbul'da kurulan Genç Hindistan Cemiyetinin Tüzüğü

Madde (1) Bu cemiyetin ismi Genç Hindistan Cemiyeti olacaktır.

Madde (2) Cemiyetin amacı

(A) Osmanlı Devleti ve Hindistan arasında sosyal, iktisadî, sınaî ve ilmî ilişki kurmak ve güçlendirmektir.

(B) Gerek Hindistan'da ve gerek yabancı ülkelerde bulunan bütün Hintli unsurlar arasında anlaşma, dostluk ve birleşme sağlamaktır.

Madde (3) Asil ve yedek üyeler

(A) Bu cemiyet asil ve yedek üyelerden oluşacaktır.

(B) Bu cemiyetin amacını tamamen kabul eden her Hintli asil üyeliğe seçilebilir.

(C) Hintli olmayan ve cemiyetin amaçlarını kabul ve yardım eden her Müslüman yardımcı arkadaşlığa seçilir.

(D) Her iki üyeliğe de seçilmesi ve kabul edilmesi cemiyetin yetki ve haklarındandır.

(E) Cemiyete katılacak şahıslar hakkında asil veya yardımcı bir üye tarafından yazılı bir itiraz olur ve genel heyetin yapacağı araştırma sonucunda itirazın doğru olduğu ortaya çıkarsa, itiraz edilen şahıs cemiyet üyeliğine kabul edilemez.

(F) Gerek asil üye ve gerekse yardımcı arkadaşların verecekleri yıllık yardım parası bir liradan aşağı olmamalıdır. Bundan başka, cemiyetin üyeleri ve dostlarından her türlü hediye ve yardım parası kabul edilir.

(Fihrist: 1 - 138)

Madde (4) Cemiyetin idare heyeti

(A) Cemiyetin idare heyeti en az beş kişiden oluşacaktır. Bunların seçimi genel kurul aracılığıyla yapılacaktır.

(B) İdare heyetinden üç kişi cemiyetin resmî işleri ile uğraşacaktır. Bunlar bir başkan, bir genel kâtip ve bir muhasebecidir. Cemiyetçe gerek görüldüğü takdirde bir başkan vekili ve yazı işleri için genel kâtip tayin edilebilir.

(C) Gerek idare heyeti üyeleri ve gerekse cemiyetin resmî işleri ile uğraşacak kişiler genel kurul tarafından seçim ile bir sene için tayin olunacaktır. Sene sonunda yeniden seçilmelerinde hiçbir engel yoktur.

Madde (5) Toplantı

(A) Sıradan genel toplantılar her ay bir defa yapılacaktır.

(B) Yirmi dört saat ara vermek şartıyla cemiyetin genel kâtibi, doğrudan doğruya kendiliğinden veyahut iki asil veya yardımcı üyenin isteğiyle fazladan bir genel toplantı düzenleyebilir.

(C) İstanbul'da bulunan cemiyet üyelerinden üçte ikisinin hazır bulunacağı toplantı, kanunî olacaktır. Katılmayanlar katılmış olarak kabul edilirler. Şayet İstanbul'da yalnız üç üye varsa kanunî bir toplantı yapmak için hepsi hazır bulunmalıdırlar.

(D) Cemiyetin başkanı veyahut genel kâtibi gerek kendiliğinden ve gerekse heyetin idare üyesinden birinin teklifi üzerine idare heyetini toplayabilir.

Madde (6)

Bu kanun (tüzük) çerçevesinde özel ve açıklamalı yönergelerin yapılması cemiyetin yetkisindedir.

Madde (7)

(A) Beş gün önce bütün üyelere bildirmek şartıyla kanun değişikliği genel toplantıda konuşulabilir.

(B) Yapılacak değişikliğin kanunî olması için genel toplantıda hazır bulunan üyelerin onayı şarttır.

Cemiyetin Başkanı

Hintli

Doktor Abdülhafız

Genel Kâtip

Hintli

Seyit Abdülvahid

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 137 (138, 139)

BELGE NO: 37

BELGE NO: 37

BELGE NO: 37

BELGE NO: 37

BELGE NO: 37

BELGE NO: 37

Dâr-ül-hilâfet'ül âliyyede teşekkül etmiş (Seyf-i Hindistan) Cem'iyyetinin
Nizâm-nâmesi

Madde (1) Cem'iyyetin ismi

(A) Bu cem'iyyetin ismi Seyf-i Hindistan Cem'iyyeti olacaktır.

Madde (2) Cem'iyyetin gayesi

(A) Hindistan'daki İngiliz hâkimiyyetini yıkmak ve yerinde millî müstakill bir hükûmet kurmaktır.

(B) Memâlik-i şarkiycede İngiliz nüfûzunu kırmaktır.

(C) Memâlik-i şarkiycede ve bâ-husûs Türkiye ve Hindistan arasında muhâdenet ve irtibât (Delik olduğundan okunamıyor.) te'sîs etmektir.

(D) Hindistan'daki anâsır ü akvâm arasında muhabbet ve uhuvvet îcâd ve takviye eylemektir.

(E) Makasid-i milliyyeye karşı çıkanların hayatlarını her vesîle ile izâle ve mahv eylemektir.

Madde (3) Hükûmet-i seniyye ile cem'iyyetin alâkası

(A) Cem'iyyet, Hükûmet-i seniyyenin müsâade ve muvâfakatı olmaksızın hiçbir teşebbüsde bulunmayacaktır.

(B) Hükûmet-i seniyye tarafından cem'iyyetin müzâkerât-ı husûsiyyesinde hazır bulunmak üzere bir murahhas ta'yîn olunabilir.

Madde (4) A'zâlık

(A) Yalnız son derece şâyân-ı i'timâd ve cem'iyyetin gayesiyle hemfikir olan Hindîler cem'iyyete dâhil olabilir.

(B) A'zâların intihâbı cem'iyyetin husûsî hukukundandır.

(C) Cem'iyyete dâhil olacak zât hakkında bir a'zâdan i'tirâz olursa a'zâlığa kabûl olunmaz.

(D) Hindli millî komitelerin hey'etin idâre a'zâsı bu cem'iyyetin münâkaşâtında iştirâk ederler.

(E) Cem'iyyete dâhil olmuş bir a'zâ istîfâ edemez. Yemînine sâdık kalmak şartıyla amelî işlerden çekilebilir.

(F) Cem'iyyete dâhil olacak her ferd cem'iyyetin esrârını muhâfaza edeceğine, cem'iyyetin nâmına yaptığı işler veyâhûd herhangi vâsıta ile bildiği ma'lûmâtı fâş etmeyeceğine ve cem'iyyetin menâfi'ine mazarrat tevli'd edecek harekâtda bulunmayacağına dâir cem'iyyet tarafından tertîb olunacak yemîni icrâ edecektir.

(J) Yemînine sâdık kalmayan veyâhûd büyük bir kabâhat irtikâb eden a'zâ cem'iyetin hey'et-i merkeziyyesi tarafından sadır olacak hükme göre tecziye olunacaktır.

(H) Şâyed hidemât-ı vataniyyede bir a'zâ vefât ederse kendi âilesine, cem'iyetin ahvâl-i mâliyyesi müsâade etdiği kadar, muâvenet-i mâliyyede bulunacaktır.

Madde (5) Cem'iyetin aksâmı

(A) Cem'iyet bir hey'et-i merkeziyye ve bir hey'et-i hâriciyyeden müteşekkil olacaktır.

(B) Hey'et-i merkeziyye en az beş kişiden teşekkül edecek. Bunlar kendilerinden çekilmezler veyâhûd azl olunmazlarsa dâima kalabilirler. Bunlardan üç kişi cem'iyetin resmî işleri ile meşgul olacaklardır.

(C) Mezkûr üç kişiden biri reîs diğeri kâtib-i umûmî ve üçüncüsü muhâsebeci olacaktır. Bunlardan mâ-adâ cem'iyetin hey'eti idâresi bir reîs vekîli ve umûr-ı tahrîriyye için bir kâtib-i umûmî intihâb eder. Bunların intihâbı hey'et-i merkeziyyenin hukuklarından olmakla berâber müntehibler kendi a'zâsından olacaklardır.

(D) Hey'et-i hâriciyye a'zâsından olup kendi a'zâlarına idhâl etmeğe hey'et-i merkeziyyenin cümle hukukundandır.

(E) Resmî muâmelâtın icrâsı için cem'iyetin nâmına hey'et-i merkeziyyeden ta'yîn olunan zevât salâhiyyet-dârdır.

(Fihrist: 1 - 141)

(F) Hey'et-i merkeziyye, cem'iyetin menâfi'ine hizmet etmek üzere hey'et-i hâriciyyeden muayyen bir zaman için bazı sırlar gizli tutabilir.

(J) Hey'et-i merkeziyye kendi a'zâsından veyâhûd hey'et-i hâriciyye a'zâsından herhangisini muvakkat bir zaman için dâire-i fa'âliyetinden ihrâc edebilir.

(H) Hey'et-i hâriciyye hey'et-i merkeziyyenin evâmirine ittibâ' edecektir.

Madde (6) İctimâât

(A) Hey'et-i umûmiyye ihtiyâcâtına göre âdî ictimâ-i umûmînin günü ve yerini istediği vakitte ta'yîn eder.

(B) Yirmi dört saat mühlet vermek şartıyla kâtib-i umûmiyye kendi ictimâdına veyâhûd iki a'zânın teklîfi üzerine fevk-al-âde bir ictimâ' akd edebilir.

(C) Dersâadet'de bulunan a'zânın iki sülûsü bir ictimâ'da hazır bulundukca bu ictimâ' kanûnî olur. Kûsûrlar ber vâhid-i sahîh addolunur.

(D) İstanbul'da yalnız üç a'zâ mevcûd bulunduğunda bir ictimâ'-i kanûnî yapmak için hepsi hazır bulunmalıdır.

Madde (7) Muhâkeme ve tecziyeler

(A) Cem'iyetin menâfi'ine mugayir büyük kabâhat işleyen a'zâ hey'et-i merkeziyye tarafından taht-ı muhâkeme alınır ve sadır olacak hükmün kabûlüne mecbûrdur.

(B) Kat'î bir hüküm verilmeden maznûn olan şahsa kendisini berâet edecek her türlü delâil ve berâhîn ibrâz etmeğe müsâade verilecektir.

Madde (8) Nizâmât-ı Dâhiliyye

(A) Bu kanûn (umûmî nizâm-nâme) dâiresinde kalmak şartıyla bu cem'iyet istediği nizâm-nâmeleri yapabilir.

(B) Bir ictimâ'-i umûmî in'ikad etmeden bütün a'zâyâ teblîğ edilmek ve hey'et-i merkeziyye tarafından tasvîb olunmak şartıyla ictimâ'-i umûmîde her türlü ta'dîlât icrâ olunabilir.

(C) Bir tâ'dîlin icrâsı için hey'et-i umûmiyyenin sülûsân ârâsı tarafından kabûl olunması şartdır.

Cem'iyetin

Reîsi

Doktor Abd-ül-Hafız

Kâtib-i Umûmî

Seyyid Abd-ül-Vâhid

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 140 (141: 144)

BELGE NO: 37

İstanbul'da kurulmuş Seyf-i Hindistan Cemiyetinin Tüzüğü

Madde (1) Cemiyetin ismi

(A) Bu cemiyetin ismi Seyf-i Hindistan Cemiyeti olacaktır.

Madde (2) Cemiyetin amacı

(A) Hindistan'daki İngiliz hâkimiyetini yıkmak ve yerinde millî bağımsız bir devlet kurmaktır.

(B) Doğu ülkelerindeki İngiliz etkisini azaltmaktır.

(C) Doğu ülkelerinde ve en fazla Türkiye ve Hindistan arasında barış ve irtibat (Delik olduğundan okunamıyor.) sağlamaktır.

(D) Hindistan'daki unsurlar ve milletler arasında sevgi, dostluk bağlarını kurmak ve güçlendirmektir.

(E) Millî amaçlara karşı çıkanların hayatlarını her araçla yok etmektir.

Madde (3) Osmanlı Devleti ile cemiyetin ilişkisi

(A) Cemiyet, Osmanlı Devleti'nin izni ve onayı olmaksızın hiçbir teşebbüste bulunmayacaktır.

(B) Osmanlı Devleti tarafından, cemiyetin müzakerelerinde hazır bulunmak üzere bir delege tayin edilebilir.

Madde (4) Üyelik

(A) Yalnız son derece güvenilir ve cemiyetin amacıyla hemfikir olan Hintliler cemiyete katılabilir.

(B) Üyelerin seçimi cemiyetin özel hukukundandır.

(C) Cemiyete katılacak kişi hakkında, bir üyeden itiraz olursa azalığa kabul edilmez.

(D) Hintli millî komitelerin heyet idare üyesi bu cemiyetin tartışmalarına katılırlar.

(E) Cemiyete katılmış bir üye istifa edemez. Yeminine sadık kalmak şartıyla yapılan işlerden çekilebilir.

(F) Cemiyete katılacak bir kişi cemiyetin sırlarını koruyacağını, cemiyet adına yaptığı işler veya herhangi bir yolla edindiği bilgileri duyurmayacağına, cemiyetin amaçlarına zarar verecek hareketlerde bulunmayacağına dair cemiyet tarafından düzenlenecek yemini uygulayacaktır.

(J) Yeminine sadık kalmayan veyahut büyük bir suç işleyen üye cemiyetin merkezî heyeti tarafından belirlenecek hükme göre cezalandırılacaktır.

(H) Şayet vatan hizmeti sırasında bir üye ölürse kendi ailesine cemiyetin malî durumu izin verdiği kadar malî yardımda bulunacaktır.

Madde (5) Cemiyetin kısımları

(A) Cemiyet, bir merkezî heyet ve bir dış heyetten oluşacaktır.

(B) Merkezî heyet en az beş kişiden oluşacaktır. Bunlar kendiliklerinden çekilmez veyahut azledilmezlerse, daimî kalabilir. Bunlardan üç kişi cemiyetin resmî işleriyle meşgul olacaklardır.

(C) Adı geçen üç kişiden biri başkan, diğeri genel kâtip ve üçüncüsü muhasebeci olacaktır. Bunlardan başka cemiyetin idare heyeti bir başkan vekili ve yazı işleri için bir genel kâtip seçerler. Bunların seçimi merkez heyetinin yetkisinde olmakla beraber seçilenler kendi üyelerinden olacaktır.

(D) Dışişleri heyeti üyesinden olanların kendi üyelerine katılmaları merkez heyetinin genel yetkisindedir.

(E) Resmî işlemlerin yapılması için cemiyetin adına merkez heyetinden tayin olunan kişiler yetkilidir.

(Fihrist: 1 - 141)

(F) Merkez heyeti, cemiyetin menfaatlerine hizmet etmek üzere dışişleri heyetinden belli bir zaman için bazı sırları saklayabilir.

(J) Merkezî heyet, kendi üyesinden veya dışişleri üyesinden herhangi birini geçici bir zaman için daire faaliyetinden uzaklaştırabilir.

(H) Dışişleri heyeti, merkez heyetinin emirlerine uyacaktır.

Madde (6) Toplantı

(A) Genel heyet ihtiyaçlara göre sıradan ve genel toplantıların günü ve yerini istediği zaman belirler.

(B) Yirmi dört saat süre vermek şartıyla genel kâtip ya kendi değerlendirmesine veya iki üyenin teklifi üzerine olağanüstü toplantı yapabilir.

(C) İstanbul'da bulunan üyeden üçte ikisi bir toplantıda hazır bulunursa toplantı yasal olur. Katılmayanlar katılmış olarak kabul edilirler.

(D) İstanbul'da yalnız üç üye bulunursa yasal bir toplantı yapmak için hepsi hazır bulunmalıdır.

Madde (7) Yargılama ve cezalar

(A) Cemiyetin menfaatlerine aykırı büyük bir suç işleyen üye merkezî heyet tarafından yargılanır ve verilecek kararı kabule mecburdur.

(B) Kesin bir karar verilmeden zanlı olan kişiye kendisini temize çıkaracak her türlü deliller ve tanıklar göstermesine izin verilecektir.

Madde (8) İç düzenlemeler

(A) Bu kanun (genel tüzük) dairesinde kalmak şartıyla bu cemiyet istediği tüzükleri yapabilir.

(B) Bir genel toplantı yapılmadan önce bütün üyelere bildirilmek ve merkezî heyet tarafından onaylanmak şartıyla genel toplantıda her türlü düzenleme yapılabilir.

(C) Bir değişiklik yapmak için genel heyetin üçte ikisi tarafından kabul edilmesi şarttır.

Cemiyet Başkanı

Doktor Abdülhafız

Genel Kâtip

Seyit Abdülvahid

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 140 (141: 144)

BELGE NO: 38

BELGE NO: 38

Numrosu	Mahall-i vürûdu	Târihi
14381		7 - 8 Mayıs 331

Irak ve Havâlisî Kumandanlığı Vekâletine

Bağdad'a bir me'mûrîn-i mahsûsa îfâsına me'mûr bulunan Hindlilere teshîlât-ı lâzime gösteriniz.

Başkumandan Vekîli

Enver

Hindli dosyası vücûda getirilecek.

Teşebbüsâta başladım. Hıfzı.

Numro

284

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 13

BELGE NO: 38

Numarası	Geldiği yer	Tarihi
14381		20 - 21 Mayıs 1915

Irak ve Çevresi Komutanlığına

Özel bir görevi yerine getirmek üzere Bağdat'ta bulunan Hintlilere gereken kolaylığı gösteriniz.

Başkomutan Vekili

Enver

Hintli dosyası oluşturulacak.

Teşebbüslere başladım. Saklanması.

Numara

274

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 13

BELGE NO: 39

BELGE NO: 39

Dersaâdet Merkez Kumandanlığı

Numro

23 [Nisan] 331

İzmir Merkez Kumandanlığına

Salihli'de Eşref Beyin hânesinde misâfir on Hindlinin tesviye ve kumanyalarıyla Afyonkarahisar'ına sevkleri ve orada Hindli Abd-ül-Kayyûm Beye intizâr eylemelerinin kendilerine tenbîhi ve Afyonkarahisar'ından ileri hat için buradan tesviye ve vesîka tanzîm olunmak üzere kaç kişi sevk olunduğunun ve târih-i sevklerinin inbâ'sı.

Merkez Kumandanı nâmına

Muâvin

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1

BELGE NO: 39

İstanbul Merkez Komutanlığı

Numara

6 Mayıs 1915

İzmir Merkez Komutanlığına

Salihli'de¹ Eşref Beyin evinde misafir olan on Hintlinin hep birlikte, yiyecekleriyle Afyonkarahisar'a sevkleri ve orada Hintli Abdülkayyum Beyi beklemeleri söylenmiştir. Afyonkarahisar'dan ileri hat için Merkez Komutanlığından tren bileti ve belge hazırlamak için, kaç kişinin hangi tarihte gönderildiğinin bildirilmesi.

Merkez Komutanı adına

Muavin

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1

¹ Salihli (Aydın - Saruhan)

BELGE NO: 40

BELGE NO: 40

Telgraf Merkezi 331

359

Mühür

Telgrafnâme

Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye Telgraf İdâresi

Devlet telgraf muâmelâtından mes'uliyet kabûl etmez.

[Nümûne]

Ahz				Tekrar keşide veya sevk			
Sıra Numrosu	Vasıta Merkezi	Târih 6 Mayıs 331	Me'mûr İmzası	Me'mûr İmzası	Târih 6 minh	Keşide Olunan Merkez	Sevk Numrosu
55		Sâat .2. Dakika..57 H..evvel....M....59.	İmza	İmza	Sâat 4 Dakika 45 H.....M....		435

Mahreci..... Haleb..... Mevrûdu.....

Numro..... 14779..... Kelimât..... 15..... Târih..... Sâat.....

Guruş

Dakika.....5.sonra

Tarîk..... İşâret-i muhtemele.....

81

Der-i aliyye Merkez Kumandanlığına

4 Mayıs 331 Mücâhid Hindlilerin henüz Haleb'e gelmedikleri.

5 Mayıs 331

Merkez Kumandan Muâvini

Hayrî

Teşkilât-ı Mahsûsaya

6 minh Cevâd

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 3

BELGE NO: 40

Telgraf Merkezi 331

359

Mühür

Telgrafname

Osmanlı Devleti Telgraf İdaresi

Devlet telgraf işlemlerinden sorumluluk kabul etmez.

[Örnek]

Alma				Tekrar keşide veya sevk			
Sıra Numarası	Vasıta merkezi	Tarih 19 Mayıs 1915	Memur İmzası	Memur İmzası	Tarih 19'da	Keşide olunan merkez	Sevk Numarası
55		Saat.2.. Dakika.57.. H.....M....59..	İmza	İmza	Saat 4 Dakika 45 H.....M.....		435

Çıktığı yer.....Halep.....Gelişi.....

Numara.....14779.....Kelimeler.....15.....Tarih.....Saat.....

Kuruş

Dakika...5 .

Yol.....olabilecek işaretler.....

81

İstanbul Merkez Komutanlığına

17 Mayıs 1915. Savaşçı Hintlilerin henüz Halep'e gelmedikleri.

18 Mayıs 1915

Merkez Komutan Muavini

Hayri

Teşkilât-ı Mahsusaya

19'da Cevat

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 3

BELGE NO: 41

BELGE NO: 41

Mühür

Numrosu	Mahall-i vürûdu	Târihi
21802	Dersaâdet: Harbiyye	6 Haziran 331

Irak Kumandanlığına

İngiliz ordusundaki Hindli İslâm askerlerinin hey'etleriyle ordu-gâhında ilticâ ve bir kısmının düşmân aleyhine muhârebâta iştirâk etmekde ve Bağdad'a getirilen bir kısım Hindli İslâm üserâdan da jandarma müfrezesi teşkil edilmekde ve mükellefler miyânında zâbit (şifre) bulunmakda olduğu Bağdad'daki Millî Ajans muhbiri bildiriyor. Doğru mudur? Mikdârını bildiriniz.

Erkân-ı Harbiyye Reîsi

Bronzart

İngiliz ordusunda isyân alâmeti hissedilmemiştir.

Eldeki Hindlilerden bir bölük teşkiline teşebbüs edilmişdi. Tatbîkatıyla iştilal edilmekdedir.

Cevâbı / 7 minh

Şu'be 1 / 7 minh

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 193 FİHRİST: 31

BELGE NO: 41

Mühür

Numarası	Geldiği yer	Tarihi
21802	İstanbul: Harbiye	19 Haziran 1915

Irak Komutanlığına

İngiliz ordusundaki Hintli Müslüman askerlerin topluca ordugâhlarından iltica etmekte olduğu, bir kısmının düşmana karşı muhârebelere katılmakta bulunduğu ve Bağdat'a getirilen Hintli Müslüman esirlerin bazılarının jandarma müfrezesi oluşturulduğu, sorumlular arasında subay (şifre) bulunduğu, Bağdat'taki Millî Ajans muhabiri tarafından bildiriliyor. Sayısını bildiriniz.

Kurmay Başkanı

Bronzart¹

İngiliz ordusunda isyan belirtisi hissedilmemiştir.

Eldeki Hintlilerden bir bölük oluşturulmasına

girişilmişti. Uygulamasına çalışılmaktadır.

Cevabı / 20'de

Şube 1 / 20'de

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 193 FİHRİST: 31

¹ Bronzart von Schellendorff (Genelkurmay Birinci Başkanı)

BELGE NO: 42

BELGE NO: 42

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

6106

Rumile'den Başkumandanlık Vekâletine Mevrûd Şifre

C. 20 - 5 - 31. Hindli gençlerden hiçbir istifâde olunamadı. Hâllerinde görülen şübhe üzerine tedkikat için birçok zamân gaib etdik mazarratları olmadığı anlaşıldı ise de buradaki Almanlarla teşrîk-i mesâî etmektedir. Cebhe-i harbde hizmet edeceklerini bunun altı Hindli Bölüğü teşkîli ile mümkün olduğunu söylediler. Masrafı bize âid olmak üzere bir takım kadar teşkîl edildi. Alman zâbiti ta'yînini istiyorlardı. Muvâfakat etmeyerek bizden zâbit ta'yîn etdim. Şimdi Bağdad'da ta'lîm ediyorlar. Bundan başka Hindli yokdur. Alman konsolosu işbu [Hindli] efrâda ikişer lira kadar ikrâmiyye vermişdir. Adem-i kabûlünü kolorduya yazdıysam da kolordu (şifre) tevzî' etmiş bulundu. / 21 Temmuz 331

Irak Kumandanı

Nureddin

2. Kısım / 22 - 5

Aslı üzerine Alman konsolosunun para vermemesi
sefârete yazdırıldı. / 23 - 5

110

BDH KLÂSÖR: 194 DOSYA: 820 FİHRİST: 59 - 1

150

BELGE NO: 42

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

6106

Rumile'den Başkomutanlığa Gelen Şifre

Cevap. 2 Ağustos 1915. Hintli gençlerin hiçbirinden yararlanılamadı. Durumlarında görülen şüphe üzerine, inceleme yapmak için çok zaman kaybettik. Zararlı durumları olmadığı anlaşıldıysa da buradaki Almanlarla birlikte çalışmaktadırlar. Cephede hizmet edeceklerini, altı Hintli bölüğü oluşturulmasıyla bunun mümkün olduğunu söylediler. Masrafları bizim tarafımızdan karşılanarak bir takım kuvvet oluşturuldu. Alman subay atanmasını istiyorlardı. Bunu uygun görmeyerek bizden subay tayin ettim. Şimdi Bağdat'ta eğitim görüyorlar. Başka Hintli yoktur. Alman konsolosu bu Hintli askerlere ikişer lira kadar ikramiye vermiştir. Kabul edilmemesini kolorduya yazdıysam da kolordu parayı dağıtmıştı. 3 Ağustos 1915

Irak Komutanı

Nurettin

2 nci Kısım / 4 Ağustos

Aslı üstüne Alman konsolosunun para vermemesi
elçiliğe yazdırıldı. / 5 Ağustos

110

BDH KLÂSÖR: 194 DOSYA: 820 FİHRİST: 59 - 1

BELGE NO: 43

BELGE NO: 43

Irak ve Havâlisi Kumandanlığına Şifre

Irak mıntıkasında Urdu lisanıyla gazete neşreylemek üzre Hindli Ebu Said el-Arabi Efendi i'zâm kılınmıştır. Mürâcaâtında kendisine lâzım gelen teshîlât ve muâvenetde bulununuz. Yalnız Urdu lisanıyla gazete neşrine me'zûn bulunduğundan kendisine mâhiyye mesârif-i mestûre tertîbinden maâş olarak iki bin gurus ve tabîî mesârif-i taht-ı murâkabenizde olarak tertîb-i mezkûrdan tesviye ve i'tâ ediniz.

10 Kânûn-ı sâni 331

İmza

Şifreye tahvîl edildi. 10 Kânûn-ı sâni 331

İmza

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1

Irak ve Çevresi Komutanlığına Şifre

Irak bölgesinde Urduca gazete yayımlamak üzere, Hintli Ebu Said el-Arabi Efendi gönderilmiştir. Başvuruda bulunduğu zaman kendisine gereken kolaylığı gösteriniz ve yardım ediniz. Ebu Said el-Arabi'nin yalnız Urduca gazete yayımlamasına izin verildiğinden dolayı kendisine örtülü harcama ödeneğinden aylık 2000 kuruş maaş ve doğal olarak harcamaları, kontrolünüz altında olarak, söz konusu ödenekten veriniz.

23 Ocak 1916

İmza

Şifreye çevrildi. 23 Ocak 1916

İmza

BELGE NO: 44

BELGE NO: 44

Harbiyye Nezâreti

Tahrîrât Dâiresi

Şifre Kalemi

Başkumandanlık Vekâletine Şifre

Kûtü'l-amare'de esîr olan Hindli efrâda propaganda yapmak için putperest üç Hindlinin Bağdad'a hareketini Berlin'de Hind İstiklâl Komitesi teklîfine atfen bunun kabûl edilib edilmeyeceği Berlin'de Şu'beyi Siyâsiyye Müdîriyyeti tarafından istîzân olunuyor. Bu bâbdaki emr-i sâmilere intizâr olunur. / 4 Mayıs 332

İstihbârât Şu'besi Müdîri

Seyfi

Ali Bey Baş hem-pâ

7 / 3 / 32

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 21

Harbiye Nezareti

Tahrirat dairesi

Şifre kalemi

Başkomutanlığa Şifre

Kûtü'l-amare'de esir olan Hintli askerlere propaganda yapmak üzere, putperest üç Hintlinin Bağdat'a hareketleri hakkında, Berlin'deki¹ Hint İstiklâl Komitesinin teklifinin kabul edilip edilmeyeceği, Berlin'deki Siyasî Şube Müdürlüğü tarafından soruluyor. Konuyla ilgili emir beklenmektedir. 17 Mayıs 1916

İstihbarat Şubesi Müdürü

Seyfi

Ali Beye

20 Mayıs 1916

¹ Berlin (Almanya)

BELGE NO: 45

BELGE NO: 45

Hind Uhuvvat-i İslâm Encümeni Müdîriyyet-i Cânib-i Âlisine

Ma'rûz-ı bendeleridir.

Âcizleri an-asl Hindistan muhâcirlerinden olub terzilik ve tesviyecilik san'atlarını âşinâ olduğumdan i'mâlât-ı harbiyye tüfek fabrikasında muhassasât-ı askeriyye ile istihdâm olunmakda isem de gündeliğim az olduğu gibi kesîr-ül-âile olarak kirâ köşelerinde bulunmaklığım hasebiyle bir sûret-i sefilâne de imrâr-ı hayât eylemekdeyim. El-yevm Arabî, Hindî, İngiliz, Transval, Negro, Portekiz, İspanyol ve Mecusî lisânlarını da tekellüm etmekde bulunduğumdan lûtfen hâlîme münâsib bir mahalde istihdâmımla maîşetimin te'mînini istihâm eylerim. Ol bâbda emr-i fermân efendim hazretlerindir.

15 Haziran 332

Bendeniz

İmâlât-ı harbiyye tüfek fabrikasında burma
çarhhânesinde 1583 numrolu Hacı Muhammed
Musa

Teşkilât-ı Mahsûsada

Saâdetlû Ali Efendi Baş hem-pâ hazretlerine
takdîm kılındı. 16 Haziran 1322 [1332]

Mühür

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 33

BELGE NO: 45

Hint - İslâm Kardeşlik Encümeni Müdürlüğüne

Aslen Hindistan göçmenlerinden olup terzilik ve metal işlerini bildiğimden harp sanayi tüfek fabrikasında maaşla çalışmaktayım. Gündeliğim az olduğu gibi kalabalık bir aile olarak kirada oturduğumuzdan, sefil bir hayat sürmekteyim. Arap, Hint, İngiliz, Transval, Negro, Portekiz, İspanyol ve Mecusî dillerini konuştuğum için uygun bir yerde görevlendirilerek geçimimin sağlanmasını rica ederim.

28 Haziran 1916

Ben

Harp Sanayi Tüfek Fabrikasında burma
çarkhanesinde 1583 numaralı Hacı Muhammet
Musa

Teşkilât-ı Mahsusada

Ali Efendiye sunuldu.

29 Haziran 1916

Mühür

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 33

BELGE NO: 46

BELGE NO: 46

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

3

Numro 27261

Teşkilât-ı Mahsûsaya

18 / 4 / 32

Kûtü'l-amare'de esîr olan İslâm ve Hristiyan İngiliz üserâsına âid olarak vürûd eden mekâtîb Hind lisânıyla muharrer bulunmuş ve gerçi bu lisân ta'limât-nâmece kabul edilmemiş ise de bu Hindlilerin bizden gördükleri muâmeleyi memleketlerine bildirmeleri bizce mûcib-i fâide olacağından bu mekâtîbin reddinden ise bu lisâna âşinâ me'mûr efendiler tarafından tedkik edilerek mahzûrsuz olanların mahallerine sevk edilmek üzere işâret edilerek İstanbul Sansûr Müfettişliğine îadeleri ricâ olunur.

Karâr-gâh-ı Umûmî

İstihbârât Şu'besi Mûdîri

İmza

Hindli Sabru (?) ve birâderi bu işe me'mûr

edilerek kendilerine teblîğ ve ma'lûmât

verilmiştir. / 20 Haziran 332

Hıfzı

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 34

BELGE NO: 46

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

3

Numara 27261

Teşkilât-ı Mahsusaya

1 Temmuz 1916

Kûtü'l-amare'de esir olan Müslüman ve Hristiyan İngilizlere gelen mektuplar Hintçe yazılmıştır. Gerçi bu dil talimnamece kabul edilmemiş ise de Hintlilerin, bizden gördükleri muameleyi ülkelerine bildirmeleri, bizce faydalı olacağından, mektupların reddedilmesi yerine, bu dili bilen memurlar tarafından incelenerek, sakıncasız olanların yerlerine gönderilmek üzere belirlenerek İstanbul Sansür Müfettişliğine iadeleri rica olunur.

Genel Karargâh

İstihbarat Şubesi Müdürü

İmza

Hintli Sabru (?) ve kardeşi bu işle
görevlendirilerek kendilerine tebliğ ve
açıklama yapılmıştır. / 3 Temmuz 1916

Saklanması

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 34

BELGE NO: 47

BELGE NO: 47

512

Dersaâdet'de eski zâbıta karşısında Ticârethâne Sokağı'nda İctihâd
Matbaada Abdullah Cevdet hânesinde Nev Civânân-ı Hindistan
Cem'iyetinden Ata Muhammed

Ahz	Sıra numrosu...132	Devlet-i Osmâniyye Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâreti Hükûmet telgraf muhâberâtından dolayı bir günâ mes'uliyet kabûl etmez.	Sıra numrosu.....	Keşide veya sevk
	Vâsıta merkezi .Haleb		Vâsıta merkezi	
	Târih.....24 / 4 / 32		Târih	
	Sâat ..11..Dakika..15..		Sâat Dakika.....	
	Öğleden <u>evvel</u> [1]		Öğleden <u>evvel</u> [1]	
	Sonra		Sonra	
	Me'mûr imzası.....		Me'mûr imzası.....	

Mahreci....Karyebaşı..Numro..828...Kelime.....Târih..24 minh.....Sâat.....

Grup 100

Dakika

Öğleden evvel [1].....Tarîk.....İşâret-i muhtemele.....
sonra

1- Teşkilât-ı Mahsûsaya ve Almanya konsolosu vâsıtasıyla para için pek çok telgrafları ve daha adresi gizlemek için ayrı telgrafla gönderdim. Hiç cevâb vermediniz. 2- Para ne kadar geç gönderecekseniz o kadar işimiz fenâ olacaktır. 3- Almanlar bütün Hindistanlıların hidmet-i askeriyesine alıyorlar. Benim yanımda para yoktur. Siz çabuk para göndermeli ki mücâhidler toplayalım. Parasız hiçbir iş olmaz. 4- Yedi yüz elli bin Osmanlı lira için yazmış idim; eğer birdenbire mikdâr-ı muayyen göndermek mümkün değilse bir mikdâr para serîan gönderiniz ki işe başlayalım.

Doktor Mansur

Manzûr-ı âlîleri olmak üzere takdîm / 25 minh

İmza

Sansür

Teşkilât-ı Mahsûsa

Kimdir? Ne istiyor? Açık yazılmaz bunlar. İmza

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 38

BELGE NO: 47

512

İstanbul'da eski zabıta karşısında Ticarethane Sokağı'nda İctihat Matbaasından Abdullah Cevdet'in evinde Genç Hindistan Cemiyetinden Ata Muhammet

Alma	Sıra numarası...132	Osmanlı Devleti	Sıra numarası.....	Çekme veya sevk
	Vasıta merkezi .Haleb	Posta ve Telgraf ve Telefon	Vâsıta merkezi	
	Tarih..7 Temmuz 1916	Nezaret	Tarih	
	Saat ..11..Dakika..15..	Hükûmet telgraf	Saat Dakika.....	
	Öğleden <u>önce</u> [1]	haberleşmesinden dolayı bir	Öğleden <u>önce</u> [1]	
	Sonra	sorumluluk kabul etmez.	Sonra	
Memur imzası.....		Memur imzası.....		

Çıkış yeri Karyebaşı..Numara..828...Kelime.....Tarih..7'de.....Saat.....

Grup 100

Dakika

Öğleden önce [1].....Yol.....Olabilecek işaretler.....

sonra

1- Teşkilât-ı Mahsusaya Almanya konsolosu vasıtasıyla para için pek çok telgrafi, adresi gizlemek için başka bir telgrafla gönderdim. Hiç cevap vermediniz. 2- Parayı ne kadar geç gönderirseniz, işimiz o kadar zorlaşacaktır. 3- Almanlar bütün Hindistanlıları askerlik hizmetine alıyorlar. Benim yanımda para yok. Siz çabuk para gönderin ki savaşçılar toplayalım. Parasız hiçbir iş olmaz. 4- 750.000 Osmanlı lirası istemiştim. Eğer birdenbire bu miktarı göndermek mümkün değilse bir miktarını çabuk gönderin ki işe başlayalım.

Doktor Mansur

Arz edilmek üzere takdim. / 8'de

İmza

Sansür

Teşkilât-ı Mahsusa

Kimdir? Ne istiyor? Açık yazılmaz bunlar. İmza

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 38

BELGE NO: 48

BELGE NO: 48

Harbiyye Nezâreti Tahrîrât Dâiresi Tahrîrât Kalemine Mahsûs Mûsvedde Varakası	Sıra Numrosu	
	Kayıd Numrosu	
	Târih Tevvîdi	Müevvîdi Mümeyyizi

Adana Mıntıkası Kumandanlığına yazılan 31 Temmuz 332 târîhli şifreli telgrafnâmenin mûsveddesi sûretidir.

Evvelce bir me'mûriyyetle Bağdad'a gönderilerek bu kerre esnâ-yı avdetinde vesîka-i askeriyyesi olmadığından dolayı Pozantı'dan Adana ve bil'âhire İskenderun'a iâde kılındığı müstahber olan Hindli Acara Efendinin Dersaâdet'e iâde edilmesi.

_____:

Sofya Sefâretine yazılan 31 Temmuz 332 târîhli şifreli telgrafnâmenin mûsveddesi sûretidir.

C. 8 Ağustos 916. Hindli Abd-ül-Vâhid Efendinin Teşkilât-ı Mahsûsa ile alâkası olmadığı gibi bir me'mûriyet-i mahsûsa ile de gönderilmemiştir. Ahvâli de dâimî şübhedir hakkında ona göre muâmele îfâsı.

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 48

BELGE NO: 48

Harbiye Nezareti Tahrirat Dairesi Tahrirat Kalemine Ait Karalama Evrakı	Sıra Numarası	
	Kayıt Numarası	
	Karalama Yapılan Tarih	Karalama Yapan Düzenleme Yapan

Adana Bölge Komutanlığına yazılan 13 Ağustos 1916 tarihli şifreli telgrafın müsveddesi suretidir.

Daha önce görevle Bağdat'a gönderilen, dönüşünde askerî belgesi olmadığından, Pozantı'dan¹ Adana'ya ve sonra İskenderun'a² gönderildiği haber verilmiş olan Hintli Acara Efendinin İstanbul'a iadesi.

_____.

Sofya Elçiliğine yazılan 13 Ağustos 1916 tarihli şifreli telgrafın müsveddesi suretidir.

Cevap. 8 Ağustos 1916. Hintli Abdülvahit Efendinin Teşkilât-ı Mahsusa ile ilgisi olmadığı gibi, özel bir görevle de gönderilmemiştir. Durumu şüphelidir. Hakkında ona göre davranılması.

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 48

¹ Pozantı (Adana - Tarsus)

² İskenderun (Halep)

BELGE NO: 49

BELGE NO: 49

Saâdetlü Ali Beyefendim,

Zât-ı âlîinizle görüşmek ârzûsunda birkaç kere idârehâne yani Teşkilât-ı Mahsûsada gelmiş isem de son def'a olarak kapıcı vâsıtasıyla taraf-ı âlîinizden cevâb aldım ki Doktor Fuâd Efendiyle görüşünüz diyerek bendeniz vâlideynimi ve birâderlerimi ve cümle râhatlarımı bırakıp yalnız İslâm muhabbetden ve İngilizlerin yaptığı İslâm aleyhine vakarsızlıktan - dar-ül-hilâfede gelmişdim. Burada dahi Mecûsîlerle görüşdüğüm zaman onlardan (Hindistan'ın tahlîsi ve İngilizleri aleyhine çalışacağını) işidince mûmâ-ileyh Mecûsîlerle çalışmağa münâsib gördüğünden bendeniz de mezkûre Mecûsîlerle çalışmağa başladım -ve bir seneden ziyâde miyânlarında bulundukdan- bil'akis yani İngilizlerin makasidleri gibi çalışdığını anladıkça devlet-i âliyye hükûmetine ma'lûmâtları vermeye mecbûr kaldım ve zât-ı âlîinizle görüşmek arzu etdim ise de münderic bâlâdaki cevâbını aldım.

Eğer bizlerden kerâhet ediyor iseniz lûtfen açık buyurunuz ki ben sizlerden kerâhet ediyorum diyerek uzatmamak üzre pek muhtasar yazdım hâl-bu-ki uzun tahrîrât takdîm etmek iktiza ediyormuş.

El-râkım bendeniz Hindiyeli

Şir Muhammed Afi-ane

Müverrah 10 Teşrin-i Sâni 1332

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 39

BELGE NO: 49

Ali Beyefendiye

Sizinle görüşmek isteğiyle, birkaç kere çalıştığınız yere, yani Teşkilât-ı Mahsusaya gelmişsem de son olarak kapıcınız aracılığıyla, sizden, “Doktor Fuat Efendi ile görüşünüz!” cevabını aldım ki ben annemi, babamı, kardeşlerimi ve tüm rahatımı bırakıp yalnız İslâm sevgisinden ve İngilizlerin İslâm’a karşı yaptığı onursuzluktan dolayı İstanbul’a gelmiştim. Burada Mecusîlerle görüştüğüm zaman onlardan Hindistan’ın kurtarılması ve İngilizlere karşı çalışacaklarını duydum. Fuat Bey Mecusîlerle çalışmayı uygun gördüğünden, ben de Mecusîlerle çalışmaya başladım. Bir seneden fazla aralarında bulundum. Bilâkis bunların İngilizlerin amaçları için çalıştığını anladıkça, Osmanlı Devleti’ne bilgi vermeye mecbur oldum. Sizinle görüşmeyi istedim ise de yukarıdaki cevabı aldım.

Eğer bizleri istemiyorsanız, açıkça “Ben sizleri istemiyorum!” diye söyleyiniz. Uzatmamak için çok kısa yazdım. Hâlbuki uzun bir mektup arz etmem gerekiyormuş.

Yazan Hindistanlı

Şir Muhammed Afi-ane

23 Kasım 1916 tarihli

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 39

BELGE NO: 50

BELGE NO: 50

İstanbul
Askerî Sansür Müfettişliği
Aded
2482

1 Kânûn-ı sâni 33(2)

Karâr-gâh-ı Umûmî İstihbârât Şu'besi Müdîriyyet-i Âliyesine

Melfûf mektûb birkaç imza ile Almanya imparatoru hazretleri nâmına gönderilmektedir. Hind Müslümanlarından oldukları ifâdelerinden anlaşılan mürsiller, harbin bidâyetinde Almanya Hükûmetinin müzâheretiyle İstanbul'da Hindûlardan mürekkeb bir komite teşkîl olunduğundan ve işbu komite a'zâsının el-yevm icrâ-yı vazîfe zımında öteye beriye seyâhat etmekde olduklarından bahs ile yalnız Hindûlarla maksadın hâsıl olamayacağını ve Hind Müslümanlarının da bu vazîfeye iştirâk etdirilmeleri lüzûmu arz olunmaktadır. Manzûr-ı âlîleri olmak üzere sûret-i mütercemesiyle leffen takdîm kılındı efendim.

İstanbul Sansür Müfettişi Vekîli

İmza

Umûr-ı Şarkıyye-i İslâmiyye Müdîriyyetine takdîm.

İmza

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 82

BELGE NO: 50

İstanbul

14 Ocak 1917

Askerî Sansür Müfettişliği

Adet

2482

Genel Karargâh İstihbarat Şube Müdürlüğüne

Ekteki mektup, birkaç imza ile Almanya imparatoru adına gönderilmektedir. Bu mektubu gönderenlerin Hintli Müslümanlardan oldukları, ifadelerinden anlaşılmıştır. Savaşın başlangıcında Almanya'nın yardımıyla, İstanbul'da Hindulardan oluşan bir komite kurulmuştu. Bu komitenin üyeleri, bugün görev amacıyla çeşitli yerlere seyahat ettiklerini söylemektedirler. Yalnız Hindularla amaca ulaşamayacaklarını, Hintli Müslümanların da bu göreve katılmaları gerekliliği arz edilmektedir. Bilgilerinize sunulmak üzere tercümesiyle ekte takdim edilmiştir.

İstanbul Sansür Müfettiş Vekili

İmza

Doğu İşleri Müdürlüğüne sunuldu.

İmza

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 82

BELGE NO: 51

BELGE NO: 51

Haşmetlü Almanya İmparatoru ve Prusya Kralı Hazretlerine

Haşmetpenâh!

Hindistan Hindûları ile Müslümanları harbin bidâyetinde Almanya Hükûmetinin ve bil-hâssa Hâriciyye Nezâretinin müzâhereti ile Berlin'de ve İstanbul'da bir "Hind Komitesi"ni teşkil etmişler idi. Almanya Hâriciyye Nezâreti ve Dersaâdet Almanya Sefârethânesi ile yalnız kendileri temâs da bulunmakda olan Hindular, muayyen bir plâna tevîkan, komitenin işleri için dâimâ öteye beriye seyâhat eden Müslümanları komiteden teb'îd ederek mezkûr komiteyi sırf bir Hindû Komitesi hâline ifrâğ eylemişlerdir. Almanya Hâriciyye Nezâreti bu icrââta bir nazar-ı memnûniyyetle bakmakda olduğundan zât-ı haşmetpenâhlarına mürâcaata ictisâr ile bu hâlin bu sûretle devâm ettiği takdirde komitenin bi'l-cümle mesâîsinin ihtiyâr olunan mesârif-i azîmeye rağmen akamete mahkûm olacağını ve bu komitenin maksadına nâil olması için Hindûlar gibi Müslümanların dahi elzem bulunduğunu beyân eder ve bu vesile ile arz-ı ta'zîmât eyleriz.

Dersaâdet / 9 Kânûn-ı sâni 917

Merkez Postahânesi Kutu Numrosu 281

İmza:

İbrahim Edhem

Makbûl Hasan

Ata Muhammed

Ş. İnâyetullah

D. Mansur

M. Raybaki, ilh...

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 83

BELGE NO: 51

Almanya İmparatoru ve Prusya Kralına

Hindistan Hinduları ile Müslümanları, savaşın başlangıcında Almanya'nın özellikle Dışişleri Bakanlığının yardımıyla Berlin'de ve İstanbul'da bir "Hint Komitesi" kurmuşlardı. Almanya Dışişleri Bakanlığı ve İstanbul'daki Almanya Elçiliği ile kendi ilişkilerini devam ettiren Hindular, belli bir plân dâhilinde komitenin işleri için çeşitli yerlere seyahat eden Müslümanları komiteden uzaklaştırarak, Hint Komitesini sadece Hindu Komitesi hâline dönüştürmüşlerdir. Almanya Dışişleri Bakanlığı bu uygulamaları memnuniyetle karşıladığından, size başvurmaya cesaret ederek, durum bu şekilde devam ettiği takdirde, komitenin bütün çalışmalarının harcanan büyük masraflara rağmen sonuçsuz kalacağını, bu komitenin amacına ulaşması için, Hindular gibi Müslümanların da bulunmasının şart olduğunu bildirir, bu fırsatla saygılarımız sunarız.

İstanbul / 9 Ocak 1917

Merkez Postahane Kutu Numarası 281

İmza:

İbrahim Edhem

Makbul Hasan

Ata Muhammet

Ş. İnâyetullah

D. Mansur

M. Raybaki, ilh...

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 83

BELGE NO: 52

BELGE NO: 52

Levâzımât-ı Umûmiyye Riyâset-i Cânib-i Âlîsine

219

Altıncı Ordu Kumandanlığı emrinde çalışmak üzere Bağdad'a gidecek olan Afganlı kimyâ-ger Doktor Abd-ül-Hafız Efendiye birinci mevki' olarak îcâb eden tesviyenin i'tâ buyurulması ma'rûzdur.

5 Kânûn-ı sâni 332

Ali Beyin hastalığı (-?-) mezkûr
tesviyenin i'tâsı hakkında telefonla
söylemiştir.

5 Kânûn-ı sâni 332

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 86

Genel Levazım Başkanlığına

219

Altıncı Ordu Komutanlığı emrinde çalışmak üzere Bağdat'a gidecek olan Afganlı kimyager Doktor Abdülhafız Efendiye birinci mevki olarak gereken tren biletinin verilmesi arz olunur.

18 Ocak 1917

Ali Beyin hastalığı (-?-) bahsedilen
biletin verilmesi telefonla söylendi.

18 Ocak 1917

BELGE NO: 53

BELGE NO: 53

Başkumandan Vekîli Devletlû Paşa Hazretlerine
İdâre-i Umûr-ı Şarkıyye Müdîriyyet-i Âliyelerine

Mühür

Arıza-yı âciz-ânemdir.

Bendeniz an-asl Hindistan eşrâfından olub İslâm'a hizmet ârzûsuyla on sene mukaddem Hindistan'ı terk ile memâlik-i Osmâniyyeye hicret ederek Medine'de ikâmet etmekde idim. Dört sene evvel Şam Kumandanlığının telgrafı üzerine Şam'a geldim. Onu müteâkıb hidemât-ı mahsûsada istihdâm olunmak üzre zât-ı devletlerinin emr-i telgrafisi üzerine Dersaadet'e celb olundum. Tevdî' edilen vezâif-i mahsûsayı îfâ eyledim. Şimdi burada dört aydan beri işsiz kaldım. Otel ve me'kûlât masârif boğaza kadar borçlandım. Sefâlet içinde günbegün perişân oluyorum. Otel köşelerinde kaldım. Mademki artık bendenizin bir işde istihdâmıma lüzûm yokdur; o hâlde lûtfen ve merhameten borçlarımı ödeyecek kadar mikdâr-ı kâfi ihsân buyrularak münâsib bir tahsîsâtla yine Medine'ye iade olunmaklığımı istirhâm ederim. Oradaki âilem de perişân bir hâldedir. Ömrümün sonuna kadar velîyy-i ni'met efendimize duâlar ederek imrâr-ı hayat eder ve bu sefâletden tahlîs-i girîbân eylemiş olurum ol bâbda emr-i fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

13 Şubat 332

Hilâfet-i Osmâniyye misâfirlerinden Hindistanlı Makbûl
Hüseyin bendeleri

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 97

BELGE NO: 53

Başkomutan Vekili Paşaya

Doğu İşleri İdare Müdürlüğüne dilekçemdir.

Mühür

Ben aslen Hindistan'ın ileri gelenlerindenim. İslâm'a hizmet etmek için on yıl önce Hindistan'dan ayrıldım. Osmanlı Devleti'ne göç ettim. Medine'de oturmaktayım. Dört yıl önce Şam Komutanlığının telgrafı üzerine Şam'a geldim. Ondan sonra özel bir görev yapmak üzere, sizin telgrafınızla İstanbul'a çağrıldım ve verilen özel görevi yerine getirdim. Şimdi burada dört aydan beri işsizim. Otel ve yiyecek masrafından dolayı boğazıma kadar borçlandım. Sefalet içinde günden güne perişan oluyorum. Otel köşelerinde kaldım. Mademki artık beni bir işte görevlendirmiyorsunuz; o hâlde borçlarımı ödeyerek, uygun bir ödenekle Medine'ye göndermenizi istirham ediyorum. Medine'deki ailem de perişan bir hâldedir. Ömrümün sonuna kadar size dualar ederek yaşarım ve bu sefaletten kurtulmuş olurum.

26 Şubat 1917

Osmanlı Devleti misafirlerinden Hindistanlı

Makbul Hüseyin

BDH KLÂSÖR: 1847 DOSYA: 91 FİHRİST: 1 - 97

BELGE NO: 54

BELGE NO: 54

İdâre-i Umûr-ı Şarkıyye Müdîriyyet-i Cânib-i Âlilerine

Beyefendi Hazretleri

Maârif Nezâreti Celîle(si) tarafından benim İstokholm'e gitmem için teşrîn-i evvel bidâyetine kadar me'zûniyyet i'tâ olundu ve zaten bu zamana kadar dâr-ül-fünûn da ta'tildir. Malûm-u âlînizdir ki bu müddet çok kısadır. Bugünden i'tibâren yalnız 18 gün bâkidir. Binâen-aleyh İstokholm'e gitmek için ve orada lâıkiyla ve büyük muvaffakiyyetle iş görmek için lâ-akall teşrîn-i sâni nihâyetine kadar Maârif Nezâreti Celîle(si) tarafından me'zûniyyet i'tâsı için Harbiyye Nezâreti Celîle(si) vâsıtasıyla ricâ olunur. Ol bâbda emr-i fermân men leh-ül-emrindir efendim. / 12 Eylül 1333

Dâr-ül-fünûn-ı Osmâni Lisân-ı Urdu Müderrisi

Muhammed Abd-ül-Cabbar Hayrî M. A.

[Maârif Nezâreti Celîle(si) tarafından Harbiyye Nezâreti Celîlesine takdîm kılınan müzekkire 1119 numrolu ve 6 Eylül 1333 - 1917 târihlidir.

232124

Genç Hind Cem'iyeti

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 51

BELGE NO: 54

Doğu İşleri İdare Müdürlüğü

Beyefendi

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, benim Stockholm'e gitmem için ekim başına kadar izin verildi. Zaten bu zamana kadar üniversite de tatildir. Bildiğiniz gibi bu süre çok kısadır. Bugünden itibaren yalnız 18 gün kalmıştır. Bundan dolayı Stockholm'e gitmek ve orada gerektiği gibi başarıyla iş yapmak için en azından kasım sonuna kadar Millî Eğitim Bakanlığınca izin verilmesi Harbiye Nezareti vasıtasıyla rica olunur. / 12 Eylül 1917

Osmanlı Üniversitesi Urdu Dili Profesörü

Muhammet Abdülcabbar Hayri M. A.

[Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Harbiye Nezaretine sunulan evrak 1119 numara ve 6 Eylül 1917 tarihli dir.

232124

Genç Hint Cemiyeti

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 51

BELGE NO: 55

BELGE NO: 55

Şifre halli

6. Ordu

25 / 2 / 34

13. K. Ordu İstihbârât Zâbitliğine

Buraya gelen yedi nefer mültecîden birinin ifâdesine nazaran Kolordu Süvârî Bölüğünde müstahdem bulunan mültecî Hindli zâbitin yazacağı bir mektûbla Kirmanşah'daki İngiliz konsolosu miyânındaki Müslüman Hindli efrâdla münâsebet te'sîsi ve bu vâsıta ile Bağdad'a kadar ma'lûmât istihsâli kabil olacaktır. Bu tarzda ma'lûmât ahzı gayet iyi muvâfık görünmekde ise de kabil-i icrâ olub olmadığının mûmâ-ileyh zâbitden tahkik ve iş'ârı mercûdur.

163

6. Ordu İstihbârât Zâbiti

Tahsin

25 / 2 / 34

BDH KLÂSÖR: 4334 DOSYA: 237 FİHRİST: 2

BELGE NO: 55

Şifre çözümü

6 ncı Ordu

25 Şubat 1918

13 ncü Kolordu İstihbarat Subaylığına

Buraya gelen yedi mülteci erden birinin ifadesine göre, Kolordu Süvari Bölüğünde görevli olan mülteci Hintli subayın yazacağı mektupla, Kirmanşah'taki İngiliz Konsolosluğunda bulunan Müslüman Hintli askerlerle ilişki kurmak ve bu suretle Bağdat'a kadar bilgi almak mümkün olacaktır. Bu şekilde bilgi almak uygun görülmekeyse de uygulanıp uygulanamayacağının Hintli subaydan öğrenilerek bildirilmesi rica olunur.

163

6 ncı Ordu İstihbarat Subayı

Tahsin

25 Şubat 1918

BDH KLÂSÖR: 4334 DOSYA: 237 FİHRİST: 2

BELGE NO: 56

BELGE NO: 56

İdâre-i Umûr-ı Şarkıyye Müdîriyyet-i Âliyesine

Beyefendi Hazretleri

Avrupa'daki seyâhat için âtîdeki yeni yol ta'kîb etmek îcâb eder:

Bulgarya, Avusturya, Macaristan, Almanya, Hollanda, Danimark, Norveç, İstokholm, Moskova (Rusya), Ukrayna, Almanya, Siviçre, Bavyera, İstanbul pasaportlar için evâmir-i lâzıme i'tâsı mercûdur efendim.

3 Haziran 1334

Muhammed Abd-ül-Cabbar Hayrî M. A.

Muhammed Abd-ül-Cabbar Hayrî M. A. }	İçin pasaportlar
Muhammed Abd-üs-Settar Hayrî M. A. }	imza

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 54

BELGE NO: 56

Doğu İşleri İdare Müdürlüğü

Beyefendi

Avrupa'daki seyahat için aşağıda belirtilen yeni güzergâh takip edilmelidir:

Bulgaristan, Avusturya, Macaristan, Hollanda, Danimarka, Norveç, Stockholm, Moskova (Rusya) Ukrayna, Almanya, İsviçre, Bavyera İstanbul pasaportlar için gerekli emirlerin verilmesi rica olunur.

3 Haziran 1918

Muhammet Abdülcabbar Hayri M. A.

Muhammet Abdülcabbar Hayri M. A.	}	için pasaportlar imza
Muhammet Abdüssettar Hayri M. A.		

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 54

BELGE NO: 57

BELGE NO: 57

20 - 20

İdâre-i Umûr-ı Şarkıyye Müdîriyyet-i Âliyesine

Beyefendi Hazretleri.

Müteverrid yerdeki Hind üserâlardan şikâyetler aldım ki birçokdan beri Hindden hiçbir Hindce (Urdu) mektûb almadılar. Hâl-bu-ki Hind'den ba'zı İngilizce mektûblar alıyorlar. Askerî Sansür Dâiresinde muntazaman bir veyâhûd iki Hindli tâ'yin olunabilirler ve onlar Hind'den gelen ve bu memleketden giden Hindce mektûbları Sansür Dâirenin nezâret altında gayet kolay ve muntazam sûrette hergün sansürlük edebilirler. Hind'de Hindce (Urdu lisânı) takrîben iki yüz milyon kişi tarafından isti'mâl olunur ve Hind'deki lisân-ı umûmîdir. Hind üserâlar Hükûmet-i Seniyyeden ricâ ediyorlar ki işbu dört seneden fazla muhârebede yegâne tesliyet alâka ahhâb ü ağra mektûblar vâsıtasıyla te'mîn olabilir. Binâen-aleyh bu yegâne vâsıtanın icrâsı için gayet âciz-âne arz ü ma'rûz ediyorlar efendim. / 5 Ağustos 1334

İmza

Hıfzı

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 59

BELGE NO: 57

20 - 20

Doğu İşleri İdare Müdürlüğüne

Beyefendi.

Geldiğim yerdeki Hintli esirlerden şikâyetler aldım. Uzun zamandan beri Hindistan'dan hiçbir Urduca mektup almadılar. Hâlbuki Hindistan'dan İngilizce bazı mektuplar alıyorlar. Askerî Sansür Dairesine düzenli olarak bir veya iki Hintli tayin edilebilir. Onlar Hindistan'dan gelen ve buradan giden Hintçe mektupları Sansür Dairesinin gözetiminde ve düzenli bir şekilde sansür edebilirler. Hindistan'da, Urdu dili yaklaşık iki yüz milyon kişi tarafından konuşulur. Hindistan'daki genel dildir. Hintli esirler, Osmanlı Devleti'nden şunu rica ediyorlar: Dört yıldan fazla süren savaşta tek tesellimiz ve bağımız bu dostane mektuplardır. Bundan dolayı, bu tek haberleşme vasıtamızın sağlanması arz olunur. / 5 Ağustos 1918

İmza

Saklanması

BDH KLÂSÖR: 1845 DOSYA: 76 - A FİHRİST: 1 - 59

BELGE NO: 58

BELGE NO: 58

[Evrak] Odasının Numrosu	Irak ve Havâlisi Umûm Kumandanlığı Erkân-ı Harbiyyesi	Mübeyyizin İmzası	İmza
[Müsevvidin] İmzası		Târih Tebyizi	14 Mayıs 331
[Târih] Tesvîdi		Mübeyyeze Konulan Numro	Irak ve Havâlisi Kalemi 1616
[Âid] Olduğu Dosya		Mukabelecinin İmzası	
		Mukabele Târihi	

Bağdad Vilâyet-i Âliyesine

Bağdad

14 / 3 / 331

Numro

441

Esnâ-yı seferde dâr-ül-harb ve dâr-ül-harekât dâhil ve civârında bulunan me'mûrîn-i hükûmetin vesâit-i muhtelifi ile düşmân ordusuna ve düşmânın dâhil-i memâlikdeki teşebbüsât ve tahrîkâtına dâir ma'lûmât istihsâliyle orduyu haber-dâr eylemeleri vezâif-i mühimmeleri cümlesindendir. Bağdad'a muvâsalatımdan beri bu yolda bir ma'lûmât verilmedi. Bidâyet-i seferden şimdiye kadar istitlâat ve istihbârât için vilâyet-i Âliyelerince ne gibi tedâbîr ve teşebbüsât icrâ edildiğinin inbâsı ve şâyed henüz teşebbüs buyurulmamış ise me'mûrîn de noksân görülen fa'âliyyetin tezyîdiyle ticâret, ecânib ü düşmân mıntıkasındaki mahaller ahâlîsiyle münâsebeti olanlardan istifâde ve kâffe-i vâsıta mürâcaat edilerek istitlâat ve istihbârât vazîfesiyle esâslı sûretde iştilal ve ordunun müstefid buyurulması mercûdur.

14 minh yazılmışdır.

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 32

BELGE NO: 58

Evrak Odasının Numarası	Irak ve Çevresi Genel Komutanlığı Kurmay Başkanlığı	Gözden Geçirenin İmzası	İmza
Karalama Yapanın İmzası		Gözden Geçirilen Tarih	27 Mayıs 1915
Karalama Yapılan Tarih		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	Irak ve Çevresi Kalemi 1616
Ait Olduğu Dosya		Kontrol Edenin İmzası	
		Kontrol Tarihi	

Bağdat Valiliğine

Bağdat

27 Mayıs 1915

Numara

441

Sefer sırasında savaş ve harekât alanları ile civarlarında bulunan devlet memurlarının en önemli görevi, çeşitli vasıtaları kullanarak düşman ordusu, düşmanın ülkedeki girişimleri, kışkırtmaları hakkında orduyu bilgilendirmektir. Bağdat'a geldiğimden beri bu şekilde bilgi verilmedi. Seferin başlangıcından bugüne kadar haber toplama ve haber alma konusunda Valilikçe ne gibi tedbirler alındığı ve neler yapıldığının bildirilmesi; henüz bu yolda bir girişimde bulunulmamış ise memurlarda eksik görülen bu faaliyetlerin artırılması için ticaret, yabancılar ve düşman bölgelerinde bulunan halk ile ilişkisi olanlardan yararlanılacaktır. Bütün araçlara başvurarak haber toplama ve haber alma göreviyle meşgul olunması ve ordunun bundan yararlandırılması rica olunur.

27'de yazılmıştır.

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 32

BELGE NO: 59

BELGE NO: 59

Irak ve Havâlsî Kumandanlığı

31 Mayıs 331

1. Şu'be

1

Kûtü'l-amare Kaymakamlık Vekâletine [Tezkere]

Mahremdir.

1- Kûtü'l-amare ve civârına düşmân câsûslarının girmeleri melhûzdur. Mevcûd me'mûrîn-i inzibâtiyeyi ve bil-hâssa Basra vilâyetine mensûb polisleri ve sizce mu'temed kimseleri casus tutmak için istihdâm ediniz. Bu bâbda hıdmeti görülenlere mühim mükâfât yapılacaktır.

2- Memlekete girib çıkan her şahsın ahvâlini tecessüs ve tarassud altında bulundurmak lâzımdır.

3- Ordu-gâhlara Erkân-ı Harbiyyeden vesîkası olmayan hiçbir başıbozuk girib çıkmayacaktır. Amele ve satıcı olarak gireceklerin namuslu adamlar miyânından intihâbıyla isimlerinin karar-gâha verilmesi matlubdur.

Yazılmıştır.

31 Mayıs 331

İmza

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 193 FİHRİST: 1

BELGE NO: 59

Irak ve Çevresi Komutanlığı
1 nci Şube

13 Haziran 1915
14

Kûtü'l-amare Kaymakamlığına [Tezkere]

Gizlidir.

- 1- Kûtü'l-amare ve civarına düşman casuslarının girebileceği değerlendirilmektedir. Mevcut güvenlik güçlerini ve özellikle Basra vilâyetindeki polisleri, sizin belirleyeceğiniz güvenilir kişileri, casusları yakalamakla görevlendiriniz. Lâyıkıyla hizmet edenlere önemli ödüller verilecektir.
- 2- Memlekete gelip giden her şahsın durumunu araştırmak ve kendisini kontrol altında tutmak gereklidir.
- 3- Ordugâhlara Genelkurmaydan belgesi olmayan hiçbir başıbozuk girip çıkmayacaktır. İşçi ve satıcı olarak gireceklerin güvenilir adamlar arasından seçilmesi ve isimlerinin karargâha bildirilmesi istenmektedir.

Yazılmıştır.

13 Haziran 1915

İmza

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 193 FİHRİST: 1

BELGE NO: 60

BELGE NO: 60

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

Numro

5082

Bağdad'dan: Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd şifredir.

Otuz Yedinci Bağdad Fırkası gibi kıymet ve kabiliyyet-i harbiyyesi mahdûd bir fırka ile ikisinde galib ü muzaffer olmak üzre üç muhârebe veren ve âkıbet-i düşmândan Kılıncgediği, Eleşkird - Karakilise havâlîsini istirdâda muvaffak olan bir kumandanın cezâ-i tekaüdü ve ölüm arkasında harb eden bir askerın ocağından sökülüb atılması bir sehv-i kazâ eseridir. Kusûr-ı kabâhati ne olduğunu bilmem. Cezâmı kendi elimle vereceğim. Leke altında yaşamaya tahammülüm olmadığını görüyorum. Kurtulmak için mezâra girsem fıskırarak bir zerresi evlâdlarımın pâk-ı nâsiyelerini karartmağa kâfidir. Beni ve bil-hâssa evlâdlarımı bu hacâlet ve tel'înden kurtarınız. Suçum ne ise veya evsâf-ı meziyyet-i askeriyyeden neye sahip değilsem yüzüme çarpınız. Beni kazâyâ kurbân olmuşdur, diye bulunduğum yaralı ve buhranlı vaz'iyet içinde terk etmeyiniz. Ulüvv-i vicdânlarına dehâlet ederim. / 5 Haziran 331

On Üçüncü Kolordu Kumandan Vekîli

Yusuf

2. Kısım 6 - 4

Sûretidir. Aslı havâle olunursa

Muâmelât-ı Zâtiyyeye verilmek üzre

Numro

Hıfzı / 6 - 4

27

BDH KLÂSÖR: 194 DOSYA: 819 FİHRİST: 16

BELGE NO: 60

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

Numara

5082

Bağdat'tan Başkomutanlığa gelen şifredir.

37 nci Bağdat Tümeni gibi değerli ve savaş yeteneğine sahip bir tümen ile, üç çarpışmanın ikisinde zafer kazanan ve düşmandan son olarak Kılınçgediği, Eleşkird¹ - Karakilise² çevresini geri almayı başaran bir komutanın cezası, emeklilik ve ölüm arkasında savaşıyan bir askerin ocağından sökülüp atılması bir yanlışlık sonucudur. Suçumun ne olduğunu bilmem. Cezamı kendi elimle vereceğim. Leke altında yaşamaya katlanamayacağım. Kurtulmak için mezara girsem, bu lekenin fışkıracak bir zerresi çocuklarımla temiz alınlarını kirletmeye yeterlidir. Beni ve özellikle çocuklarımı bu utançtan ve lânetten kurtarınız. Suçum ne ise veya askerî meziyetlerden neye sahip değilsem yüzüme çarpınız. Beni, kazaya kurban olmuştur diye bulunduğum yaralı ve buhranlı durum içinde terk etmeyiniz. Yüce vicdanlarınıza sığırım. / 18 Haziran 1915

13 ncü Kolordu Komutan Vekili

Yusuf

2 nci Kısım 19 Haziran

Surettir. Aslı havale edilirse

Özlük İşlerine verilmek üzere

Numara

Saklanması. 19 Haziran

27

BDH KLÂSÖR: 194 DOSYA: 819 FİHRİST: 16

¹ Eleşkird (Van / Erzurum - Bayezid)

² Karakilise (Erzurum - Bayezid)

BELGE NO: 61

BELGE NO: 61

Harbiyye Nezâreti

Tahrîrât Dâiresi

Tahrîrât Kalemi

4286

Şûrâ-yi Devlet A'zâsından Ali Baş Hem-pâ Beyefendi Hazretlerine

Saâdetlü efendim.

Almanya'dan vürûd edecek üserâ-yı İslâmiyyenin Dersaâdet'e muvâsalatlarında istirahatlerinin te'mîni ve ta'yîn edecek derece-i ehliyyetlerine göre bunlardan ârzû edenlerin kıtaât-ı askeriyyeye ve fabrikalara ve ahâlîden bulunanlarla renc-ber olanlarında Anadolu'da ba'de-t-teftîş tensîb edilecek mıntıkada iskânları mes'ele-i mühimmesinin serîan vücûda getirilmesi için la-akall üç yüz kişilik bir mahallin hemân ihzârı lâzım gelmiş ve keyfiyyet-i mebhûse hükûmetin devâir-i muhtelifesine müteallik mevâddan bulunmuş olmasıyla üserâ-yı merkûmenin hem iskân ve iâşeleri te'mîn olunmak hem de husûsât-ı sâire teemmül edilmek üzere Dersaadet Merkez Kumandanı Cevâd Beyle zât-ı âlîlerinden ve Dâhiliyye Nezâreti Celîlesi Muhâcirîn Kısmından ve Şehr-emâneti ve Polis Müdîriyyeti ve Müdâfaa-i Milliye Cem'iyyeti ve Ticâret ve Zirâat Nezâreti ile Levâzımât-ı Umûmiyye-i Askeriyyeden bir me'mûr ve Muâmelât-ı Zâtiyyeden ta'yîn edilecek kezâ bir zâbitden mürekkeben bir komisyon teşkîli tensîb edilmiş vesâir îcâb edenlere tebliği keyfiyyet olunmuş olmağla Teşkilât-ı Mahsûsanın bulunduğu dâireye azîmet buyrulması mütemennâdır ol bâbda irâde efendimindir. 9 Teşrîn-i sâni 331

Başkumandan Vekîli

ve

Harbiyye Nâzırı

Enver

BDH KLÂSÖR: 1835 DOSYA: 30 FİHRİST: 1 - 37

BELGE NO: 61

Harbiye Nezareti
Tahrirat Dairesi
Tahrirat Kalemi
4286

Danıştay üyelerinden Ali Beyefendiye

Efendim

Almanya'dan gelecek Müslüman esirlerin İstanbul'a geldiklerinde dinlenmelerinin sağlanması ve belirlenecek yeteneklerine göre bunlardan isteyenlerin askerî birliklere, fabrikalara ve halktan rençper olanların da Anadolu'daki araştırmadan sonra uygun görülecek bölgeye yerleştirilmeleri sorununun sür'atle giderilmesi için, en az 300 kişilik bir yerin hemen hazırlanması gereklidir. Belirtilen durumun hükûmetin çeşitli dairelerine bağlı işlerden olması, Müslüman esirlerin iskân ve iaşelerinin sağlanması hem de diğer konularda iyice düşünülmesi için İstanbul Merkez Komutanı Cevat Bey, Ali Bey, İçişleri Bakanlığı Göçmenler Kısmı, Belediye Kurulu, Polis Müdüriyeti, Millî Savunma Cemiyeti, Ticaret ve Ziraat Bakanlığı, Askerî Genel Levazımdan birer memur ve Özlük İşlerinden tayin edilecek bir subaydan oluşan bir komisyon kurulması uygun bulunmuştur. Gerekli yerlere tebliğ edilmiştir. Teşkilât-ı Mahsusanın bulunduğu daireye gitmeniz rica olunur. O konuda emir sizindir. 22 Kasım 1915

Başkomutan Vekili
ve
Harbiye Nazırı
Enver

BDH KLÂSÖR: 1835 DOSYA: 30 FİHRİST: 1 - 37

BELGE NO: 62

BELGE NO: 62

BELGE NO: 62

Seferberlik hitâmına kadar yevmî ve şehrî itâsı mukarrer erzâkın mikdârını mübeyyen cedveldir.

Şehrî				Yevmî			
Bulgur		Zeytinyağı		Et		Ekmek	Erkân, ümerâ ve zâbitân ile
K	H	K	H	K	H	Çift	me'mûrîn ve mensûbîn-i askeriyye
50		30		30		8	Ferîk
40		25		20		8	Mîr-livâ
35		18		15		7	Mîr-alây
30		12		15		5	Kaymakam
25		10		15		4	Binbaşı, birinci sınıf muâmelât me'mûru
18		6		10		4	İkinci sınıf muâmelât me'mûru, alay emîni, alay imâmı
15		3		8		4	Kıdemli ve kıdemsiz yüzbaşı, alay ve tabur hesâb me'mûrları
12		2		7		3	Mülâzımlar, tabur imâmı, hesâb me'mûru muâvini ve esnâfân-ı askeriyye
4		1		4		1	Zâbit vekîli, hesâb me'mûru vekîli
Me'mûrîn ve ketebe-i askeriyye							
18		5		12		4	Müdîrân ile kısm-ı evvel mümeyyizleri
12		4		10		3	Kısm-ı sâni ve sâlis mümeyyizleri
9		3		7		2	Birinci ve ikinci sınıf ketebe
6		2		6		2	Üçüncü, dördüncü sınıf ketebe

Seferberliğin hitâmına kadar mevcûd oldukca şehri i'tâsı mukarrer erzâkın mikdârı									
Şeker		Sabun		Gaz		Kahve		Mülâhazât	
7		5		7		1		Ferîk, mîr-livâ 5000:7500 guruşa kadar maâş alan me'mûrîn-i askeriyye	
5		3		5		0,	500	Mîr-alây, kaymakam, binbaşı, birinci ve ikinci sınıf muâmelât me'mûrları, alay imâmları 3000:4000 guruşa kadar maaş alan me'mûrîn-i askeriyye	
3		2		3		0,	300	Yüzbaşı, alay ve tabur hesâb me'mûrları 1000:1750 guruşa kadar maaş alan me'mûrîn-i askeriyye	
2		1	500	2		0,	250	Mülâzımlar, tabur imâmı, hesâb me'mûru muâvini esnâfân-ı askeriyye 800:1000 guruşa kadar maaş alan me'mûrîn-i askeriyye	
1		1		2		0,	250	Zâbit vekîli, hesâb me'mûru vekîli 400:600 guruşa kadar maaş alan me'mûrîn-i askeriyye	

(Belgenin Arkası)

16 Nisan 333

Teşkîlât-ı Mahsûsaya:

Hâl-i harb hasebiyle ve esmânı peşin alınmak şartıyla erkân, ümerâ, zâbitân ve mensûbîn-i askeriyyeye ma'lûm olan makadîr dâiresinde verilegemekte olan ekmek, et, bulgur ve yağa ilâveten ve sâbık-ı vechile parası peşin alınarak Mayıs sene 333 ibtidâsından i'tibâren sabun, kahve, şeker, gaz i'tâsı da münâsib görülmüş ve verilecek bi'l-umûm mevâdd-ı iâşenin makadîri iş bu varaka zahrındaki cedvelde gösterilmiştir.

Sipâriş sahibi âilelere de bu erzâkın nisf-ı verilecektir. Yalnız mülâzım ve yüzbaşı âileleriyle dördüncü sınıftan birinci sınıfa kadar küttâb ve bin guruşa kadar maaşı olan mensûbîn ve esnâf-ı askeriyyenin âilelerine zeytinyağı ve gaz mikdârı tam olarak i'tâ kılınacaktır.

Maaş sipârişi olan zâbit ve hesâb me'mûru vekilleri âilelerine sabun yedi yüz elli gramdan olmak üzere diğer erzâk kendilerinin aldıkları mikdâr dâhilinde tamâmen verilecektir.

Dersaâdet'de me'zûn ve tebdîl-i hevâ sûretiyle bulunan zâbitâna işbu erzâkı Birinci Kolordu Ahz-ı Asker Levâzım Hey'eti hastahânelerde taht-ı tedâvîde bulunanlara dahi bulundukları hastahânelere verecektir.

Kıtaâtdaki zâbitân işbu erzâkı kendi kıt'aları kilerinden alacaktır. Bunun hâricinde hiçbir mahâlle mürâcaât olunmayacaktır.

Harbiyye Nâzırı nâmına

Müsteşar

Mahmud Kâmil

Aslına mutâbıktır.

Mühür

BDH KLÂSÖR: 1835 DOSYA: 30 FİHRİST: 1 - 135

BELGE NO: 62

Seferberlik sonuna kadar günlük ve aylık verilmesi kararlaştırılan erzakın miktarını bildiren çizelgedir.

Aylık				Günlük			
Bulgur		Zeytinyağı		Et		Ekmek	Kurmay, üstsubay, subay, memur ve askeriye mensupları
K	H	K	H	K	H		
50		30		30		8	Tümgeneral
40		25		20		8	Tuğgeneral
35		18		15		7	Albay
30		12		15		5	Yarbay
25		10		15		4	Binbaşı, birinci sınıf işlem memuru
18		6		10		4	İkinci sınıf işlem memuru, alay emiri, alay imamı
15		3		8		4	Kıdemli ve kıdemsiz yüzbaşı, alay ve tabur hesap memurları
12		2		7		3	Teğmenler, tabur imamı, hesap memuru muavini ve askerî esnaf
4		1		4		1	Yedek subay, hesap memur vekili
Memurlar ve askerî kâtipler							
18		5		12		4	Müdürler ve birinci kısım kâtipleri
12		4		10		3	İkinci ve üçüncü kısım kâtipleri
9		3		7		2	Birinci ve ikinci sınıf kâtipler
6		2		6		2	Üçüncü ve dördüncü sınıf kâtipler

Seferberliğin sonuna kadar mevcut oldukça aylık verilmesi kararlaştırılan erzakın miktarı.									
Şeker		Sabun		Gaz		Kahve		Düşünceler	
7		5		7		1		Tümgeneral, tuğgeneral 5000:7500 kuruşa kadar maaş alan askerî memurlar	
5		3		5		0,	500	Albay, yarbay, binbaşı, birinci ve ikinci sınıf işlem memurları, alay imamları 3000:4000 kuruşa kadar maaş alan askerî memurlar	
3		2		3		0,	300	Yüzbaşı, alay ve tabur hesap memurları 1000:1750 kuruşa kadar maaş alan askerî memurlar	
2		1	500	2		0,	250	Teğmenler, tabur imamı, hesap memuru muavini, askerî esnaf 800:1000 kuruşa kadar maaş alan askerî memurlar	
1		1		2		0,	250	Yedek subay, hesap memuru vekili 400:600 kuruşa kadar maaş alan askerî memurlar	

(Belgenin Arkası)

16 Nisan 1917

Teşkilât-ı Mahsusaya:

Savaş durumu yüzünden bedeli peşin alınmak şartıyla kurmay, üst subay, subay ve askeriye mensuplarınca bilinen miktarlar çerçevesinde verilmekte olan ekmek, et, bulgur ve yağa ek olarak eskiden olduğu gibi parası peşin alınarak 1917 yılı Mayıs başından itibaren sabun, kahve, şeker, gaz verilmesi uygun görülmüş, verilecek bütün iâşe maddeleri miktarı bu evrakın arkasındaki çizelgede gösterilmiştir.

Sipariş sahibi ailelere de bu erzakın yarısı verilecektir. Yalnız teğmen ve yüzbaşı aileleriyle, dördüncü sınıftan birinci sınıfa kadar kâtipler ve 1000 kuruşa kadar maaşı olan askeriye mensupları ve sınıflarına zeytinyağı ve gaz miktarı tam olarak verilecektir.

Maaş siparişi olan subay ve hesap memur vekilleri, sabun 750 gramdan olmak üzere, diğer erzak kendilerinin aldıkları miktarın içinde tamamen verilecektir.

İstanbul'da izinli ve hava değişimi için bulunan subaylara bu erzak 1 nci Kolordu Asker Alma Levazım Heyeti; hastahanelerde tedavi altında bulunanlara da bulundukları hastahaneler verecektir.

Birliklerdeki subaylar, bu erzakı kendi birliklerinin kilerinden alacaktır. Bunun dışında hiçbir makama müracaat edilmeyecektir.

Harbiye Nazırı adına

Müsteşar

Mahmut Kamil

Aslına uygundur.

Mühür

BDH KLÂSÖR: 1835 DOSYA: 30 FİHRİST: 1 - 135

BELGE NO: 63

BELGE NO: 63

Müsta'cel

3 Temmuz 333

4 Temmuz 333

Telgrafnâme**Müsta'celdir. Umûr-ı Şarkıyye Müdîri Ali Bey Baş Hem-pâya**

Mahreci	Numrosu	Kelimesi	Târihi 19	Devlet-i Osmâniyye Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâreti	Alındığı mahal	Tarih	sâat 5 evvel 55 sonra	İmza
Musul	25872	45	sâati evvel sonra	Hükûmet telgraf muhâberatından dolayı bir mes'uliyet kabûl etmez.	Keşide olunduğu mahâll		evvel sonra	

On gündür Musul'da (-?-) dolaşıyorum. Dün karâr-gâh kumandanı tavassutuyla vesîkalarımı paşa hazretlerine takdîm etdim. Va'd buyurdular. Hareketime dâir bir şey söylemeden paşa hazretleri hareket buyurdular böyle müşkilât karşısında kalacağımı huzûran anlatdığımı hatırlıyorum. Burada hayât kabil-i tahammül değildir. Serfân cevâb ve ikdâm

Bâkî

İmza

BDH KLÂSÖR: 1841 DOSYA: 62 FİHRİST: 1 - 5

BELGE NO: 63

Acele

3 Temmuz 1917

4 Temmuz 1917

Telgrafname**Aceledir. Doğu İşleri Müdürü Ali Beye**

Çıktığı yer	Numarası	Kelimesi	Tarihi 19	Osmanlı Devleti Posta ve Telgraf ve Telefon Nezareti	Alındığı yer	Tarih	saat 5 evvel 55 sonra	İmza
Musul	25872	45	saati evvel sonra	Hükûmet telgraf haberleşmesinden dolayı bir sorumluluk kabul etmez.	Çekildiği yer		evvel sonra	

On gündür Musul'da (-?-) dolaşıyorum. Dün karargâh komutanı vasıtası ile belgelerimi paşaya sundum. Söz verdiler. Hareketim hakkında bir şey söylemeden paşa hareket etmemi emretti. Böyle zor bir durum karşısında kalacağımı huzurunuzda anlattığımı hatırlıyorum. Burada hayat dayanılacak gibi değildir. Acele cevap bekliyorum.

Baki

İmza

BDH KLÂSÖR: 1841 DOSYA: 62 FİHRİST: 1 - 5

BELGE NO: 64

BELGE NO: 64

BELGE NO: 64

İstihbârât

Hulâsa

Numro

25 Şubat 334

65

On Üçüncü Kolordu İstihbârât Zâbitliğine

120

Bundan yirmi gün mukaddem Kolordu istihbârâtınca

Şatrü'l-Edhem civârında mütemekkin El-garra (?) aşîreti 165

içerisine gönderilen Zübeyr oğlu Nasif'in şühûdat ve

mesmûâtı ber-vech-i zîr arz olunur.

23 Şubat 334

Ben El-garra aşîreti içinde oturarak her hafta Karatepe Müfrezesi Kumandanlığına düşmânın değışen ahvâl ve vaz'iyeti hakkında mektûb göndermekle tavzîf edilmiş idim. Fakat buna muvaffak olamadım. Zîrâ İngilizler kesîr mikdârda câsûs teşkîlâtına mâlik olduklarından ve / 25 Kânûn-ı sâni 1918 Cum'a günü câsûsluk mes'elesinden dolayı sivil elbise ile yakaladıkları Mehmed Ali Efendi isminde bir yüzbaşığı i'dâm eylediklerinden cesâretim münkatî' olarak mektûb irsâline muvaffak olamadım. [Mezkûr i'dâmı i'lân eden beyân-nâme-i matbû' merbûtdur. \ 11] Benim bi-z-zât gördüklerim: Mercaniye'nin (?) bu tarafında [Köşkün civârında] 200 kadar çadır, 1000 kadar piyâde, 4 toplu bir batarya, 4 zırhlı otomobil gördüm. Piyâde geceleyin sipere giriyor. Gündüz çıkıyor. Ebu Zenabil'de 200 nefer piyâde, birtakım sandıklar yığılı. Erzâk mı cebhâne mi farkında olamadım. Fakat mikdârı sayılamayacak kadar Mansuriye civârında Keleyoz (?) nâm mevki'de 300 kadar piyâde onların civârında yığılı birçok sandıklar.

Şehriban'da İmam Abbas civârında 80 çadır var içinde, kimse yok. Şehriban Kışlası hastahâne ittihâz olunmuştur. Kışla ile bostân arasında ve şarkında birçok çukurlar yaparak derûnuna cebhâne koyarak üstünü hasırla setretmiş. Şehriban'daki menzil anbarlarımızda tamâmıyla cebhâne ile imlâ etmiştir. Burada İmam Makamı denilen bir yerde ve şimendifer yolu üstünde bir çadır kurulmuş orada bir kumandan ikâmet ediyor. Fakat ismini öğrenemedim. Bu çadır önünde bayrak ve fener göremedim. Ancak Şehriban'ın içinde üç bayrak gördüm. Birinin zemini kırmızı ortası dâirevî mavi ve şeklen mustafîl.

İkincisi beyaz zemin üzerine kırmızı bir leke: uzakdan gördüğüm için bu kırmızı şekli ta'rîf edemem. Üçüncüsü de beyaz idi. Ortasında ne var tefrîk ve tâ'yîn edemedim. Orada gördüğüm bir kumandan var. Kapisında otuz nefer muhafız var. Kendisi gayet genç omuzunda sarı sırma bir apolet var [sizinki gibi] yalnız o apolet üstünde arzan mevzû' mevâzî' üç beyaz sırma şerid var. Kendisi Şehriban'da un fabrikası karşısında yüksek binâda ikâmet

ediyor. Hâricen kapısının önünde süngülü on nefer bekliyor. Bunun beşi sağda ve beşi soldadır. Kapı dâhilinde aynen böyledir ve daha dâhilde aynı vaz'iyette on kişi daha vardır = 30 dâhildeki tertibâtı (odun)

11 / Dün gazetelerle birlikte takdîm edildi. Çeviriniz.

(Arka sayfa)

odun kesmeye çıkan ve kollarında alâmet-i fârikaları olan Arablardan öğrendim. Onlar da hayvânlarına saman bulamıyorlar. Ot topluyorlar; fakat arpaları pek çok ve bunları Hindli askerleri mübâyaaya göndererek aralabarla getiriyor. Şehriban'ın şarkında üç tayyâresi çadır altındadır. Deli Abbas civârında [Naki] nâm mevki'de beş tayyâresi var ve bostân yakınında üstü açıktır. Başka bir şey görmedim. Aynı leylîde hiçbir şey görmedim Yalnız yolları ma'mûr.

Mesmûât

Bağdad'dan asker gitdiğini ve geldiğini işitdim. Bizimle harb ve bize hücûma şimdilik niyetleri olmadığını zannediyorum. Felluce tarafından korkduğunu ve / oraya asker ve top gönderdiğini söylüyorlar. Başka bir şey işitmedim.

İkinci Fırka İstihbârât Zâbiti

(İmza)

BDH KLÂSÖR: 4334 DOSYA: 237 FİHRİST: 3

BELGE NO: 64

İstihbarat

Özet

Numara

25 Şubat 1918

65

13 ncü Kolordu İstihbarat Subaylığına

120

Bundan yirmi gün önce Kolordu istihbaratınca

Şatrü'l-Edhem civarında oturan El-garra (?) aşiretine 165

gönderilen Zübeyr oğlu Nasif'in görüp işittikleri

aşağıda arz olunur.

23 Şubat 1918

Ben, El-garra aşireti içinde oturarak her hafta Karatepe Müfrezesi Komutanlığına düşmanın değişen durumu hakkında mektup göndermekle görevlendirilmiştim. Fakat bunu başaramadım. Zira İngilizler çok sayıda casus teşkilâtına sahip olduklarından ve 25 Ocak 1918 Cuma günü casusluktan dolayı sivil elbise ile yakaladıkları Mehmet Ali Efendi adında bir yüzbaşıyı idam etmelerinden dolayı cesaretim kırıldı. Mektup göndermeyi başaramadım. [İdamı duyuran beyanname eklidir. Dün gazetelerle birlikte sunuldu.] Benim bizzat gördüklerim; Mercaniye'nin (?) bu tarafında [Köşkün civarında] 200 kadar çadır, 1000 kadar piyade, 4 toplu bir batarya, 4 zırhlı otomobil. Piyade gece sipere giriyor, gündüz çıkıyor. Ebu Zenabil'de 200 piyade askeri, bazı sandıklar yığılı. Erzak mı, cephane mi olduğunu anlayamadım; fakat sayılamayacak kadar çoktur. Mansuriye¹ civarında Keleyoz (?) adlı yerde 300 kadar piyade ve onların etrafında çok sayıda sandık yığılı. Şehriban'da² İmam Abbas civarında 80 çadır var. Çadırlarda kimse yok. Şehriban Kışlası hastahane olarak kullanılmaktadır. Kışla ile bostan arasında ve doğusunda çukurlar açıp içlerine cephane koyarak üstünü hasırla örtmüşler. Şehriban'daki menzil anbarlarımız da tamamen cephane ile doldurulmuştur. Burada "İmam Makamı" denilen bir yerde ve demir yolu üzerinde kurulmuş olan çadırdaki adını öğrenemediğim bir komutan kalıyor. Bu çadırın önünde, bayrak ve fener göremedim. Ancak Şehriban'ın içinde üç bayrak gördüm. Birincisi diktörgen şeklinde, zemini kırmızı, ortası yuvarlak mavi; ikincisi, beyaz zemin üzerine kırmızı bir leke (Uzaktan gördüğüm için bu kırmızı şekli tarif edemiyorum.) Üçüncüsü de beyazdı. Ortasında ne olduğunu anlayamadım. Orada bir komutan gördüm. Kapısında otuz muhafız asker var. Kendisi oldukça genç. Omuzunda sizinki gibi sarı sırma bir apolet var. Yalnız o apolet üzerinde enine üç beyaz sırma

¹ Mansuriye (Bağdat)

² Şehriban (Horasan - Bağdat)

şerit var. Kendisi Şehriban'da un fabrikası karşısındaki yüksek binada oturuyor. Kapısının dışında süngülü on asker bekliyor. Bunun beşi sağda ve beşi solda. Kapının içi de böyle. Daha içeride de on kişi vardır. Toplam 30 kişidir. İçerideki düzeni **(Arka sayfa)** odun kesmeye çıkan ve kollarında işaret olan Araplardan öğrendim. Onlar da hayvanlarına saman bulamıyorlar, ot topluyorlar. Fakat arpaları çok. Bu arpaları, Hintli askerlere satın aldırarak arabalarla getirtiyorlar. Şehriban'ın doğusunda, üç uçağı çadır altındadır. Deli Abbas civârında "Naki" adlı yerde beş tane uçağı vardı, bunlar bostan yakınında üstleri açıktır. Başka bir şey görmedim. Aynı gece yine bir şey görmedim. Yalnız yolları sağlamdır.

İşitilenler:

Bağdat'a asker gelip gittiğini işittim. Bizimle savaşmaya ve bize saldırmaya şimdilik niyetlerinin olmadığını sanıyorum. Felluce tarafından korktuğunu, oraya asker ve top gönderdiğini söylüyorlar. Başka bir şey işitmedim.

İkinci Tümen İstihbarat Subayı

İmza

BDH KLÂSÖR: 1841 DOSYA: 62 FİHRİST: 1 - 5

BELGE NO: 65

BELGE NO: 65

Evrak Odasının Numrosu	Irak ve Havâlisî Umûm Kumandanlığı Erkân-ı Harbiyyesi	Mübeyyizin İmzası	
		Târih Tebyîzi	
Müsevvidin İmzası		Mübeyyeze Konulan Numro	
Târih Tesvîdi		Mukabelecinin İmzası	
Âid Olduğu Dosya		Mukabele Târihi	

ŞifreBağdad

14 / 3 / 331

Sol Cenâh Kumandanlığına

Nezdinizdeki aşâir rüesâsından ba'zılarının bil-hâssa Amare aşâiri reîslerinin Kurna'daki İngiliz kumandanı ve Muhammera hâkimi ile münâsebetde bulundukları ve kıtaâtımızın ahvâline dâir düşmâna ma'lûmât vermekde oldukları ve Benî Taraf (?) aşîretinin İngilizlere iltihâk eylediği haber veriliyor. Bu haberler sahîh midir? Tedkik ediniz ve refâkatınızdaki kabâil ve meşâyihe karşı müteyakkız bulununuz.

Şifre edilmiştir.

15 Mayıs 331

İmza

Numro

528

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 16 - 3

BELGE NO: 65

Evrak Odasının Numarası	Irak ve Çevresi Genel Komutanlığı Kurmay Başkanlığı	Gözden Geçirenin İmzası	
		Gözden Geçirilen Tarih	
Karalama Yapanın İmzası		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	
Karalama Yapılan Tarih		Kontrol Edenin İmzası	
Ait Olduğu Dosya		Kontrol Tarihi	

ŞifreBağdat

27 Mayıs 1915

Sol Taraf Komutanlığına

Yanınızda bulunan aşiret reislerinden bazılarının, özellikle Amare aşiretleri reislerinin, Kurna'daki İngiliz komutanı ve Muhammera hâkimi ile temasta bulunduğu, birliklerimizin durumu hakkında düşmana bilgi verdiği ve Beni Taraf (?) aşiretinin İngilizlere katıldığı haber veriliyor. Bu haberler doğru mudur? Araştırmınız ve yanınızdaki kabileler ile şeyhlere karşı dikkatli olunuz.

Şifre edilmiştir.

28 Mayıs 1915

İmza

Numara

528

BDH KLÂSÖR: 3645 DOSYA: 191 FİHRİST: 16 - 3

BELGE NO: 66

BELGE NO: 66

BELGE NO: 66

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

1

Numro

Rapor Sûreti

Re'sû'l-ayn

1

12 / 6 / 333

22 - 23 / 5 / 333 târih ve 807 numrolu şifreli telgraflarına binâen Hasice'de teşkîli mukarrer merkez-i mülkî ve askerî hakkındaki tedkikat-ı âciz-âne ber-vech-i âtî arz olunur:

Fırat nehrinin kısm-ı şimâlinde ve Dicle'nin garbında bulunan birçok aşâirden, Aneze ve Şammar kabâilinden mâ-adâsı hemen hemen temekkûn etmiş ve mıntika-i nüfûzları dâhilinde kısmen icrâ-yı filâhatla da meşgul iseler de filâhatın gayr-i zamanlarda ale-l-ekser kendi veya dost aşâir mıntikalarında ve pek nâdir olarak da ale-t-tâ'yîn herhangi bir mıntıkada seyyâr olarak bulunmakda ve binâen-aleyh ya filâhatla meşgul oldukları menâtıka [Millî, Bakara, Cebur, Akidân ve Nusaybin aşâiri] veya seyyâr olarak bulundukları menâtıka [Aneze ve Şammar aşâiri] nazaran ya kâmilan bir veya birkaç vilâyete rabt edilmiştir.

Urbân ve aşâir üzerinde icrâ-yı te'sîr ve nüfûz edebilmek ve kendilerine bil-cümle teklîfâtı kabûl ettirebilmek için yegâne çâre kuvvet ve sūr'at olabilir. Kuvvet, adâletin ta'kîb edeceği herhangi bir darbe-i hükûmeti vücûda getirebilmek için esâsdir. Hükûmetin bil-cümle mütâlaâtını kabûl ettirebilmek ancak bidâyetde kuvvet ile kabildir. Kuvvetsiz urbâna herhangi bir husûsu kabûl ettirebilmek adîm-ül-imkândır. Binâen-aleyh teşkîli mukarrer merkezde münâsib mikdârda sūvârî ile mümkün olduğu hâlde mitralyöz ile mücehhez birkaç zırlı otomobil ve bir tayyâreden ibâret kuvvetin bulunması kâfidir.

Sūr'at ise hem ta'kîbât ve hem de tatbîk-i adâlet ve muhâkemede lâzımdır. Ta'kîbâtadaki sūr'at bâlâda arz edilmiştir. Tatbîk-i umûra adâletdeki sūr'at ise ancak tekmîl urbânın bir merkezden idâresi ve dîvân-ı harblerle kaimdir.

Binâen-aleyh teşkîl-i mutasavver olan hükûmât-ı mülkiyye ve askeriyyenin şekli; umûm aşâir kendisine merbût olmak üzre mülkî ve askerî sınıfı hâiz bir reîsi hükûmet ile mikdâr-ı kâfî asker ve dîvân-ı harbdan ibârettdir. Me'mûrîn-i mâliyye ve sâirenin terfîki tabîîdir. Teşkîlât-ı adliyye bidâyetde fâideden ziyâde mûcib -i mazarratdır.

Bu havâlideki urbân başlıca iki kısma tefrîk edilebilir. Bunlardan biri filâhatla meşgul ve filâhatın gayri zamanlarda seyyâr olan aşâir diğeri kâmilan seyyâr olan aşâirdir. Filâhatla meşgul olan aşâir menâtıkının kat'î olarak tahdîdi ve bu mıntika dâhiline seyyâr aşâirin girmesine meydân verilmeyerek filâhatın himâyesi kısmen seyyâr olan aşâirin tahdîd ve iskânına hâdim olmakla

berâber aşâir-i seyyâreyi de filâhata mecbûr edeceği tabîidir. 'Aşşârın tarz-ı cibâyetindeki tatbîk-i adâlet ve me'mûrînin kat'iyyen hüsn-i sîret ashâbından olmalarının te'mîni ve usûl-i zirâatde kendilerine rehber olmak ve fazla mikdârda te'mîn-i istifâdelerine delâlet, hükûmete takrîb için yegâne çâredir.

Fırat'ın kısm-ı şimâlinde bulunan arâzî Habur nehri ile biri Cizre'de [Şarkî] diğeri Samiye [Garbî] olmak üzere iki kısma ayrılıyor. Cezire'de Şammar, Sincar, Cebur, Akidân, Nusaybin civârındaki aşâir ile Bakara ve Şavabi (?) ve Şamiye'de ise Millî ve Aneze aşâiri mevcûddur. Bunlardan Akidân, Cebur, Şavabi ve Bakara Habur nehrinin kısmen garbindadır. Her iki tarafda hâkim bulunacak ve teşkîli mutassavver hükûmet-i mülkiyye ve askeriyyeye merkez olabilecek Hasice'den mâ-adâ bir merkez mevcûd değildir. Burası iki nokta-i nazardan şâyân-ı ehemmiyettir.

(Fihrist: 2 - 4)

2

1- Coğrafi - Hasice mevkî'i, turuk-ı tabîiye-i nehriyyeden Habur ile garb ve şimâl-i garbîsindeki mintika-i arâziye Cağcağ ile şimâl ve şimâl-i şarkîsindeki mintika-i arâziye Hol nehri ile şark ve şark-i cenûbîye vâsıl Habur ile de cenûbundaki mintika-i arâziye hâkimdir. Binâen-aleyh bu gibi muhtelif nehirlerin mahall-i mültekası olan Hasice'den mâ-adâ bu havâlî havzasına hâkim ve merkez olabilecek bir nokta mevcûd değildir.

2- Kabâil-i urbân - Hasice merkez olmak üzere şimâl ve şimâl-i şarkîsinde Nusaybin aşâiri, şarkında Sincar, şark-i cenûbîsinde Şammar, cenûbunda Cebur, Akidân, garb, garb-i cenûbisi Millî, Aneze aşâirinin mintika-i nüfûzudur. Sayılanlardan mâ-adâ birtakım aşâir daha mevcûd ise de bunlar isimleri zikredilenlerin nev-ummâ birer peykidir. Binâen-aleyh Fırat'ın şimâlinde bulunan kabail için Hasice'den mâ-adâ diğeri bir merkez-i münâsib mevcûd değildir.

Şu iki nokta-i nazar Hasice'nin merkez olmasını ve Nusaybin, Sincar Re'sû'l-ayn ve hattâ Viranşehir ile Harran ve D(ey)r-i Zor'un dahi bu merkeze rabtı fikrindeyim. Şu hâlde teşkîli mutasavver hükûmet-i mülkiyye ve askeriyyeye Hasice'nin merkez olması ve bu merkezde askerî ve mülkî sınıfı hâiz bir reîsi hükûmet ile mahâkim-i nizâmiyyeye bedel dîvân-ı harb kaim olmuş olan bir hey'et-i hükûmet teşkîli ve bunlara sırf sūvârî ile mümkün olduğu hâlde mitralyöz ile mücehhez birkaç zırhlı otomobil ve bir tayyâreden ibâret bir kuvvet terfiki icebettiği ma'rûzdur efendim.

Binbaşı

A. Remzi

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 2 - 3 (4)

BELGE NO: 66

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

1

Numara

Rapor sureti

Re'sü'l-ayn¹

1

12 Ağustos 1917

22 - 23 Temmuz 1917 Tarih ve 807 numaralı şifreli telgraflarından dolayı Hasice'de² oluşturulması kararlaştırılan mülkî ve askerî merkez hakkındaki inceleme aşağıda arz olunur:

Fırat nehrinin kuzey kısmı ve Dicle'nin batısında bulunan aşiretlerden, Aneze ve Şammar kabilelerinin dışındakiler hemen hemen yerleşik ve bölgelerinde kısmen tarımla meşgul iseler de tarımın dışındaki zamanlarda, çoğunlukla kendi ya da dost aşiretlerin bölgelerinde ve nadir olarak da belirledikleri herhangi bir bölgede göçer olarak bulunmaktadır. Bundan dolayı ya tarımla uğraştıkları bölgeler (Millî, Bakara, Cebur, Akidân ve Nusaybin aşiretleri) veya seyyar olarak bulundukları mıntikalara (Aneze ve Şammar aşiretleri) göre ya toptan bir veya birkaç vilâyete bağlanmıştır.

Araplar ve aşiretler üzerinde otorite kurabilmek ve kendilerine bütün teklifleri kabul ettirebilmek için tek çare, kuvvet ve sür'at olabilir. Kuvvet, adaletin takip edeceği herhangi bir hükûmet darbesi oluşturmak için esastır. Hükûmetin, bütün düşüncelerini kabul ettirebilmesi için, sonunda kuvvet uygulaması gerekir. Zayıf Araplara, herhangi bir konuyu kabul ettirebilmek imkânsızdır. Bundan dolayı, oluşturulması kararlaştırılan yeterli sayıda süvari ile mümkün olduğu hâlde mitralyözle donatılmış birkaç zırhlı otomobil ve bir tayyareden ibaret kuvvetin bulunması yeterlidir.

Sür'at ise hem takipler ve hem de adaletin uygulaması ve yargılamada gereklidir. Takiplerdeki sür'at yukarıda arz edilmişti. Adalet işlerinin uygulamasındaki sür'at ise, ancak tüm Arapların bir merkezden idaresi ve divanıharplerle olur.

Bundan dolayı oluşturulması düşünülen mülkî ve askerî hükûmetlerin şekli; tüm aşiretler kendisine bağlı olmak üzere mülkî ve askerî sınıfa sahip bir hükûmet başkanı ile yeterli asker ve divanıharpten ibarettir. Maliye memurları ve diğerlerinin katılması doğaldır. Adlî teşkilât başlangıçta faydadan çok zarar verebilir. Bu çevredeki Araplar, başlıca iki kısma ayrılabilir. Bunlardan biri tarımla meşgul ve tarımın dışında göçer olan aşiretler, diğeri hepsi göçer olan aşiretlerdir. Tarımla uğraşan aşiretlerin

¹ Re'sü'l-ayn (Zor - Halep)

² Hasice (Re'sü'l-ayn - Halep)

bölgelerinin kesin olarak belirlenmesi ve bu bölge içine göçer aşiretlerin girmesine izin verilmeyerek tarımın korunması, yarı göçer olan aşiretlerin sınırlandırılması ve iskânına yardımcı olmakla beraber, göçer aşiretleri de tarıma mecbur edeceği tabiidir. Aşar tahsildarının vergi toplamadaki tarzı adaletli olmaktır. Memurların kesinlikle ahlâk sahibi olmalarının sağlanması, ziraî usulde kendilerine rehber olmak ve fazla miktarda yararlanmaları için yol göstermek, hükûmete yakınlaştırmak için tek çaredir.

Fırat'ın kuzey kısmında bulunan arazi Habur nehri ile Cizre¹ doğu, Samiye batı olmak üzere iki kısma ayrılıyor. Cezire'de Şammar, Sincar, Cebur, Akidân, Nusaybin civarındaki aşiretler ile Bakara ve Şavabi (?), Şamiye'de ise Millî ve Aneze aşiretleri mevcuttur. Bunlarda Akidân, Cebur, Şavabi ve Bakara Habur nehrinin kısmen batısındadır. Her iki tarafta hâkim bulunacak ve oluşturulması düşünülen mülkî ve askerî hükûmete merkez olabilecek Hasice'den başka bir merkez yoktur. Burası iki açıdan önemlidir:

(Fihrist: 2 - 4)

2

1- Coğrafi - Hasice mevkisi, nehrin doğal yataklarından Habur ile batı ve kuzeybatısındaki arazi, Cağcağ ile kuzey ve kuzeydoğusundaki arazi, Hol nehri ile doğu ve güneydoğusuna ulaşıp Habur ile de güneydeki araziye hâkimdir. Bundan dolayı böyle çeşitli nehirlerin buluşma yeri olan Hasice'den başka bu çevre havzasına hâkim ve merkez olabilecek bir nokta mevcut değildir.

2- Arap kabileleri - Hasice merkez olmak üzere kuzey ve kuzeydoğusu Nusaybin aşiretleri, doğusu Sincar, güneydoğusu Şammar, güneyi Cebur, Akidân, batı ve güneybatısı Millî ve Aneze aşiretlerinin nüfuz bölgesidir. Sayılanlardan başka bazı aşiretler daha varsa da bunlar bahsedilen aşiretlere bağlıdır. Bundan dolayı Fırat'ın kuzeyinde bulunan kabileler için Hasice'den başka uygun bir merkez yoktur.

Şu iki açıdan Hasice'nin merkez olmasını ve Nusaybin,² Sincar,³ Re'sû'l-ayn hatta Viranşehir⁴ ile Harran⁵ ve Deyr Zor'un dahi bu merkeze bağlanması fikrindeyim. Şu hâlde oluşturulması düşünülen mülkî ve askerî hükûmete Hasice'nin merkez olması ve bu merkezde askerî ve mülkî sınıfı içeren bir hükûmet başkanı ile nizamî mahkemelerin yerine divanıharbin geçtiği bir hükûmet heyeti kurulması, bunlara sırf süvari ve mümkün olursa mitralyöz ile donanmış birkaç zırhlı otomobil ve bir tayyareden ibaret bir kuvvet katılması gerektiği arz edilir.

Binbaşı

A. Remzi

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 2 - 3 (4)

¹ Cizre (Diyarbakır - Mardin)

² Nusaybin (Diyarbakır - Mardin)

³ Sincar (Musul)

⁴ Viranşehir (Diyarbakır - Siverek)

⁵ Harran (Halep - Zor - Urfa)

BELGE NO: 67

BELGE NO: 67

BELGE NO: 67

BELGE NO: 67

Yedinci Ordû-yi Hümâyûn Kumandanlığına

Paşa Hazretleri

Emr-i devletleri üzerine Haleb'de aşâir rüesâsının temâs eyledikleri şahıslar hakkında tedkikatda bulundum. Ber-vech-i âtî toplayabildiğim ma'lûmâtı derc eyliyorum:

1- Haleb vilâyeti civârında “Aneze” aşîretinden başka mühim bir aşîret yoktur. Evvelki raporumda arz eylediğim vechle Aneze aşîreti üç firkadan ibâretdir. Firkalar meşâyihî arasında en kuvvetli ve nâfiz-ül-kelim olanlar Mücehhim ve Hacim nâmlarındaki şeyhlerdir. Hacim Türkçe lisânına oldukça vâkıfdır. Haleb'de Hacim ile temas eden pek çok adamlar vardır. Hacim ile bu adamların teması iki maksada taksîm olunabilir. Bir kısmı aşîretin hükûmetçe olan alâkalarını mesâlihini tedvîr ederek aşîretten koyun, at, deve vesâire gibi hediyeler almak maksadıyladır. Bu maksadları ta'kîb ederek Haleb'de zengin olanlar pek çoktur. Aneze aşîreti reîsleri Haleb'e geldikçe Ahmed el-Hafız nâmında vaktiyle aşîretin vekîlleri olan bir adamın hânesinde misâfir olurlar. Ahmed el-Hafız'ın Ali ve Mehmed nâmında iki oğlu vardır. Bu adamların şahsiyetleri hakkında henüz kat'î bir ma'lûmât alamadım. Haleb eşrâfından Kışla Kumandanı Binbaşı Mehmed Bey ile de Hacim temas eder. Mehmed Bey hükûmetçe ve Haleb ahâlîsince nüfûzlu bir zâtdır. Bunun da aşîretle teması menfaatini te'mîn içindir. Hacim tab'an zekî ve dessâs bir adam olduğu için Haleb'de temas etmediği pek az adam vardır. Vaktiyle Halep'de sefâhat hayâtına dalmış pek çok paralar sarf etmiş bu sebebden aşîreti arasında nüfûzu azalmışdır. Binâen-aleyh yine bu nüfûzu te'sîs edebilmek için bugünlerde Haleb'e pek çok seyâhatler icrâ ediyor, birçok zâbitan ile temâs ediyor. Hacim'in aşîretin diğer meşâyihî ile arası bozuk olduğunu tahkik eylediğimden nüfûzlu olanlar aleyhine Hacim'den istifâde mümkündür.

2- Hacim en ziyâde Madam Koh nâmındaki Alman kadını ile ve Ardaşıs nâmında bir Ermeni ile sıkı münâsebetdedir. Bunların hânelerine bir efrâd-ı aile gibi girer çıkar ve misâfir olur. Madam Koh 15 seneden beri Hacim ile münâsebetdedir. Suriye'nin her tarafında seyâhat eden bu Alman kadınının Suriye'ye gelen bil-umûm Alman ricâli ile temâsı hâsıl eylediğine bakılırsa bir Alman propagandisti olduğuna hükmetmemek kabil değildir.

(Belge no: 71 - 2)

Hacim silâhlarını her şeyini Madam Koh'a teslîm eder aralarında bu derecede emniyyet hâsıl olmuşdur. Madam Koh'u eski bir me'mûriyyetim

dolayısıyla tanırım. Bu maksadı anlamak için kendisiyle ve Hacim ile temas hâsıl edeceğim. Hacim'in temas ettiği Ardaşıs nâmındaki Ermeni zekî bir dolandırıcıdır. Askerî müteahhitlikleri yapar, zâbitân ile temasta bulunur. Şeyh Rıza nâmında İttihâd ve Terakkî Cem'iyeti nezdinde kuvvetli olan bir zâtın adamıdır. Bu Ermeni'den korkulur. Hacim'i her türlü müfsid makaside sevk edebilir. Kendisini çok iyi tanırım bununla da münâsebetle girişeceğim.

3- Aşîretlerle sıkı temasta bulunan Re'sû'l-ayn'da Derri (?) namında bendeniz ile uzakdan sıhriyeti bulunan bir Türk genci daha vardır. Derri Baron Openhaym nâmında âsâr-ı atîka taharriyyâtında bulunan bir Alman misyonerinin adamıdır. Haleb'de Henriye Biraderler Mağazası'ndan Baron Openhaym nâmına her ay yirmi lira maâş alır. Kendisi oldukça Almanca, Fransızca, Arapça lisânlarına vâkıftır. Re'sû'l-ayn 'da "Tel Halef" mevki'nde vâsî' bir arâzî zabt etmiş orada bir çiftlik binâsı te'sîs eylemiştir. Kazandığını aşîretlere yedirir ve onlardan hediyeler alır. Millî aşîreti reisleriyle fevk-al-âde münâsebeti olduğu gibi Baron Openhaym sâyesinde diğer aşîretler nezdinde de muârefeler peydâ etmiştir. Hulâsa bir Alman propagandacısı olduğuna şüphe yokdur; ancak tab'an mâl ve ganâime münhemik bir adam olduğu için maksad-ı umûmiyye göre bunu her türlü işlerde isti'mâl etmek kabildir. Kendisini pek iyi tanırım. Re'sû'l-ayn kaymakamı ile araları bir mes'eleden dolayı bozuk olduğundan askerlik korkusuyla Re'sû'l-ayn'a giremiyor. Kendisine taraf-ı devletinizden orduda müstahdemdir, diye bir vesîka verildiği takdirde kendisinden her maksad için istifâde mümkündür.

4- Hulâsa Suriye'de Arablık propagandası en ziyâde Cebel-i Lübnan, Beyrut ve Şam cihetlerinde cereyân ettiği gibi Arabların en ziyâde terbiye gören gençleri mezkûr havâlîde bulunduğundan oradan aşâire karşı ne gibi propagandalar icrâ edildiği ve menba'larını öğrenmek için aşîret arasına girmek lüzûmu vardır. Derri'yi, Mehmed Beyi bu maksadlarda kullanmak kabildir.

5- Yüzbaşı "Vetsli" nâmında Kresman Paşanın tercemân veyâhûd yâveri üç gün evvel Hacim ile aşîret arasına gider. Binâen-aleyh aşîret kendisini Almanlara takdîm eylemiş demekdir. Almanya imparatoru Baron Openhaym'a aşîretleri kazanmak için iki milyon lira teklîf eylediğini bir Alman zâbiti ifâde eylemiştir.

(71 - 2 Arka sayfa)

Asâr-ı atîka mütehassısı Baron Openhaym zengin bir Almandır. Re'sû'l-ayn'da keşfiyyât için birçok paralar sarf etmesi ve birçok aşâir rüesâsıyla temas hasıl eylemesi, Suriye'de bulunan mühim beldelere istihbârât salonları açması el-hâsıl Almanlık menfaâtı için bu derecede fedâ-kârlıkları ve Almanya imparatoru hazretlerinin en büyük nişânlarını ve teveccühlerini kazanmasına nazaran mevki'inin neden ibâret olduğu nezdi devletlerince takdîr buyurulur. Binâen-aleyh an-asl Türk olub Baronun aletlerinden olan

Derri Beyi hem aşîretler üzerine hem de millî ve vatanî olmayan propagandalara muhâlefet etmek gibi iki maksad üzerine kullanmak kabildir. Derri Beyin en zayıf noktalarına vâkıf olduğum için maksad-ı devletlerine onu hâdim edebilirim. Mâl ve ganâime harîs bir adamdır. İyi isti'mâl edildiği takdirde şahsiyyetinden maksad-ı ma'lûm için istifâde olunabilir. Ol bâbda emr-i fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

18 Eylül 333

İskân-ı Aşâir ve Muhâcirîn Müdîr-i Sâbıkı

İmza

ATA - ZB KUTU: 35 GÖMLEK: 71 BELGE: 71 (1: 2)

BELGE NO: 67

Yedinci Ordu Komutanlığına

Paşa Hazretleri

Emriniz üzerine Halep'te aşiretlerin reislerinin temas kurdukları kişiler hakkında incelemelerde bulundum. Toplayabildiğim bilgi aşağıdadır:

1- Halep vilâyeti civarında "Aneze" aşiretinden başka önemli bir aşiret yoktur. Önceki raporumda bildirdiğim gibi Aneze aşireti üç koldan ibarettir. Bu grupların şeyhleri arasında en kuvvetli ve sözü geçenler Mücehhim ve Hacim adlarındaki şeyhlerdir. Hacim Türkçeyi oldukça iyi bilir. Halep'te Hacim ile ilişki kuran pek çok adam vardır. Hacim ile bu adamların ilişkisinin iki amacı vardır. Bir kısmı aşiretin hükûmet ile olan alâkalarını, işlerini yürüterek aşiretten koyun, at, deve gibi hediyeler almak amacındaydılar. Bu amaçlarını uygulayarak Halep'te zengin olanlar çoktur. Aneze aşireti reisleri, Halep'e geldikçe Ahmet el-Hafız adında, zamanında aşiretin vekili olan bir adamın evinde misafir olurlar. Ahmet el-Hafız'ın Ali ve Mehmet adlarında iki oğlu vardır. Bu adamların kişilikleri hakkında henüz kesin bir bilgi alamadım. Halep'in ileri gelenlerinden Kışla Komutanı Binbaşı Mehmet Bey ile de Hacim Bey ilişki kurar. Mehmet Bey hükûmete ve Halep halkına sözü geçen bir kişidir. Bunun da aşiretle ilişkisi, menfaatini sağlamak içindir. Hacim, yaratılıştan zeki, hilekâr bir adam olduğu için Halep'te ilişki kurmadığı pek az adam vardır. Zamanında Halep'te eğlence hayatına dalmış, çok paralar harcamış, bu sebepten aşireti arasında gücü azalmıştır. Bu gücü yeniden kazanmak için, bugünlerde Halep'e seyahatler ediyor. Birçok subay ile ilişki kuruyor. Hacim'in aşiretin diğer şeyhleri ile arasının bozuk olduğunu araştırdığımdan, güçlü olanlar aleyhine Hacim'den yararlanılabilir.

2- Hacim, en çok Madam Koh adındaki Alman kadını ve Ardaşıs adında bir Ermeni ile sıkı ilişki hâlinindedir. Bunların evlerine, aileden biri gibi girer çıkar, misafir olur. Madam Koh 15 seneden beri Hacim ile ilişkidedir. Suriye'nin her tarafında seyahat eden bu Alman kadının Suriye'ye gelen tüm Alman devlet adamları ile ilişki kurduğuna bakılırsa, bir Alman propagandacısı olduğuna inanmamak uygun olmaz.

(Belge no: 71 - 2)

Hacim, silâhlarını, her şeyini Madam Koh'a teslim eder. Aralarında bu derece güven oluşmuştur. Madam Koh'u eski bir memuriyetim dolayısıyla tanırım. Amacını anlamak için, kendisiyle ve Hacim ile ilişki kuracağım. Hacim'in ilişki kurduğu Ardaşıs adındaki Ermeni, zeki bir dolandırıcıdır. Askerî müteahhitlik yapar, subaylar ile ilişkide bulunur. Şeyh Rıza adında İttihat ve Terakki Cemiyetinde kuvvetli olan bir kişinin adamıdır. Bu Ermeni'den korkulur. Hacim'i her türlü kötü isteklere yönlendirebilir. Kendisini çok iyi tanırım. Bununla da ilişki kurmaya başlayacağım.

3- Aşiretlerle sıkı ilişkilerde bulunan Re'sü'l-ayn'da Derri (?) adında benim de uzaktan akrabam olan bir Türk genci daha vardır. Derri, Baron Openhaym adındaki eski eser arayan bir Alman misyonerinin adamıdır. Halep'te "Henriye Kardeşler Mağazası'ndan" Baron Openhaym adına her ay yirmi lira maaş alır. Kendisi, Almanca, Fransızca ve Arapça dillerini bilir. Re'sü'l-ayn'da "Tel Halef"te geniş bir arazi almış, orada bir çiftlik evi yapmıştır. Kazandığını aşiretlere yedirir ve onlardan hediyeler alır. Millî aşireti reisleriyle sıkı ilişkileri olduğu gibi, Baron Openhaym sayesinde diğer aşiretler tarafından da tanınmıştır. Özetle bir Alman propagandacısı olduğuna şüphe yoktur. Ancak yaratılışı gereği mal ve ganimetlere düşkün bir adam olduğu için genel amacına göre her türlü işte kullanılabilir. Kendisini pek iyi tanırım. Re'sü'l-ayn kaymakamı ile araları bir meseleden dolayı bozuk olduğundan askerlik korkusuyla Re'sü'l-ayn'a giremiyor. Kendisine sizden "Orduda görevlidir." diye bir belge verildiği takdirde kendisinden her amaç için faydalanılabilir.

4- Özetle, Suriye'de Araplık propagandası en fazla Arapların terbiye gören gençlerinin bulunduğu Lübnan dağı, Beyrut ve Şam çevresinde yapılmaktadır. Propagandaların nasıl yapıldığı ve bunların kaynağını öğrenmek için aşiretlerin arasına girmek gereği vardır. Derri ve Mehmet Beyden bu amaçla yararlanılabilir.

5- Yüzbaşı "Vetsli" adında Kresman Paşanın tercüman veya yaveri üç gün önce Hacim ile aşirete gider. Bundan dolayı aşiret kendisini Almanlara sunmuş demektir. Almanya imparatorunun, Baron Openhaym'a aşiretleri kazanmak için iki milyon lira teklif ettiğini bir Alman subay söylemiştir. **(71 - 2 Arka sayfa)** Eski eserler uzmanı olan Baron, zengin bir Almandır. Re'sü'l-ayn'da keşifler için çok para harcaması, birçok aşiretin reisleriyle ilişki kurması, Suriye'de bulunan önemli beldelere istihbarat büroları açması, kısacası Almanlık çıkarı için bu derece fedâkarlıkları olan ve Almanya imparatorunun en büyük nişan ve yakınlığını kazanması mevkiinin ne olduğunu ortaya koyar. Bundan dolayı aslen Türk olup Baron'un adamlarından olan Derri Beyi hem aşiretler üzerindeki hem de millî ve vatanî olmayan propagandalara karşı çıkmak gibi iki amaç için kullanmak uygundur. Derri Beyin en zayıf noktalarını bildiğim için devletin amaçlarına göre onun hizmetinden yararlanabilirim. Mal ve ganimete düşkün bir adamdır. İyi kullanıldığı takdirde, kişiliğinden bilinen amaçlar için yararlanılabilir.

18 Eylül 1917

Aşiretler ve Göçmenler Yerleştirme Eski Müdürü

İmza

ATA - ZB KUTU: 35 GÖMLEK: 71 BELGE: 71 (1: 2)

BELGE NO: 68

BELGE NO: 68

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

1

Numro

Sûret

Musul'dan Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine mevrûd

3904 numrolu şifredir.

C. 13 / 8 / 33 numro 411

Derbesiye'den Musul'a kadar olan mîntıkadaki Şammarlıların Acemi Beyin riyâseti altındadır. Musul'dan i'tibâren cenûba doğru Dicle'nin garbinde bulunan Şammarlılar da Acemi Beyin kardeşi Hamidi Beyin taht-ı riyâsetindedir Şammarlılar zürrâ' olduklarından öteden beri Bağdad Cizrat'dan (?) Mardin'e kadar olan mesâfede seyyâr hâlde bulunarak erzâk tedârik ederler. Son iki hafta içinde Acemi Beyin Şammarlıların beş yüz kadar aşîret halkı Musul'un altmış kilometre cenûbunda Gayyare civârında bulunmakda olan Hamidi Beyin nezdine hicret eylediler. El-yevm Hamidi Bey Gayyare civârında ve Acemi Bey Musul'da bulunmaktadı. Bunların refâkatında olarak Şammarlıların Bağdad taraflarına gitmeleri şâyiası bâlâdaki hicretten galat olsa gerekdir. Maa-hazâ bu kabîle halkı erzâk ve hubûbât tedârîki için tebdîl-i mekân eylediğinden bu yeni bir hâdise değildir. Hamidi Beyin İngilizlerle muhârebeye âid henüz bir emâre görülmediği ma'rûzdur.

19 / 8 / 33

Altıncı Ordu Kumandanı

Halil

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 3 - 1

BELGE NO: 68

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

1

Numara

Suret

Musul'dan Başkomutanlığa gelen 3904 numaralı şifredir.

Cevap. 13 Ekim 1917 numara 411

Derbesiye'den¹ Musul'a kadar olan bölgedeki Şammarlılar Acemi Beyin başkanlığı altındadır. Musul'dan itibaren güneye doğru Dicle'nin batısındaki Şammarlılar da Acemi Beyin kardeşi Hamidi Beyin başkanlığı altındadır. Şammarlılar ziraatle uğraştıklarından eskiden beri Bağdat Cizat'tan (?) Mardin'e kadar olan mesafede göçer olarak erzak tedarik ederler. Son iki hafta içinde Acemi Beyin emrindeki Şammarlılardan 500 kadar aşiret halkı Musul'un altmış kilometre güneyinde Gayyare² civarında bulunan Hamidi Beyin yanına göç ettiler. Bugün Hamidi Bey, Gayyare civarında, Acemi Bey Musul'da bulunmaktadır. Bunların yanında, Şammarlıların Bağdat taraflarına gitmeleri söylentisi yukarıdaki göçten dolayı yanlış anlaşılmıştır. Bununla beraber bu aşiret halkı erzak ve tahıl tedariki için yer değiştirdiğinden bu yeni bir olay değildir. Hamidi Beyin İngilizlerle çarpıştığına dair henüz bir işaret görülmediği arz edilir.

19 Ekim 1917

6 ncı Ordu Komutanı

Halil

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 3 - 1

¹ Derbesiye (Diyarbakır - Mardin)

² Gayyare (Musul)

BELGE NO: 69

BELGE NO: 69

Osmanlı Ordû-yi Hümâyûnu

Başkumandanlığı Vekâleti

Şu'be

1

Sûret

Numro

20 / 8 / 333

Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir.

Fırat nehrinin tarafeyninde bulunan aşâirin yek-nesak bir idâre altında bulunmaları memleketin emniyyeti nokta-i nazarından büyük bir fâideyi te'mîn edeceğinden Aneze ve Şammar kabâilinin işgal etdikleri nikâtın askerî mıntıkası olarak tahdîdi ve aşâir ahvâline vâkîf bir kumandan tarafından idâre edilmesi ve bu idâre dâhilinde aşîret reîslerinin hissiyyâtını ve menâfi'ini okşayıcı mevki' ve fahrî me'mûriyyetlerinin ihdâsı fâideli olacağından icrâ-yi îcâbî menût-ı rey-i fehîmâneleri bulunmuş ve bu husûs hakkında İkinci Ordu Kumandanlığından mevrûd tahrîrât ile raporun sûretleri merbûten takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr-i fermân hazret-i veliyy-ül-emrindir.

Başkumandan Vekîli

ve

Harbiyye Nâzırı

Enver

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 2 - 1

BELGE NO: 69

Osmanlı Ordusu

Başkomutanlığı

Şube

1

Suret

Numara

20 Ekim 1917

İçişleri Bakanlığına

Fırat nehrinin iki tarafında bulunan aşiretlerin bir yönetim altında toplanması, ülkenin güvenliği açısından çok büyük fayda sağlayacaktır. Aneze ve Şammar aşiretlerinin işgal ettikleri noktaların askerî bölge olarak sınırlandırılması, aşiretlerin durumlarını bilen bir komutan tarafından yönetilmesi, bu yönetimde aşiret reislerine duygularını ve çıkarlarını okşayacak makam ve gönüllü memuriyetlerin verilmesi faydalı olacağından, gerekenlerin yapılmasının İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu, bu konu hakkında 2 nci Ordu Komutanlığından gelen yazı ile rapor sureti birlikte sunulmuştur.

Başkomutan Vekili

ve

Harbiye Nazırı

Enver

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 2 - 1

BELGE NO: 70

BELGE NO: 70

Yedinci Ordu Kumandanlığına

8

Sûretidir.

C. 5478 numrolu şifreli telgrafa. Menzil Başmüfettişliğinin Arap şeyhleriyle akdettiği mukavelâtın hakikaten siyâsete gayr-ı muvâfık bir netîce verib vermeyeceğini zât-ı âlîlerinin bu bâbdaki nikat-ı nazarlarının esâsâtını iş'âr buyurduktan sonra tedkik edeceğim. Herhâlde bu gibi müsta'cel mukavelâtı yapabilecek Gresman Paşa mukavelelerinin akdedildiği zaman orada te'hîri gayr-i kabil müsta'cel mukavelâtı akde salâhiyyet-dâr yegâne âmir olarak bulunuyordu. Yedinci Ordunun oraya muvâsalatıyla vaz'iyet değişmiştir. İstikbâlde Harbiyye nâzırı paşa hazretleri tarafından tensîb buyurulub ta'yîn kılınan Binbaşı Aziz Beyin emri altında Yıldırım Grup mıntıkasında bi-l-umûm Arap umûrunun bir elden idâresi için bir şu'be teşkîl edilecektir. Ordu kumandanlarına bu husûsdaki iştirâk-i mesâî hakkında 2943 numrolu emrime zeylen ayrıca ta'lîmât verilecektir. Bundan başka bana verilecek bir raporun sûreti Yedinci Ordu Kumandanlığının hangi bir ta'lîmât veya nizâma istinâden Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine gönderdiğinin iş'âr buyurulmasını ricâ ederim. Böyle bir ta'lîmât bence mechûldür. Yıldırım Ordular Grubunun umûr-ı dâhiliyyesine âid bir mes'elenin Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine arz edilmesi lâzım olub olmadığını muhâkeme etmek salâhiyyetini herhâlde muhâfaza ederim.

Yıldırım Ordular Grubu Kumandanı

Müşîr Fon Falkenhayn

1. Şu'be Arabistan kısmı 30 / 8 / 33 târih ve 3066

17

ATA - ZB KUTU: 35 GÖMLEK: 68 BELGE: 68 - 5

BELGE NO: 70

Yedinci Ordu Komutanlığına

8

Surettir.

Cevap: 5478 numaralı şifreli telgrafa. Menzil Başmüfettişliğinin Arap şeyhleriyle sözleşmeler yapmasının gerçekten siyasete uygun olmayan bir sonuç verip vermeyeceğini, sizin bu konudaki görüşlerinizi bildirmenizden sonra inceleyeceğim. Gressmann Paşa, yapılması gereken ve geciktirilmesi uygun olmayan acil sözleşmeleri yapmaya yetkili tek amir olarak bulunuyordu. 7 nci Ordunun oraya gelişyle durum değişmiştir. Daha sonra Harbiye nazırı paşa tarafından uygun görülüp tayin edilen Aziz Beyin emrinde Yıldırım Grup bölgesinde bütün Arap işlerinin bir elden idaresi için bir şube kurulacaktır. Ordu komutanlarına bu konudaki çalışmaya katılmalarına ilişkin 2943 numaralı emrime ek olarak ayrıca talimat verilecektir. Bundan başka, bana verilecek bir raporun suretini 7 nci Ordu Komutanlığının hangi talimat veya düzene dayanarak Başkomutanlığa gönderdiğinin bildirilmesini rica ederim. Böyle bir talimatı ben bilmiyorum. Yıldırım Ordular Grubunun iç işlerine ait bir sorunun Başkomutanlığına arz edilmesinin gerekip gerekmediğini inceleme yetkisini saklı tutuyorum.

Yıldırım Orduları Grubu Komutanı

Mareşal von Falkenheim

1 nci Şube Arabistan kısmı. 30 Ekim 1917 tarih ve 3066

17

ATA - ZB KUTU: 35 GÖMLEK: 68 BELGE: 68 - 5

BELGE NO: 71

BELGE NO: 71

Şifre mahlûludur.

6

5691

Yedinci Ordu Kumandanı Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine

Harbiyyeden

29 / 8 / 33

Mahrem ve zâta mahsûsdur:

Aneze aşâiri meşâyihinden Hacim Beyin Fırat menzil hattının muhâfazasını der-uhde etmek üzre ordû-yi hümâyûna iltihâka âmâde olduğu ve Haleb Menzil Başmüfettişliğinin de mûmâ-ileyhin mîr-alâyılığa terfîan is'âf-ı ârzûsuna taraf-dâr bulunduğu Yıldırım Ordular Grubu Kumandanlığının iş'ârından anlaşılmıştır. Bu bâbda îcâb edenlerden bi-z-zât iyice tahkikat icrâsıyla mûmâ-ileyhin vaz'iyet-i hakikiyyesi neden ibâret olduğunun ve kendisinin şu sûretle taltîfi emsâlinin bir gûna-gûn? ve rekabetini da'vet etmek gibi bir mahzûru muntic olub olmayacağının ilâve-i mütalâalarıyla berâber vâzihan ve tafsîlen iş'ârı mütemennâdır.

Başkumandan Vekîli ve

Harbiyye Nâzırı

Enver

Şifreyi açdım. / 30 minh / 11 evvel

İmza

ATA - ZB KUTU: 35 GÖMLEK: 68 BELGE: 68 - 12

BELGE NO: 71

Şifre çözümüdür.

6

5691

7 nci Ordu Komutanı Mustafa Kemal Paşaya

Harbiyeden

29 Ekim 1917

Gizli ve kişiye özeldir:

Aneze aşiretleri şeyhlerinden Hacim Beyin Fırat menzil hattını korumak için orduya katılmaya hazır olduğu; Halep Menzil Başmüfettişliğinin de Hacim Beyi albaylığa terfi etme isteğini uygun gördüğü Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığından bildirilmiştir. Bu konuda gerekli noktalardan, ayrıntılı ve gerekli araştırmaların yapılmasıyla Hacim Beyin gerçek durumunun belirlenmesi ve kendisinin bu şekilde taltif ettirilmesinin, diğerleriyle çeşitli çekişmelere sebep olacak sakıncalı bir durum oluşturup oluşturmayacağının açıkça ve ayrıntılarıyla bildirilmesi rica olunur.

Başkomutan Vekili ve

Harbiye Nazırı

Enver

Şifreyi açtım. / 30'da / 11'de

İmza

ATA - ZB KUTU: 35 GÖMLEK: 68 BELGE: 68 - 12

BELGE NO: 72

BELGE NO: 72

Sûret

8 / 10 / 333

Rapor

3

2213 Umûmî

1- Şammar Aşîreti Kaymakamı Meş'al Beyin görüşmek üzere Haleb'e geleceği hakkındaki 2 numrolu raporda arz-ı ma'lûmât edilmiş idi. Mûmâ-ileyh Meş'al Bey, Re'sû'l-ayn havâlîsindeki me'mûrlarımız te'sîrât-ı münâsebesiyle Haleb'e ve onlardan birinin refâkatıyla vürûd ve âcizlerine arz-ı hizmet etdi. Bil-hâssa Deyr-i Zor sancağı ve Re'sû'l-ayn kazası dâhilindeki Şammar fırkalarının en zi-nüfûz rüesâsından olan mûmâ-ileyhin nâm-ı nâmî-i hazret-i şehîr-yârîye olarak bir harb madalyası i'tâ ve değeriyle mütenâsib bir hil'at ilbâsıyla taltîf ederek ta'kîb etmesi lâzım gelen hatt-ı hareket hakkında kendisine irşâdâtta bulundum ve evâmir-i lâzıme verdim.

2- Haleb'e mücerred te'sîs-i münâsebet için gelmiş olan Hadid bin Şahimi Nevaf bin Salihi de kabûl ederek kendisini aynı sûretle taltîf eyledim. On dokuz fırkadan ibâret bir büyük aşîretin reîsi olduğu 2 numrolu raporda arz edilmiş olan mûmâ-ileyh Nevaf Beyin tohumluk zahîre talebi hakkındaki mürâcaatlarının is'âfı için hükûmet nezdinde teşebbûsâtta bulunuldu.

Başkumandanlık Vekâleti
Harekât-ı Harbiyye Şu'besi (1)
20 Teşrin-i evvel 1333
Numro: 9066

Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesine

Yıldırım Orduları Grubu Kumandanlığına verilen 3 numrolu raporun bir sûreti berâ-yı ma'lûmât arz-ı takdîm olunur.

Yedinci Ordu Kumandanı

Mîr-livâ

İmza (Mustafa Kemal)

manzûr buyuruldu.

21 / 10 / 33

18 / 10

1. abt }
Ali Bey } 20x33

Umûr-ı Şarkıyye Dâiresine takdîm

Binbaşı

1. Şu'be Ali Beye

26 / 10

Ali Bey

20 / 10 / 33

377

8583

27 / 10 / 33

Hıfzı / 19 Teşrîn-i sâni 333

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 4 - 8

BELGE NO: 72

Suret

8 Aralık 1917

Rapor

3

2213 Genel

1- Şammar Aşireti Kaymakamı Meş'al Beyin görüşmek üzere Halep'e gelişi hakkında 2 numaralı raporda bilgi verilmişti. Meş'al Bey, Re'sü'l-ayn civarındaki memurlarımızla kurduğu sıcak ilişkiyle, onlardan biriyle Halep'e gelip hizmet etti. Özellikle Deyr-i Zor sancağı ve Re'sü'l-ayn ilçesindeki Şammarlılar içinde sözü en fazla geçen reislerden olan Meş'al Beye padişah adına bir savaş madalyası vererek ve mevkisine uygun bir hil'at giydirip taltif ederek, takip etmesi gereken hareket tarzı hakkında kendisini bilgilendirdim ve gerekli emirleri verdim.

2- Halep'e yalnız ilişki kurmak için gelmiş olan Hadid bin Şahimi Nevaf bin Salihi'yi de kabul ederek kendisini de aynı şekilde taltif ettim. On dokuz koldan ibaret büyük bir aşiretin reisi olduğu 2 numaralı raporda arz edilmiş olan Nevaf Beyin tohumluk zahire isteği hakkındaki başvurusunun kabulü için hükûmette gerekli teşebbüslerde bulunuldu.

Başkomutanlık
Harekât-ı Harbiye Şubesi (1)
20 Ekim 1917
Numara: 9066

Başkomutanlığa

Yıldırım Orduları Grubu Komutanlığına verilen 3 numaralı raporun bir sureti bilgi için arz edilir.

7 nci Ordu Komutanı

Tuğgeneral

İmza (Mustafa Kemal)

Arz olundu.

21 Aralık 1917

18 Aralık

1. abt }
Ali Bey } 20x33

Doğu İşleri Dairesine sunuldu.

Binbaşı

1 nci Şube Ali Beye

26 Aralık

Ali Bey

20 Aralık 1917

377

8583

27 Aralık 1917

Saklanması / 19 Kasım 1917

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 4 - 8

BELGE NO: 73

BELGE NO: 73

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Şifre Kalemi

Haleb'den

Harbiyye Nezâret-i Celîlesine mevrûd şifrenin hallîdir.

Elcezîre kıt'asında en büyük aşîretlerden biri olan Şammar Cerbe Aşîreti Reîsi Müteveffâ Ferhan Paşazâde Ahmed Bey Cerbe dört nefer maiyyetiyle dün Musul cihetine avdet eyledi. Mûmâ-ileyh bir seneden beri yüz nefer süvârisiyle İbn-ür-Reşid refâkatında Hicaz Cephesi'nde cihâd eyliyor idi. Ancak bir gayret-i dîniyye kasdıyla Musul'dan Hicaz Cephesi'ne kadar gelib îfâ-yı cihâd etmiş olan bu fedâ-kâr şeyh açlık ve susuzluk yüzünden en iyi kısıraklarından çoğunu gaib etdi. Bu hizmetine mükâfâten mûmâ-ileyhin yüz lira mükâfât-ı nakdiye ve dördüncü rütbeden bir kıt'a nişân ile taltîf-i beyn-el-aşâir hüsn-i te'sîr icrâ edeceğinden o sûretle taltîfi ma'rûzdur.

23 Kanûn-ı sânî 34

Binbaşı
Aziz

56

26 / 1 / 34

Altıncı Ordudan sorulsun
buyuruldu.

24 / 1

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 11

BELGE NO: 73

Harbiye Nezareti
Tahrirat Dairesi
Şifre Kalemi

Halep'ten

Harbiye Nezaretine gelen şifrenin çözümüdür.

Elcezire birliklerinin en büyük aşiretlerinden biri olan Şammar Cerbe Aşireti Merhum Reisi Ferhan Paşanın oğlu Ahmet Bey, yanındaki Cerbe dört askerle Musul'a geri döndü. Ahmet Bey bir yıldan beri, 100 süvarisi ile İbn-ür-Reşit'in yanında Hicaz Cephesi'nde savaşıyordu. Dine hizmet amacıyla Musul'dan Hicaz Cephesi'ne gelip savaşmış olan bu fedakâr şeyh, açlık ve susuzluk yüzünden en iyi kısıraklarının çoğunu kaybetti. Bu hizmetine karşı Ahmet Beyin 100 lira para ödülü ve dördüncü rütbeden bir kıt'a nişan ile taltifi, aşiretler üzerinde iyi etki bırakacağından o şekilde taltifi arz olunur.

23 Ocak 1918

Binbaşı

Aziz

56

6 ncı Ordudan sorulması
emredildi.

26 Ocak 1918

24 Ocak

BDH KLÂSÖR: 1855 DOSYA: 123 FİHRİST: 11

BELGE NO: 74

BELGE NO: 74

BELGE NO: 74

Harbiyye Nezâreti
Tahrîrât Dâiresi
Tahrîrât Kalemi 3

13. Ko.: Harbiyye Nezâret-i Celîlesine mevrûd 4271 numrolu şifredir.

58

Sincar'ın garbında sâkin ve Deyr-i Zor sancağına tâbi' Şammar aşâirinin Kudage (?) ve Sarsa (?) firkalarının rüesâsı gönderilen birâderleri bugün yanıma geldi. İfâdeleri ber-vech-i zîr arz olunur:

A- Musul hâkim-i siyâsisi Deyr-i Zor'daki hâkim vâsıtasıyla bir mektûb göndererek hemen gelmelerini ve mütâbaat etmelerini aksi hâlde kendilerine hasım nazarıyla bakarak erzâk celb etmek ticâret eylemek husûsunda müsâade vermeyeceklerini ve üzerlerine asker sevk edeceklerini bildirmiştir. Mektûbun sûretini okudum. Bu mektûb üzerine rüesâ fikrimi sormağa ve buralarının Hükûmet-i Osmâniyye yedinde kalıb kalmayacağını anlamağa lüzûm görmüşlerdir. Kendilerine münâsib cevâb verdim. Şâyed hükûmet buralarda kalmazsa bütün develerini ve mevâşîleriyle Hükûmet-i Osmâniyyenin mıntika-i nüfûzuna geleceklerini, İngilizlere tâbi' olamayacaklarını söylediler.

B- Musul hâkim-i siyâsisi Musul eşrâf-ı müteneffizânını toplayarak kendilerini istediklerine dâir mazbata istemiş. Bazıları mühürlemekden imtinâ' etmiş ve evvelce ma'rûz bu haberi bunlar da te'yîd ve tasdîk ediyorlar.

C- Mütâreke sıralarında hükûmetden hâlî kalan Deyr-i Zor ahâlîsi iki taraf olmuş. Bir kısmı İngilizleri diğer taraf Şerif'i istemiş. Ol sırada takrîben iki ay evvel Şerif'in dayısı Ali el-Nasır Deyr-i Zor'a gelerek hükûmeti bir ay kadar idâre etmiş. Fakat sonra bir İngiliz hâkimi gelmiş. Şerif'in adamı Haleb'e gitmiş. El-yevm Deyr-i Zor'da İngilizler idâre-i [umur] ediyormuş asker yokmuş. Birkaç (**Belge: 104 - 2**) zırhlı otomobil varmış. (şifre) Sincar'da Yezidîlerin mollası Şeyh Hafer (?) kazâ kaymakamı imiş. Bu mevâdd miyânında Deyr-i Zor'da İngiliz idâresinin teessüs etmesi ve Şerif'in vekîlinin çekilmesi en ziyâde câlib-i dikkatdir. Bundan İngilizlerin ne maksada hizmet etdikleri müstebân buyurulacaktır.

İngilizlerin tervîc-i makasidle rey toplamak ve mazbatalar mühürletmek husûsundaki teşebbüslerine karşı bî-taraf kontrol me'mûrları bulundurulması esbâbının istikmâli mütevakkıf-ı irâdeleri bulunduğu

Harekât 5434 numro ile ma'rûzdur. / 21 Şubat 35

13. Kolordu Kumandanı Vekîli
Ahmed Cevdet

ATA - ZB KUTU: 78 GÖMLEK: 104 BELGE: 104 (1: 2)

BELGE NO: 74

Harbiye Nezareti
Tahrirat Dairesi
Tahrirat Kalemi 3

13 ncü Kolordudan Harbiye Nezaretine gelen 4271 numaralı şifredir.

58

Sincar'ın batısında oturan ve Deyr-i Zor sancağına bağlı Şammar aşiretlerinin Kudage (?) ve Sarsa (?) kollarının reislerinin gönderilen kardeşleri bugün yanıma geldi. İfadeleri aşağıdaki gibidir:

A- Musul siyasî yöneticisi, Deyr-i Zor'daki yönetici vasıtasıyla bir mektup göndererek hemen gelmelerini ve kendilerine katılmalarını, aksi hâlde kendilerine düşman gözüyle bakılarak erzak getirmelerine ve ticaret yapmalarına izin vermeyeceklerini, üzerlerine asker göndereceklerini bildirmiştir. Mektubun suretini okudum. Bu mektup hakkında, reisler fikrimi sormaya ve buraların Osmanlı Devleti'nin elinde kalıp kalmayacağını anlamaya çalışmışlardır. Kendilerine uygun cevap verdim. Şayet devlet buralarda kalmazsa, bütün develeri ve diğer hayvanlarıyla Osmanlı Devleti'nin elindeki bölgelere geleceklerini, İngilizlere katılmayacaklarını söylediler.

B- Musul siyasî yöneticisi, Musul'un ileri gelenlerini toplayarak kendilerini istediklerine dair mazbata istemiştir. Bazıları mühürlemekten kaçınmış ve daha önce arz edilen bu haberi, bunlar da doğruluyorlar.

C- Ateşkes zamanlarında devlet tarafından sahipsiz bırakılan Deyr-i Zor halkı ikiye bölünmüş. Bir kısmı İngiliz'i diğer taraf Şerif'i istemiştir. Yaklaşık iki ay önce Şerif'in dayısı Ali el-Nasır Deyr-i Zor'a gelerek hükûmeti bir ay kadar idare etmiş; fakat sonra bir İngiliz yönetici gelmiş. Şerif'in adamı Halep'e gitmiş, bugün İngilizler Deyr-i Zor'da işleri idare ediyormuş. Asker yokmuş. Birkaç **(Belge: 104 - 2)** zırhlı otomobil varmış. (şifre) Sincar'da¹ Yezidîlerin mollası Şeyh Hafer (?) ilçe kaymakamıymış. Bu hususlar arasında Deyr-i Zor'da İngiliz idaresinin kurulması ve Şerif'in vekilinin çekilmesi çok dikkat çekicidir. Bundan İngilizlerin hangi amaca hizmet ettiği açıklanacaktır.

İngilizlerin, destek amacıyla oy toplamak ve mazbatalar mühürletmek konusundaki teşebbüslerine karşı, tarafsız kontrol memurları bulundurulmasının sebepleri hakkında emirler bulunmaktadır.

¹ Sincar (Musul)

Harekât 5434 numara ile arz edildi. / 21 Şubat 1919

13 ncü Kolordu Komutanı Vekili
Ahmet Cevdet

ATA - ZB KUTU: 78 GÖMLEK: 104 BELGE: 104 (1: 2)

BELGE NO: 75

BELGE NO: 75

Erzurum'dan Harbiyye Nezâret-i Celîlesine mevrûd şifredir.

On Birinci Fırkadan mevrûd istihbârât hulâsası ber-vech-i âtî arz olunur:

1- Musul cihetinde tahaddüs eden harekât-ı iğtişâşkâraneye iştirâk etmeyeceklerini ve hükûmetimize sadık kalacaklarını Van vilâyetine yazdıkları mektûblarla Beyt-i Abbas (?), Kirvan (?), Küya (?), Sahora (?) rüesâsı bildirmişler.

2- Van vilâyeti tarafından icrâ-yi nasâyih için cenûb aşâirine gönderilen Cafer Ağa Van'a avdet etmiş ve İmadiye ve Zaho taraflarında İngilizlere dayanarak Müslümanlara tahakküm etmiş olan Hristiyanların meşâyihde dehâlet ve himâyelerini talep etdikleri ve Barzan şeyhi tarafından Musul İngiliz hâkim-i siyâsîsinin ve bir şahsı mechûl tarafından İmadiye hâkim-i siyâsîsinin katl edildiği şâyiası haberini getirmiştir.

Harbiyye Nezâretine ve Müfettişliğe arz olunmuştur. Harekât 574

15. K. Kumandanı

Kâzım Karabekir

1 - 2 / 6 / 35

İmza

5 / 6

I

5 / 6 / 35

6

İSH KUTU: 33 GÖMLEK: 5 BELGE: 5 - 1

BELGE NO: 75

Erzurum'dan Harbiye Nezaretine gelen şifredir.

On Birinci Tümen'den gelen istihbarat özeti aşağıda arz olunmuştur:

1- Beyt-i Abbas (?), Kirvan (?), Küya (?) ve Sahora (?) reisleri Van vilâyetine yazdıkları mektuplarla, Musul taraflarında ortaya çıkan kargaşaya katılmayacaklarını ve devletimize sadık kalacaklarını bildirmişlerdir.

2- Van vilâyeti tarafından güney aşiretlerine nasihat vermek için gönderilen Cafer Ağa, Van'a dönmüştür. İmadiye¹ ve Zaho² taraflarında İngilizlerden güç alarak, Müslümanlara karşı zorbalık etmiş olan Hristiyanların şeyhlere sığınarak himayelerini istedikleri, Musul'un İngiliz siyasî yöneticisinin Barzan şeyhi tarafından, İmadiye siyasî yöneticisinin de kimliği bilinmeyen biri tarafından öldürüldüğü haberlerini getirmiştir.

Harbiye Nezareti ve Müfettişliğine arz edilmiştir. Harekât 574

15 nci Kolordu Komutanı

Kâzım Karabekir

1 - 2 Haziran 1919

İmza

5 Haziran

1

6 Haziran 1919

6

İSH KUTU: 33 GÖMLEK: 5 BELGE: 5 - 1

¹ İmadiye (Hakkari - Çölemerik / Musul)

² Zaho (Diyarbakır / Musul)

BELGE NO: 76

BELGE NO: 76

Aded

3. Ordu Erkân-ı Harbiyye Riyâsetine

Sivas

13

2 / 7 / 35

Van vâlîsinden mevrûd 22 / 6 / 35 târihli iki şifrenin hulâsası ber-vech-i âtîdir: İşbu raporların birer sûreti Dâhiliyye Nezâretine ve On Beşinci Kolordu Kumandanlığına da yazılmışdır.

1- Musul'da Kürd aşâirinin şahsına merbûtiyyet-i fevk-al-âdeleri bulunduğundan ârzû eylediği takdîrde İngilizler aleyhine kıyâm ettirmek mümkündür. Böyle bir hareket İngilizler aleyhine kıyâm eden Arap aşâirine de cür'et verebilir.

2- Şemdinan'dan alınan haberlere nazaran Seyyid Taha'nın İngilizlerden yirmi altı bin lira ve bir kısım silâh ve cebhâne almışdır. 12 Haziranda Revandiz'den bir İngiliz me'mûruyla bir telgraf kavası ve bir Arab jandarması gelerek Seyyid Taha nezdinde bir gün müsâferetden sonra avdet etmişlerdir. Bir daha gelirlerse kuvve-i cebriyye ile vilâyet hâricine çıkarılmasını mutasarrıf ve kaymakama emrettim.

3- Va'd mûcibince hükûmet teşkiline müsâade edilmediği için Şeyh Malik İngilizlere ilân-ı harp ederek iki bin telefât verdirmişdir. Arap aşâiri üzerine sevk edilen İngiliz kuvveti mağlûb ve perîşân olmuşlardır.

Erkân-ı Harb Kaymakamı

Arif

Kâzım Paşaya gelmiştir.

Aynı meâlinde yazmak için konuşalım.

Görüldü. 5 / 7 / 35

İstihbârât

İmza

ATA - ZB KUTU: 2 GÖMLEK: 76 BELGE: 76 - 1

BELGE NO: 76

Aded

3 ncü Ordu Kurmay Başkanlığına

Sivas

13

2 Temmuz 1919

Van valisinden gelen 22 Haziran 1919 tarihli iki şifrenin özeti aşağıdadır: Bu raporların birer sureti İçişleri Bakanlığına ve 15 nci Kolordu Komutanlığına da yazılmıştır.

1- Musul'da bulunan Kürt aşiretleri Van valisine olağanüstü derecede bağlıdırlar. Van valisi istediği takdirde Kürt aşiretlerini, İngilizlere karşı ayaklandırabilir. Böyle bir hareket İngilizlere karşı ayaklanan Arap aşiretlerini de cesaretlendirebilir.

2- Şemdinan'dan¹ alınan haberlere göre, Seyit Taha İngilizlerden 26.000 lira, silâh ve cephane almıştır. 12 Haziranda Revandiz'den² bir İngiliz memuru ile bir telgraf kavası ve bir Arap jandarması gelerek, Seyit Taha'nın yanında bir gün kaldıktan sonra geri dönmüşlerdir. Bir daha gelirlerse zor kullanarak vilâyetin dışına çıkarılmalarını mutasarrıf ve kaymakama emrettim.

3- Söz verilmesine rağmen, devlet kurmasına izin verilmeyen Şeyh Malik, İngilizlere savaş ilân etmiş ve 2000 kişiyi öldürmüştür. Arap aşiretlerinin üzerine gönderilen İngiliz birlikleri yenilmiş ve perişan olmuşlardır.

Kurmay Yarbay

Arif

Kâzım Paşaya gelmiştir.

Aynı anlamda yazmak için konuşalım.

İstihbarat

Görüşüldü. 5 Temmuz 1919

İmza

ATA - ZB KUTU: 2 GÖMLEK: 76 BELGE: 76 - 1

¹ Şemdinan (Hakkari - Gevar - Van)

² Revandiz (Musul - Kerkük)

BELGE NO: 77

BELGE NO: 77

BELGE NO: 77

II Diyarbekir'den 17 - 7 - 335
24 - 7 - 35 Harbiyye Nezâretine mevrûd şifredir.

Musul'dan avdet eden Musul Maârif Müfettişi İbrahim Efendinin Irak hakkında verdiği ma'lûmât zîrde ma'rûzdur:

1- Musul'un İngilizler tarafından hîn-i işgalinde bazı kimseler İngilizlere taraf-dâr olmuş ise de bil'âhire İngilizlerin umûm ahâlîye karşı hakaret-âmîz bir sûrette yaptıkları muâmeleden ve büyük vergiler tarh etmelerinden dolayı taraf-dâr olanlar da yüz çevirmişlerdir. Osmanlı ordusundan isti'fâ eden zâbitân da İngilizler tarafından hakarete ma'rûz kalmışlardır. İngilizler Kerbelâ ve Necefî bombardıman etmişler ve Kerbelâ'da İran şeyh-ül-islâmını katletmişlerdir. Bunun için tekmîl Irak ahâlîsiyle aşâiri İngilizlerden muğberr olmuşlardır.

2- Musul'da bir hâkim-i umûmî-i siyâsî, bir hâkim-i belde ve bir hâkim-i kaza ve bunların maiyyetlerinde birer ikişer tercemân vardır. Hâkim-i belde kasabaya hâkim-i kazâ civâr köylere âid işlerle meşgul olur. Musul'da beş bin kadar İngiliz askeri vardır. Fakat kısm-ı küllîsi Nasturî'dir. Sûvârî ve piyâde üç dört bölükden ibâret jandarma vardır. Bunlar bizden kalan ve sonra civârdan yazılan jandarmalardır. Jandarma alay kumandanı ve muallimi İngilizdir. İki yüz elli kadar polis vardır. Polisler yerlidir. Yalnız polis müdürü ve birkaç komiser İngilizdir. Musul kasabasında emniyet varsa da etrâfı (**Belge: 86 - 2**) mefkuddur. Musul hâricinde teşkîlât-ı mülkiyye yoktur. Yalnız Bağdad havâlîsinde teşkîlâtları vardır. Şimendifer hattı Şirket'a kadar temdîd edilmiş Musul'a uzatılmasına ziyâde cehd-i gayret idilmektedir. Ba'kûbe Hazenkin hattını söküb raylarından Bağdad Musul hattında istifâde ediyorlarmış. Sebebi Kürdlerin ihtilâfı olması muhtemeldir. Bağdad Musul arasındaki menzil anbarlarında bulunan hubûbatı Bağdad'a doğru naklediyorlarmış.

3- Zaho, İmadiye, Akra, Süleymaniye ve Kerkük taraflarında bulunan ba'zı İngilizler yerli Kürd ve Arablar tarafından katledilmiş. Bunun esbâbı da evvelce İngilizlerin Kürdistan hâkim-i siyâsîsi diye ta'yîn ettikleri Şeyh Mahmud'u azl ve yerine â'yândan Abd-ül-Kadir Efendinin birâder-zâdesi olup Hükûmet-i Osmâniyyeye husûmeti ile ma'rûf Şemdinan'daki Seyyid Taha'yı [tâ'yin] etmelerinden ileri gelmiş.

4- Nezârete Müfettişliğe civâr kolordulara, fırkalara yazılmışdır. Harekât 3934

17 Temmuz 35

13. K. K.

İmza

Cevdet

23 / 7

İSH KUTU: 48 GÖMLEK: 86 BELGE: 86 (1: 2)

BELGE NO: 77

II

17 Temmuz 1919

24 Temmuz 1919

Diyarbakır'dan

Harbiye Nezaretine gelen şifredir.

Musul'dan dönen Musul Millî Eğitim Müfettişi İbrahim Efendinin Irak hakkında verdiği bilgi aşağıda arz olunmuştur:

1- Musul'un İngilizler tarafından işgali sırasında bazı kişiler, İngiliz taraftarı olmuşsa da sonradan İngilizlerin bütün halka hakaret ederek davranmaları ve büyük vergiler koymalarından sonra taraftar olanlar da İngilizlere yüz çevirmişlerdir. Osmanlı ordusundan istifa eden subaylara da İngilizler hakaret etmişlerdir. İngilizler Kerbela¹ ve Necef'i² bombalamışlar, Kerbela'da İran şeyhülislâmını öldürmüşlerdir. Bu yüzden bütün Irak halkı, aşiretleri İngilizlere gücenmişlerdir.

2- Musul'da bir genel siyasî yönetici, bir belde yöneticisi ve bir kaza yöneticisi ile bunların yanında birer ikişer tercüman vardır. Belde yöneticisi kasabaya, kaza yöneticisi civar köylere ait işlerle meşgul olmaktadır. Musul'da 5000 kadar İngiliz askeri vardır. Fakat büyük çoğunluğu Nasturî'dir. Süvari, piyade ve üç dört bölükten ibaret jandarma vardır. Bunlar bizden kalanlar ile daha sonra etraftan yazılan jandarmalardır. Jandarma alay komutanı ve öğretmeni İngiliz'dir. 250 kadar polis vardır. Polisler yerlidir. Yalnız polis müdürü ve birkaç komiser İngiliz'dir. Musul'da güvenlik varsa da çevrede (**Belge: 86 - 2**) yoktur. Musul dışında mülkî teşkilât yoktur. Yalnız Bağdat çevresinde teşkilâtları vardır. Demir yolu hattı Şirkat'a³ kadar uzatılmış, Musul'a uzatılması için de çok çalışmaktadırlar. Ba'kub - Hazenkin hattını söküp, raylarından Bağdat - Musul hattında yararlanıyorlarmış. Sebebi Kürtlerin anlaşmazlık çıkarmaları ihtimalidir. Bağdat - Musul arasındaki menzil anbarlarında bulunan tahılı Bağdat'a doğru naklediyorlarmış.

3. Zaho, İmadiye, Akra,⁴ Süleymaniye ve Kerkük taraflarında bulunan bazı İngilizler, yerli Kürt ve Araplar tarafından öldürülmüştür. Bunun sebepleri, önce İngilizlerin bölgenin siyasî yöneticisi diye tayin ettikleri Şeyh Mahmut'u görevinden almaları ve yerine ileri gelenlerden Abdülkadir Efendinin kardeşinin oğlu, Osmanlı Devleti'ne düşmanlığı ile tanınan Şemdinan'daki Seyit Taha'yı tayin etmiş olmalarından ileri gelmiştir.

¹ Kerbela (Bağdat)

² Necef (Bağdat - Kerbela)

³ Şirkat (Musul)

⁴ Akra (Musul)

4. Bakanlığa, müfettişliğe, civar kolordulara, tümenlere yazılmıştır. Harekât
3934

17 Temmuz 1919
13 ncü Kolordu Komutanı
Cevdet

İmza
23 Temmuz

İSH KUTU: 48 GÖMLEK: 86 BELGE: 86 (1: 2)

BELGE NO: 78

BELGE NO: 78

On Beşinci Kolordu		müsvedde varakasıdır.		
Evrâk Numrosu		Hulâsa	Mümeyyizin İmzası	
Şu'be Numrosu			Târih Tebyizi	
Müsevvidin İmzası	İmza		Tebyize Konulan Numro	
Târih Tesvîdi	29/11/35		Mukabelecinin İmzası	
Mersulenin Numrosu			Mukabele Târihi	

On Birinci Fırka Kumandanlığına

Van vâlisinin kolorduya yazdığı 21 / 11 / 35 târîhli şifreyi isteyerek mütâlaa etmenizi ricâ ederim. Bu şifrede beyân edilen Barzan, Şirvan, Zibar rüesâ ve aşâirine yardım etmek er geç İngilizlerin haber-dâr olmasını intac edecek ve hakkımızda mazarrat-ı mûcib olacaktır. Maa-mâ-fih bunları ümitsizliğe düşürmek de iyi olmayacağından vâlî beyefendi ile görüşerek bunlara muâvenet etmek lâzım gelib gelmeyeceğini tâ'yîn etmek zât-ı âlînize terk ve havâle edilmiştir. Rus tüfenk ve cebhânesi varsa ve muâvenet etmek sizce de îcâb ediyorsa gayet hafî ve mahrem tutulmak üzere tensîb buyurulacak tarz da yardım edilmesi ile iş'ârını ricâ ederim.

İmza

İSH KUTU: 347 GÖMLEK: 97 BELGE: 97 - 1

BELGE NO: 78

15 nci Kolordu		karalama kağıdıdır.		
Evrak Numarası		Özet	Gözden Geçirenin İmzası	
Şube Numarası			Gözden Geçirilen Tarih	
Karalama Yapanın İmzası	İmza		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	
Karalama Yapılan Tarih	29 Kasım 1919		Kontrol Edenin İmzası	
Gönderilen Evrakın Numarası			Kontrol Tarihi	

11 nci Tümen Komutanlığına

Van valisinin, kolorduya yazdığı 21 Kasım 1919 tarihli şifreyi isteyerek değerlendirmenizi rica ederim. Bu şifrede bildirilen Barzan, Şirvan, Zibar aşiretleri ile reislerine yapılacak yardımı, er geç İngilizler haber alacak ve bizim için zararlı olacaktır. Bununla birlikte aşiretleri ümitsizliğe düşürmek iyi olmayacağından, vali ile görüşerek bunlara yardım etmenin gerekip gerekmediğini belirlemek, sizin takdirinize bırakılmıştır. Rus tüfek ve cephanesi varsa ve sizce de yardım etmek gerekliyse çok gizli tutulmak kaydıyla uygun bulacağınız bir şekilde yardım edilmesini ve bildirilmesini rica ederim.

İmza

İSH KUTU: 347 GÖMLEK: 97 BELGE: 97 - 1

BELGE NO: 79

BELGE NO: 79

On Beşinci Kolordu		müsvedde varakasıdır.		
		Hulâsa	Mümeyyizin İmzası	
			Târih Tebyizi	
	İmza		Tebyize Konulan Numro	
	4 / 12 / 35		Mukabelecinin İmzası	
	584		Mukabele Târihi	

Van Vilâyetine

C.: 20 / 11 / 35 ve 21 / 11 / 35 iki kıt'a şifreye:

Barzan, Şirvan ve Zibar aşâir rüesâsının dîn-dârâne ve vatanperverâne teşebbüsât ve hareketleri şâyân-ı takdîrdir. Bunlara lâzım gelen muâvenet ve tergîbâtda bulunmak menâfi'-i vataniyye ve İslâmiyye iktizâsındandır. Osmanlı esliha ve cebhânesi kendi ihtiyâcâtımıza tekabül edecek derecede dahi olmadığı için bunlardan verilmesi mümkün ve câiz olamayacaktır. On Birinci Fırka mîntikasında bulunan Rus esliha ve cebhânesiyle sâir cinslerden bir mikdâr verilmesi mezkûr Fırka Kumandanlığına yazılmışdır. Fırka kumandanıyla bi'l-istişâre Musul vilâyetine karîb olan Van vilâyeti aşâir-i rüesâsına ve Simko'ya Osmanlı esliha ve cebhânesinden gayrı esliha, cebhâne ve bombadan asgarî mikdârın i'tâsı ve bunun hârice ifşâsına kat'iyen mahall kalmayacak bir tarzda icrâsı ve bu bâbda mahrem-âne ve mâhir-âne idâre-i umûrla tedâbîr-i sâibe ittihâzı ve aşâirin Hükûmet-i Osmâniyyeye sadâkat ve merbûtiyyetlerinin takviye ve te'mîn buyrulmasını ricâ ederim.

İmza

İSH KUTU: 347 GÖMLEK: 106 BELGE: 106 - 1

BELGE NO: 79

15 nci Kolordu		karalama kağıdıdır.		
		Özet	Gözden Geçirenin İmzası	
			Gözden Geçirilen Tarih	
	İmza		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	
	4 Aralık 1919		Kontrol Edenin İmzası	
	584		Kontrol Tarihi	

Van Valiliğine

Cevap: 20 Kasım 1919 ve 21 Kasım 1919 tarihli iki parça şifreye:

Barzan, Şirvan ve Zibar aşiretleri reislerinin dinî ve millî girişimleri takdire değerdir. Bunlara gereken yardımın yapılması, isteklerinin yerine getirilmesi ülkenin menfaatlerindendir. Osmanlı silâhları ve cephanesi kendi ihtiyaçlarımızı karşılayacak düzeyde bile olmadığı için, bunlardan verilmesi mümkün ve uygun olamayacaktır. 11 nci Tümen bölgesinde bulunan Rus silâh ve cephanesiyle diğer cinslerden bir miktar verilmesi 11 nci Tümen Komutanlığına yazılmıştır. Tümen komutanıyla görüşülerek Musul vilâyetine yakın olan Van aşiretlerinin reislerine ve Simko'ya Osmanlı silâh ve cephanesinin dışındaki silâh, cephane ve bombadan en az sayıda gönderilecektir. Bunun için dışarıya duyurulmasına kesinlikle izin verilmeyecek bir şekilde gerçekleştirilmesi ve konunun çok gizli tutulup ve ustaca gerekli tedbirlerin alınarak işlerin yürütülmesi ve aşiretlerin Osmanlı Devleti'ne sadakat ve bağlılıklarının artırılmasının sağlanmasını rica ederim.

İmza

İSH KUTU: 347 GÖMLEK: 106 BELGE: 106 - 1

BELGE NO: 80

BELGE NO: 80

Harbiyye Nezâreti

M

Nezâret Şu'besi

4283

Şifre Kalemî

11 - 12

136

Diyarbakir'den Harbiyye Nezâret-i Celîlesine mevrûd şifredir.

1- Kerkük'den avdet eden üç zâbit şu ma'lûmâtı verdi: İngilizler, Musul ve Kerkük'deki kuvvetlerini ve anbarlarını cenûba çekmekte imişler. Kerkük Kışlası civârındaki su deposunu tahrîb etmişler. (şifre) Musul vilâyeti ve Kerkük sancağı Osmanlılara teslim edileceğinden dolayı bu nakliyyât ve tahrîbât yapıldığını söylemişlerdir. İngilizler Bağdad - Musul, Bağdad - Salahiye arasındaki şimendifer inşââtını ta'til etmişler. Musul ahâlîsi hemen kâmilen Hükûmet-i Osmâniyye taraf-dârı olduklarından her an bizi beklemekte imişler. Son def'aki hâkim-i siyâsîlerin katli Akra hâkim-i siyâsîsinin Barzan şeyhini tevkif etmek istemesinden ileri geldiği anlaşılmıştır. Musul ve Bağdad'a giderek ahîren avdet eden Mardin'deki Amerikalılar Musul'da İngilizlerin asker olarak kuvveti az olduğunu ve hâkim-i siyâsîlerin katli keyfiyyetini tasdik etmektedirler. Esbâb-ı seyâhatleri Babil Harâbeleri'ni gezmek imiş. Bu Amerikalılar ve bunlarla beraber ahvâl-i tecessüs için gönderilen şoför Ahmed iki yüz kişilik bir kuvvetin trenle Şirkat'a gelerek Musul'a hareket ettiğini görmüşlerdir. Bunların hâkim-i siyâsîlerin katli mes'elesini ta'kîb için gönderilmiş olması muhtemeldir. Harekât 3182 numrolarla Nezâret ve mücâvir kolordulara yazılmıştır.

6 Kânûn-ı evvel 335

13. K. K.

vürûdu 11 “ “

Cevdet

1. Şu'be

7161

İmza

11 / 12

2. Şu'be

II

5111

11 - [12] - 35

13 Kânûn-ı evvel 335

İkinci Şu'beye takdîm
1 Şu'be Müdîri emriyle
İmza

Hıfzı

İSH KUTU: 101 GÖMLEK: 111 BELGE: 111 - 1

BELGE NO: 80

Harbiye Nezareti
Nezaret Şubesi
Şifre Kalemî

M
4283

11 Aralık

136

Diyarbakır'dan Harbiye Nezaretine gelen şifredir.

Kerkük'ten¹ dönen üç subay şu bilgiyi verdi: İngilizler Musul ve Kerkük'teki birliklerini ve ambarlarını güneye çekiyorlarmış. Kerkük Kışlası civarındaki su deposunu yıkmışlar. (şifre) Musul vilâyeti ve Kerkük sancağı Osmanlılara teslim edileceğinden dolayı, bu çekilmenin ve tahribatın yapıldığını söylemişlerdir. İngilizler Bağdat - Musul, Bağdat - Salahiye arasındaki demir yolu inşaatına ara vermişler. Musul halkının hemen hemen hepsi Osmanlı Devleti taraftarı olduklarından, her an bizi bekliyorlarmış. En son olarak siyasî yöneticilerin öldürülmesinin, Akra siyasî yöneticisinin Barzan şeyhini tutuklamak istemesinden ileri geldiği anlaşılmıştır. Musul ve Bağdat'a gittikten sonra dönen Mardin'deki Amerikalılar, Musul'da İngilizlerin askerî birliğinin az olduğunu ve siyasî yöneticilerin öldürülmesini de onaylamaktadır. Seyahat amaçları, Babil Harabeleri'ni gezmekmiş. Bu Amerikalılarla beraber -durumu araştırmak için gönderilen- şoför Ahmet, 200 kişilik bir birliğin trenle Şirkat'a gelerek Musul'a hareket ettiğini görmüştür. Bunların siyasî yöneticilerin öldürülmesi olayını takip için gönderilmiş olması ihtimal dâhilindedir. Harekât 3182 numaralarla Bakanlığa ve civar kolordulara yazılmıştır.

6 Aralık 1919

13 ncü Kolordu Komutanı

gelişi 11 “ “

Cevdet

1 nci Şube

7161

11 Aralık

2 nci Şube

II

5111

11 - [Aralık] - 1919

¹ Kerkük (Musul - Şehrızor)

13 Aralık 1919

İkinci Şubeye sunuldu.
1 Şube Müdürü emriyle
İmza

Saklanması

İSH KUTU: 101 GÖMLEK: 111 BELGE: 111 - 1

BELGE NO: 81

BELGE NO: 81

Gönderen:	ncu Rapor	Mahâll:	Târih	Dakika: Sâat
<u>2. Şu'be</u> 5090	Gönderilmiştir.	Dâhiliyye Nezâret-i Celîlesine	14 Kânûn-ı	Evvel 335 İmza
2. Şu'be 2. Kısım	Vâsıl olmuştur.	Hâriciyye Nezâret-i Celîlesine	13 / 12	/ 35

Nezâret Adres-----

Tezkere

138

Kilikya'daki ahvâle dâir On Üçüncü Kolordu Kumandanlığından mevrûd şifre sûreti melfûfen takdîm kılınmıştır. Şifrenin son maddesi bil-hâssa hâiz-i ehemmiyet olup Musul vilâyeti ahâlîsinin İngilizlere karşı galeyânı hakkında, bir zamandan beri alınmakda olan ma'lûmâtı te'yîd etmekte olduğu, ma'ruzdur ol bâbda.

İmza

İmza

Kısım II mütâke

İmza

14 Kânûn-ı evvel 1335

İSH KUTU: 104 GÖMLEK: 14 BELGE: 14 - 1

BELGE NO: 81

Gönderen:	ncu Rapor	Yer:	Tarih	Dakika: Saat
<u>2 nci Şube</u> 5090	Gönderilmiştir.	İçişleri Bakanlığına	14 Aralık	1919 İmza
2 nci Şube 2 nci Kısım	Gelmiştir.	Dışişleri Bakanlığına	13 Aralık	1919

Bakanlık Adres-----

Tezkere

138

Çukurova'daki duruma dair 13 ncü Kolordu Komutanlığından gelen şifre sûreti bir zarf içinde sunulmuştur. Şifrenin son maddesi özellikle önemlidir. Musul halkının İngilizlere karşı ayaklanması hakkında, bir zamandan beri alınmakta olan bilgiyi onaylamakta olduğu arz edilir.

İmza

İmza

Kısım II Ateşkes

İmza

14 Aralık 1919

İSH KUTU: 104 GÖMLEK: 14 BELGE: 14 - 1

BELGE NO: 82

BELGE NO: 82

Harbiyye Nezâreti

M

Nezâret Şu'besi

4278

Şifre Kalemi

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâiresine

47

10 / 12 / 35

1

Diyarbakir'den

Harbiyye Nezâretine Mevrûd Şifre

1- Katma'da iki bölük Fransız askeriyle bir mülâzım kumandasında Hükûmet-i Arabiyyeden üç süvâri ve dört jandarma bulunduğu hâlde üç yüz on ilâ üç yüz on beş tevellüdlü efrâdın celb edilerek ta'lîmleriyle iştigal edildiği İngilizlerin Suriye'de pek çok esliha ve cebhâne terk ettiği ve Hükûmet-i Arabiyyenin hudûdu dâhilindeki kurâ ahâlîsine silâh tevzî' ettiği Ayntab Kaleminin iş'ârından anlaşılmıştır.

2- Ayntab Kaleminin 12 / 11 / 35 târihli bir tahrîrâtında esâretten avdet eden zâbitân ve efrâdın bilâ - ücret Katma'dan Konya'ya sevk edildiği bildirilmiştir. Pazarcık'dan Behisni eşrâfından Hüseyin Beye yazılan mektûb hulâsası ber-vech-i âtîdir:

Mar'aş Elbistan hattı Ermeniler tarafından kat' edilmiş. Mar'aş Ermeni mu'teberânı Pazarcık kasabasında rüesâdan Paşo ve Tapo ağalara bir mektûb yazarak Osmaniye (şifre)'nin Pazarcık'a geleceği kaymakamlığının Tapo Ağaya ve jandarma kumandanlığının da Paşo Ağaya tevcih edileceğini bildirmişlerdir. Bu mektûblar mûmâ-ileyh ağalar tarafından gösterilmiştir. Paşo Ağa hamiyet-i vataniyyesiyle temâyüz etmiştir. Mar'aş'ın Kilikya havâlîsine dâhil edileceği postahânede Mısır pulları isti'mâl ve telgraf ücûrâtının tezâyüd edileceği haber alınmıştır.

3- Cezire'ye İmadiye eşrâfından biri gelerek kolorduya bir mektûb göndermiştir. Bu mektûbda Musul ve Akra hâkim-i siyâsîlerinin galeyân eden aşâir tarafından katledildiği ve el-yevm dört bin mücâhidin hazır bulunduğu cebhâne ihtiyâclarından ma-âda başka ihtiyâcları olmadığı iş'âr olunmaktadır. Harekât 3206 7 / 8 Kânûn-ı evvel 335

v 10 minh

1. Şu'be

7153

13. K. K.

Ahmed Cevdet

2. Ŗu'be

5090

[11] / 12 / 35

2. Ŗu'beye takdîm 11 / 12

1. Ŗu'be mûdîri emriyle

İmza

İSH KUTU: 104 GÖMLEK: 14 BELGE: 14 - 2

BELGE NO: 82

Harbiye Nezareti

M

Nezaret Şubesi

4278

Şifre Kalemı

Genelkurmay Dairesine

47

10 Aralık 1919

1

Diyarbakır'dan Harbiye Nezaretine Gelen Şifre

1- Katma'da¹ iki bölük Fransız askeriyle bir teğmen komutasında Araplardan üç süvari, dört jandarma bulunduğu hâlde 1894 ile 1899 doğumlu askerlerin çağrılarak eğitimleriyle uğraşıldığı ve İngilizlerin Suriye'de çok sayıda silâh ve cephane bırakarak Arap idaresinin sınırları içinde bulunan köylerin halkına silâh dağıttığı, Antep Askerlik Dairesinin bildirmesiyle anlaşılmıştır.

2- Antep Askerlik Dairesinin 12 Kasım 1919 tarihli bir yazısında, esaretten dönen subay ve askerlerin ücretsiz olarak Katma'dan Konya'ya sevk edildiği bildirilmiştir Pazarcık'tan² Behisni ileri gelenlerinden Hüseyin Beye yazılan mektubun özeti aşağıdadır:

Maraş Elbistan³ hattı Ermeniler tarafından kesilmiştir. Maraş'ın ileri gelen Ermenileri Pazarcık kasabasında, reislerden Paşo ve Tapo Ağalara bir mektup yazarak Osmaniye (şifre)'nin Pazarcık'a geleceği, kaymakamlığın Tapo Ağaya ve jandarma komutanlığının da Paşo Ağaya verileceğini bildirmişlerdir. Bu mektuplar, Tapo ve Paşo ağalar tarafından bize gösterilmiştir. Paşo Ağa vatanseverliğiyle tanınmıştır. Maraş'ın Çukurova'ya katılacağı, postahannede Mısır pulları kullanılacağı ve telgraf ücretlerinin artırılacağı haber alınmıştır.

3- Cezire'ye İmadiye ileri gelenlerinden birisi gelerek, kolorduya bir mektup göndermiştir. Bu mektupta Musul ve Akra siyasî yöneticilerinin ayaklanan aşiretler tarafından öldürüldüğü ve bugün 4000 savaşçının hazır bulunduğu, cephaneden başka ihtiyaçlarının olmadığı bildirilmiştir. Harekât 3206 / 7 - 8 Aralık 1919

10'da

1 nci Şube

13 ncü Kolordu Komutanı

7153

Ahmet Cevdet

¹ Katma (Halep)

² Pazarcık (Halep - Maraş)

³ Elbistan (Halep - Maraş)

2 nci Şube

5090

[11] Aralık 1919

2 nci Şubeye takdim 11 Aralık

1 nci Şube müdürü emriyle

İmza

İSH KUTU: 104 GÖMLEK: 14 BELGE: 14 - 2

BELGE NO: 83

BELGE NO: 83

Bâb-ı âli

Dâhiliyye Nezâreti

Kalem-i Mahsûsa

8827

2

Harbiyye Nezâret-i Celîlesine

Mahrem

Devletlü Efendim Hazretleri

217

4 Kânûn-ı evvel 335 târih ve 8582 numrolu tezkere-i âciz-âneme zeyldir. Barzan ve Zibar aşâiri üzerine hareket eden Nasturî ve Ermenilerden mürekkeb İngiliz kuvvetleriyle aşâir-i merkûme arasında vuku' bulan müsâdemede tarafeynden üç dört yüz kişinin maktûl olduğu ve Barzanlıların vilâyet hudûduna karîb Mezuri nâhiyesine çekilerek İngilizler tazyîkde devâm ederler ise dâhil-i vilâyete ilticâ edecekleri rivâyet edilmekde olduğu gibi diğer bir habere göre de aşâirin İngilizlere galebe ederek kendilerinden dört top aldıkları anlaşılmakda olub hakikat-i hâli anlamak üzre sâîler gönderilmiş ise de mesâfenin bu'diyyeti sebebiyle henüz avdet etmedikleri beyânıyla Van vilâyetinden bu kerre alınan telgrafnâmede aşâir-i mezkûrenin vilâyete ilticâları ve İngilizlerin de ta'kîbleri hâlinde ne yolda hareket olunmak îcâb edeceği suâl olunmasına ve iş'âr-ı sâbık-ı âcizîye nazaran mütâlâa-ı aliyye-i nezâret penâhîlerinin izbâr buyrulması tekrâr temenni olunur. Ol bâbda emr-i fermân hazret-i men leh-ül-emrindir.

11 Rebî-ül-âhir 338 ve / 3 Kânûn-ı sâni 336

1. Şu'be

Dâhiliyye Nâzırı

112

Mehmed Şerif

M

77

15

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Dâiresine

1

5 / 1 / 6

5 / 1 / 36

2. Şu'be

Mütâlâa yazalım.

II

90

5 / 1 / 36

6 Kânûn-ı sâni 1336

İSH KUTU: 115 GÖMLEK: 106 BELGE: 106 - 1

BELGE NO: 83

Babıâli

İçişleri Bakanlığı

Özel Kalem

8827

2

Harbiye Nezaretine

Gizli

Efendim

217

4 Aralık 1919 tarihli ve 3582 numaralı tezkereme ektir. Barzan ve Zibar aşiretleri üzerine hareket eden Nasturî ve Ermenilerden oluşan İngiliz birliğiyle, Barzan ve Zibar aşiretleri arasında meydana gelen çatışmada taraflardan 300 - 400 kişinin öldüğü, Barzanlıların vilâyet sınırına yakın Mezuri¹ nahiyesine çekildiği, İngilizlerin baskıya devam etmeleri hâlinde vilâyete iltica edecekleri söylentileri dolaşmaktadır. Diğer bir habere göre de aşiretlerin İngilizler karşısında galip gelerek dört topu aldıkları anlaşılmıştır. Gerçek durumu öğrenmek üzere haberciler gönderilmiş ise de mesafenin uzaklığı yüzünden, henüz geri dönmedikleri bildirilmiştir. Van'dan alınan telgraftan Barzan aşiretinin vilâyete ilticasının ve İngilizlerin de takibi durumunda nasıl hareket edileceğinin bildirilmesine ve daha önceki haberlerime göre, gerekli değerlendirmelerin Harbiye Nezaretince açıklanması arz olunur.

3 Aralık 1920

1 nci Şube

İçişleri Bakanı

112

Mehmet Şerif

M

77

15

Genelkurmaya

1

5 Ocak 1920

5 Ocak 1920

Açıklama yazalım.

II

2 nci Şube

5 Ocak 1920

90

6 Ocak 1920

İSH KUTU: 115 GÖMLEK: 106 BELGE: 106 - 1

¹ Mezuri (Musul - Dehuk)

BELGE NO: 84

BELGE NO: 84

On Beşinci Kolordu			[müsvedde varakasıdır].	
Evrâk Numrosu		Hulâsa	Mümeyyiz (Delik olduğundan okunamadı.)	
Şu'be Numrosu			Târih Tebyizi	
Müsevvidin İmzası	İmza		Tebyize Konulan Numro	
Târih Tesvîdi	10 / 1 / 36		Mukabelecinin İmzası	
Mersulenin Numrosu			Mukabele Târihi	

41

3. Ko. 13. Ko. Kumandanlarına**C. 3. K.nun 5 / 1 / 36 târihli şifresine**

1- Barzan ve Akra taraflarındaki hâdisât İngiliz hâkimiyet ve nüfûzunu ve mezâlimini çekemeyen halkın tuğyân ederek hâkim-i siyâsileri katl eylemelerinden zuhûr etmiştir. Bu hareket İngilizlerin o havâlîdeki nüfûzuna büyük bir darbe teşkil ettiğinden tahammül edemeyerek harekât-ı askeriye icrâ etmişler ve bunun için Ermeni ve Nasturîlerden de istifâde etmişlerdir. İngilizlerin tayyâre ve top ile icrâ ettikleri taarruza ahâlî ve aşâir dayanamayarak hudûdumuza doğru ric'at etmişlerdi. Mütearrizin de ta'kibât da bulunmuşdu. İngilizlerin ve Ermeni ve Nasturîlerin daha ileri geçmelerini Van vilâyeti cenûb mıntikasına taarruza ve yerleşmek fikri taşıdıklarını şimdilik me'mûl etmiyorum. Böyle bir fikir ve teşebbüslere karşı bu mıntıkadaki âhâli müttehiddir ve müttehiden karşı duracaklardır. Kitaât-ı askeriye ile de mukâbele edilebileceği gibi asker ve aşâir aynı kumanda altına alınarak teşebbüsleri akim bırakılabilecektir. Binâen-aleyh şâyân-ı endişe bir şey görmüyorum efendim.

2- 3. K. ve 13. K. kumandanlarına arz edilmiştir.

Vürûdu

İmza

10 / 1

Şifre etdim.

Bunlar Nasturî (Okunamadı.) öteden beri

11 / 1

İngilizlerin elinde şer aleti olmuşlardır.

İmza

İSH KUTU: 348 GÖMLEK: 80 BELGE: 80 - 1

BELGE NO: 84

15 nci Kolordu		[karalama kağıdıdır].		
Evrak Numarası		Özet	Gözden Geçirenin (Delik olduğundan okunamadı.)	
Şube Numarası			Gözden Geçirilen Tarih	
Karalama Yapanın İmzası	İmza		Gözden Geçirilen Nüshaya Konulan Numara	
Karalama Yapılan Tarih	10 Ocak 1920		Kontrol Edenin İmzası	
Gönderilen Evrakın Numarası			Kontrol Tarihi	

41

3 ncü Kolordu ve 13 ncü Kolordu Komutanlarına

Cevap: 3 ncü Kolordunun 5 Ocak 1920 tarihli şifresine

1- Barzan ve Akra taraflarındaki olaylar, İngiliz hâkimiyetini ve mezalimini çekemeyen halkın ayaklanarak siyasî yöneticileri öldürmelerinden dolayı meydana gelmiştir. Bu hareket, İngilizlerin o çevredeki gücüne büyük bir darbe vurmuş, buna dayanamayarak askerî harekât yapmışlardır. Bu amaçla Ermeni ve Nasturîlerden de yararlanmışlardır. İngilizlerin tayyare ve top ile yaptıkları saldırıya, halk ve aşiretler dayanamayarak sınırimıza doğru çekilmişlerdi. Saldıranlar da takip etmişlerdi. İngilizlerin, Ermenilerin ve Nasturîlerin daha ileri geçmeleri, Van'ın güney bölgesine saldırımları ve buraya yerleşme fikri taşıdıklarını şimdilik düşünmüyorum. Böylesine fikir ve teşebbüslere karşı bu bölgedeki halk birleşerek hep birlikte karşı koyacaklardır. Askerî birlikler ile de karşı konulabileceği gibi asker ve aşiretler, aynı komuta altına alınarak onların bu saldırıları sonuçsuz bırakılabilecektir. Bundan dolayı endişe doğuracak bir şey görmüyorum efendim.

2- 3 ncü Kolordu ve 13 ncü Kolordu komutanlarına arz edilmiştir.

Gelişi

İmza

10 Ocak

Şifre ettim.

Bunlar Nasturî (Okunamadı.) öteden beri

11 Ocak

İngilizlerin elinde şer aleti olmuşlardır.

İmza

İSH KUTU: 348 GÖMLEK: 80 BELGE: 80 - 1

BELGE NO: 85

BELGE NO: 85

BELGE NO: 85**Telgrafnâme****Sivas'da Müdâfaa-i Hukuk Meclis-i Âlîsine**

Mahreci	Numrosu	Kelimesi	Târihi	Devlet-i Osmâniyye Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâret i	Alındığı mahall		Târih	Sâat ..evvel .. sonra	İmza
Deyr	81	126	26 Kânûn-ı ewel 3 ... ewelsâat sonra.....	Hükûmet telgraf muhâberatından dolayı bir gûna mes'uliyet kabul etmez.	Keşide olunduğu mahall	23	Kânûn-ı	sânî 36 .. ewel .. sonra	

Azîm-kâr fûtûhâtınızı ve memleketimizin a'dâdan tahlîsi husûsunda fedâ-kârlılığınızı bu kerre Şemdinan Kaymakamı Niyazi Beyden tamâmıyla anladık. Var olunuz. İki cihânda Allah sizleri bahtiyâr eylesin. Bine karîb çıkaracağım tüfenkle menâfi'-i vataniyye uğrunda sizinle berâberim. Ben ve aşîretim koca Rusya Devlet-i Muazzamasının askerine bulunduğum muhîti ezdirmede, değil ki bu memleketde hiçbir alâkası olmayan Ermeniler ve Nasturîlere yer vereceğim. Ömrümün nihâyetine kadar sekiz yüze karîb Rus askeri bir nefer kurtulmamak üzre telefle pâdişâh ve halîfenin sâdık bir bendesi olduğumu isbât etmiş isem yine de değil Ermeni ve hattâ başkalarına bile göstermeye **(Arka sayfa)** hazırız. Hemân Allah sevgili pâdişâh-ı âdil Altıncı Sultan Mehmed'i tahtında dâim eyleyerek sizlere de muvaffakiyyâtlar versinler. Dürlü emirlerinize kaymakam bey vâsıtasıyla muntazırım fermân.

Hakkâri'de Oraman Aşîreti Reîsi

Sino Ağâ

Münâsib cevâb

ATA - ZB KUTU: 3 GÖMLEK: 42 BELGE: 42 - 3

BELGE NO: 85**Telgraf****Sivas'ta Müdafaa-i Hukuk Meclisine**

Çıkış yeri	Numarası	Kelimesi	Tarihi	Osmanlı Devleti Posta ve Telgraf ve Telefon Nezareti	Alındığı mahal		Tarih	Saatevvel ... sonra	İmza
Deyr	81	126	26 Aralık .. evvel saatsonra	Hükümet telgraf haberleşmesinden dolayı bir sorumluluk kabul etmez	Keşide olunduğu mahal	23	Ocak	1920 ... evvel ... sonra	

Büyük zaferlerinizi ve ülkemizin düşmandan kurtarılması konusundaki fedakârlığınızı Şemdinan Kaymakamı Niyazi Beyden öğrendik. Var olunuz. İki cihanda Allah sizleri mutlu etsin. Çıkaracağım 1000'e yakın silâhlıyla vatanın menfaatleri için sizinle beraberim. Ben ve aşiretim, büyük Rusya Devleti askerlerine, bulunduğum yeri ezdirmeyi ki şimdi bu ülkeyle hiçbir ilgisi olmayan Ermenilere ve Nasturîlere yer vereceğim. Ömrümün sonunda 800'e yakın Rus askerinden bir kişi bile kurtulmamak üzere yok ederek padişaha sadık olduğumu ispat etmiş isem de sadakatımızı değil Ermeni diğerlerine bile göstermeye **(Arka sayfa)** hazırız. Allah sevgili adil padişah Altıncı Sultan Mehmet'i tahtında sürekli kılsın. Sizlere de başarılar versin. Kaymakam bey vasıtasıyla vereceğiniz emirleri bekliyorum.

Hakkari'de Oraman Aşireti Reisi

Sino Ağa

Uygun cevap

ATA - ZB KUTU: 3 GÖMLEK: 42 BELGE: 42 - 3

BELGE NO: 86

BELGE NO: 86

Telgraf

Ankara

24 / 1 / 36

Hakkari'de Oraman Aşîret Reîsi

Sino Ağaya

C. Din ve devletin fedâ-kâr bir evlâdı olan zât-ı âlîlerinin hissiyyât-ı vatan-perverânelerini muallâk telgrafnâmeleri kemâl-i şükrânla alındı. Sizin gibi rüesâ-yı ümmetin kahramânlık ve fedâ-kârlıkları ile âmâl-i mukaddesemizin istihsâl ve memleketimizin tahlîs edileceğine kani'iz. An-ı lâzımında himmet ve hidmet-i âliyyelerine mürâcaât edilecektir efendim.

He'yet-i Temsîliyye nâmına

Mustafa Kemal

Yazıldı. 25

İmza

ATA - ZB KUTU: 3 GÖMLEK: 42 BELGE: 42 - 4

BELGE NO: 86

Telgraf

Ankara

24 Ocak 1920

Hakkari'de Oraman Aşiret Reisi

Sino Ağaya

Cevap. Din ve devletin fedakâr bir evlâdı olarak sizin vatansever duygularınızı gösteren telgrafınız teşekkürle alındı. Sizin gibi reislerin, kahramanlıkları ve fedakârlıkları ile kutsal amacımızı elde ederek vatanımızın kurtulacağına inanıyoruz. İhtiyaç olduğu an, çalışmalarınız ve hizmetiniz için size müracaat edilecektir.

Temsil Heyeti adına

Mustafa Kemal

Yazıldı. 25

İmza

ATA - ZB KUTU: 3 GÖMLEK: 42 BELGE: 42 - 4

BELGE NO: 87

BELGE NO: 87

BELGE NO: 87

(Kilikya)

Diyarbakir

20 - 21 / 4 / 36

Hey'et-i Temsiliyyeye

1- 19 Nisanda Arabpınarı istasyonunun şimâlindeki tepelerde tahkîmât yapan Fransızların sâat beş sonrada şiddetle ateş altına alarak Fransızların, istasyonda tel örgülerine firâra mecbûr etmiştir. Tepeler Millî Taburundan bir bölük tarafından işgal edilmiş ve [mecrûh iki esîr alınmıştır.] tepede altı maktûl bırakmışlardır. Esîrlerin ifâdesine göre Fransızların bir topu tahrîb edilmiş ve trenle geri gönderilmiştir. Arabpınarı'ndaki Fransız kuvveti hâlen beş yüz piyâde ve iki topdur. Fransızlar 18 / 4 / 36 müsâdemesinde çok zâyîât vermiştir. Birecik'den iki yüz piyâde otuz süvâri kadar bir Fransız kuvveti Suruc istikametine yürüyerek nûmâyiş yapmış bil'âhire tekrâr Birecik'e avdet etmiştir. Re'sû'l-ayn'dan Urfa'ya gidecek olan alay (Yirmi Dördün iki taburu) 18 / 4 / 36'da Urfa'ya hareket etmiştir.

2- Barzan aşâiriyle Zibarlıların İngilizlerden iki kırık top ile iki mitralyöz iğtinâm etdikleri ve İngilizlerin çok telefâtı olduğu Akra'da İngilizlerden kimse kalmadığı ve Dehuk'da beş yüz kişilik bir kuvveti kaldığı Dehuk'dan Cezire'ye yazılan bir mektûbda bildirilmiştir. Evvelce İngilizler tarafından tahkîm edilen bu mevâki' bil'âhire yine işgal edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Musul'dan Cezire'ye gelen yolcular Musul'da ahâlînin sokaklara beyân-nâme ta'lîk etdiklerini ve burada İngilizlere Musul'u terk etmeleri teklîf olunduğunu söylüyorlar. Hâkim-i siyâsî ileri gelenleri toplayarak bu gibi hâlin tekrârında Musul'a fazla asker getireceğini ve iâşesini Musul ahâlîsinden te'mîn etdireceğini söylemiştir. İngilizler muhtelif beyân-nâmelerle ve haberlerle Türk Hükûmetinin kalmadığını neşretmekde ve buna delîl olarak İstanbul işgalini göstermekde imişler. Bu neşriyyât aşâir üzerinde fenâ te'sîrat yapmıştır. Bir zâbit mukabil propagandalarla ma'neviyyâtının

Zahrında

(Arka sayfa) iâdesine çalışacaktır.

13. K. K.

Cevdet

Açıldı. / 22 minh

İSH KUTU: 272 GÖMLEK: 211 BELGE: 211 - 1

BELGE NO: 87

(Çukurova)

Diyarbakır

20 - 21 Nisan 1920

Temsil Heyetine

1- 19 Nisan (1920)'de Arappınarı istasyonunun kuzeyindeki tepelerde tahkimat yapan Fransızlar, saat 17'de şiddetli ateş altına alınarak istasyonun tel örgülerine kadar firara mecbur edilmiştir. Tepeler, Millî Taburundan bir bölük tarafından işgal edilmiş ve iki yaralı esir alınmıştır. Fransızlar tepede altı ölü bırakmışlardır. Esirlerin ifadesine göre, Fransızların bir topu tahrip edilmiş ve trenle geri gönderilmiştir. Arappınarı'ndaki Fransız birliği, hâlen 500 piyade ve iki toptur. Fransızlar 18 Nisan 1920'deki çatışmalarda çok kayıp vermiştir. Birecik'ten¹ 200 piyade ve 30 süvari kadar Fransız birliği Suruç'a² doğru yürüyerek gösteri yapmış; sonra tekrar Birecik'e dönmüştür. Re'sû'l-ayn'dan Urfa'ya gidecek olan alay (24 ncü Alayın iki taburu) 18 Nisan 1920'de Urfa'ya hareket etmiştir.

2- Barzan aşiretleriyle Zibarlıların İngilizlerden iki kırık top ile iki mitralyöz ele geçirdikleri ve İngilizlerin çok ölüsü olduğu, Akra'da İngilizlerden hiç kimsenin kalmadığı ve Dehuk'ta³ 500 kişilik bir birliklerinin kaldığı Cezire'ye yazılan bir mektupla bildirilmiştir. Önceden İngilizlerce sağlamlaştırılan bu mevkillerin, sonra yine işgal edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Musul'dan Cezire'ye gelen yolcular, Musul'da halkın sokaklara bildiriler astıklarını ve burada İngilizlerin Musul'u terk etmelerini istediklerini söylüyorlar. İngiliz siyasî yönetici, ileri gelenleri toplayarak böyle bir durumun tekrarında, Musul'a daha fazla asker yığacağını ve iaşesini Musul halkından karşılayacağını söylemiştir. İngilizler çeşitli bildirilerle ve haberlerle, Türk Devleti'nin kalmadığını duyurmakta ve buna delil olarak İstanbul'un işgalini göstermekteymişler. Bu haberler, aşiretler üzerinde kötü tesirler bırakmaktadır. Bir subay, karşı propagandalarla

(Arka sayfa) maneviyatın iadesine çalışacaktır.

13 ncü Kolordu Komutanı

Cevdet

Açıldı. / 22'de

İŞH KUTU: 272 GÖMLEK: 211 BELGE: 211 - 1

¹ Birecik (Halep - Urfa)

² Suruç (Halep - Urfa)

³ Dehuk (Musul)

BELGE NO: 88

BELGE NO: 88

BELGE NO: 88

BELGE NO: 88

İstihbârât Dâiresi İkinci Şu'be

Madde 1- 8 / 5 / 37 târihinden 27 / 6 / 37 târihine kadar Üçüncü Ordu Müfettişlik mıntıkasında cereyân eden vakayi' ve hadisâtı, eşkiyâ fa'âliyyetini, fa'âliyyet mıntıklarını gösterir kroki ile hadisât-ı îka' eden çetelerin isimlerini verdikleri zâyîât mikdârını ve tarafımızdan şehîd ve mecrûh olanların adedini müşâr liste arz-ı takdîm kılınmıştır.

Madde 2- Fransızlar aleyhine isyân etmek üzere bizden muâvenet taleb eden Suriye aşâirine Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyyece muvâfık görülen ve Dâhiliyye Vekâletine bildirilen muâvenet şekli ber-vech-i zîr arz olunur:

A- Aşâir ve urbânın Fransızlar aleyhine yapacakları isyânın safahât-ı muhtelifesinde isyânın inkişâfı derecesine göre bunlara tedricî olarak ve kısım kısım esliha ve cebhâne i'tâsı ve yalnız muâvenetin tarafımızdan yapıldığı Fransızlara ihsâs edilmemek için batarya verilmemesi.

B- Verilecek esliha ve cebhânenin bil'âhire aşâir tarafından aleyhimize isti'mâl edilmemesini te'mîn maksadıyla aşâir âilelerinin elde rehine olarak muhâfazası ve bunların tekrâr kolayca hudûd cenûbuna inmemeleri için mümkün mertebe hudûddan uzak mahallerde iskânlarının temülû ve ber-vech-i bâlâ husûsatın ve i'tâsı münâsib görülecek eslihanın ve teferruât-ı sâirenin tarz ve sûret-i i'tâ ve icrâsı kararlaştırılmak üzere mu'temed i'zâmı münâsib görülmektedir. Ancak mutâlebâtın kısmen olsun kabûl ve icrâsına muvâfakat edilmeden evvel isyân çıkarabilecekleri hakkındaki mevâidîn sıhhatinin ciddî bir tedkikden geçirilmesi elzem olduğu ma'rûzdur.

Madde 3- Bu mes'ele hakkında Dâhiliyye Vekâletinden Cenûb Hudûd Kumandanlığına evvelce yazılan şifrede: [Aşâir tarafından istenilen esliha ve cebhâne zaman zaman verilebilir. Top verilmesi muvâfık değildir. Aşâir harekete ibtidârdan evvel ailelerini mıntıkamıza geçirmeleri lâzımdır ki vereceğimiz silâh ve cebhâneye karşı rehine olsun. Hudûdumuza yakın ve muvâzî olmamak şartıyla yurd mes'elesi kabil-i hâl ve kabûldür. Gerek yurd mes'elesi ve gerek silâh ve cebhânenin tarz-ı i'tâsı ve husûsât-ı sâire Ayntab'a gönderecekleri mümessil ile bil-müzâkere vekâletden alınacak direktif dâiresinde tesbît edilebilir. Ahmed el-Şaban'a tahrîri olmak üzere bu meâlde cevâb i'tâsıyla netîcenin iş'ârı] bildirilmektedir.

Bil'âhire Dâhiliyye Vekâletinden alınan tezkerede Ahmed el-Şa'ban'a teblîgat dâiresinde ta'lîmât verildiği ve mûmâ-ileyhin 9 / 6 / 37 akşamı Ayntab'dan hareket ettiği bildirilmekde ve on beş güne kadar avdet edebileceği iş'âr kılınmakda olduğu Cenûb Hudûd Kumandanlığının iş'ârâtına atfen bildirilmektedir.

Madde 4- Fransızların İskenderun'da yeniden Ermeni, Kürd, Fellâh, Çerkez, Suriyeli ve Türklerden mürekkep bir alay teşkil etmekte oldukları Cenûb Hudûd Kumandanlığından bildirilmektedir.

Madde 5- Hudûdumuzdaki aşiretlere bir gazve yapmak üzere Şammarlılardan 60 çadırlık bir grubun Arada istasyonu civârına geldiklerini tayyârelerimizin görmüş olduğu ve bu aşiretin hudûdumuza tecâvüzünün daha hudûd üzerinde men'i için tedâbir alındığı Ordu -3- Müfettişliğinden bildirilmektedir.

Madde 6- Şammarlılardan Abd-ül-Muhsin'in adamlarından 1000 süvârilik bir gazve kuvvetinin Cebel-i Abd-ül-Aziz de görüldüğü ve bunların Kisi veya Suruc aşâirimize taarruz edecekleri Fransız tarafından haber verildiği Cenûb Hudûd Kumandanlığından bildirilmektedir. Cenûb aşâirinin şimâle tecâvüz hazırlıklarına binâen Viranşehir ve Urfa mıntikalarında küçük hudûd karakollarının bölük merkezlerinde toplanması ve ba'zı karakollarımızın takviyesi için lâzım gelenlere teblîgat yapıldığı ve On Dördüncü Süvâri Fırkasına ma'lûmât verildiği Cenûb Hudûd (**Fihrist 30 - 3**) Kumandanlığından bildirilmektedir.

Madde 7- Urfa hudûd mıntikasından şimâle geçen 30 Aneze atlısının Akçakale'nin takriben 4 km şimâlinde Harabet-üs-Salim karyesine taarruz ettikleri ve ahâlînin teyakkuzundan bir şey yapamayarak 10 dakika müsâdemeden sonra avdet etmiş oldukları haber alınmıştır.

Madde 8- Re'sü'l-ayn garbındaki Tüem istasyonu ile Amude arasında ve hattın 1 km cenûbunda toplanan Şammar aşâirinden bir grub Tüem demir yolu amele postasını soymuşlardır yine Şammar aşâirinden 30 atlı Akçakale ile Tüem istasyonundaki Ebubekir karakolumuzun civârından hudûdu geçerek Harran'a âid koyunları gasb ile cenûba avdet etmişlerdir ve bu köy ahâlîsinden 8 atlı bunları ta'kîb ederek mütecâvizlerden birisi yaralanarak avdet etmişlerdir.

Madde 9- Ramanlı'dan olması muhtemel bir çete ile Midyat şimâl-i garbîsinde müfrezemizle müsâdeme devâm etmektedir. Civârdan diğer müfrezelerde gönderilmiştir.

Madde 10- Üçüncü Ordu Müfettişliğinin mütâlaât ve teklîfi üzerine Nusaybin - Cizre hudûd mıntikasında Fransız topoğraflarının [İdâre-i örfiyye mıntikası olduğundan ve Haço tarafından derdest-i teşkil ve i'zâm bulunduğu haber alınan bir çetenin bu mıntika dâhilinde Fransız topoğraflarından birini öldürterek Fransızlarla aramızda bir mes'ele-i siyâsiyye çıkarmak istemesinden dolayı] arâzimiz dâhilinde çalışmalarına Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyyece müsâade edilmemiştir. Bunun üzerine Fransızlar müteessir olmuş ve Fransız Tahdîd-i Hudûd Hey'eti Re'isi Buate (?) Abdi Beye yazdığı bir mektûbda hudûd postalarımızın bulunduğu hattı hatt-ı hudûd olarak tanıyamayacağını ve Nusaybin - Cizre mıntikasını kimseye âid olmıyan bir mıntika olmak üzere kabûl edeceğini bildirmiştir.

Madde 11- Irak dâhilinde Akra'da ahîren 3 İngiliz hâkim-i siyâsîsinin katledilmesi üzerine İngilizler işbu mıntıkaya Nasturî kuvveti sevk etmişlerdir. Bu kuvvetler Barzan mıntikasına da tecâvüz etmiş, Barzan şeyhi bizden muâvenet taleb etmiştir. Şeyh Şapatan bölüğüne âtîdeki haberleri bir adamla iblâğ etmiştir:

[Son derece sıkıntı içindeyim. Tahrîren ma'lûmât veremedim. Nasturîler Türkiye hudûduna tecâvüz edeceklerdir. Şâyed Hükûmet İngilizlerle harb edecek olursa benim de ma'lûmâtım olsun. Ben Hükûmete muâvenetden geri durmayacağım. Yalnız Çölemerik tarîkiyle bana cebhâne gönderilmesini ricâ ederim. Eğer Hükûmet-i Cumhûriyye İngilizlerle harb etmezse ben kendim harb edeceğim.]

Merkûma cebhâne husûsunda muâvenet edilib edilmemesi hakkında Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyyenin mütâlaası Dâhiliyyeden sorulmuş ve ber-vech-i âtî cevâb verilmiştir: Şeyhin bizden muâvenet taleb etmesi şâyân-ı tedkik bir mâhiyyettedir. Şeyh Barzan'ın İngilizlerle ve bil-hâssa Seyyid Taha ile arası açık olduğuna dâir öteden beri ma'lûmât alınmakda ve hattâ Seyyid Taha ile Şeyh arasındaki münâfereti teşdîd için tarafımızdan propaganda dahi yapılmaktadır. Elde vesîka teşkîl etmeyecek sûrette Şeyh Barzan'ın İngilizler ve Seyyid Taha aleyhine teşvîki muvâfık mütâlaa kılındığı evvelce cevâben vekâlet-i aliyyelerine arz edilmişti. Binâen-aleyh el-yevm pek sıkışmış olduğu bildirilen Şeyh Barzan'a muâvenet etmek ve Irak dâhilinde lehimize hareket eden işbu aşîret reîsini memnûn kılıb ve gerek İngilizler ve gerek Seyyid Taha aleyhindeki mücâdelesini takviye için bizim, cebhâne olduğu anlaşılmayacak sûrette muâvenetde bulunulması ve fakat aleyhimize de kullanılmaması için mikdârı mahdûd derecede cebhâne vermek muvâfık görülmektedir. Keyfiyyet tensîb-i vekâlet-penâhîlerine de iktirân ettiği takdirde bu bâbda Üçüncü Ordu Müfettişliğine ve Van Hudûd Kumandanlığına tebliğat-ı lâzime de bulunulması ve Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyyenin de haber-dâr buyurulması arz ve ricâ olunur efendim.

Madde 12- Akra'daki Irak müfrezesinin kuvveti 1500 kadar olduğu ve bunların Barzan mıntikasına hareket edib ihzârâtda bulundukları ve 2000 kadar Nasturî askerinin Revandiz'e geldiği bunların da İran'la Irak ve Irak'la Türkiye hudûdunda karakol te'sîs edecekleri haber alınmıştır.

(Arka Sayfa) Irak müfrezesinin harekete geçtikleri ve bu takdîrde Şeyh Barzan nezdinde bulunan firârîlerin berây-ı tahaffuz hudûdumuz dâhiline geçeceklerinin anlaşıldığı ve bunları tard etmek için hudûd taburuna emir verildiği Van Hudûd Kumandanlığından bildirilmektedir.

Madde 13- El-yevm Irak dâhilinde bulunan Simko ile Revandizli Ahmed Bey bize dehâlet teklîfinde bulunmuşlardır. Simko'nun esâsen böyle bir teklîfi vaktiyle tarafımızdan kabûl edilmiş olduğundan bu son teklîfinin de is'âfı muvâfık olacağı ve Revandizli Ahmed Beyin cenûbda bırakılarak Seyyid Taha ve İngilizler aleyhine tahrîkinin muvâfık olacağı ve şâyed hudûdumuz dâhiline alınacak ise garba nakli lüzûmuna mütedâir Üçüncü Ordu Müfettişliğinin mütâlaasına Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye de iştirâk

edildiği Dâhiliyyeye yazılmışdır. Simko'nun hâlen Irak dâhilinde Seydigân civârında dağda bulunduğı ve adamlarının Seyyid Taha'nın köylerini yağma etdiğinden Seyyid Taha ile aralarının açılmış olduğı ve hattâ Simko'nun Seyyid Taha'ya pek fenâ sözlerle hareket etdiğ i ve gerek Seyyid Taha ile aralarının açık olması ve gerekse Revandiz'e gelen Nasturî kuvvetinden korkması hasebiyle Simko'nun dağa çıktığı ve İranlıların merkûma İran'a avdetini teklîf etmişlerse kabûl etmemiş olduğı tarafımızdan dehâleti kabûl edildiği takdîrde Türkiye'ye geleceğı haber alınmışdır.

Madde 14- Şeyh Mahmud'un Irak kuvvetleriyle müsâdeme etmekde olduğı iki İngiliz zâbitiyle 100 Nasturî neferini esîr aldığı ve muvaffakiyyâtının temâdî etmekde olduğı istihbâr edilmişdir.

Madde 15- Seyyid Taha'nın bazı aşîretlerle hudûdumuz civârına geldiğı haber alınmışdır.

Madde 16- Barzan Şeyhi gerek yaylalarda ve gerekse köylerde bulunan bil-umûm adamlarına sür'atle toplanmaları için haber göndermiş maksadı kendi mıntikasına gelen Nasturî kuvvetlerine müsellahan mukabele eylemek imiş.

Madde 17- İranlılar Pişder aşîreti üzerine harekât yapmak üzre istihzârâta devâm etmektedirler.

Madde 18- İranlılar hudûdun muhâfazasını hudûda karîb aşâire tevdî' etmişlerdir. İşbu aşîretlerden Bahikanlı (?), Halikanlı, Çenikanlı aşîretleridir. Halikanlı Halid Ağa İran aşâirini hudûdumuza saldırıb tâlân getirmeğe teşvîk etmekde imiş, keyfiyyet Hâriciyyeye yazılmışdır.

Madde 19- Van Hudûd Kumandanlığından alınan ma'lûmâta nazaran İran Hükûmeti aşâiri hudûdumuza saldırmak maksadıyla tertîbât yapmakda ve aşâirden mâ-adâ bütün hudûd civârındaki köylere teblîgat yaparak her evin bir silâh bir at ve bir mikdâr kâfi cebhâne tedârik etmelerini emrettiğı tedârik etmeyenlerden 200 tümen cezâ-yi nakdî alınacağını da ayrıca bildirmişdir. Keyfiyyet Hâriciyye Vekâletine yazılmışdır.

[Bu ma'lûmât bil-hâssa 2. ve 11. maddeler fevk-al-âde mahrem olduğundan ancak gayet emin bir kurye ile gönderilebilir.]

CDİ KLÂSÖR: 9 DOSYA: 2 FİHRİST: 30 - 2 (3)

BELGE NO: 88

İstihbarat Dairesi 2 nci Şube

Madde 1- 8 Mayıs 1921 tarihinden 27 Haziran 1921 tarihine kadar 3 ncü Ordu Müfettişlik bölgesinde meydana gelen olayları, eşkıya faaliyetini ve faaliyet bölgelerini gösterir kroki ile olaylara karışan çetelerin isimlerini, verdikleri zayıat miktarını ve tarafımızdan şehit olan ve yaralananların sayısını bildirir liste sunulmuştur.

Madde 2- Fransızlara karşı isyan etmek üzere bizden yardım isteyen Suriye aşiretlerine Genelkurmayca uygun görülen ve İçişleri Bakanlığına bildirilen yardım şekli aşağıda arz olunur:

A- Aşiretlerin ve Arapların Fransızlara karşı isyanlarının çeşitli dönemlerinde, isyanlarının ortaya çıkış derecesine göre bunlara azar azar silâh ve cephaneye verilmesi, yalnız yardımın tarafımızdan yapıldığının Fransızlara duyurulmaması için batarya verilmemesi.

B- Verilecek silâh ve cephanenin sonra aşiretlerce bize karşı kullanılmamasını sağlamak amacıyla, aşiretlerin ailelerinin rehine olarak korunması, tekrar sınırın güneyine inmemeleri için sınırdan olabildiğince uzak yerlerde iskân edilmelerinin iyice düşünülmesi ve yukarıdaki konular ile verilmesi uygun görülecek silâhların veriliş şeklini kararlaştırmak üzere güvenilir kimseler gönderilmesi uygun görülmektedir. Ancak isteklerin kısmen kabulü ve uygulamasına onay verilmeden önce, isyan çıkarabilecekleri hakkındaki sözlerin ciddî bir incelemeden geçirilmesinin gerekli olduğu arz edilir.

Madde 3- Bu sorun hakkında İçişleri Bakanlığında Güney Sınır Komutanlığına önceden yazılan şifrede: [Aşiretler tarafından istenen silâh ve cephaneler zaman zaman verilebilir. Top verilmesi uygun değildir. Aşiretler harekete başlamadan önce ailelerini bölgemize geçirmeleri gereklidir ki vereceğimiz silâh ve cephaneye karşı rehine olsun. Sınırımıza yakın ve paralel olmamak şartıyla yurt sorunu çözülür ve kabul edilir. Gerek yurt sorunu gerek silâh ve cephanenin veriliş tarzı ve diğer hususlar Antep'e gönderecekleri temsilci ile müzakere edilip Bakanlıktan alınacak emirler çerçevesinde tespit edilebilir. Ahmet el-Şaban'a yazılmak üzere bu anlamda cevap verilmesiyle sonucunun açıklanması] bildirilmektedir.

Sonra İçişleri Bakanlığında alınan tezkerede Ahmet el-Şaban'a tebligat dairesinde talimat verildiği ve Ahmet el-Şaban'ın 9 Haziran 1921 akşamı Antep'ten hareket ettiği, on beş güne kadar dönebileceği Güney Sınır Komutanlığının haberlerine atfen bildirilmektedir.

Madde 4- Fransızların İskenderun'da yeniden Ermeni, Kürt, Fellah, Çerkez, Suriyeli ve Türklerden bir alay oluşturdukları, Güney Sınır Komutanlığından bildirilmektedir.

Madde 5- Sınırımızdaki aşiretlerle bir savaş yapmak üzere Şammarlılardan 60 çadırılık bir grubun Arada istasyonu civarına geldiklerinin tayyaremiz tarafından görüldüğü ve bu aşiretin sınırımıza saldırmasının daha sınır üzerinde engellenmesi için tedbirler alındığı, 3 ncü Ordu Müfettişliğinden bildirilmektedir.

Madde 6- Şammarlılardan Abdülmühsin'in adamlarından 1000 süvarilik savaş kuvvetinin Abdülaziz dağında görüldüğü ve bunların Kisi veya Suruc aşiretlerimize saldıracaklarının Fransızlar tarafından haber verildiği Güney Sınır Komutanlığından bildirilmektedir. Güney aşiretlerinin kuzeye saldırı hazırlıklarına dayanarak Viranşehir ve Urfa bölgelerinde küçük sınır karakollarının bölük merkezlerinde toplanması, bazı karakollarımızın takviyesi için gerekli yerlere tebligat yapıldığı ve 14 ncü Süvari Tümenine bilgi verildiği Güney Sınır **(Fihrist: 30 - 3)** Komutanlığından bildirilmektedir.

Madde 7- Urfa sınır bölgesinden kuzeye geçen 30 Aneze atlısının Akçakale'nin yaklaşık 4 km kuzeyinde Harebet-üs-Salim köyüne saldırdıkları ve halkın hazırlıklı olmasından dolayı bir şey yapamayarak 10 dakikalık çarpışmadan sonra geri dönmüş oldukları haber alınmıştır.

Madde 8- Re'sü'l-ayn'ın batısındaki Tüem istasyonu ile Amude arasında ve hattın 1 kilometre güneyinde toplanan Şammar aşiretlerinden bir grup Tüem demir yolu işçi postasını soymuşlardır. Yine Şammar aşiretlerinden 30 atlı Akçakale ile Tüem istasyonundaki Ebubekir karakolumuzun civarından sınırı geçerek Harran'a ait koyunları zorla alarak güneye dönmüşlerdir. Köy halkından 8 atlı bunları takip etmiş, saldırganlardan birisi yaralayarak geri dönmüşlerdir.

Madde 9- Ramanlı'dan olması muhtemel bir çete ile Midyat'ın kuzeybatısında müfrezemiz arasında çarpışma devam etmektedir. Çevreden diğer müfrezeler gönderilmiştir.

Madde 10- 3 ncü Ordu Müfettişliğinin değerlendirmeleri ve teklifi üzerine Nusaybin - Cizre bölgesinde Fransız topoğraflarının [sıkıyönetim bölgesi olduğu, Haço tarafından tutulduğu ve gönderildiği haber alınan bir çetenin bu bölge içinde Fransız topograflarından birini öldürterek Fransızlarla aramızda siyasî bir sorun çıkmasını istemesinden dolayı] topraklarımız içinde çalışmalarına Genelkurmay Başkanlığınca izin verilmemiştir. Bunun üzerine Fransızlar üzülmüş ve Fransız Sınır Belirleme Heyet Başkanı Buate'nin (?) Abdi Beye yazdığı bir mektupta sınır postalarımızın bulunduğu hattı sınır olarak tanımayacağını, Nusaybin - Cizre¹ bölgesinin kimseye ait olmayan bir bölge olarak kabul edileceğini bildirmiştir.

Madde 11- Irak'ta Akra'da son zamanlarda 3 İngiliz siyasî yöneticinin öldürülmesi üzerine, İngilizler bu bölgeye Nasturî kuvveti sevk etmişlerdir. Bu

¹ Cizre (Diyarbakır - Mardin)

kuvvetler Barzan bölgesine de saldırmış, Barzan Şeyhi bizden yardım istemiştir. Şeyh Şapatan bölüğüne aşağıdaki haberleri bir adamla bildirmiştir:

“Son derece sıkıntı içindeyim. Yazılı olarak bilgi veremedim. Nasturîler Türkiye sınırına saldıracaklardır. Şayet devlet, İngilizlerle savaşacak olursa benim de bilgim olsun. Ben devlete yardımdan geri çekilmeyeceğim. Yalnız Çölemerik¹ yoluyla bana cephane gönderilmesini rica ederim. Eğer Cumhuriyet Hükûmeti İngilizlerle savaşmazsa ben kendim savaşacağım.”

Barzan şeyhine cephane konusunda yardım edilip edilmemesi hakkında Genelkurmayın görüşü İçişlerinden sorulmuş aşağıdaki cevap verilmiştir:

Şeyhin bizden yardım istemesi incelemeye değer. Şeyh Barzan'ın İngilizlerle ve özellikle Seyit Taha ile arasının açık olduğuna dair öteden beri bilgi alınmakta ve hatta Seyit Taha ile Şeyh arasındaki soğukluğu artırmak için tarafımızdan propaganda bile yapılmaktadır. Delil bırakılmayacak şekilde Şeyh Barzan'ı İngilizler ve Seyit Taha aleyhine kışkırtmak uygun olacaktır. Bugün çok sıkışmış olduğu bildirilen Şeyh Barzan'a yardım etmek, Irak içinde lehimize hareket eden bu aşiret reisini memnun edip, gerek İngilizler ve gerekse Seyit Taha aleyhindeki mücadelesini desteklemek için, bizim cephanemiz olduğu anlaşılmayacak şekilde yardım edilmesi fakat aleyhimizde kullanılmaması için de sınırlı miktarda cephane verilmesi uygun görülmektedir. Durum Bakanlığınızı da ilgilendirdiği takdirde, bu konuda 3 ncü Ordu Müfettişliğine ve Van Sınır Komutanlığına gerekli tebliğlerde bulunulması ve Genelkurmayın da haberdar edilmesi arz ve rica edilir.

Madde 12- Akra'daki Irak müfrezesinin sayısının 1500 kadar olduğu ve bunların Barzan mıntikasına hareket edip hazırlık yaptıkları ve 2000 kadar Nasturî askerinin Revandiz'e geldiği, bunların da İran - Irak ve Irak - Türkiye sınırında karakol kuracakları haber alınmıştır.

(Arka Sayfa) Irak müfrezesinin harekete geçtiği ve bu takdirde Şeyh Barzan'ın yanında bulunan firarîlerin, korunmak amacıyla sınırlarımızın içine geçeceklerinin anlaşıldığı, bunları uzaklaştırmak içinde sınır taburuna emir verildiği Van Sınır Komutanlığından bildirilmektedir.

Madde 13- Bugün Irak sınırında bulunan Simko ile Revandizli Ahmet Bey bize katılmayı teklif etmişlerdir. Simko'nun böyle bir teklifi zamanında tarafımızdan kabul edilmiş olduğundan, bu son teklifin de kabulünün uygun olacağı ve Revandizli Ahmet Beyin güneyde bırakılarak Seyit Taha ve İngilizlere karşı kışkırtılmasının uygun olacağı ve şayet sınırimız içine alınacak ise batıya nakli hakkında 3 ncü Ordu Müfettişliğinin görüşlerine Genelkurmayın da katıldığı İçişlerine yazılmıştır. Simko'nun hâlen Irak içlerinde Seydigan civarında dağda bulunduğu, adamlarının Seyit Taha'nın köylerini yağma etmesinden dolayı aralarının açılmış olduğu hatta kendisine hakaret ettiği, Seyit Taha ile aralarının açık olması ve Revandiz'e gelen Nasturî kuvvetlerinden korkması sebebiyle Simko'nun dağa çıktığı, İranlıların

¹ Çölemerik (Hakkari - Van)

Simko'ya İran'a dönmesini teklif ettiği ve onun bu teklifi kabul etmemiş olduğu, tarafımızdan kabul edildiği takdirde de Türkiye'ye geleceği haber alınmıştır.

Madde 14- Şeyh Mahmut'un Irak kuvvetleriyle çarpıştığı, iki İngiliz subay ve 100 Nasturî askerini esir aldığı ve başarılarının devâm etmekte olduğu haber alınmıştır.

Madde 15- Seyit Taha'nın bazı aşiretlerle sınırimız civarına geldiği haber alınmıştır.

Madde 16- Barzan şeyhi gerek yaylalarda ve gerekse köylerde bulunan bütün adamlarına hızla toplanmaları için haber göndermiş. Amacı kendi bölgesine gelen Nasturî kuvvetlerine silâhlı olarak karşı koymakmış.

Madde 17- İranlılar Pişder aşireti üzerine harekât yapmak üzere hazırlıklara devâm etmektedirler.

Madde 18- İranlılar, sınırın korunmasını sınıra yakın aşiretlere bırakmışlardır. Bunlar Bahikanlı (?), Halikanlı, Çenikanlı aşiretleridir. Halikanlı Halit Ağa, İran aşiretlerini sınırimıza saldırıp yağma getirmeye teşvik etmekte imiş. Durum Dışişlerine yazılmıştır.

Madde 19- Van Sınır Komutanlığından alınan bilgiye göre, İran'ın aşiretleri sınırimıza saldırtmak amacıyla düzenlemeler yaptığı, aşiretlerden başka bütün sınır civarındaki köylere tebligat yaparak her evin bir silâh, bir at ve yeterli miktarda cephane bulmaları, tedarik etmeyenlerden ceza olarak 200 tümen (para) para alınacağı ayrıca bildirilmiştir. Durum Dışişleri Bakanlığına yazılmıştır.

[Bu bilgi, özellikle 2 nci ve 11 nci maddeler olağanüstü gizli olduğundan ancak çok güvenilir bir kurye ile gönderilebilir.]

CDİ KLÂSÖR: 9 DOSYA: 2 FİHRİST: 30 - 2 (3)

BELGE NO: 89

BELGE NO: 89

BELGE NO: 89

A

15

Ankara Büyük Millet Meclisi Reîsi Âlîsi Devletlû Mustafa Kemal Paşa
Hazretlerine

Ma'rûz-ı âciz-ânemdir.

Mütârekenin akdinden sonra muâhede maskesi altında memâlik-i Osmâniyyeyi mukaseme etmek emel-i hâinânesiyle günâhsız ve ma'sûm Müslümanlara karşı imhâ-yı tatbîke kalkışan mahâfil-i i'tilâf ve husûsiyle yegâne âmil ve düşmânımız olan İngilizlerin hiçbir hakk ve salâhiyyetleri olmadığı hâlde hâk-i pâk vatanın kıymet-dâr bir parçası demek olan Musul, Süleymaniye, Revandiz ve havâlîsini işgal-i askerîleri altına aldıklarından bu ana kadar geçen üç senelik acı bir esâret zincirlerini kırmağa azmeden hamîyyet-perverân ümmet ve mücâhidîn âlî himmetin savletleri karşısında münhezim ve makhûr edilen düşmânın tahrîb-kâr bombasına asker ve mitralyözlerine büyük bir azim ile göğüs geren mücâhidîn Ankara Büyük Millet Meclisinden iktibâs ettiği feyz-i kudî ve ma'nevî sayesinde hâlâ silâh-bedest hamîyyet ve şecâat olarak durmakdalar iken geçenlerde Revandiz'e gelen müfreze-i müzâheretin haber-i beşâret-âveri ve havâlîsi sekenesi üzerinde azîm bir şümûl ve istihlâsı vatan aşkını takviye etmiştir. Buna ilâveten Elcezîre Cephesi Kumandanı Mîr-livâ Nihad Paşa Hazretlerinden şeref-vârid emirde Binbaşı Şevki Bey kumandasıyla iki yüz neferlik bir müfrezinin berây-i müzâheret i'zâm kılındığı ve müfreze-i mezkûrenin el-yevm Çölemerik noktasında ufak bir mes'elenin halli için çalışmakta ve ankarîb Revandiz'e müheyyâ-yı hareket bulunacağı emr ü izbâr kılınmış idi. Musul vilâyetini teşkîl eden ahâlîsi umûmen Osmanlıları istiyorlar. Büyük Millet Meclisinden gayrı bir merci' tanımazlar. Şerîaten ve dînen merbût bulunduğumuz makâm-ı hilâfet-i uzmânın mümessil-i kâmil ve âlî-şân kumandanı bulunmak sıfatıyla muâvenet ve imdâd talebinde bulunuyoruz. Maksud ve gayemiz düşmân-ı dînî kış şiddet bulmadan evvel (Delik olduğundan okunamıyor.) El-yevm burada bulunan altmış kişilik müzâhir müfreze-i askeriyyeye ilâveten Binbaşı Şevki Beyin kuvvetinin bir an evvel bu tarafa tesrî-i hareketini ve bu bâbdaki merbûtiyyet ve sadâkatın iblâğını tavsîf ettiğimiz Süleymaniye ve havâlîsi meb'ûs ve murahhası Ahmed ve Revandiz Kuvve-i Müzâhere Kumandanı Yüzbaşı Muhiddin Beyler tarafından ayrıca arz kılınmıştır.

Bil-umûm mücâhidîn reîslerinin selâmlarını zât-ı devletlerine ve Büyük Millet Meclisi âlîsine bil-vûkelâ arz-ı farîza-i **(Fihrist: 1 - 110)** zimmet ve ubûdiyyetim olan ihtirâmât-ı âciz-ânemin zât-ı devletleri nezdinde mazhar-ı hüsn-i kabûl görmesini temennî ve niyâz eylerim ol bâbda emr-i fermân hazret-i men leh-ül-emrindir. 17 Teşrîn-i evvel 337

Revandiz Mucâhidîn Reîsi Şeyh

Kâk Emin

mühür

Meclis Riyâseti

5

452

Mazrûfen Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Vekîli Müşir Fevzi Paşa
Hazretlerine / 1 / 2 / 339

3. Kısım Birinci Şu'beye de gösterelim. Bir muâmele yapılmamıştır.

15 / 2 / 39

İmza

Pek eski bir şey. O havâlîye esâsen lüzûmu kadar
kuvvet gönderilmiş olduğundan başka bir muâmele
yapılmaması taraf-dâriyım.

İmza

İSH KUTU: 1876 GÖMLEK: 106 BELGE: 106 (1: 2)

BELGE NO: 89

A

15

Ankara Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşaya

Ateşkesin imzalanmasından sonra anlaşma maskesi altında Osmanlı Devleti'ni bölmek amacıyla günahsız ve masum Müslümanları yok etmeye kalkışan İtilâf güçleri ve özellikle bunların dayanakları olan düşmanımız İngilizler hiçbir hakkı ve yetkisi olmadığı hâlde, temiz vatan toprağının değerli bir parçası olan Musul, Süleymaniye,¹ Revandiz ve çevresini işgal etmesinden bu zamana kadar geçen üç senelik acı esaret zincirlerini kırmaya çalışan vatansever halkın ve savaşıların yüksek çabaları karşısında bozguna uğramış ve yenilmiştir. Düşmanın yıkıcı bombasına, asker ve mitralyözlerine büyük bir çaba ile direnen savaşıların Ankara Büyük Millet Meclisinden aldığı manevî desteğin artması sayesinde, eli silâhlı, vatansever ve cesaretle hâlâ karşı durmakta iken, geçenlerde Revandiz'e gelen koruma müfrezesi, müjdeli haberi ve bölgede oturanlara büyük bir güç vermiş ve kurtuluş ümidini, vatan sevgisini artırmıştır. Buna ek olarak Elcezire Cephesi Komutanı Tuğgeneral Nihat Paşadan gelen emirde, Binbaşı Şevki Bey komutasında 200 askerlik bir müfrezenin koruma için gönderildiği ve koruma müfrezesinin bugün Çölemerik noktasında ufak bir sorunun çözümü için çalıştığı, çok geçmeden Revandiz'e hareket etmesi hakkında emir verildiği bildirilmiştir. Musul vilâyetini oluşturan halkı tamamen Osmanlıları istiyorlar. Büyük Millet Meclisinden başka bir makam tanımazlar. Şeriata ve dine bağlı bulunduğumuz yüce halifelik makamının temsilcisi ve şerefli komutanı olmanız sıfatıyla yardım istiyoruz. Amacımız din düşmanını, kış bastırmadan Bugün burada bulunan 60 kişilik koruma müfrezesine ek olarak, Binbaşı Şevki Beyin kuvvetinin bir an önce bu tarafa hareketinin hızlandırılması ve bu konudaki bağlılık ve sadakatin artırılmasına yardımcı olan Süleymaniye ve çevresi milletvekili Ahmet ve Revandiz Koruma Kuvvet Komutanı Yüzbaşı Muhittin Beyler tarafından ayrıca arz edilmiştir. Bütün savaşçı reislerinin selâmlarını devletinize ve Büyük Millet Meclisine, vekillere **(Fihrist: 1 - 110)** arz ederek, korunmamızın gerekliliğini ve bağlılığımı bildirerek saygılarımın devletinizden kabul görmesini dilerim. 17 Ekim 1921

Revandiz Savaşçıları Reisi Şeyh

Kak Emin

Mühür

¹ Süleymaniye (Musul - Süleymaniye)

Meclis Başkanlığı

5

452

Zarf içinde Genelkurmay Başkan Vekili Mareşal Fevzi Paşaya 1 Şubat 1923

3 ncü Kısım 1 nci Şubeye de gösterelim. Bir işlem yapılmamıştır.

15 Şubat 1923

İmza

Pek eski bir şey. O çevreye yeteri kadar kuvvet
gönderilmiş olduğundan başka bir işlem yapılmaması
taftarıyım.

İmza

İSH KUTU: 1876 GÖMLEK: 106 BELGE: 106 (1: 2)

BELGE NO: 90

BELGE NO: 90

Erkân-ı Harbiyye Riyâseti

2

Şu'be

Numro - 2

Ankara

6 / 12 / 37

İstihzârat-ı Sulhiyye Komisyonu Riyâsetine

Musul, Süleymaniye, Kerkük havâlîsinde Irak'dan ziyâde Anadolu'ya merbûtiyyeti mûcib târihî, ırkî, coğrafî, iktisâdî esbâb melfûf raporlarda [Zeyl, 22] ta'dâd edilmiştir. Bu husûsda Dâhiliyye, Maârif, İktisâd vekâletlerinin dahi mütâlaası alınmak lâzımdır.

Irak hudûdumuza gelince: İngilizler hiç şüphe yok ki Musul vilâyeti hudûdunu isteyeceklerdir. Mütârekeden sonra müteaddid vesîlelerle bu ârzûlarını izhâr etmişlerdir. Bunun asıl sebebi Musul'un seksen kilometre kadar cenûbunda ve Dicle garbındaki Gayyare gaz menba'larını ve Tuzhurmatu, Kerkük, Kuratu (?), Mendeli gaz kuyularını ve Kifri civarındaki tuz menâbi'ini elde tutmaktır.

Askerî nokta-i nazardan Irak'la hudûdumuzun (Hankin)'in otuz km kadar cenûbunda İran hudûdundan bed ile Kızılubat (Kızılribat) cenûbunda Hankin - Bağdad şosesini kat' ederek Cebel-i Hamrin hatt-ı bâlâsını ve Hidadiye (?) adaları civârında Dicle'yi kat' ederek bu adaların hizâsından i'tibâren Vâdî-yi Tartari ta'kîb eden ve mezkûr vâdînin menba'ından şimâle dönerek Cezire-i İbn-i Ömer civârında Suriye hudûduna mülâkî olan hat olması lâzımdır.

(Zeyl [3])

Evvelâ: 1 ve 2 numrolu raporlarda mufasssalaran îzâh edilen muhtelif esbâbdan dolayı bu hattı hudûd olarak istemek bir hakk-ı sarîhtir.

Sâniyen: Van gölü cenûbundan İran'a giden turuk-i muvâsala belli başlı iki yola münhasır olup bunlar da [Musul - Erbil - Revandîz] ve Kerkük - Süleymaniye - Sine yollarıdır. Gerek garbden şarka yani vilâyât-ı şarkıyyemizin şark cenûbu aksâmından İran'a ve gerek şimâlden cenûba yani vilâyât-ı şarkıyyemizin cenûb aksâmından Irak'a giden yollar hep Musul, Erbil, Kerkük şehirlerinden geçer. Bu şehirleri hâriç bırakan hudûd dâhilinde kalacak havâlîde ittisâlât mefkud olduğundan harekât-ı askeriyyeden sarf-ı nazar bir kıt'ayı bir yerden diğer bir yere nakl hattâ îâşe etmek imkânsız olur.

Sâlisen: Arab olan Musul şehriyle Dicle mecrâsı şarkındaki cüz'î bedevîlerinde hudûdumuz dâhiline alınmasına mukabil hatt-ı hudûdun

cenûbunda terk ettiğimiz yerlerde birçok Türk ve Kürd anâsırla Mendeli gaz kuyuları kalmaktadır.

Râbian: Anadolu kıt'asının Cebel-i Sincar - Cebel-i Fühul (?) - Cebel-i Hamrin dağlarının tahdîd ettiği Musul vilâyeti kısmı ile Anadolu kıt'asının hey'et-i umûmiyyesi coğrafi bir şekl-i vahdet gösterir. Min-el-kadîm Musul vilâyeti Irak hudûdu hâricinde addolunmuştur. Binâen-aleyh sâlif-üz-zikr dağlar hattı Anadolu'nun askerî, coğrafi, tabii cenûb-ı şarkî hudûdunu teşkil eder.

Zarûrî olarak en nihâyet râzî olabileceğimiz hudûd ise Şeyh Meydan civarında İran hudûdunda bed' ile Gültepe - Tazehurmati - Baravan Dağ - Karaçok Dağ - Vâdî-i Kasab, Telafer garbindan geçecek ve Elhan garbinde birinci hudûdla birleşecek bir hat olabilir. Bu hat a'zamî fedâ-kârlık olmak üzere kabûl edebileceğimiz hudûddur. Bu hatla Kuratu (?), Tuzhurmatu gaz kuyuları ve pek mebzûl petrolü hâvî Gayyare gaz menba'ları ve Kifri civârındaki kömür ocakları gibi birçok menâbi'-i servet terk ettiğimiz gibi birçok Türk ve Kürd anâsırı bulunan havâlîyi terk etmiş oluyoruz. Bütün bunlara mukabil ehemmiyetleri yukarıda arz edilen Kerkük, Erbil, Musul şehirlerini elde tutmağa mecbûruz. Ancak bu sûretle Şarkî Anadolu'nun cenûb cihetinden tamâmiyyetini muhâfaza etmiş oluyoruz. Musul'un terki demek Van ve Diyarbakır'a kadar geri çekilmek demektir ki bu vaz'iiyyetin şark hudûdlarımıza karşı îka' edeceği tehdîd müstağni-i arz ü beyândır.

Erkân-ı Harbiyye-i Umûmiyye Reîsi

Birinci Ferîk

Fevzi

Aslına mutâbıktır.

İmza

CDİ KLÂSÖR: 174 DOSYA: 1 FİHRİST: 6

BELGE NO: 90

Kurmay Başkanlığı

2

Şube

Numara - 2

Ankara

6 Aralık 1921

Barişa Hazırlık Komisyonu Başkanlığına

Musul, Süleymaniye ve Kerkük çevresinde Irak'tan çok Anadolu'ya bağlılığını gerektiren tarihî, ırkî, coğrafi, iktisadî sebepler raporlarda [Ek 22]'de söylenmiştir. Bu konuda İçişleri, Millî Eğitim ve İktisat bakanlıklarının da değerlendirmelerini almak gereklidir.

Irak sınırimıza gelince; İngilizler hiç şüphe yok ki Musul vilâyeti sınırını isteyeceklerdir Ateşkesten sonra, çeşitli sebeplerle bu isteklerini göstermişlerdir. Bunun asıl sebebi Musul'un 80 kilometre kadar güneyinde ve Dicle batısındaki Gayyare petrol kaynaklarını ve Tuzhurmatu,¹ Kerkük, Kuratu (?), Mendeli² petrol kuyularını ve Kifri³ civarındaki tuz kaynaklarını elde tutmaktır.

Askerî açıdan Irak ile sınırimızın [Hankin]'in 30 kilometre kadar güneyinde İran sınırından başlayarak Kızılribat (Kızılribat)⁴ güneyinde Hankin - Bağdat yolunu keserek Cebel-i Hamrin hattının yukarısını ve Hidadiye (?) adaları civarında Dicle'yi keserek bu adaların hizasından itibaren Vadi-yi Tartari takip eden ve vadinin kaynağından kuzeye dönerek Cezire-i İbn-i Ömer civarında Suriye sınırına ulaşan hat olması gerekir.

(Ek [3])

Birinci olarak: 1 ve 2 numaralı raporlarda etraflıca açıklanan sebeplerden dolayı bu hattı sınır olarak istemek haktır.

İkinci olarak: Van gölü güneyinden İran'a giden ulaşım yolları belli başlı iki yolla sınırlanmış olup, bunlar da Musul - Erbil⁵ - Revandiz ve Kerkük - Süleymaniye - Sine⁶ yollarıdır. Gerek batıdan doğuya, yani doğu vilâyetlerimizin güneydoğu kısmından İran'a ve gerek kuzeyden güneye, yani doğu vilâyetlerimizin güney kısmından Irak'a giden yollar hep Musul, Erbil, Kerkük şehirlerinden geçer. Bu şehirleri dışarıda bırakan sınır içinde

¹ Tuzhurmatu (Musul - Kerkük - Salahiye)

² Mendeli (Bağdat)

³ Kifri (Musul - Şehrizar)

⁴ Kızılribat (Bağdat - Hankin)

⁵ Erbil (Musul - Kerkük)

⁶ Sine (Musul)

kalacak yörede bilinmeyen yollar olduğundan askerî harekâttan vazgeçerek bir kıt'ayı bir yerden diğer yere nakletmek, hatta iâşe etmek imkânsız olur.

Üçüncü olarak: Arap olan Musul şehriyle Dicle nehrinin doğusunda bulunan az sayıdaki bedevînin de sınırlarımız içine alınmasına karşılık, güneyde terk ettiğimiz yerlerde birçok Türk ve Kürt unsurlarla Mendeli petrol kuyuları kalmaktadır.

Dördüncü olarak: Anadolu arazisinin Cebel-i Sincar - Cebel-i Fühul (?) - Cebel-i Hamrin'in sınırlandığı Musul vilâyeti kısmı ile Anadolu arazisinin genel durumu coğrafi bir benzerlik gösterir. Çok eskiden Musul vilâyeti Irak sınırı dışında sayılmıştır. Bundan dolayı Cebel-i Sincar - Cebel-i Fühul (?) - Cebel-i Hamrin'in oluşturduğu sınır Anadolu'nun askerî coğrafi ve doğal güneydoğu sınırını oluşturur.

Zorunlu olarak en son kabûl edeceğimiz sınır ise, Şeyhmeidan civarındaki İran sınırından başlayarak Gültepe - Tazehurmatî¹ - Baravan dağ - Karaçok dağ, Vadi-i Kasap, Telafer² batısından geçecek ve Elhan batısında birinci sınırla birleşecek bir sınır olabilir. Bu sınır, en fazla fedakârlık yaparak kabul edeceğimiz sınırdır. Bu hatla Kuratu (?), Tuzhurmatu petrol kuyuları ve Kifri civarındaki kömür ocakları gibi birçok servet kaynağını terk etmekle beraber Türk ve Kürt unsurları bulunan bölgeyi de terk etmiş oluyoruz. Bütün bunlara karşılık önemleri yukarıda arz edilen Kerkük, Erbil, Musul şehirlerini elde tutmaya mecburuz. Ancak bu suretle Doğu Anadolu'nun güney yönünü tamamen korumuş oluyoruz. Musul'un terki demek Van ve Diyarbakır'a kadar geri çekilmek demektir ki bu durumun doğu sınırlarımıza karşı yapacağı tehdit arz olunmuştur.

Genelkurmay Başkanı

Korgeneral

Fevzi

Aslına uygundur.

İmza

CDİ KLÂSÖR: 174 DOSYA: 1 FİHRİST: 6

¹ Tazehurmatî (Şehrîzor - Kerkük)

² Telafer (Musul)

BELGE NO: 91

BELGE NO: 91

BELGE NO: 91

Birinci

Genel Müfettişlik

Müdüriyeti. Askerlik Müş.

Diyarbakır

Genel

13 Şubat 1930

Özel 3549.....

Genelkurmay Başkanlığı

Kişiyi özeldir.

1- İran ve Irak sınırları zaman zaman önemli veya önemsiz bazı rahatsız edici söylentilere sahne olmaktadır. Bu sınırların civarında oturan halkın fikrî ve millî eğilimlerine beş altı seneden beri o çevrede meydana gelen olayların da eklenmesiyle bu söyletiler daha rahatsız edici bir hâle gelerek o çevrede görev yapan memurlarımızın huzurunu bozacak bir şekil almaktadır.

Biz o çevrede zayıf bulundukça, bu söylentilerin güçlenmekte olduğu ve Devletimizin her şeyin üstünde olan nüfuzu anlayışının istenmeyecek bir düzeye geldiği de görülmektedir.

Doğu sınırimızda, çok eski zamanlardan beri fazla kuvvet bulunurdu. Irak'ın bizde bulunduğu ve aşiretlerin hükûmet tarafından kuruluş olarak tanındığı ve birçok ayrıcalığa sahip olduğu zamanlarda bile Bağdat, Musul ve Van'da birer kolordu bulunurdu.

Bugün ise, sınır şartlarının ve durumunun değişmesine; aşiretlerin oluşumlarının ve nüfuzlarının kaldırılması için sürekli çalışılmasına; nüfuzlarının kırılması için çok önemli bir tedbir olarak arazilerin dağıtılması işlerine fiilî olarak başlanarak, birçoğunun çıkarlarının bozulmasına; bu sıralanan sebeplerle bölgedeki siyasî şartların çok hassas bir şekle girmesine rağmen, kuvvetlerimiz çok zayıftır. O çevrede Van Sınır Komutanlığının Ağrı dağından Hazıl suyuna kadar çok geniş bir sınıra, dağılmış beş tabur ile Van Seyyar Jandarma Alayından başka kuvvet yoktur.

Bunun pek sakıncalı olduğunu söylemeye gerek yoktur. Eğer bu sene bir seyyar jandarma alayımız Ağrı hareketi için alınmış olsaydı Van - Çölemerik çevresini bir seyyar jandarma alayı ile takviye etme konusunu ciddî bir şekilde göz önünde bulunduruyordum. Hâlbuki şimdi bu imkân da kalmamıştır.

Bunun için bütün bu arz edilen sakıncalara, kesin bir çare olmak ve bütün düşmanlarımıza, bunlar arasında özellikle Nasturîlere kuvvetli bir gözdağı vermek ve Van - Çölemerik bölgesinin en uygun yerinde toplu hâlde bulunmak üzere, şimdilik hiç olmazsa bir sınır alayının daha oluşturulmasını

önemle arz ederim. Bu konu, devlet tarafından uygun görülürse Genelkurmay Başkanlığınca da yol gösterilerek desteklenmesinin emredilerek bütün söylenti ve propagandalara güzel bir cevap verilmesini ve bu şekilde en zayıf noktamızın takviye edilmiş olmasını istirham ederim.

2- Aslı, İçişleri Bakanlığına, bilgi Genelkurmay Başkanlığına arz edilmiştir.

Birinci Genel Müfettiş

İmza

H. (Ş - 3)

18 Şubat 1930

A. F.

Mühür

Mühür

S - 3 16128

25 Şubat 130

M.

M. Mazlum

16128

2 nci Ş. M.

Şubenizin bu konudaki açıklamalarının bildirilmesi
rica edilir.

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 3 FİHRİST: 1 (1)

BELGE NO: 92

BELGE NO: 92

BELGE NO: 92

Genelkurmay Başkanlığı	Çıktığı yer: Diyarbakır
Şifre Amirliği	Tarihi: 20 Temmuz 1950
Sayı: 4853	V Tarihi: 21 Temmuz 1930
Ş	Numara: 4129
	Açan: Arif

Genelkurmay Başkanlığı

12 Numaralı istihbarat raporudur.

1- Barzan şeyhinin, sınırimız içerisinde gönderdiği adamlar aracılığıyla; tam anlamıyla Müslüman olmaları, hükûmet ve kanun tanımamaları ve şeyhe mürit olmaları tarzında hükûmete karşı din propagandaları yapmaya başladığı ve sınırimız içinde (Ciri) (?) bölgesindeki köylere silâhlı adamlar göndererek halkı zorla itaatine almaya çalıştığı haber alınmıştır. (Cirdi Şemdinan'ın 20 km güneybatısındaki bölgedir.)

2- Şeyh Barzan, Gevar Sınır Taburuna muhbirlik yapan ... köyü muhtarı Salih Ağayı gönderdiği adamlar vasıtasıyla yakalatmış ve sınır içinde Biskân köyünde Muhtar Hacı İbrahim'in yanına hapsedtirmiş ve Salih'e hükûmet tarafından verilmiş olan silâhı aldirmiştir. Barzan şeyhinin gönderdiği bu adamların Irak arazisi içinde Akra köylerinden topladıkları 150 kadar silâhlı ile Brekeşin yönüne geçtikleri haber alınmıştır. (Brekeşin, 1/200.000 mikyaslı haritada Şemdinan'ın güneyindeki Karadağ'ın etekleridir.) Muhbir Salih'in, bundan iki hafta önce Barzan şeyhi tarafından Simko'ya verilmek üzere gönderilen gazete ile bir kürtçe beyannamenin suretlerini sınır bölüğüne vermesinden dolayı Barzan şeyhi tarafından hapsedildiği, Olyan köyü beylerinden ve Gevar ilçesi tahsildarı olan Kâmil Beyin Muhbir Salih'i Barzan şeyhine ihbar etmiş olmasından süphelenildiği sınır tabur komutanlığından bildirilmiştir.

3- Barzan şeyhi, sınır içerisindeki reislerden Benavbeyli (?) Ahmet Beye ve Şemdinan'ın 18 km güneybatısında bulunan **(Fihrist: 1 - 2)** Besusun köylü Sait Beylere mektuplar göndererek kendisine katılmalarını teklif etmiştir.

Ahmet Beyin, köyünde görülmediğine göre şeyhe katıldığı sanılmaktadır. Ahmet Bey geçen isyanda subayları asilere teslim eden ve bugün Gevar bölgesinde askerleri galeyana getirmek amacıyla propagandalar yapan kişidir.

4- Simko'nun Barzan'dan 100, Hurşit Ağadan 100; toplam 200 silâhlı ile İran içinde Şino'ya gittiği ve orada kendisine Malazgirt'in Hasenanlı aşireti

reislerinden Abdülbaki Bey, Makari Aşireti Reisi Timir Ağanın ve Milân Aşiret Reisi Osman Beyin katıldıkları ve bunların Simko'ya getirdikleri mektupta; İran'ın Kürtlere olan yardımından, Simko'nun İranlılar tarafından affedildiğinden, İran'ın Türkiye'ye karşı isyan eden Kürt aşiretlerini iskân ettirecek olan erzak, silâh, cephane vermek suretiyle yardım ettiğinden bahsediliyormuş.

5- Gevar ilçesi tahsildarı olan Kâmil ve Benavdikli Ahmet Beyin sınırdan uzaklaştırılmaları Birinci Genel Müfettişliğe arz ve teklif edilmiştir.

6- Genelkurmay Başkanlığı, 1 nci Genel Müfettişlik, 9 ncu Kolordu Komutanlığına 20 Temmuz 1930 tarih ve 1 / 4129 numara ile arz edilmiştir.

7 nci Kolordu Komutan Vekili

Fuat

21 - 7 - 1930

F.

Mühür

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 4 FİHRİST: 1 - 1 (2)

BELGE NO: 93

BELGE NO: 93

BELGE NO: 93

BELGE NO: 93

Genelkurmay Başkanlığı

Çıktığı yer: Diyarbakır

Şifre Amirliği

Tarihi: 20 Temmuz 1930

Sayı: Ş

V. Tarihi: 21 Temmuz 1930

4854

Numara: 4153

Açan: Arif

Genelkurmay Başkanlığı

1- Bugünkü raporda sunduğum Barzan şeyhinin bizim arazimizde kuvvet toplaması, Simko'nun firarı ve Barzan şeyhiyle birlikte olduğu hakkındaki haberler, Irak sınır bölgesine yakın olayların belirtileridir. Barzan şeyhinin güneyden, Simko'nun İran sınırının Irak sınırına komşu kısmından saldırımları ve bir ay önce kuzeyde olan olayın şimdi güneyde tekrarlanması beklenebilir. Şimdiye kadar Irak sınır bölgesinde sakinliğin korunması görünüşü kurtarmak içindi. Fakat İran sınırında ve kuzey bölgesinde yapılan harekâtın bölgeden uzaklaştırılması, Ağrı harekâtının kaçınılmaz sonunun yaklaşması üzerine, bunu sonuçsuz bırakarak Ağrı'nın dayanak noktasını ele geçirmek için kuvvetimizin toplanma bölgesine uzak bir yerde yeni ayaklanmalar çıkararak, eşkıyanın Irak sınır bölgesinde bir miktar arazi işgal etmesinden sonra İngilizlerin ayrılıkçı Kürtlük lehine siyasî kışkırtma teşebbüslerine girişmeleri muhtemeldir.

2- Irak sınırındaki olayların, geçmiş ve gelecekteki muhtemel ayaklanmaların sonuçsuz bırakılması için tedbir alınmasının gerekli ve kaçınılmaz olduğu inancındayım.

3- Şu an Irak sınırında ve Başkale¹ bölgesinde durum şöyledir:

a) Başkale Taburu: Bir bölüğü Razi, bir bölüğü Dir, bir bölüğü Bacırge'de² toplu bir piyade takımı, ağır makineli (**Fihrist: 1 - 4**) tüfek bölüğü tabur karargâhı ve taburun acemi askerleri de Başkale'de,

b) Gevar Taburu: Bir bölüğü Şemdinan, bir bölüğü Oramar, bir bölüğü Çal'da, tabur merkezi, bir piyade takımı, ağır makineli bölüğü ve acemi askerler Gevar'da,

c) Zaravik Taburu: Bir bölüğü Alamon, bir bölüğü Gero ve asilerin baskın suretiyle sınır bölüklerini sarması hâlinde Gevar Tabur bölüklerinin zamanında Çölemerik'te toplanması ve hiçbir kıt'a mevcut olmayan Çölemerik'in güvenle savunulması şüphelidir. Çölemerik bölgesi kuvvet merkezlerine çok uzak olduğundan ve kamyon ulaşımı olmadığından Zeylan

¹ Başkale (Van - Hakkari)

² Bacırge (Van - Hakkari - Gevar)

ayaklanmasında olduğu gibi acil kuvvet sevk etmek mümkün olmayacaktır. Bu durum eşkiyanın zaman kazanmasına ve bu zaman eşkıyalığın genişleme ve yuvalanmasına sebep olabilir.

5- Aşağıdakileri arz ve teklif ederim:

1- Çölemerik'e bir telsiz istasyonu göndermek, (Kolorduda yoktur.)

2- Van'daki 19 ncu Sınır Taburunu ve güçlü dağ bataryasını derhâl kara yürüyüşü ile Çölemerik'e, 40 ncı Süvari Alayını güçlü batarya ile beraber Başkale'ye göndermek ve bir atlı ihtiyat kuvveti gibi elde bulundurmak,

4- Bitlis'ten bir piyade taburu ve Diyarbakır'dan bir sahra bataryasını Van'a göndermek,

(Fihrist: 1 - 5)

5- Bitlis'te en azından iki tabur bulundurmak gerektiğinden ve 2 nci Tümen'den Bitlis'e bir tabur göndermeye imkân olmadığından, Dağ Alayından şimdilik bir taburun sür'atle Bitlis'e gönderilmesi veyahut 1 nci Alayı bozmamak için Dağ Alayından bir taburun doğrudan Van'a gönderilmesi ve toptan bu kuvvetlerin sahra bataryası hariç bir hafta içinde yerlerine ulaşabilir. Emirlenizi rica ederim.

6- 20 Temmuz 1930 tarih ve 4153 sayılıdır.

7 nci Kolordu Komutan Vekili

Fuat

H. (Ş. 3)

20 Temmuz 1930

A

F

Harita üzerinde tahrîr (anlatıldı)

Haritada görelim. Hakkari'ye Şemdinan'a Hura (?) kuvvet göndermek bil'âhire iâşe müşkilâtına mûcib olur. Daha ziyâde tayyârelerle tehdîd ve tenkîl yapılmalıdır.

(Haritada görelim. Hakkari'ye, Şemdinan'a, Hura (?) kuvvet göndermek iâşe sıkıntısına sebep olacağından, daha çok tayyarelerle tehdit ve tenkil yapılmalıdır.)

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 4 FİHRİST: 1 - 3, 4, 5

BELGE NO: 94

BELGE NO: 94

BELGE NO: 94

Genelkurmay Başkanlığı	Çıktığı yer: Diyarbakır
Şifre Amirliği	Tarihi: 23 Temmuz 1930
Sayı:	V. Tarihi: 24 Temmuz 1930
4891	Numara: 4212
	Açan: Arif

Genelkurmay Başkanlığına

1- Gevar'dan Oramar'a dün gece yola çıkarılan kıt'a komutanından bugün alınan bilgiye göre; 100 eşkiya Gevar Boğazı'nı, 100 kadar eşkiya Oramar kuzeyinde Avt Hayir Köprüsü'nü tutmuş, 200 - 300 kadar eşkiya da Oramar'a saldırmaktadır. Eşkiyadan 300'ü Barzan şeyhine mensup, kalanı ise yerliymiş. Oramar civarındaki köyler eşkiyaya katılmışlar. Güneyden Barzan bölgesindeki eşkiyaya yardım için yeni kuvvetler gelmekteymiş. Oramar'a gönderilen kıt'a, hâkim noktaların ve boğazların eşkiya tarafından tutulmuş olmasından (Baştazin) bölgesinde kalmıştır. Bu kıt'a bir yüzbaşı komutasında altı manga ve bir makineli tüfek takımı kuvvetindedir.

2- Şemdinan Bölüğü henüz Gevar'a gelmemiştir. Bu gece gelmesi beklenmektedir. Yarın tabur komutan vekilinin bu bölükle beraber Oramar'a hareketi emredilmiştir.

3- Başkale Taburunun Bagirce'deki bölüğünün Gevar'a gelmesi emredilmiştir.

4- Karaman Taburundan bir bölük, bir makineli takımı ve güçlü takımı Ernis'e gönderilen kamyonlarla bu gece hareket edecektir. Hayvanlar da bu sabah karadan yola çıkarılmıştır.

5- Karaköse'den Oramar çok uzak olduğundan, bir tayyare kademesinin Van'a gönderilmesi ve Çölemerik'in güney bölgesinde devamlı tayyare faaliyeti yapılması 9 ncu Kolordudan ve 3 ncü Tayyare Taburundan rica edilmiştir.

6- Muş bölgesinde, Halit Çetesi'nden Mestanlı sekiz eşkiyanın çeteden ayrılarak Mestan bölgesine gittikleri haber alınmıştır.

(Fihrist: 1 - 12)

Takip devam etmektedir. 17 nci Tugay Karargâhı Muş'a gitmek üzere bugün Diyarbakır'a gelmiştir.

7- 23 Temmuz 1930 tarih ve 4212 numara ile Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, 3 ncü Ordu Müfettişliği, 1 nci Genel Müfettişlik ve 9 ncu Kolordu Komutanlığına arz edilmiştir.

7 nci Kolordu Komutan Vekili

Fuat

H. (Ş - 3)

24 Temmuz 1930

A.

Mühür

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 4 FİHRİST: 1 - 11 (12)

BELGE NO: 95

BELGE NO: 95

T.C.

Genelkurmay

Başkanlığı

3 ncü Şube

Sayı

17530

Ankara

24- 1930

Dışışleri Bakanlığı

- 1- Irak sınırimızda bulunan Oramar Sınır Bölüğünün 21 - 22 Temmuzda güneyden gelen ve Barzan şeyhine mensup 500 kadar şakinin saldırısına uğradığı, Barzan bölgesinden eşkıyaya yardım için yeni birliklerin gelmekte olduğu ve Gevar - Oramar telgraf hattının eşkıya tarafından yıkıldığı 7 nci Kolordu Komutanlığı ile 1 nci Genel Müfettişlikten bildirilmiştir.
- 2- Eşkıya ile Oramar Hudut Bölüğü ve gönderilen takviye birlikleri ile çarpışmalar devam etmekte olup sonuç hakkında henüz bilgi alınamamıştır.

Durumun Irak Hükûmeti nezdinde protesto edilmesini arz ve rica ederim.

C.

Genelkurmay Başkanı

Mareşal

Fevzi

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 4 FİHRİST: 1 - 20

BELGE NO: 96

BELGE NO: 96

1 nci Genel Müfettişlikten alınan 26 Temmuz 1930 tarih ve 4798 sayılı şifre suretidir.

Makine başında bir dakika bile geciktirilemez:

1/ Şemdinan'ın tahliye edilmemesi hakkında müfettişlik şifresinin, Hakkari telgrafının askerî haberleşmenin yoğunluğundan dolayı çekilemediği ve hükûmet memurlarının sınır bölüğü ile Gevar'a çekildikleri anlaşılmıştır.

2/ Barzan şeyhi ve komutasındaki 700 kişilik bir kuvvetin Şemdinan'a, diğer bir kuvvetin de Çal yönüne geçtiklerini doğrulayacak bir haber alınmıştır. Bu haberin doğruluk derecesinin araştırılması; Şemdinan'daki normal durum bozulmuş ve kaza merkezi ile Gevar - Şemdinan güzergâhı tehlike altında ise memurların Gevar'da bırakılmaları ve durum değişmemişse Şemdinan merkezine gönderilmelerini rica ederim.

3/ Şemdinan kaza merkezinin durumuna göre tahliye zamanının belirlenmesi vilâyetin yetkisine bırakılmıştır. Kaza merkezinin tahliyesinde zaman itibarıyla dikkatli bulunulması ve ertelenmesinin de eşkıyalığın yayılması ve çoğalmasında etkili olacağının göz önünde bulundurulmasını rica ederim.

4/ 26 Temmuz 1930 tarih ve Askerlik 798 numara ile Hakkari Valiliğine, bilgi olarak İçişleri Bakanlığına arz edilmiştir.

1 nci Genel Müfettişi

Tali

Aslı gibidir.

Mühür

Mühür

H.

28 Temmuz 1930

Mühür

Mareşal Paşaya arz

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 4 FİHRİST: 1 - 36

BELGE NO: 97

BELGE NO: 97

BELGE NO: 97

Genelkurmay Başkanlığı	Çıktığı yer: Diyarbakır
Şifre Amirliği	Tarihi: 2 Ağustos 1930
Sayı: 5047	V. Tarihi: 3 Ağustos 1930
	Numara: 5871
	Açan: Hilmi

Genelkurmay Başkanlığına

Harekât

1- 1 Ağustos saat beş buçukta uçan ve on buçukta geri dönen tayyarelerimiz Baştazin'in güneydoğusunda gördükleri 20 - 30 kadar atlıya makineli tüfek ateşi açmışlardır. Baştazin'in doğu sırtlarında birliklerimiz gözetleme yapmışlardır. Oramar, Sat ve Şemdinan bölgelerinde bir şey görülmemiştir. Ferhan Ağayı takviyeye gönderilen iki bölüklü müfreze komutanının verdiği rapora göre, Barzan eşkıyasından ve onlara katılan Oramar ve Sat yerlilerinden oluşan 150 - 200 kişilik bir eşkıya grubunun Sat üzerinden, üçüncü bir grubun da Çemberzan, Ziri üzerinden Gevar'a ilerleyecekleri haber alınmıştır. Eşkıyanın amacı Gevar'ı işgal etmek, Ferhan ve Kerim Ağaların köylerini tahrip etmekmiş.

2- Barzan şeyhinin, Molla Hüseyin komutasında 250 kişilik bir kuvveti Heriki nahiye merkezi olan Beyitkar üzerinden Şemdinan ve Bembuldiği yönünde harekete geçmiştir. Heriki nahiyesi halkının bunlara katılmış olduğu, Şemdinan yaylasındaki göçerlerin de bunlara katılabileceği haber alınmıştır. Barzan şeyhine ait bir kuvvet de sınırimız dışından Doski bölgesine, diğer bir kuvvetde Revandiz'den Girdi bölgesine doğru harekete geçmişlerdir. Çeşitli kaynaklardan alınan bu haberler, Barzan şeyhinin Oramar¹ ve Şemdinan bölgelerinde faaliyete geçtiklerini göstermektedir.

(Fihrist: 1 - 59)

3- Irak sınır bölgesinde eşkıya durum ve harekâtını tespit edebilmek için sürekli hava keşfine ve gözlemine, iyi bir hava keşif ve gözetlemesi yapabilmek için de Gevar tayyare meydanından yararlanılmasına ihtiyaç vardır. Başkale'nin 25 km güneyinde Huri köyünde oturan devlet aleyhtarı Musa, İran'dan gelen 20 kişilik bir çete tarafından öldürülmüştür. Dir bölgesinde Soradirli Osman idaresinde 40 kişilik bir çete, halka zarar vermektedir.

4- Mardin ve Urfa illerinde hassasiyet vardır. Fakat önemli bir şey yoktur.

¹ Oramar (Van - Hakkari)

5- Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, 3 ncü Ordu Müfettişliği, 9 ncu Kolordu Komutanlığı ve 1 nci Genel Müfettişliğe 2 Ağustos 1930 tarih ve 5871 numara ile arz edilmiştir.

Mühür

H.

7 nci Kolordu Komutan Vekili

3 Ağustos 1930 F

Fuat

Hemen Barzan şeyhinin faaliyetine nihayet (son) vermek lâzımdır. Tayyare faaliyeti ve kuvvetlerle yakın kuvvetler üzerine küçük taarruzlar yapılması lâzımdır.

CDİ KLÂSÖR: 3 DOSYA: 4 FİHRİST: 1 - 57 (58)

BELGE NO: 98

BELGE NO: 98

Şifre çözümü

Diyarbakır

Erzincan'da 3 ncü Ordu Müfettişliğine

- 1- Barzan Şeyhi Ahmet ile kardeşleri Molla Mustafa, Mehmet Sıddık ve yanındakiler, aile üyeleri ile birlikte devletimizin emrine girmiştir. Silâhlarını teslim ederek 22 Haziran 1932'de 6 ncı Sınır Taburuna iltica ettikleri ve taburun korumasında Gevar'a getirilmekte oldukları, yanlarındaki hayvanların fazlalığından günde 5 kilometre yürüyebildikleri, mevcutlarının ayrıntılı sorulduğu arz edilir.
- 2- 24 Haziran 1932 tarih ve (Ş - 1 - 1331) ile Genelkurmay Başkanlığı, 3 ncü Ordu Müfettişliği, 9 ncu Kolordu Komutanlığı ve 1 nci Umumî Müfettişliğe arz edilmiştir.

Cevat

230

7 nci Kolordu Komutanı

Kenan

Asayiş

626

25 Haziran

1

CDİ KLÂSÖR: 40 DOSYA: 22 FİHRİST: 1 - 21

BELGE NO: 99

BELGE NO: 99

Şifre

Diyarbakır

3 ncü Ordu Müfettişliği

1- Şeyh Barzan beraberinde 168 erkek, 156 kadın, 135 kız ve 171 erkek çocuk toplam 630 kişi olduğu hâlde bir kafilâ hâlinde 21 Temmuz 1932 tarihinde Van'dan Erzurum'a hareket etmiştir.

2- Bu kafilâyı sınırdan itibaren 11 nci Seyyar Jandarma Taburu tarafından oluşturulan muhafız birliğiyle 9 ncu Kolordu sınırındaki Mosik köyüne kadar sevk edeceklerinden, bu köyden itibaren 1 nci Süvari Tümeninin teslim almasını 9 ncu Kolordu Komutanlığından rica ederim.

3- Bu kafilâ aç ve sefil. Bu yüzden birçoğu hasta olduğu gibi, Gevar'dan Van'a hareket etmekte olan, İkinci Barzan Kafilâsi daha aç ve sefildir. Hiç olmazsa ekmeklerinin temini için ilgili yerlere emir verilmesi arz olunur.

4- 22 Temmuz 1932 tarih ve 1 / 1749 ile makamlara arz edilmiştir.

Açtım. 23 Temmuz 1932

7 nci Kolordu Komutanı

İmza

Kenan

Asayiş

20 Temmuz

751

1

CDİ KLÂSÖR: 40 DOSYA: 22 FİHRİST: 1 - 35